В. Короткевич

До Бюра Міністра Преси і Пропаганди У. Н. Р.

Довідка.

В справі видачі п. В. Королькову (В. Сокрамну) в Празі 22½ тисяч чеських корон маю за честь подати слідуючі пояснення й інформації.

В бутності мого, як Ад'ютанта Головного Отамана, в комендатурі закордонний в квітні м-ці 1919 року, я видав п. В. Королькову 25 тисяч австрійських корон для надрукування біографії Головного Отамана, открирок, несторінків і інш. з огляду Головного Отамана, причім, п. В. Корольков мав виготовити точку кількість згадашніх річей, щоб не лише покрити видатих 25 тисяч корон, але й здобути більше для збуду на Україні. Можливо був особисто зацікавлений, що п. В. Корольков і справді мав надії, що витворить певне товариство, та й купить то, між з ним умовившись, що він купівлю мовлу на Україні грошей йому будуть вилічені. Повернувшись у Совтку, я порадив Бакаї, аби Міністерство Закордонних Справ перебрало від мене замовлення й само б вело з п. В. Корольковим обрахунки й розлічку. Пан Міністр Лівицький, мабуть Керуючий Міністерством Закордонних Справ цілком на це пристав й ми його бажання й передав п. Багриновському, як директору Обслуговання,

1. Доставку п. В. Коровкова в одержанні від мене 25 000 австр. корон.
2. Доклад п. Коровкова про справу замовлення, про виконаній ним і прокляту про видачу йому забраних тоді 25 000 корон коштів.
Все це мною було передано в марті м-сі 1920 року.
Неможливість моєю виїзду за кордон не дала мені можливости закінчити виконання перебраних обов'язків і до цього часу справа не лише не полагоджена, але навіть і зроблено ще безрезультатних заходів, дані і п. Багриновецьким. До того ж, з огляду, що був замовлений в цьому полагодженні справ п. В. Коровкова, що навіть розписка в одержанні переданих останнім коштів від п. Багриновецького не одержав.
Нагальний виїзд за кордон, оборот і евакуація з України в часі, зразу, перебування поза межами України, наперед; відтак, Україна в межах м. р. не дали можливости дальшому справою полагодженню прокляти п. В. Коровкова.
Таким чином, всі папери, що стосуються цієї справи, мають бути або у п. Багриновецького, або у того, кому він їх передав. Я ж в цьому розумінні жадних документів не посідаю.

Ф. Крушинський,
Н-к відділу розвідки

Н 24/5

Любий та дорогий Олександре Олександровичу.

Знову є певна нагода переслати Вам листа й книги. Я просто до розпуки дохожу, що мої відповіді не доходять до Вас, на Ваші милі, такі щиро-товариські листи. Правда, видимо, й від Вас не все одбіраю: принаймні "За два роки" до сьогодня нема, а ти часом Ви вже давно писали, що його послали. Ваших же два великих листи відобрав. На перший відповів карткою. Повторюю: велика дяка Вам і товаришам за ласкаву й високу пропозіцію. Але ж не можу її взяти. Неможу з таких причин: всамперед вважаю, що я не без користи сиджу в цій дірці. Може я вже Вам раз писав, а може й ні: ми з жінкою за цей рік виготовили більш ста друкованих аркушів літератури. Маємо великі речі в роботі, маємо й думки на дальші праці. Чи добре, чи ні ми робимо, скаже критика, тоб то згодом Ви самі, але ж я хочу думати, що Ви перший назвите нашу уперту працю користною. Чого ж нам переходити на амплуа, в якому ми безумовно будемо менч користними, як тепер. Тих, що роблять политику більше, тих, що літературу-менче, а певно, що літератури нам треба буде занадто багато. Не спокушайте ж нас зробитись з продуктивних непродуктивними, навпаки; коли є змога, поможіть лишитись тут і робити вільно далі.

Ваш сьогодняшній лист зробив на мене велике враження. Радію з Вашої енергії й щиро бажаю успіху. Тільки ще раз скажу: робіть так, щоб не стратити тої доброї марки, яку здобули, щоб мати за собою признане право на той час, коли треба буде людей на фактичну творчу працю, результати якої без перепон підуть на користь народові. Тоб то готуйте себе й товаришів на будуччину. Ви розумієте, чого я так на те напираю: з появи ідеї партії й до сьогодня я вважаю її партію будуччини. Мрію, що потім ми будемо найсамперед європейцями поміж усіма иншими партіями, будемо в контакті з аналогічними партіями Европи й Америки. Тому я так і боюся теперішньої акції, акції в диких сучасних умовах... Вітаю всіх принагідно.

Далі: не знаю чи стосується Вашої теперішньої ролі в уряді, але ж гадаю, що безперечно може стосуватися ролі в Ц.К. Мені не дають спокою дві думки, що виходять з одної цілі--готувати тепер же міцні духовні кордони України з боку Москви і Польщі. Один такий кордон я бачу найсамперед в переході з кирилівки на латинку. Не мотивую, Ви самі зрозумієте мотиви. Другий--віра, вона повинна бути "своєю", не подібною до московської принаймні всіма зовнішніми формами. Детальніше про це прочитаєте у "Волі", а тут говорю лише затим, щоб чи не міг занятись цими справами на примусовому дозвіллі Ц.К.?

Далі. Знов не можу пригадати, чи писав я Вам, чи ні / я часто Вам писав!/ про таку річ. У нас є закуплені державою друкарські машини. Я маю пропозицію з боку величезної празької фирми, що має 36 машин, літографію, фотоцинкографію, овсет, та

це чотирі чотирьохповерхові власні будинки, що вона б увійшла з нами в спілку, під фирмою "Часу". Вона обов'язується в кожний потрібний нам момент заставити всі праці, а вона працює на три держави, й робити тільки укр. видання. До того часу ми маємо відповідний уділ в прибутках, коли дамо свій пай тими машинами. Може б це можна зробити не з "Часом" а з партією? Переговоріть про деталі з д-ром Лукасевичем: я навмисне познайомив його з головним директором. Подумайте, який апарат для виробу культури буде у нас в руках, коли Ви позичите ті машини /ними' здається, завідує данильченко ми вже простягли на них руку кооператорі/. Головне, що ми могли б тепер же, не вкладаючи грошей, робити набори й матриці з тим, щоб видати раптом в той момент, як це можна буде дослати додому.

Дякую Вам за клопоти в справі моїх грошей. Всі деталі може висвітлити Крушинський, коли б же його не було, принагідно я знову передам всі матеріяли, а також і список зроблених мною видань, бо сьогодня не встигну його зробити. До речі він є у Варшаві у Левка Лукасевича, а я видрукую його оповісткою у "Волі", щоб він напевно до Вас дійшов.

Посилаю Вам 200 значків. Передайте комусь в партії, може попродають. Мені вони стали по теперішньому курсу польськ. марки, трохи більш 10 мар. Коли б можна продати вище, як по 10, то надвишка--хай на партію. Можу також віддати в такий спосіб і 15000 агітаційних карток, зразки/6 сюжетів/ яких з цим посилаю.

Ну, бувайте здорові. Не відмовте передати записочку Косту Германовичу. Самі ж пам'ятайте, що моє правило--відповідати негайно на всі листи, що я відбираю. Тоб то, коли нема відповіді--то вона або ж не дійшла, або я не одібрав запитання. Між иншим --почта з Варшавою ліпша, з Тарновом--просто безнадійна.

Ваш серцем Винниченко

1/II.921.

Х23/21/Г

Вельмишановний та любий
Александре Александровичу.

Два дні перед цим був я в Празі й саме перед моїм од'їздом довідався, що Славинського викликають на нараду до Тарнова. Вже з вокзала написав я Вам цидулку, яку просив передати Славинському. Однак, поперше не маю певности, що її передали, подруге сьогодня одібрав звістку, що Славинський виїде аж 5-го, наресті--гадаю, що мої попередні листи до Вас не дійшли, бо на них не було відповіді; - ото ж пишу Вам ще раз. Тому не дивуйтеся, коли Вам дадуть разом ах два моїх листи більш-менч однакового змісту.

Найсамперед в останньому числі "Волі" прочитав я, що Ви приняли портфель. По щирости Вам скажу, що мені це не подобалося. З Ваших листів, а також з того, що доходить сюди через людей, я бачу, що наша партія розвивається й міцніє. До того ж, очевидно, що з падом крайніх соціялистичних настроїв та групировок для нас відкривається певна перспектива заняти те місце в громадсько-політичному житті будучої України, про яке ми справно мріяли на початку організації. я гадаю, що наші трохи поспішають брати на себе відповідальність. Поспішають, бо при сучасних умовинах показати реальної праці не можна, а підкопати свій престіж не тяжко. Ото ж, думалося мені, наші повинні б були всіма способами боронитися від порьфелів сьогодня, щоб з повним правом взяти їх завтра, коли буде грунт для фактичної, творчої праці, яка одразу показала би всім, що ми маємо людей, до неї здібних. Тому то шкода мені й Вас, бо сьогодня Ви в таких обставинах, що зробити навряд чи змохете щось значнішого, а тим часом піддаєте себе під роздратовану критику людей, виведених з рівноваги сумними подіями останнього перебігу нашого одбою. Од же, гадаю, що, коли Ви особисто не могли втекти тієї чаші, то принаймні побережіть инших здібних людей на добу прийдешню, а тепер нехай ще працюють инші в уряді, а наші люде--всфері громадської опінії, зміцнівчи ми той здоровий, справдішній европейський політично-громадсь-

кий світогляд, що неодмінно згодом ляже одною з головніщих підвалин нашого політично-творчого життя.

Так я думаю з Бехині. Не знаю, розуміється, подробиць, що зму сили Вас в такий несприятливий час стати у кормила, якого під цю хуртовину, напевне, жадна людина утримати не зможе. Певне, що Ви мали підстави додати до наших попередніх офір--Архипенка та Пилипчука ще й себе, але ж мені--не поінформованому-м цього дуже шкода...

Ну, годі про політику. Я в ній не розуміюся та й думаю, що вона й Вам сидить в печінках. Хіба тільки згадаю про "Поступ", що, власне, стоїть на мехі між політикою та літературою, щоб далі перейти просто до літератури. Я одібрав від Вас перше число й дуже Вас за те дякую. Не тільки тому, що Ви про мене згадали, а також ще більше тому, що перше число/за виняткомостанніх сторінок/ вийшло солідним, розумним і спокійним. Дуже було б шкода, коли б той журнал, так щасливо начатий, припинився. У всякім разі хочеться сподіватися, що принаймні в далекому часі він буде жити. Останні сторінки мені не подобалися браком сістеми й певною редакційною хаотичністю: не видко чи той, чи напів-хроникальний матеріял було подано з планом, чи тільки на те, щоб заповнити порожні сторінки, або тому, що нема відповідних запасів в портфелі редакції. Друге, мені здавалося, що в інтересах ширшої популяризації часопису й більшої цікавости його для широких кол, треба було би дати в ньому більше розділів, й ті, останні розділи зробити по змозі ріжнобарвними, щоб в теперішній час браку жадної порядної преси дати "Поступом" цікаву для найширших верств громадсько-політичну лектуру ~~для найширших верств читачів~~.

Певне, знову ці уваги надто платоничні, коли взяти на уяву обставини літературно-редакційної праці на Вашій землі.

Що торкається мене, то я увесь пірнув в літературну працю. В хвилини, коли під впливом газетних звісток, на душу насідає сумна имла,--уперто перекладаю, бо та автоматична праця може тривати й під час тяжких настроїв. Коли ж трохи розвиднясться на душі,--дряпаю дещо своє. Одно слово вкупі з жінкою на-

товили ми переважно для нашої молоді вже більш сотки друкованих аркушів. То- переважно переклади, але ж між иншим написав я й одну нову власну книжку: збірку казок для малих дітей на тему досить оригінальну, на яку, здається, ними ще не було писано: казки про добрих чортів, відьом й тому подібну нечисту силу. Де хто з своїх та й чужих читали уривки й не лають. Навіть є думка, до коли знайдеться спосіб, випустити тую книжку одночасно в сьоми мовах.

Що торкається "Чмелика", якого я Вам посилав двічі, але не певен, що Ви отримали; то на нього найшовся без заходів з мого боку один чеський видавець, що хоче його в цім році видати по чеському. Мене це тішить в тій мірі, в якій може спричинитися до популяризації тута української ідеї. Між иншим тепер видко що, видаючи на початку нашої місійної роботи безліч пропагаційної літератури в чеській мові, я не зробив помилки: тепер увесь час не ми з нею напираємось, а чужі люде її шукають. Велика шкода, що в инших державах та акція була малою й не звязаною загальною думкою. Тепер, коли в Лізі Народів серьозно говорили про Україну, коли в Німеччині прокидається великий інтерес до будуччини нашої землі, коли вся Европа мусить перестроювати свої погляди на "Східне питання", - широка пропагаційна література, планово об'єднана, могла би по всіх державах грати незвичайно користну роль для нашого будучого розвою. Я навіть і тепер гадаю, що час це не зовсім минув для того. Тільки ж певно нема на те грошей. Коли б же були, треба було б наздоганяти та надолужувати те, що два роки марнували.

Що до агітації й пропаганди там, у Вас, то чи не варт було би, з огляду на брак техничних засобів, перенести бодай частину роботи сюди, за кордон? Можливо, що Відень, зі своєю дешевою валютою, яка відповідно здешевлює й життя, придався б для цієї мети. Коли б це було визнано з Вашого боку бажаним і можливим, я не відмовився б Вам в тім послужити, навіть при всіх моїх несимпатіях до Відня.

В тім листі, що я написав Вам три дні перед ним, я просив Вашої помочі в справі моїх финансових зацікавлень. Здається, я це при особистих розмовах оповідав Вам, як Мін. Зак. Справ

через бувшого осаула Крушинського давало мені припорученння видати те чи инше, що я й видавав за власні гроші. Всього я витратив на ті потреби 22 1/2 тисячі ч.кор. Коли Мін. могло мені легко їх повернути, я не потрібував; тепер, коли я в дуже скрутному становищі/ вже 7 місяців я не беру утримання від Місії/--я тих грошей допроситися не можу. Ото ж прошу Вас пособити в цій справі, документовані подробиці якої має Крушинський. Прошу Вас тому, що --справді--стою перед трудним питанням, що їсти через два-три місяці, на які ще вистачить наших лишків.

Друге прохання напів-особисте, напів-громадське: шукайте способу вивезти бодай до Польщі, де тепер стільки наших воїнів та взагалі земляків, мої книжки. Я маю приблизно два вагони тут та в Берлині. Вони гиють по складах, а я за те мушу платити з останніх за схову та страховку, тим часом як у Вас люде давно не бачили книжки в рідній мові. Певне, що це просто торкається Вашої компетенції, тим більше Вас про це проситиму.

Кортілс би відобрати від Вас більшого листа, в якому б Ви написали докладно про себе та наших. Коли матимете час, не пропустіть цієї нагоди.

Прошу Вас привітати приятелів та знайомих, Костя Германовича попросіть мені написати про справи ветеринарної літератури/що б треба було для них тут зібрати?/. Вам сердечно бажаю всього ліпшого в Новому Році й щиро стискую Вашу руку.

Ваш

1921/1/I.

N72 9/IV Любий Олександре Олександровичу.

Може це й не буде до речі н и н і, то може придасться надалі, але спало мені на думку запропонувати до розгляду Ц.К. таке. Виходючи з мотиву, що по літичне будівництво можливо-і силами інтелігенції, 2-що ми поставили на сво єму прапорі добру ідею--піклуватись інтересами інтелігентних робітників, 3-що і Україна, при приіденній можливости свого відродження, і-з окрема на ша партія--найбільше потрібуватимуть зросту, зміцнення й розвою наших куль турних сил, 4-що, нарешті, всякий почин в напрямі фактичного піклування ін тересами культурників в найширшому розумінні сприятимуть поширенню нашої популярности поміх тими найбільш чинними й потрібними ділу відродження й розвою елементами, а збільшуватимуть кадри наших співпрацьовників,--варто було б Ц.К. розробити проект закона про державну підтримку працьовників на ниві культури української. Ви певне знаєте, що Французька Академія Наукова при помочі своїх спеціяльних органів пильнує всього, що протягом року з'яв ляється на полі всіх родів письменства Французького и потім визначає мате ріяльні премії авторам, що зробили ліпші речі, утворили якісь цінности. до тальо я не знаю умов цієї чинности Академії, але їх гадаю, що варто було о з подібними матеріялами зазнайомитись і, прилагодивши їх відповідно до об ставин нашого життя, утворити якийсь принадний модус пляхом законодавства для всіх тих, хто має нахил до праці на полі письменства та мистецва, а може навіть ширше--для всіх працьовників на полі ріжних галузів національ ної культури.

Як це зробити--не знаю сьогодня. В самих туманних рисах мені уявляється, що добре було б, коли б Республика визначила певні й значні фонди в роспо ряджения чи то міністерства освіти, чи ще краще--мін. культури/ бо існу вання такого міністерства нам принаймні на перші роки конче потрібне/. Ті фонди мали б призначення підтримувати всіх інтелігентних працьовників пля хом виплати їм премій за кожну нову цінність, що сприятиме розвою нашої ку льтури в найширших мехах. Проектування цих премій повинно б переводитись відповідними громадськими органами, спеціяльними товариствами, наприклад союзом письменників, спілкою видавців, союзом актроів, союзом маляріе, му зичними, етнографичними, шільними і т. п. організаціями, які що-року повин ні подавати відповідному міністерству списки авторів в сфері їхньої компе тенції з пропозицією видати таким а таким творцям за такі а такі твори

певні гонорари, пенсії, нарешті почесні знаки, нарешті--якісь пільги і.т.д. щоб вони могли талановитих починаючих підримати, инших підохотити до дальшої праці , нишим дати задоволення громадського признання.

Не буду розводитись, Ви и самі зрозумієте, яким би колосальний наслідок подібна практика дала б, а з другого боку показала б нас справді людьми, що надають першорядної уваги піклування про мозок свого народу...

Це--одно. Друге. З огляду на необхідність напружити всі наші сили на розвій нашої культури' а головним чином--письменства, варто було б нам-таки з виготовити проет літературного закона, охорони прав авторства и подати його на розгляд. Між иншим нещо давно подібний закон ухвалено чеським парламентом, і, треба сказати, що закон той , складений на грунті міжнародніх літературних конвенцій, вийшов зовсім не погано, так що він міг би стати основою и для нашого майбутьного закона в тій сфері.

Знову повторяю, що може сьогодня не час з тими законопроектами вилазити, але ж --підкреслюю --для України це одні з головніщих і потрібніщих засад, а тому треба було б мати заздалегідь готові матеріяли .

Прошу через те обміркувати ці внесення і, в разі, коли б Ц.К. поділяв мою думку, повідомити мене: можливо що на цей раз і я міг бодай трошки прислужитися ділу нашої партії а також загальним інтересам нашого рідного краю.

Дякую Вам за Вашого листа и повторну присилку "За два роки". Після довгого блукання до мене дійшов і перший примірник. Чи справді буде при Вашій участи виходити літературний журнал? Не могли б Ви комусь з Ваших співробітників доручити довідатись по друкарнях польських, які тепер істнують там умови друку/ найліпше у Варшаві та Кракові/: чи є папір, які ціни за нього, за набор, друк, кліщі і. т. п? Тепер, коли ніби то в значній мірі одпадає небезпека швидкої навали большовиків на Европу, кортить мені знати, чи не можна було б перебратись до Кракова чи Варшави, щоб зробити якісь видання, котрі відтіль могли б легше, як звідсіль ,дійти до наших голодних духовно людей? Крім того, можливо, що там легше було б мати кредіт та, порівнюючи з великою дорожнечою в Чехах, було б те значно дешевше. Дуже мене потішите присилкою от цих інфомацій. Наприкінці ще раз дозволю собі торкнутись справи перепровадження моїх видань : чи не можна б таки чогось в тім напрямі зробити?...Чекаю Вашої суворої критики на "Чмелика".

Щиро Вас і всіх товаришів здоровлю. Ваш

Старий

13/III 921. Вескупі и Гавела

10/VIII 919 - Praha
Smichov. Kinského tř. 16.

Любий Олександре Олександровичу,
З Вашої листівки бачу, що Ви не одібрали мого першого до Вас листа, в якому я Вам писав, що все постановлено на ремісці. Тепер повторяю це, тобто скажу, що маєтність вулиці білостоцький. Одне лишається сподіватися, що наша справа виграє, але ж, звісно, прикре чимало часу в тій юдоцькій. Одночасно я вжив заходів і до того, щоб повернути домашніх.
Не знаю, чи маєте Ви мої

Вістки і праці, одне й одібрав на днях надзвичайно гіркє повідомлення: минув тому бо́льшевики розстріляли любого вчителя Олександровича. Ви самі розумієте, яка це велика втрата.

Цікаво Вам буде знати й те, що Франківський сидить тут, пристав на роні харчі́в до кайми й піде з нею далі.

Що до мене, - то я, як і дома, перева́жно працюю в своїм фаху: пишу й друкую. Діло Вас трабленко, багато в роботі, чи бі́льше нажі́гено. Праці сила, Модей треба, а особливо пись-

менших. Одне сам робіть
вишиванку.
З одну чутки і добрі, й не-
добрі. Брати сварливих, а через
те в хаті знову родинний гар-
мидер. Через нього ні з кім ні
будь-ласка. Тим часом хліб
Анє вистоя й жнива проходять
досить успішно. Сподіваюся, що
аромат Вересню й Вам буде мило.

Комунікацій суть розви-
ка, мало душе звісток; про
багатьох приятелів нічого не
чути, а через те не знаю,
чим вони все нарешті

виявиться, ми вже на сьогодня
й мої перекладчики все на-
завтра. Все ніяк я надія, що
так чи инакше, а ми скоро
перейдемо добу кордона й все
буде гаразд.

Щиро бажаю Вашій руці
й від серця бажаю всього най-
кращого. А коли бліше — здоров'я
та вимореного оптимізму.

Ваш сердеч

Шарик.

1919. 14/XI.

Любий Олександре Олександровичу!

Одно по одному одібрав два Ваших листи. Дуже Вам дякую, що не забуваєте про мене. Хотілося б побачити Вас тут, в "двоюродній Празі", де що-день, то все більша української роботи. Мене особисто тая робота так заїла, що часами буквально нема коли й в гору глянути! Гадаю, що коли б були тута, то й на Вашу долю припало б намало: запряглися б і Ви, як було у Київі.

От же тільки питання, як те впорядкувати? Ще раніш я говорив про Вас з послом і він був радий можливости Вас визволити з полону й побачити Вас в Інформаційному Відділі нашої Місії.

Але ж потім почасти переминив свою думку, а саме тоді, як дехто з приїзжих з України людей привіз інформації, ніби у Вас вийшли якісь непорозуміння з владою зза відомої Вам прикрої історії з самостійниками. От же я ніяк не допитаюся точно, що саме Вам інкримінується й які тепер у Вас стосунки? А це дійсно було би важно знати по правді, бо я не зможу просити про запрошення Вас до урядової праці, коли Ви сьогодня й справді з боку того уряду маєте проти себе упередження. Ото ж дуже Вас прошу: напишіть мені все по Щирости й детально. Мені ще важно було би знати й те, чи той виступ був Вашою персональною акцією, чи то була акція партійного порядку.

Коли б все вияснилось в добрий спосіб, то я вжив би всіх за-

ходів,що перетягти Вас сюди:це було би й користно для справи й особисто мені справило б велику приємність.

Що торкається Вашого питання в справах політичних,то треба Вам знати,що я й до сьогодня зостаюся неісправимо аполітичною людиною. Тим більше,що зрештою я досить неясно уявляю собі,що саме твориться у внутрішньому житті у нас дома. Гадаю тільки,що партії не слід було б занехаювати,бо безперечно їй усміхається перспектива.Отже найсамперед я думаю,що треба було би дати наказ додому,щоб там скликали якийсь з'їзд та нарешті вибрали б ЦК.Бо при тій ситуації,яка утворилася,розуміється,будучина партії не подає великих надій .А це шкода, вірю я ,що вже незабаром час, коли треба буде переводити енергійну творчу державну роботу,для чого Н-Ри можуть і повинні придатися.

Що до загально-політичного нашого становища,то в мене з кожним днем зростає все більше і більше впевнення,що наша справа стоїть на такому доброму й міцному грунті,що ні всі перекоди ні з боку наших безпосередніх ворогів,ні з боку сліпої тьоті Антанти,ні навіть з боку наших свистунів чи негодяїв, нічого пошкодити їй вже не зможуть.Тепер вже України не звалить і сама Історія,бо на Україні під рукою большевиків,а ще більше під рукою золотопогонників витворилася нація.Іповерну назад те,що вже зроблено,-нема такої сили-,.. Міцно Вас обні

Маю я нещодавно гарну дашу відповідь - Дм. Донцов

Велике Вам спасибі, любий Олександре Олександровичу за присланну книгу. З великим інтересом прочитаю всі ті статті в системі, а потім напишу Вам своє враження. Тепер же, маючи нагоду передати через руки Вам записку, посилаю свою щиру подяку.

З книжками щось жатальне: рішучо не можу нічого зробити з Гавлічком листуванням, а їхати в Прагу не можу з огляду на свою хворобу /іміяс/.

А тим часом моя справа з кожним новим днем набувас для мене що-більш актуальности, бо на весну вже зовсім пожебрачимось. Отс ж, може будете ласкаві запитати, хто тим відас чи не могли б вони взяти частину агітаційної літератури, яка може придалась би при теперішнім рухові/ картки, біографії, портрети С. В. і т. п., що мені було сказано зробити міністерством закордонн. справ, і що я зробив на свої кошти, а тепер воно гниє/?

Дізнався про деталі того лиха, що Вам приключилось. І не дивуюсь - я бо знаю того красавця ще з часів гетьманських!

Дуже радію, довідавшись, що Ви вже поздоровшали и знову можета активно працювати.

Вас, Вапу Пані й приятелів вітаю.

Вам сердем

28/XI.1921

Ветеринарно-санитарный врачъ
Губернскаго Земства
по г. Кіеву
В. К. Королевъ

Несторовскій пер. № 4-б, кв. 7.
Телефонъ 56-66.

1919 г. 30/I дня.
№

Любі Товариші.

Користуюся з нагоди, щоби написати кілька слів.

Мушу оддати признанне, що повна по дня нашої партії, на мою думку, я зробив дуже мало. Одне умовно праці в переїздах і безліч неодмінної роботи по організації повітових закладів мусіли та перешкоджали до успішного почину й роботи буквально оддаватись увесь день. Зрання й до ночи безупинні балачки й писанина. Але по змозі я регулярно пам'ятав моєї обов'язки щодо У. К. і найбільш значущим дівом вважаю тепер те, що фактично наша місія їде під знаком У.Н.Р.П., але справу, що зробив

ми можемо писати про неї тіль-
ки через її вчителів.

А тим часом прошу Вас ознайоми-
тись з приложеною до цього коп[ії] по-
даних до Дирекції; вакансії,
якої і інтерес може мати для
нас ця справа аби її усіх[ів]; як
мати на неї найбільший вплив
(очевидно - персональний) і проін-
нередаґувати якнайкраще особисто подавши
цього п. Биберовича.

Одне за всіма тими вимогами
ме, що Ви вживете всіх захо-
дів, щоби цю справу як найкра-
ще прискорити й поставити.

Дуже прошу Вас звуротнього
поштою, п. ч. через п Биберовича
надіслати мені детальні
відомості до Ваших громад-
ських установ і Вашого обширного

пенітій. Одночасно надайте через нього що у Вас нового було з друків (газет і ілюстрацій чи на-чинних інформаторів), а також Ваші доручення щодо роботи у Празі.

Коли будете надсилати гроші, то переводьте акредитив на Відень, але купуйте карти, як найдешевше, щоб не мати великої сплати на курсі, яку понесем ми.

Дякуємо Вас про нашу місію поширте довідається і мого листа до „Часу".

Всім щиро бажаємо
й бажаємо успіху.

Ваш
Стадник

Verte!

Вельмишановний Олександе Олександровичу. Нічого не розумію, що вийшло з книгами. Я послав Вам приблизно на сумму 600.000 польск. марок, мали вони поступити до Вас і т.д., як я Вам писав. А тепер мені пише Лаврів, що з Вами дорозумітись не міг і шукає иншого місця, де б посилку примостити. Для мене це рокове питання, бо мушу щось їсти, а через те змушений буду пристати на все, що він зробить, аби тільки книги продав. Гадаю, що непорозуміння виникло через те, що не можливо з Вами та иншими товаришами як слід списатись. Принаймні на листа, посланого екапресом-рекомандо на адресу Сивошапки, в якому я писав всі деталі справи, жадної відповіді мені не прийшло. На запити, що я посилав по всіх напрямах, а також на відповіді на запити від Вас, на які я акуратно відповідав, --так само не було відповіді. І тому, коли Лаврів, видючи, запитав мене поштою, що робити, коли б Ви всі вже виїхали з Тарнова, як про те повідомляли газети, я дав йому одну директиву: за всяку ціну продати книги, бо мені нема що їсти. Цей чоловік --не з геніяльних і, певне не зміг сам зоріентуватись, в наслідку, якесь непорозуміння. Коли б воно принаймні скінчилося привозом мені якоїсь суми, то чорт його бери, але я коли я знову лишусь в попередньому стані матеріяльному, то це вже буде для мене справжня біда. В разі ж, коли б мені привезено було б якісь гроші, я вживу всіх заходів особисто приїхати туди, до Вас, що б висвітлити силу всяких справ, мені цікавих. Це можливо в червні при тій умові, що Ви будете ласкаві мене повідомити, що ні ви, ні инші відтіль нікуди не виїздять.

Самопочуття погане. Писати нема часу за господарством. полагодити своїх справ самотужки не можу, бо безладдя на поштах та ситуація наших людей тому незвичайно шкодять, а поїхати особисто тех не можу, бо не маю на витрати в дорозі. Одно слово --довкола прикрість і трівога.

Бажаю Вам всього кращого, прошу кланятись.

З надією на побачення, Ваш сердем

20/У 1921

Прошу ласки:

передати О. О. Ковалевському.

Любий Олександре Олександровичу. Ще й досі в жадний спосіб не можу з'ясувати, що саме сталося з посланими мною книжками. Лаврів вже прибув до Праги і пише мені, щоб я раніш 18-20 не приїздив, пояснень жадних не дає, ні від кого не маю інформацій, а тут так склалися обставини, що й сам раніш 20-го не можу виїхати до Праги, бо саме переносимось до нового помешкання--селянської хатини, де мусимо провадити й селянський спосіб життя. Зрештою, кепсько на душі, бо замість того, щоб принаймні щось писати та готувати на прийдешній час, мусиш цілі дні порпатись на вгороді, пиляти дрова і т. под. працю провадити, що не тільки не в'яжеться з якоюсь літературною роботою, а просто не дозволяє останньої робити і за браком часу, і через те, що руки не можуть втримати пера.

Ото ж, виходить справа наша кепська. Доживаємо останні копійки, видимо за книги ні чорта не відберемо, і з рештою доведеться йти кудись в найми за чорнороб бочого, а жінці за покоївку чи куховарку. Не нарікаю, бо знаю, що й Вам там всім --не мед, але ж часом шкодую, що, пам'ятаючи загальні інтереси, рішуче забувся про свої власні: витратив свої гроші на справи товариські та державні, а ні відтіль, ні відціль поворотом не дістав ні шеляга та, очевидно, в цім стані й не дістану. Може, коли б сам поїхав до Вас, то щось би й викрутив, але ж страшно проїздити останні крихти й повернутися, дійсно, з голими руками, бо доведеться йти в кріпаки та працювати на користь чужих.

От такі веселенькі малюнки можу Вам малювати.

Може спитаєте: чому ж принаймні не пишу до Трибуни? Не пишу, бо й по сьогодня не бачив жадного числа, а Ви ж, як журналіст, знаєте, що не можна брати участи в органі, якого у вічі не бачив. Та й надія мала на заробіток. У "Волю" подав чимало матеріялу, а відтіль не відобрав а-ні гелера, бо її справи кепські і вона нічого не має. Одно слово, другий рік, ні відкіль а-ні шеляга. От і маєте представника української буржуазії!...

Все це пишу Вам не тільки на те, щоб вилити душу, а ще й проситиму: не забувайте та шукайте помочі, я коли матиму змогу, зумію відплачити. Просто прийшов на мене скрутний час, то треба рятувати.

Що у Вас робиться? В цім місяці я вже не читав навіть чеських газет, бо дорога передплата, а позичати у знайомих незручно, бо вже позичав попередній місяць.

Чи щось висвітлюється на Ваших обріях?

Що робите Ви особисто? Де Кость Германович? Що чути з Київа?

Чи не заложили б Ви там партійної книгарні десь на Волині? Може б і діло зробили, і грошенят би заробили і мої книжки попродали б?

Чи Ви пишете в Трибуні? Якої Ви про неї думки, і чи можна було б мені прислати бодай старих чисел?

Ну, годі. Насипав Вам цілу купу питань, як з міш ка. Але можливо, що тепер примусово маєте дозвілля, то не відмовите на них повідповідати.

Міцно звискую Вашу руку, здоровлю приятелїв і бажаю всього найліпшого. Ваш серцем

15/VI.1921.

PS. Знов таки долучаю до цього листа до О. Оп., і прошу принагідно його вручити.

Любий Олександре Олександровичу.

Пишу коротко, бо тобі сьогодні вечір з нами тай довгої хвилини, що лишилі мені до виїзду на Україну мої потреби до Харкова на отаборище. 25 грудня буду вже по новому році.

Маю повідомлення, що Рада "Ліскно" Ілля Крутовал. Окрім Канцелярії певне і ся моя книжка, що є тепер: Одно Слово ... є вдвоє менша книжка на 160.000 з.к. Буду с Праці дізнавсь.

Вітаємо Вас обох з нагодою
Святками й бажаємо щастя, щоб новий
рік, нарешті, виправдав наші
сподівання.

Остаємо

21/XII 21. [illegible]

Вельмишановний Олександре Олександровичу.

Згідно до Вашого останнього листа, я поробив екстренні роспорядження, щоб Вам / на Липову 25/ було послано від Гавличека папери на отримання у Тарнові книжок, привезених у Польщу Лавровим.

Тепер' коли вже Вас нема в Польщі, справа знову не тільки гальмується, а може й зовсім загинути, з огляду на мої попередні умови з фирмою Гавлічека Ото ж дуже Вас прошу: якось ратуйте сітуацію, що на неї покладав я стільки надій. Передайте формальну /очевидно, нотаріяльну / довіренність негайно комусь з Ваших певних приятелів, дайте роспорядження, що куди, як направити, а головне--негайно по прочитанні цього листа ' пишіть до Тарнова, щоб часом' не знайшовши Вас там, не анулювали мого наказау й не загальмували знову справи передачі тих книг. Прошу також повідомити мене й дати свою нову адресу. З пошаною й подякою пишуся Дм. Вишневський

10/IX 921.

W. P. Alexandr Kowalewski.

Любий Олександе Олександровичу.

Давно вже не було від Вас звісток. Не знаю я, чи Ви отримали мої останні листи, що посилав Вам почтою/рекомандо, експрес/. Не маю таких відповіді й від Костя Гемановича, якому так само послав експреса в справі книжок.

Тепер до Вас мав по-хати і повезти Вам/ в руки Ц.К./ мо-х видань приблизно на півмиліона п.марок. Я одночасно передав з ним і листа до Вас, але тепер пишу знову, бо є певна оказія.

Дуже прошу Вас, К. Герм., а також і всіх инших товаришів позмозі швидче що можна попродати і переслати мені кроні, бо надходить зовсім скрутне становище, з якого швидко я не зможу викрутитись без Вашої Товариської підтримки.

Книжки посилаю Вам з найбільшою можливою знижкою, тоб то, коли буде можна, підніміть, скільки визнаєте потрібним ціни, щоб прибуток від продажу пішов на справи Ц.К. Мені ж конче передайте належне в польській валюті бо я тут розміняю дорожче, як Ви там.

Починається весна, почувається мозкова втома та це й фізичну працю треба робити, ото ж кінчаю вже писальний сезон. А воно, немов на зло, нароста нова цікава тема для великої роботи. Тільки шкода, що нема поблизу жадного літературного чоловіка, щоб про де що порадитись, бо ми з жінкою вагаємось, чи братись за ту тему, чи ні. Кортіло

написати роман з сучасної доби, алех так, як пишуть звичайно історичні романи. От же, коли б ту працю зробити, то міг би вийти історичний роман, писаний не з документів та архивних обривків, а безпосередньо сучасником і соучасником. Розумієте, що в такій роботі є, поза позитивними сторонами, одна незвичайно слизька: або ж не бути щирим, або ж свідомо наражатись на запеклих ворогів, що мусять повстати в наслідок опублікування в друку та ще й белетристичній формі деталів з їхнього інтимного життя. Писати ж на те, щоб заповідати видати праці через якихсь 50 років, щоб то після своєї власної смерти, треба надто великого героїстав...

Що ж Ви пороблюєте по-за політикою? Чи пишете що? Чи почав виходити Ваш літературний журнал?

Може колись у Вас буде англійка чи еспанка, матимете більше часу і доведеться посидіти довше в хаті, -- тоді напишіть більшого листа й не тільки про саму політику. А тепер бажаю Вам і всім приятелям найліпшого й дуже прошу не забувати.

Ваш серцем

1921/5/IУ.

Ткнути можна було б Євгенії Васильківні. Який-кажуть-має гроші, а читати цей бодай половину так знемощена, бо в нього відчу жебрати.

Вм. Патеръ-Мастеръ

О. О. Ковалевскому

Любий
Олександре Олександровичу.

Каретний знайшов кілька передати Вам
кошторис. Загальна їхня вартість біля 50.000
Невських карбованців, тоб-то біля ½ мільйона польських
марок. Ціни Завгаєнко і найбільшими можна
вважати опустом. Вдвоє можна додати навіть 20-30
на курсових НР. "паперів", які й візьме на себе відповідальність за продаж книжок і повернення
належних мені грошей. При тому: гроші
з продажу мені передати більшою кількістю у великих
купюрах в польських марках, а не переводити на

Картка. В крайньому разі, коли б убого не можна було зробити, прошу переслати мій бічний рахунок в Живносенському Банку у Відні в австрійських кронах.

Дуже вас і Костя Германовича прошу якнайшвидше вашої відповіді й прислати мені гроші, як найскоріше. Я в дуже тяжкому стані. Коли б можна було дати якийсь аванс (бодай 100.000 поляків марок) на руки Гавліцеку – дуже б менше підтримали б. Крім того прошу вас всесторонньої допомоги п. Гавліцеку, який робить нашу справу.

Ми одібрали того великого листа пятого

експресом, в якому я подавав їдею такого проекту про відділ культури й дітячої культури?

Пишіть, що у Вас нового?

Напишіть уваги до „Шевчика".

Чи будете видавати журнал і як потребуватиме моєї безпосередньої (з „Шолі" чи підписати Д. Дніпр?

Вибачте, що так недокладно пишу — на стіл.

Ваш Ю. Яновський

Всіх привітайте від мене.

24/III 921.

Прага.

25

Любий Олександре Олександровичу. Сумно було читати Вашого листа. Сумно й тим, що особисто Ви потерпіли фізично й морально, сумно й тим, що взагалі подібні квітки роспускатись можуть на тім хворім ґрунті, повнім емігрантської гнилі, на якому треба творити підвалини для нового життя. Але ж на останній рефрен Вашого листа, де Ви питаєте моєї думки, власне, я міг би Вам не відповідати, бо ж мою відповідь, повторену кілька разів, в формі, правда, дуже обережній, Ви знаєте з попередніх моїх листів. Ще після 1905 року, коли я з молодою гарячністю брав таку близьку участь в роботі політичній, коли потім на власній шкурі спробував її наслідків і мав 100 надто вільних днів, щоб помислити над тим, що трапилось, виробив собі висновок, що в умовах революції безперечно лише середня течія - є течія здорова, бо вона невільно тягне до одного й головного, що потрібно людській, нормальній, не авантурницькій натурі - до спокою, при якій можлива продуктивна праця. Тяжко Вам було б пригадати таку дрібницю, але ж я знаю, що майже цими словами я говорив і на перших організаційних нарадах республіканців. Революція і реакція по самій своїй натурі - явища не сталі, а через те минають. Одже той, хто анажується в тому, або протилежному - наперед програв, бо й революція й реакція зрештою доводять і можуть довести лише до знов таки середнього, яко нормалі. І тому не тільки сам особисто, але також і відносно людей, яких вважаю здібними до творчої, продуктивної праці з довготривалими висновками, гадав, що шкода тих людей пускати у вир чи революції чи реакції, бо вони, коли не фізично то морально мусять видихатись, хоча би вже з огляду лише на той фізичний закон, що враз витрачають свої сили /переважно на працю руйнуючу, а не творчу/ й не будуть здатні до праці тоді, коли їх найбільше треба буде. Мені щастило прищепити ці думки тому гуркові, в якому Ви мене бачили вдома, а через те, не вважаючи ні на вимоги, ні на лякання всякими жупелами революційної доби, жаден з нас не ангажувався ні вліво, ні вправо. Був момент афекта при упадку гетьманата, коли ми взялись за акцію, так само як і в перший місяць 1917-року. Робилось це почасти й свідомо, бо здавалось, що напруження тих моментів примушувало кожного порядного чоловіка виступити, бо кожна одиниця була на вазі. Але ж далі Ви бачили, що навіть такий афектований і експансивний чоловік, як покійний Віктор Дмитрович, що мав колосальний темперамент -ergo- й тцеславіє, і той навіть ні разу не приняв жадного поста. А тим часом - ніхто того не знає -, що і як нам (мені, а потім йому / було пропоновано!..Отож, знаючи Вас і уявляючи собі по Ваших переважно інформаціях склад групування Вам близького, я й позволяв собі стримувати Вас від поспішного одвертого заангажування. Шкода було мені республіканців, середньої течії, тоб то течії - працьовників нормального часу, що вони не втерпіли й вилізли на скоромину сцену. Дуже мені хотілося, щоб всі енергії приватні й колективні до певної доби було б витрачено виключно на організацію. Тоді б в потрібну годину вийшла б на сцену така велика й свіжа сила, яку я хотів завжди бачити рівною силі угруповань сталих, європейських... Ну, та не сталося так. Не хочу становити прогнозів, тоб то говорити того, що думаю вже рік назад, як Ви почали ворушитись на арені. Але ж скажу, що на мою думку, рівний хід розвитку зрушено, бо самі розумієте, коли треба повертати бодай на час назад, то то вже велика втрата в рухові наперед. Потім, коли Вас / не одного/ так завзято лаяли на арені, буде тяжко здобути респект. Бо ж ви знаєте, коли почати, що лайка має в собі той особливий елемент, що коли її довго на чиюсь адресу вживати, то

щось від неї конче липиться.так як при уживанню одежі , в якій ви обідаєте, конче липиться якась плямка,що можна зігнати її бензином,але вона має тенденцію завжди під впливом пороху виринути знову.

Розуміється, заялозений дурацький халат комуністів, боротьбистів чи всяких гатунків наших есерів жадним бензином дочистити ні до чого не буде можна. Не носитимуть пристойної одежини й жаф с-фи,але ж не вийдемо на естраду й ми в новенькому хупанчику: бензином він пахнутиме, отим бензином Тарнівського періоду.

Ви цілком резонно скажете мені,що обставини Вас змушували робити акцію, а хто робить, не може не мати помилок.Але ж я гадаю,що помилки видніше тоді, коли братись за працю передчасно.Моє ж , відоме добре Вам,переконання, що Ви справжнього часу не дочекались.

Ну, та добре. Все таки нема глибшої для нас філософії, як Купер'янівська. Ото ж станемо й далі на тому,що "якось то буде". Бо при тій каші,що кипить тепер по всьому світі,нема між людьми генія,що безпомилково взяв би свою лінію. То помилятись і нам можна, як і всім иншим. А,як Ви знаєте,що упертістю помилку можна виправити,то й цілком зрозумієте,що моя думка на будуччину одна: всю решту невитрачених сил треба прикласти до витворення справді міцної організації,яка не повинна починати діяти довгий-довгий час. аж поки зовсім не закінчиться революція, аж поки не липиться від неї найменчої ознаки чаду. От тоді прийде на нас доба і тоді найдрібніша здібність наша не загине марно.... Тільки оті векселькі!...Як Ви їх поплатите?!...

Така моя відповідь на Ваше запитання.

Що торкається С.В. ,то його становище таке ,що він повинен, навіть не повинен, а м у с и т ь виграти.Тоді йому забудуться всі його гріхи.Але ж тепер, поки він робить те ,що мусить,-він може робити тих гріхів нові кучі,бо ж удачею погасить разом всі, або ж однаково не виправить ні нових, ні старих. Тим то я не здивуюсь і не осуджу його сьогодня,щоб він не зробив, навіть саме карколомне, противне всім людським і божським законам.

Так. Про себе що писати? Я - в анабіозі. Потрібую мінімум для підтримання свого існування. З тою ціллю наказав передати Вам книжки,що в Тарнові, й дуже було мені сумно, коли саме в той мент прочитав вашу адресу-Гданськ. Послав Вам через Варшаву листа,якого-бачу- Ви не отримали. Тут тільки повторю,що прошу Вас дуже залагодити справу,бо на весну конче муситиму йти продаватись. Дав оповістки в пресу,що берусь редагувати й переписувати на машинці переклади новичків.Може принагідно поагітуєте,щоб хтось мені дав таку працю. Дивлюсь на неї, як на користну для загальної справи й як на можливість щось робити для своїх , а не для чужих,до котрих муситиму йти в наймах, коли й цей шанс мене одурить,як все попереднє.

Тішуся отримати Вашi друки. Місцева преса/ я тільки позичаю одну чорну газету/ регіструє повідомлення, але не виявляє своїх поглядів.Очевидно,це справа -надто чужа й бандуха.

Тепер, коли нема як вийти з хати, пишу дуже багато,що ночі до 2х годин. Коли б сьогодня друкувати, то поза перекладами та популяризаціями,маю 6 томиків власного виробу.Може то й сміття,але ж все таки Ви бачите,що дух праздності не напосів це на мене.

Міцно стискую Вашу руку.Вітаю Вашу дружину. Ваш

1921.20/XI.

Посилаю по старій адресі-на нашу-бачите

Милий приятелю.

Тільки через (ма) довго Вам не писав і на Ваші листи не відповідав, що все була надія побачитись в близькому часі особисто. Однак, тепер та надія все менчає, бо, виходить, що Польща — недосяжний край, навіть для людей, що належать до приязної їй нації.

Читаю про Вас чую... і не розумію, через що так всі взялися проти Вас, не особисто, а проти Вашого угруповання? Власне ніде не знаходжу розгадки, бо нічого, крім портфелеманії, здається, Вам не інкримінують, а тим часом так і бризкають слиною, немов на найгірших злочинців. Пояснюю це виключно емігрантськими хворобами нервів, а все ж почуваю прикрість, що так дуже вже на Вас беруться. Може й Ви трохи гарячитесь і — за кратанку писанка — надто гостро до всіх ставитесь. При нагоді тільки інтерв'ю одного і другого дня наволить мені на отой трикляття Там трохи побите небезпечний векселя по яких треба буде платити. Нуліта Ваші ліпше видання хвали нікому не накидатиме своєї поради. Тим більше, що далеко не тільки в справах тих, яких не знаю, не маю тями. Тим то й Вас не пробую критикувати, тільки кий бажаю успішно витривати й перемогти вийти з тієї

тяжкою ношею, що Ви свідомо поклали собі на рамена... дуже тільки мені жаль, що не довелось потрапити на раду та послухати, що воно й як?...

Про себе мало що лишається сказати. Поки що - все ніби й по старому: садовина, огородина, птиця, дрова і такі інші дрібні господарські клопоти, що не шкодять нервам та кешені. А тим часом що далі, все тяжче бути Робинзонами, кортить свого товариства, ширших і більш інтелігентних інтересів, головне - тягне до якої-сь редакційної праці, яка тепер, коли чоловік відпочив духово, вимальовується, як найкраща в світі робота. Цілі літо майже нічого не могли робити через втому та клопоти, а тепер з останніх наняли помічницю, а самі посідали за столи/ принаймні увечері/. Багато планів було в літі, треба бодай хоч щось записати. Та чогось те, що кортіло зробити, виглядає нині застарілим, а нові думки лізуть у голову. От тепер я, замість того, щоб взятись за більшу роботу, дряпаю дитячі речі. Мені б видалось, що в тій області у нас велика прогалина. Я на конкурс "Шкільної Ради" підкидаю ідею. Вже написав три, а лишається ще два, щоб дати повний шкільний цикл: Різдвяний, Новорічний, Масляничний, Великодній та Купальський сюжети. Може колись похвалите, а може вилаєте за "легкоміслість" ставлення

"старческое"...

Жінка це те х не розгойдалась : за оригінальні те-
ми поки що не береться, а сидить за перекладами.

Потішило нас,що приїхав до Ужгорода Микола Карпович
з яким ми вже обмінялись листами. І дуже нам закортіл
ло покинути наше фермерствования тут, а перенестись
туди. Та , певне, до весни нема чого и думати рипа-
тись, а напровесні х може Ви таки там щось зробите,
щоб можна було бодай оком накинути на Вкраїну....

Що Ви робите--не питаю. Догадуюсь,що роботи та гри-
зотні повна голова, особливо нині, коли щось там на
обрію починає збіратись.

Коли вибереться вільна година,що захочете мені на-
писати, черкніть побіжно,що воно за "Визволення",при
чому там Архипенко і чи має воно шанси на довше життя.
Я сьогодня послав прохання,щоб мені висилали, а пер
редплату пропоную відробити, хоча и не знаю, чи там
можна буде писати.

Привітайте приятелів, нагадайте Костеві Германовичу
що він липає мої листи без відповіді,а обіцянки/ Ско
лічебник/ без виконання. З моїми книгами--біда. "Кни
госпілка" не платить, а тут ще и погані чутки йдуть
про Лаврова...Може навіть доведеться в тих справах

їхати до Праги... Ну, та вже за ці роки я звик, що тільки и чекаи самих неприємностів...

Ну, ще раз стискую Вашу руку и прошу привітати Вашу В-ш. пані.

Вам сердцем

Долученого листа прошу передати по адресі, бо саме поштової адреси я и не знаю.

16/21. 14/IX.

Вєснрі ч Гакога, с 62.

Любий і високоповажаний

Олександре Олександровичу.

Дуже дякую Вам за Вашого милого листа.

Не відповідав на нього кілька день, бо чогось так сумно на душі, що не хотілось диссонувати з Вашим оадьорим настроєм, що так відчувається у Вашому листі. І сьогодня не маю підстав почувати себе краще, бо нічого не змінилось на ліпше, але не хочу вже далі затримувати відповідь.

Ото ж найсамперед : шкодую невимовно, що не приїхав до Тарнова а тим наче--вчасно. Всемірно допоминався отримати візу, для чого навмисне їздив до Праги ах двічі й, подруге, довідався, що візу мені дадуть/ не знаю коли?/, але ж тепер не маю вже бажання її використати, бо нема імпульсу до подорожі, а для приємности побачення з милими людьми, така екскурсія --для мене надто дорога річ. Між иншим, бувши перед місяцем в Празі, почув там, що нашу конференцію буде одсунено. Тим пояснюється, що я навіть не послав привітального листа й взагалі не написав про деякі думки, що кортіло піддати до обміркування товаришами.

Але ж тепер тішить мене Факт з„їзду, бо я розумію, наскільки він підсилив Вас всіх у Вашій відповідальній

і такій скомпліковані при сучасних обставинах праці. Та й по тому, що про Вас пишуть, видко, яку велику вагу мав той з'їзд в ширшому сенсі, мовляв, про людське око. По-за тим, мене особисто дуже задовольняють ті постанови, що там було зроблено, бо вони зміцняють певність, що ми незмінно йдемо тим середнім ходом річища, що завжди буває найглибшим і найширшим. Одна тільки річ для мене не уявляється висвітленою: чи той наш розвиток і персональне поширення проходить в селянську масу, чи ми переважно комплектуємось з інтеліґентів? Що у нас багато освічених людей, це-звісно- великий плюс в сенсі організаційно-творчому, але ж, коли ми не маєм репрезентантів справжньої маси, яка є метою тої творчости, то ж ми можемо схибити з життьвого шляху й повторювати кабінетні помилки инших. Пригадуєте, при наших перших нарадах ми найбільше дуфали на освічених сочленів? І для того часу то було цілком доцільно, бо, власне, все йшло й мало якимись /некороткий/ час йти згори. Нині ж, як я собі /може й помилково/ уявляю, конюнктура так рішучо відмінилась, що ми, як національне тіло, переступили за три роки три століття розвитку, й тому, природньо, мусимо, відповідно до висоти хвилі, підкладати під себе міцніший грунт, щоб рівно-

вага була тривка та стала.

Певне, Ви це на всі способи обмірковували, але ж не дивуйтесь моїй спізнілости, бо ж, справді, я живу, як на иншій планеті.

З нетерпінням чекатиму Вашої нової праці. Наперед знаю, що вона буде користна при сьогоднішній розбіжности думок, а тому й видання її тепер вважаю дуже вчасним.

Не знаю я, що воно було за "Визволення", але, довідавшись з "Трибуни" про зміст перших чисел з великою цікавістю чекав присилки. Однак Архипенко навіть не відповів мені на листа, що я був з того поводу йому послав. Теоретично шкодую, що журнал припиниться, бо коли б там і були дурниці, все ж таки поміж ними трапились би й потрібні річі, як скізь в колективному органі.

Не пам'ятаю, про які з своїх теперішніх праць я Вам писав, отож не хочу повторюватись. А все ж дивує мене, що й досі Ви не змінили погляду на того "Чмелика", що мені особисто видається одною з найнудніших книжок українських. А що Ваш примірник перечитало вже 17 душ, так то мене не дивує: тепер така голоднеча на нашу книгу, що все читатимуть. Не подумайте, що маніжусь. Цілком серьозно гадаю саме так, а через те все не важаюсь

братись за другу подібну річ, дарма що давно зібрав матеріял і тему виносив. Нема в мене певности и чуття самокритики, а в приятельську не вірю. Тим часом не ніхто не вплавив по цирости. Сам же можу оцінити тільки такі свої праці, як, наприклад "Скотоліченик" чи ту, яку ни кінчаю: "Загальний вступ до природознавства". Про них зарозуміло, але щиро думаю, що подібних с ь о г о д н я поки нема фаховців, мало хто здібний з наших людей зробити. Ото ж все більше и більше припадають пилом зібрані матеріли для нового юнацького роману, а на чергу поставлено: логику, вступ в історію философії, щось по скотарству.

Дружина також не береться ні за що оригинальне, а уперто сидить за книгою Хоми Кемпійського "Наслідування Христові", переклад якого робить з латинського оригиналу.

Ну, досить про себе.

Що торкається справи з книжками, то з ними вийшло гірше, як можна було сподіватись. Той Лаврів, що не по літах має фантазію, накоїв мені багато прикростів з свого великого розуму и кінчив тим, що посварився з Гавлічком, своїм компаньоном, а тим і ту справу поставив в сліпий заулок. Всі спроби якось відтіль витягти ті книги, розбиваються через ту внутрішню дезорганізацію "Всесловянської Експедиції" а також з огляду на своєрідність польської валюти, що занадто метка на те, щоб з неї можна було робити якийсь комерційний інтерез з-за кордону. Однак я не не стратив останньої надії. Тепер справа в такій фазі, що коли Ви напишете, як і де таку саме передати ті паки з книжками, що варті коло 40 тисяч чеських корон, то я швидко можу добитись тієї передачі. Ото ж — буду чекати відповіді на це від Вас.

Хотілось бись не чекати довго, бо кожен новий день та що наступної зими дуже кепсько впливає на нашу мизерну ікатулу, як пропорціонально і нашу психику, що потребує для свого зносимого забітусу дрів, вугілля і т. под. недешевих матерій.

Не хочу питатись про політику й сучасний стан центра. Знаю, що кепсько. Але ж вважаю щиро, що історія, яка розгладає людей в перспективі, а не з-під самого носа, поставить Вам великою заслугою його проворливу підтримку. Бо треба не малого хисту, щоб малювати декорації, що для ока малярового мають здебільшого вигляд не чарівного Кемаяка, а тільки мізанпли часом огидних плям різної барви. Ну, обнімаю Вас, вітаємо обоє Вашу родину. Ваш

11/x 921. В. Старик.

Любий Олександре Олександрович
Багато за останні роки добрих і р
розумних статей написали Ви, але
х сьогодняшня /Без перспективи/ в
У.Тр.--чи не найліпше з того, що м
я читав під Вашим підписом. Незви
чайно мене тішить той об'єктивний
і глибокодумний тон справжнього жу
рналиста, те сильне і переконуюче
слово, що Ви його знаходите, та ко
ротка, стисла аргументація, яку та
тяжко росхитати инакомислячим. Це
прекрасно ілюструється порожньою
статейкою Ол. Хом. в тім же числі
Ох, як я вже мрію про той прийдеш
ній час, коли твориметься наша
справжня культура, що, не зважаю-
чи на мобілізацію всіх пекельних
сил, не тільки не тратить, а ви-
кристалізовує навіть в цих божевіл
льних умовах працьовників для при
йдешнього.
Що робите літературного? В якім
стані той Ваш план, що виник був
у Вас ще в Празі? Дуже буде мені
шкода, коли перебіг подій не тіль-
ки його відсунув, а й погасив.
Про себе не маю що писати: дуже
кепсько і всю силу витрачаємо на
физичну працю в інтересах вижив-и

багато є планів та бажань, але ж рішучо нема коли сісти до столу. Звісно чимало вивітриться до того часу, поки прийде можливість, а ще більше шкода, що просто упливе сам час, який так конечне треба б було ужити для літературної праці. Ну, та не хочу нити, якось то буде!

Щиро здоровлю Вас, вітаю приятелів та знайомих, Ваш серцем

- 16/VII 921.

Ш. Р.
О. Коваленські.

Празі
Чехії
Ржевнічі
Вілла

23/VIII

Любий Олександе Олександровичу.

Найсамперед прошу прийняти моє товариське привітання й найщиріші побажання з приводу зміни у Вашому індівідуальному житті. Велика річ в тяжкі хвилини мати біля себе вірного друга, однодумного й щирого. А в ті часи, коли в чужій сторонці з голоду чи перспективи голоду, з роспачі та зневіря приятелі стають гірші за ворогів, мати вірну дружину - велике щастя. Отож щиро бажаю Вам того щастя, а Вашу В-ш-пані прошу прийняти моє привітання. Позаяк я старий, а вона така молода, то нехай не розгнівається на мене за мою пораду: на еміграції треба їй вчитись своєї літературної та чужих мов, щоб тепер під Вашим руководством стати самостійним працьовником на ниві культурній, і принаймні почасти заповнити ту прогалину, яку лишите Ви, переходячи цілком на поле політичної праці....

Сумні новини подаєте Ви в своєму милому листі. Але ж в такий час новини відрадні були б надто несподіваними. Ще не переповнилася погар тих нещасть та лиха, що випав нам на долю, отож лишається терпіти, воювати, та надіятись. Тут сидючи, близько до землі нагнавчись та будучи далеко від виру громадського й політичного життя, ми відживили принаймні свої нерви а через те взагалі спокійніше за Вас приймаємо всі нові бичі пересігу подій. Уперті, як селяне, ми твердо віримо в те, в що вірити хочемо, а приниччка до чорної фізичної праці, що помалу здобувається, вітворює в нас надію перетривати, бодай тільки через те, що ми кращого так гостро хочемо. Инших підстав для нашої певности сьогодня не маємо.

Ви пишете про можливість змін в управі закордонними справами і питаєте мене персонально, на що я міг би придатися? Знаю, що передчуваєте мою відповідь: ні на що. Навіть, як би я й хотів чогось, то не маю певности, що зумію. Одне, на що колись реагуватиму, це в прийдешні часи, коли вже все у нас усталиться - консулом до Сидней. Знаю, що хоч не зроблю нічого путнього, яко консул, але я принаймні напишу кілька книжок про Австралію. Сьогодня я нічого не можу прийняти, бо переконався, що в дипломатії зробити нічого не з'умію: не люблю брехати і не хочу сваритись. До речі: старого Макейма суд тутешній навіщо поволі - один. Не забувайте, що там є один добрий чоловік - Вовкобойкін.

Що торкається улюблених тем про літературну працю, то можу Вам сказати таке. Дуже мені шкода, що Ви змушені її закинути. Правда, що тичеться Ваших прекрасних статей "На громадські те-

ми", то при всіх тих якостях, про які я вже Вам писав, і при повній згоді принціпіяльний з їхніми думками, дозволю собі зауважити одно. Ви--тамошні люде-- звикнувши один з одним лаятись помалу відучуєтесь від лагідного тону і часом надто го-стро висловлюєте свої думки. І ся різкість словеска, на мою думку, не сприяє врахінню читача. Ото ж, коли б ті статті перейшли через мої редакційні, я б деякі тяжкі слова конче викинув.

Ну, та дрібниці, до яких, очевидно, у Вас тепер надто звикли, -- то торкається нас, то і ми сидимо в подібному до Вашого становищі. Повний брак справочної книжки. Ото ж деякі початі праці довелося покинути, дечого не можна почати, а що робиш--все мусиш робити по пам'яти. Нема чого Вам росповідати, як це тяжко. Тим то доводиться більше сидіти за перекладами: прикаємні хоч щось буде зроблено. Сидимо часом і ми, коли можна урвати на дозвіллі якусь хвилину. Моя дружина зробила одну велику працю--переробила чеський роман для дівчат, а тепер зачала переклад "Фабіоли". Кумедно зазначити, що часом робить цю працю за кухенним столом під час варіння обіду. Я закінчую збірник оповідань чеських авторів. Таких збірок я збираюся закінчити кільканадцять дрібних оповідань, щоб скласти томик новелок про дітей. Вже кілька з них перепустив через Волю"--можливо, що Ви дещо й читали: "Алілуя", "Бред", "Гиндик"/. Буде їх з десяток. Крім того вже розложив на столі рукопис своїх казок про нечисту силу, що написав взимку. Тепер перечитую, як чужі, дещо бракую, дещо доповнюю. Має бути томик аркушів на 10. Нарешті помалу підбираю матеріял до більшої праці. Має бути роман з життя на острові Яві--цьому фактичному раю земному. Хочу зробити роман ботанічний і ставлю перед собою ті ж самі завдання, що і в "Чмелику". Може тепер, після численних товариських уваг та порад, що мав я за цей час, та праця вийде в мене трохи ліпше. Але ж знову повторити мушу ту саму хибу: все, що стосуватиметься до України, знову буде зроблено по цілетанському, бо рішуче не маю жадної потрібної мені книжки, і добути не зможу. Подумайте самі: мені потрібні --детальна мапа Київщини і земська література про цей повіт/ монографії по статистиці, флорі, економії, етнографії і тп./ І дома я мав такі книги... А тут ніхто й не чув про такі речі. Коли додати до цього всі незручности нашого модусу теперішнього життя, то найменчу дрібничку, зроблену в цих обставинах, треба вважати за велике діло.

По-за тим, що сказав вище, маю я добрі проекти, здійснення яких не можливо тут і в тій скруті, що ми зараз перебуваємо.

А наробив мені Лаврів силу клопоту і неприємностів та ще й підрізав матеріяльно, віддавши ті книги не Вам, а "Книгоспілці". Знаю, що робив він все те "бона фіде", але ж до доброї волі ще треба й голови, чого у Лаврова цілком очевидно браку. Ото ж "Книгоспілка", чи власне Литвицький книги забрав, а грошей не прислав ні одного сотика, дарма що на умові дав свій гриф В. К. Прокопович. Може принагідно побачите їх обох, то вплиньте на них. Про борг міністерств зак. справ я вже й не згадую: що можна зробити проти "нема"?!...А тут вже не так страшно за життя, бо зрештою піду наймати ся до чехів коли не ветеринаром, то чорноробочим, але ж де я позичаму очей, щоб поплатити друкарням свої борги, які вони поки що терплять?!.. І ці думки не дають спокійно спати, а тим більше працювати.

Що робить Кость Германович, де він, чом не відгукнувся на мого листа?...Привітайте його й вилайте...
Ще цілком секретно питаю, що власне зробив Павло Каленикович, що емиграція так вішає на нього собак. Ніяк тут не можу допитатись, що йому інкримінують?

Ну, бажаю Вам сили та успіху в новій ролі, яка Вам загрожує, та щастя в родинному житті.

Ваш сердем

1921.26/VII.

Долученого листа, що посилаю в одній конверті за-ради економії на марках, прошу передати Ользі Онацькій.

Можливо, що для Вас буде цікавою така інформація: в Празі, в помешканні Місії заложився громадський комітет. На чолі Сріблянський, Мицюк, Григрієв-Наш. Ці доладять старого!...

Статті, що Ви хочете, написати не можу: не передплачую чеських газет, а користуюся тільки з "Трибуни".

Любий Олександре Олександровичу

Не знаю я, чи дійшли до Вас мої книжки і що Ви з ними зробили. Тим часом це питання набірає для мене неприємної гостроти: наше фін. становище надзвичайно скрутне і вже не жарти, як випадає дні, коли не пощастить здибати кілька одібраних десь за видання. Дуже надіявся на Вас і на моїх товаришів. Від того ще раз довелось собі нагадати про борг Мін. Заг. Сарат а Галоші і про академічний борг Мін. освіти: ко-

Ми в вернули водай частку, щоб можна було пропримакатись кілька місяців. От ще прошу Вас не забувайте про нас і тимсь допомогайте в цей скрутний час. Буде холода — ви знаєте, я борги віддаю.

Що таке невтрумиле у Вас робиться. З газет можемо лише догадуватись, що справа стоїть не дуже, але, що саме трапилось, не уявляємо. Може буде оказія, то напишіть докладно.

Що стосується нас, то, вибираючи (й майте право) сили на боротьбу за існування, напружуємось, скільки можна, щоб не спрацювати своїх дібздібностей. Але в обставинах й засобах надто несприятливих для моєї говорчої праці. Тому перевезення дрантарем перекладів, най та робота пошукається, не

Можете гордитись.

Вгатані кепсько.

Дуже Вас прошу прихильно передати домірені карточки О.О. та Дру Лукасевичу. Я не маю їхніх адрес та до того ще вчуся способу на економію на марках.

Щиро бажаючи Вам особисто Многого, щиро Вітаючи Вашу родину.

5/V 921. Ваш В. Мацієвич

Що чо буде за „Трибуна"?

Вип. 13/I 1920

Пробач Олександре
Олександровичу

Є певна надія перебути
дома принаймні на побачен-
ня до весняного року, якщо, на
жаль, не мав вже права
нас відсунути.

Душа мене почитує Вам
лишить місто, а потім приїхати
через тиждень. Але не
знаю, чи одібрати Ви будете
одного з моїх листів, що писав
я до Вас! Певне, що ні. Дивна
бо річ, — звістків із нашого
рідного кутка, але — навіть
душа — нічого не доходить.

Вам по душі Вас цілую
мені бадьорі і веселі
довідомлюю, що й ми у Вас.
Погубали вже шукаю да роздіти
Крафи на оленячому, а через
не можемо їхати радіо кри
кливості мостами.
Але — то буда гівка і дружка.
Сидимо в своїй хаті, а немо-
жемо і доїхати, бо погубарно
велику здоливу сирку. Коли
це нам кропивницьк кінець мост
ув — не буде що й здавати.
Отто таке: Вас цілує
тітку: не будьте де можна
придавати цукор, коли Ліда Заклад

Вислали мені 22/2 чеки карто-
грамі й бандарів у Канів дали
сів на вечірній, що буде мені
відучий через усадьба Крушинського.
Мейер у мене одна на ті гроші
надію, а від яких пишу книгу
Кобилянську та Крушинського.
Але я сподіваюсь що Ви пома-
жете бібліографічно, як Ви пишете.

Сидіжу — й пишу. Вивіз І Нік-
кого найсамперед чекаю. Ма-
ємо готового до друку вже 100
друк. аркушів. Щоби видати
Свічкову книгу — буду
ще деяких карток.

Сподіваюсь що Ви одержали
„Чечвіка", якого Вам посилав

Дівчі. Дуже я хотів було
поїхати до вас на Вашу виставу.
Тим більш тепер, коли Ґерк
просив у мене фотографію на
перекляд. Буде якась картка
про художника в чужім світі...
Ну, що ж, то вам бодай
найбільшого й кращого
вам не забувати.

Щиро живучий
та здоровий

9 го 29/XII.

Ваш
В. Сварник

адреса
Бескуп
м Тавога, C.S.R

ГОЛОВНА УПРАВА
ТОВАРИСТВА
УКРАЇНСЬКОГО БЛАКИТНОГО ХРЕСТА.

CENTRALE DIRECTION
SOCIETÉ
DE LA CROIX BLEUX UCRAINIENE.

м. Тарнів. „23" вересня 1920 р.

П О С В І Д Ч Е Н Н Я.

Власник цього есть Член Головної Управи-Заступник Голови Головної Управи Товариства Українського Блакитного Хреста О л е к с а н д р К О В А Л Е В С Ь К И Й, що підписами та відтиском печатки свідчиться.-

ГОЛОВА УПРАВИ

СЕКРЕТАРЬ

ГОЛОВНА УПРАВА ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОГО БЛАКИТНОГО ХРЕСТА

ч. 113...

Христос Воскрес!

Пресвѣтія:

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

в Данцігу.

Danzig
St. Elisabethwall No. 9.

ДО ВЕЛЬМИШАНОВНОГО ПАНА. .....

Міністра Коваленського

КОМІТЕТ ЖІНОЧОЇ СПІЛКИ при УКРАЇНСЬКИМ ТОВАРИСТВІ БЛАКИТНОГО ХРЕСТА улаштовує для зміцнення своїх матеріяльних засобів - Каб а р е, яке відбудеться 8-го лютого с. р. у помешканню кавярні КІРША.

КОМІТЕТ має честь просити ВАС, ВЕЛЬМАШАНОВНИЙ ПАНЕ, завітати на КАБАРЕ і своєю присутністю сприяти успіху завдань СПІЛКИ.

Весь прибуток піде на допомогу хорим та раненим козакам У. Н. Р., які лежать в польських шпиталях.

Записи на столики приймаються у п. МОРОЗА, отель БРИСТОЛЬ, ч. 16.

ГОЛОВА СПІЛКИ *Завадська*

СЕКРЕТАРЬ

Wezwanie należy ze sobą przynieść L. ek: 2426/21

Wezwanie świadka

Wzywa się p. Aleksandra Kapalanowicza
w Tarnowie Lipna 25 w celu złożenia świadectwa
w sprawie kary przeciw Tarlenie
o. 1921 rubel na dzień 3 grudnia
roku po południu o godz. 10. Biuro № 36
I piętro w budynku Sądu powiatowego w Tarnowie
pod zagrożeniem grzywny w kwocie 500 mkp i przymusowego doprowadzenia.

Sąd okręgowy Oddz. X. 1
Tarnow dnia 1/12. 1921.

Zygmunt Zdankiewicz
Nadzwyczajne powołanie
Sekretnik kancelarii

Bei allen Eingaben ist nachstehende Geschäftszahl anzugeben.

Geschäftszahl_____

Aufforderung zur Antragstellung wegen Verwendung d[illegible]isen.

An .....

in .....

Da die Ihnen erteilte Ermächtigung zur Behebung der Zinsen von den für d.....

.....laut Dep. Hptb. .....

Bd. ..... fol ..... im k. k. Haupt-Steueramte verwahrten .....

..... K Wertpapieren

ПОСОЛЬСТВО
Української Народньої Республіки
у Відні
Wien, IV. Alleegasse 29.

Дня ..... 19.....

1865.

Ч.....

ти комуністів, а зовсім не за самостійність України, то при повідомленнях ''Українпрес'' про повстання на Україні потрібно завше підкреслювати, що повстання провадяться під національними гаслами і коли деякі повстання провадяться свідомо в політичному змислі за самостійність України, то особливо се підкреслювати.

В.о. Посла У.Н.Р. в Австрії: І. Огородник

Секретар Посольства: М. Трачук.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ У ВІДНІ

CONSULAT DE FRANCE
à DANTZIG

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

DANTZIG, le 25 Avril 1921

Cher Monsieur Pavlik,

Les bulletins de renseignements que vous avez bien voulu m'adresser me sont parvenus en temps utile. Leur lecture m'a vivement intéressé.

Permettez moi de vous exprimer mes remerciements pour cet aimable envoi et veuillez agréer, cher Monsieur Pavlik, les assurances de ma parfaite considération

E. Gérardin

ПРОВОКАТОР

Прийнято подавати в пресі біографії ві омих і поважних людей, але обставини коли приходиться крикнути "Стережиться злодія", иноді вимагають оголушувати до відома громадянства китеписи й " подоків" його.

Під вищенаведеним надзвичайно кольоритним заголовком, ми маємо намір подати, так мовити, біографію одного із уповноважених преставників Василя Вишиваного в Німеччині Льва Бармаша.

Лев Бармаш, студент Київського Політихничного Інстітуту почав свою житьову кар"еру з того, що, уникаючи військової служби, примостився "зем-гусаром".

Коли після 1918 року віділ, де був Бармаш, розформувався в Москві, то Бармаш опинився в числі членів партії анархистів-індівідуалистів, заснованої Мамонтом-Дольським, Ухтомським та Вольським. Тут він визначився як промовець і організатор.

Перші стосунки з українським рухом у Бармаша началися у 1918 році, коли він по доручению партії декілька разів їздив до Київа, щоб навязати стосунки з українськими анархичними партіями.

З совіцькими діячами він перше співробітничає за часів гетьмана, виконує агентурні справи, при міровій совіцькій делегації Раковського, Мануїльського й військового експерта Ситіна.

Вже в почитку 19 року, як командірований в Стокгольм на конференцію анархистів, Бармаш починає відогравати значну ролю у совіцького уряду.

В Стокгольмі, коли конференція не відбулася, Бармаш поступає в розпорядження совіцького представника Воровського, у якого користується довіррям і виконує особливо таємні доручення дипльоматичного характеру.

Після висилки совіцького предстаавництва до Росії, Бармаш призначається секретним агентом в розпорядженні "Західно-Европейського Секретаріяту большовицької пропаганди. /Цей комітет склався з Воровського, Шумахера, Александровського, Богацького й Райха/.

Льву Бармашу вдалося втертися в довірря де яких дипльоматичних предстаавництв в Стокгольмі, а в тому числі й українського, за паш портом якого йому пощастило добитися до Берліну.

Будучи агентом Рейха, Бармаш всіма силами старається використати свій дипльоматичний паспорт, щоб втертисядевякавіркраїнських кол. Що йому більш менш вдається напр. у Василя Вишиваного.

По наказу з Москви, Бармаш не раз відвідує центри еміграції, як Відень, Прагу, Будапешт. В останньому він входить в стосунки з п. фенарри, що був німецьким шпіоном в Румунії за час всесвітньої війни. Через нього Бармашу вдається втертися в берлінські військові кола, де він являється референтом по російським справам. Одночасно Бармаш старається працювати й в німецькій пресі, переважно в правій. З червня 1920 року Бармаш одержує наказ з Москви шпіонити за правими німецькими колами й всіма засобами як найбільш заплутати українське питання, яке виникає в цих колах, а по можливости це питання звести до нуля

Спритний агент зараз же налагоджує знайомство з граф. Ревентловим, /лідер Баварських монархистів/ втирається в його довірря й нарешті, стає у нього найавторітетним референтом по українському питанню, а також взагалі по питанням Сходу.

Між иншим є данні думати що не без Бармаша обійшлася справа з крадіжкою таємного договіра між Францією й Чехією, який було продано Московському Уряду за 220.000 мар. нім.

Такого роду маніпуляція пророблена і з таємним польсько-румунським договором.

Тим часом Бармаш організовує ціле контророзвідче бюро серед українських кол. Його агенті є і у Відню й у Празі, в Будапешті і у Варшаві. Через бюро Бармаш з одного боку інформує про українські

справи Москву, а з другого вносить серед українців непорозуміння й загострення працюючи по певному пляну з Москви.

З кінця 1920 року Л.Бармаша большовики вважають самим впливовим і компетентним агентом по справах німецьких правих кол, а також абсолютним авторітетом в українському питанню.

В останній час большовики дуже задоволені працею Бармаша, який з"умів пересварити всі праві українські течії, створити майже незгладиму прірву через загострення поміж українськими, німецькими й московськими політичними угрупованнями й т.д. Всім цим Бармашу блискуче пощастило виконати "бойове завдання", накладене на нього Московським Урядом, яке складалось в того, щоб сваркою між правими угрупованнями всіх національностей не допустити т.зв."єдиного фронту" проти Совіцькоі України. З тою же метою йому дано завдання вести плянову акцію за розрив приязнених стосунків, які мають місця між деякими впливовими колами польськими й еміграцією, що групується коло Центра У.Н.Р.

В дальшому завданням Бармаша було скомпрометувати кожну українську партію з окрема, довести їх нездібність і банкроцтво й таким чином привести німецькі промислові кола до неминучости вести торговельні зносини з Совіцьким Урядом.

Треба підкресити, що в останній час граф Ревентлов непомітно для себе, зробився покірним знаряддям в руках Бармаша, що підтвердилося на Рейхенгальському з"їзді.

От, перед нами кольоритний портрет Л.Бармаша-совіцького шпіона й провокатора ліпшої марки.

Ця замітка має метою сказати громадянству те, що так ляконично кажуть таблиці на вокзалах: "Глядіть за кишенями. Стережиться злодіїв".-

Емі-Грант.

Копія.

РОЗМОВА З КОМАНДАРМОМ РЕВОЛЮЦІЙНО ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ МАХНО.

2-го березня звернувся Командарм названої вищче армії до Дипльоматичної Місії У.Н.Р. в Румунії з офіційною заявою взяти під опіку його отряд з яким він перейшов в Румунію, майно цього отряду і виклопотати йому дозвіл на переїзд до Букарешту в цілях побачення з уповноваженим представником У.Н.Р." для обміну думок по сучасному положенню України і обговорення питання про спільну працю над звільненням України від її ворогів.

Маючи на увазі, що ця вся компанія, перейшовши Дністро, повинна рахуватися, як нами так і румунською владою звичайними військовими біженцями з України, яких додею ми не можемо не пеклуватися. Тому наша Місія, залишаючи зовсім політичні питання поставилася до заяви командарма, як до звичайної заяви Українських біженців, що звертаються до неї за допомогою і опікою. Так стоїть і стоятимо надалі справа офіційного нашого відношення до перейшовного кордон Румунії відділу Махна.

Дякуючи вжитим нами заходами, весь отряд був направлений до наших таборів, а начальник отряду з дружиною, 2 ближчими співробітниками був перевезений до Букарешту., де їм видано дозвіл на право вільного перебування в цілях лікування. Заходи наші, що до передачі роспорядження Місії махна відділу поки що не дали бажаних наслідків за виняткоМ того, що в наше роспорядження передано 6 кращих коней, які мають бути продані, а гроші підуть на отримання і лікування вищезазначених осіб.

По прибуттю їх до Букарешту, вони були приняті в Місії і я мав з ними довгі розмови з приводу тих завдань, які привели їх до Румунії.

З цих розмов виявилось, що цей отряд, добре озброєний, маючи найкращі коні направився був до кордонів Польщі/ аби перейти Збруч, з тим щоби зустрінутися з Урядом і Головним Штабом У.Н.Р. і порозумітися з ним для можливого спільного з ним співділання проти загального ворога. В дорозі в напрямкові Польського кордону цьому відділу трапилася пригода з одним з його розвідчиків, попавшим до рук ворога. Цей розвідчик мав у себе адреси звязків в напрямкові Польського кордону. по цім звязкам мав

йти весь відділ але тепер, після того, як розвідчика було піймано йти наміченим шляхом являлось цілком небезпечним і тому відділ змінив свій попередній плян і попрямував до кордонів Румунії. Тільки після цього він довідався, що адреси зостались невідомими , бо вони були знищені, як про це повідомив товариш пійманого розвідчика. Чи так воно було в дійсности трудно сказати. Дуже можливо, що на дорозі, познайомившись з ситуацією відділ свідомо звернув до Румунії, маючи на увазі, що більш певним шляхом до Уряду У.Н.Р. буде шлях через Румунію.

Першим і головним завданнем нашої розмови для Місії являлося вияснити питанне про те, які причини подвинули цю компанію шукати порозуміння з нами. Треба зауважити, що як сам Командарм, так і його співробітники тримаються досить обережно, не говорять одверто про свої сили, про свої наміри і пляни, а також особливо про те, що їх примусило залишити Україну.

Конкретно нами було поставлено їм питанне про те, чи не прийшли вони сюди часом, вже не маючи сили і можливости триматися проти большовиків, які позбувшися зовнішнього фронту всі свої вільні сили кинули на боротьбу з повстанням. Відповідь на це була така, що триматися можна, що населення настільки співчуває боротьбі з большовиками, що допомагає всіма можливими засобами повстанцям. А коли це так, то большовикам майже зовсім неможливо ліквідувати повстанський рух. Але, коли прийняти на увагу де-які їхні одверті признання, що скажемо, їм доводилось весь час свого подорожу від Дону до Румунії йти щоденно в боєм, не зупинятися більш, як на одну ніч в одному місці, то треба до їхньої відповіді додати дуже значні поправки. Знову таки и на це натякає також и визнанне ними і того, що большовики в сучасний мент вже призвичаїлись в більшій мірі до боротьби з партізанами/ як це було, порівнюючи не так давно. Але найбільше значінне для вясненя фактичного стану їхньої справи мають їхні дуже настирливі вказівки на те, що розвиток повстанського руху в найбільшій степені залежить від того, чи складеться зовнішній фронт, чи ні. Так що коли ми вияснили їм, що при сучасному міжнародньому відношенню до большовиків на це сподіватися дуже трудно, і навіть неможливо, то це зробило на них всіх надзвичайно важке враженя. Наші спостереження

таким чином приводять нас до тих загальних висновків, що той метод боротьби повстанської, який вживався Махновською організацією в сучасний мент являється вже нездатним. Він був дуже корисний тоді, коли вони використовували свое положення про меж двох ворогуючих армій, працюючи по тилам їх, або нападаючи на них з флангів. Тепер, коли їм довелось мати діло лиш з большовиками, вони зустрінулися з завданнем змінити свою тактику і організацію наблизившись до нашої територіяльної сістеми. Тому їхне шукаднє порозуміння з нами і переход кордонів Румунії, на нашу думку, дійсно свідчить про їхню велику поразку і слабість їхнього руху при умовах, що утворились зараз.

Друге питання, яке було нами поставлено, мало метою висвити відношення їхньої організації до нашої державности. Тут нас цікавило як вони взагалі ставляться до питання самостійности Украі"ни, до нашого Державного Центру. Цікавило також нас вияснити і їхне відношення взагалі до проблеми державности, бо вони весь час себе примати , як анархрбандицька організація, яка ставиться вороже до всяких спроб заведення державного порядку і ладу.

В цьому відношенню махновці відбули значну еволюцію і тепер життя і"х вивчило тому, що треба стати на грунт якоїсь Української державности. На всі нащі запитання, чому вони досі не викидали прапору самостійної Украі"ни вони відповідали, що лічили більш важливим соціальні гасла і боротьбу з большовиками. Тепер вони бачать, що це було помилкою і в останніх своїх відозвах вони вже більш менш рішуче підкреслювали свою прихильність до утворення самостійної України. Що ж стосується до відношення до Уряду У.Н.Р., то вони до визнання її значіння теж прийшли життьовим шляхом переконавщись, що іменно У.Н.Р. має найбільш шансів зміцнитися на Україні і опанувати загальний анті-большовицький рух. По їх оповіданя прямої відповіді, як вони дійшли до цього переконання нам добути не пощастило. Та вони і весь час помітно ухилялися від неї, але все ж таки шляхом систиматичних допитів ми її добули і вона нам уявляється в такому виді. Залишившись на Україні після поразки Врангеля махновська організація почала шукати собі спільників. З цією метою вона

значними своїми відділами перекинулась на Дон, де запевнилась в тому, що і на Дону нема значних анти-большовицьких сил і він ніякої запомоги в боротьбі з большовиками дати не може. Після того вони посунулись на схід для того, аби війти в контакт з Антоновим, але й там знайшли те саме, що на Дону і на Україні. З відтіль подалися під Курск, де теж переспідчилися в тому, що анти-большовицькі сили незначні і розбиті. Таким чином цей подрож фактично їх привів до переконання, що едина Україна може дати міцні організовані сили анти-большовицького руху. А так, як вони скрізь на Україні почували впливи У.Н.Р., то цілком натурально прийшли до висновку, що единим міцним спільником для них може бути лише вона. Тим більше це їх приваблювало, що на підставі большовицьких відомостів вони уявили собі справу так, що У.Н.Р., маючи регулярну Армію і допомогу з Боку Польщі і Румунії може утворити той самий зовнішній фронт, який для них уявляється найбільш важливою умовою дальнішої боротьби з большовиками.

Таким чином відношення їх до нас цілком утілітарне. Вони бачать в нас силу, користного спільника для боротьби і не більше. Наші ідейні змагання за нашу незалежність і національну культуру для них річ другорядна і вони дивляться на це, не як на мету, а як на корисний засоб боротьби. Тим часом вони переспідчилися в тому, що державність У.Н.Р. є найкраща форма забезпечення анти-большовицького порядку і ладу на Україні.

Третім питанням, на яке ми звернули увагу було виснення того, в яких формах вони мислять собі згоду з нашим Урядом і нашим командуванням. Знову і тут ми не одержали прямої і рішучої відповіді, хоч питанне ставилося нами гостро і одверто. Але вони нічого не мають проти того, аби прийняти тут цілком наші умови: I/ визнання Уряду У.Н.Р., 2/ підлеглість всіх відділів нашій команді, і 3/ едність організації повстанського руху і гасел, з якими вона повинна провадитися в життя. Само по собі зрозуміло, що нашим головним завданнем повинно бути цілковита ліквідація цього руху і цієї організації і перетворення її в нашу. Але це мабудь краще провадити в життя, не виставляючи його одверто, бо таким

чином можна лише утворити з неї собі ворога, не отримавши ніяких позитивних наслідків.

На прикінці ми звернули увагу тако ж і на питання можливого розвитку і поспіху повстання. В цьому відношенню вони дали багато переконуючих фактів, що повстання, коли їх об"єднати в загальний виступ і рух може мати тимчасовоно великі розміри і осягнути значних здобутків. Вони не уявляють собі неможливим, або повстанці не заволоділи більшістью повітових міст, де-якими губерніяльними містами, знищивши скрізь совітську владу. Поруч з цим можливо припинити залізничний рух, дезорганізувати значну частину большовицького війська - т.м. Але не менш вони певні також і того, що втриматися повстанцітне зможуть більш І-2 тижнів, бо регулярна большовицька армія, яка зовсім зараз вільна, не має зовнішнього фронту, завжди їх переможе. Сподіватися на росклад її поки що нема певних підстав.

На цьому ми і кінчаемо наше справоздання розмов політичного характеру. Всіх питання військові і технічні, а також результати їх обговорення подаються в окремому докладі.

З оригіналом згідно: [illegible]

За Нач. Дипл. Відділу

Два документи.

Часопись "Покутєя" містить два слідучі цікаві документи, які до деякій мірі освітлюють становище взаємовідносин між Василем Винниченком і тодішнім Премєр-Міністром уряду У.Н.Р. А. Лівицьким.

В ч. 11 цього часопису подруковано:

"Спростування В. Винниченого."-

На підставі в ч. 9 "Покутєя" замітку " Винниченко в Ліпську" редакція одержала від п. Василя Винниченого листа, з якого вірочимо в орфографії автора: " Відень 8 IX 1924.

Шановний Пане Редакторе! В числі 9 з дня 4 вересня Ваші газети Появилась замітка під заголовком "А. Лівицький з Винниченим", яка цілком не відповідає дійсності. Жадних умов і жадних доручень Пану А. Лівицькому я не уділяв і не давав. Прошу моє спростування помістити у Вашій шановній часописі.

З поважанням Василь Винниченко
Полковник У.С.С.

Дальші місяці ми ридали, Редакція разом з тим міщає копію листа п. Василя Винниченого до п. А. Лівицького, теж само в орфографії автора : Відень 6 VIII 1921.

Вельмишановний Пане Міністре!

З У К Р прожу Вас в Вам відомі справі в нашої фракції розмови, подібні вчорашній генерала Сінклера стоїть і коли він не лже, то другого військового фронту нашого вийсь Греції і дальше утримувати він тут одержав. Генерала Пилипа прошу повідомить про це. Справа важна.

Адреса моя Вам відома

Ваш вас щирий
Василь
Полк. У С С "

В оригіналі підкреслено "Дуже" два рази и "справа важна" один раз.

Ці документи остільки цікаві, що ми беремо на себе труд подати незабаром з часопису "Покутєя" до загального відома.

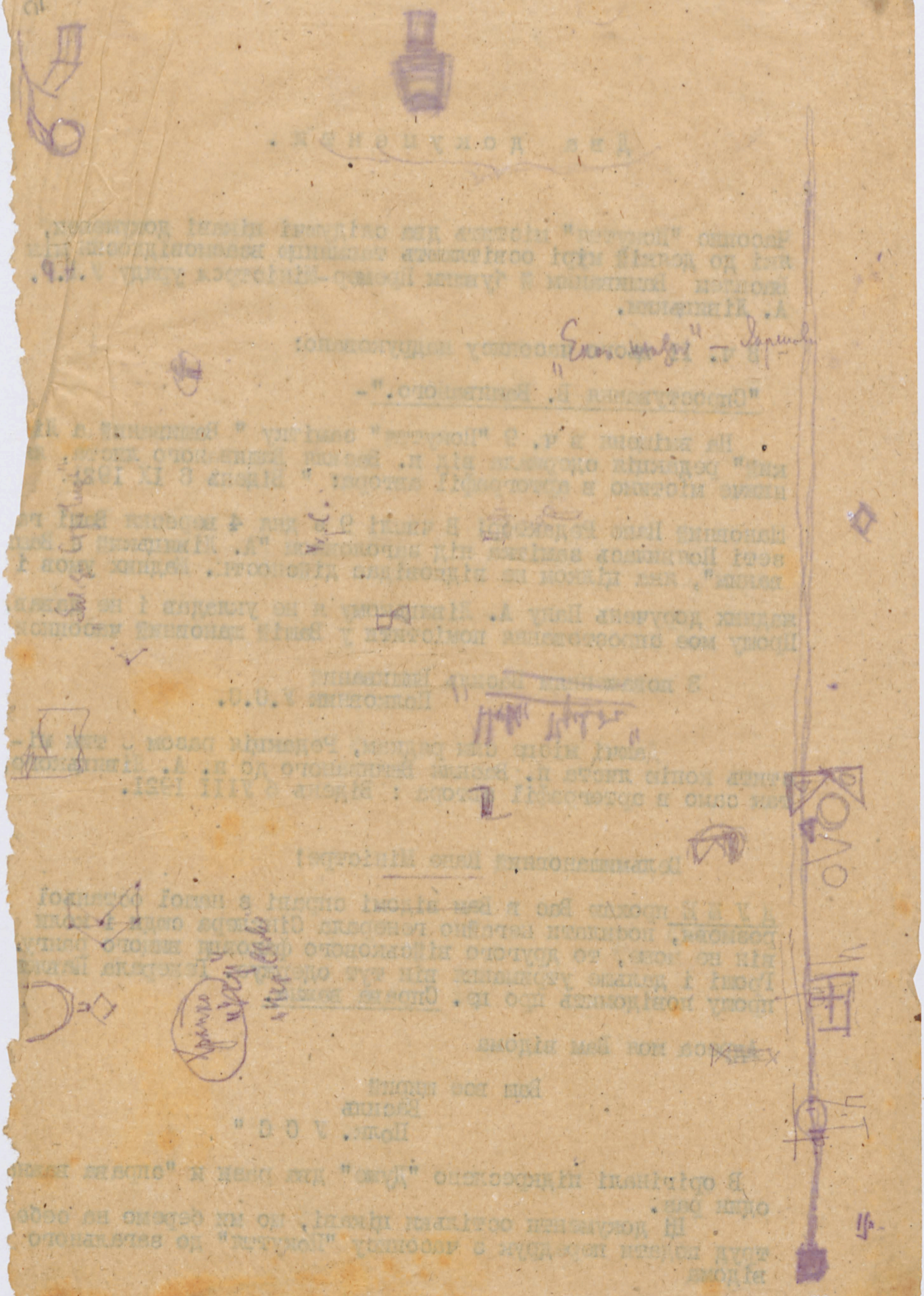

Вш. Ок. Ок.!

Листа Вашого отримав. Але за Вашу інтервенцію не дуже вдячний. Я дивився на справу з другого погляду. За рік служби ми вислали обмундирення міста, комісії, між. дрес і ин. одр. інвентарю, до останнього ґудзика, на 1.400.000 кор. ав. „Волі." Взамін дістали борги одержати ... 200.000 ав. корон. і „порядку" в. міл. А. Міковецького, котрий знімав нас на свідків Вашого арешту „Українські Вісті" що-що з грипа, а з „Вільною", „Чер. Пр." і „Г-ною" „слугами" і зовсім нас в цілому не зрозумів. Про свій перебіг справи дані Вам свідків я не можу. Ми були вимушені тактично підтримувати Петлюру і його уряд, не вдаючи ні їх дерегти. І добровольці собі вповні в ніг часу й одеських міщуків самим не можемо. Тому я рішив дані й ра свого дорогого і з Вашим урядом розійтись. Той він краще подбає про, щоб полагодувати інтервенцію, чим бавіть під дулом гвер. Я не маю нічого особистого проти Вас об. А. міс. Але проти П-ри і Пік. я можу мати дуже багато... Проте з тими тісно вистарчав п. Пік. однак суд Петлюри є для мене вимушений. Чи буде існувати „Воля" чи ні – я не певен. Але я постараюся її утримати всіма способами. Для цього більше потрібна, що я не певен в існуванні цивільних органів, котрі утворилися під. Денікіна.

Міністерство Польщі Канцелярія мені ласкаво
що щодо „Волі" до Польщі заборонено до імпорта-
ції в Україні. Ви здається були на ра
ді Мін. Преси. І на Вас О.К.О. лежить
обов'язок вияснити чи вільна експедиція
ов в Україні то число „Волі", де була
критика Мін. Зак. справ і чи був імпорт
ом заборонений „Волі" в Польщі України.

Ви зробили мені велику послугу, як
би в найближчім часі довідатись чи маю ду-
ге.

З пов. В. Вол

Любий Самоно!

давно вже одержав твого листа, але все досі не міг зібратись написати. Це власне погодних мабуть більш з обставинних причин, а ніж з суб'єктивних. Життя наше тут настільне бідне усіх відомостей, що не багато видавши з нового чогось нового, цікавого цікавішого. В цілому тепер нічого не чутно нового, цікавого що зявився Гендаль Осуський, нічого далі ген. Маєвська не чутно. Як раніше з дивився і був певний, так і тепер, що надто мало у нас сили, щоб на нас звернули увагу і щоб вирішили. Цими днями бачив В. Тимошенка, який казав, що вони, кооператори посилають вам вагон білизни для біженців. Дуже добре і всі цікавіші відомості в нас

З нового місця даю про вам довідомлюю у всіх відношеннях. Ну і це мене не дивує, бо такий кінець я передбачав давно. Мені було ясно, що Андрусевська-Рудова повводитиме. Розводимося мене що-до і місце. Що до особистого фронту, то треба не повторювати-дивитися попереді мене. У Дмитра і сарвіта надовго. Здається і він перебуде кілька на ватру до Лаври і тоді тут мене кольоно.

Ми здається покладаємо наше надію на нашу конференцію в Відні з організацією емігрантського фронту. Будемо! Українській конференції я кодному нема; є любі, але конференції немає. Я б сказав це більше на-з увагою мало коли буде корисне а менше всього тим, що покладає якісь надії.

Тепер мав би тобі написати що свої думки та нових не

вимагатиму вони в своєму
акті, а найтяжче то важко
буде зорієнтуватися і щось не на-
писати. Чого з всіх робітників колек-
тиву? Які вісти? Хто живий,
хто вмер? Чекаю докладної
звідомості коли можеш. Скажи
чи можу я писати докладної
звідомості чи ні.

Цілую міцно тебе. Вся
моя тобі відданість.

P. S.

Вже давно здав я до канцелярії
повітового суду звіт по т-ву
"Сельгосп" на твоє ім'я. Чи ти
одержав його і чи передав п. п.
Бачинському і Гайківському. На-
пиши про це докладно.

Ф.

лише найбільше, що дає мені тепер ця „безтурботливість". Кінець, мабуть прийде. Так, з державою „державне щастя", так би мовити. А віра в це і на неї чекаю „в Європі".

Дано мені так безмежно мало — здійсни масенького листа, відповім їй, але не знаю чи вона об Шкільшкодісбаде. Як ласка Ваша, довідайтесь. Пишіть за себе — мені Ваш лист справді „оркове", лише пильнуйте за цирістю.

Парад!

Будьте здорові

Надія.

Wien XIX. Chimanistrasse 29, 4.

Ну, Олександре – напевно дістане од Вас листа. Правда душе „потрясаюче" несподіваного. Гаразд, не подібно до Вас. Хіба Вам не зараз? Я не думаю, щоб Ви на мене ґнівалися – мій бонсе, вкінці не Вам байдуже.

Чи Ви любите мене взагалі – о ні, Олександре. Навіть як символ ліпших років, ні. Але – ми все не добрі приятелі, бо справді молодість вічне. Правда, Ви часенько це забуваєте, але в мене виробився не Вас чисто, дівочо-дитячий "погляд і собі нічого з того не робіть.

Ви дивне модниа, Олександре – в Вас є „воєнне", що мало не кождий.

Ви кажете, за щастя треба боротись; так, коли його щастя хочеться. Робити других щасливими – так, це стається само від себе. Але ніколи не надовго. Це не моя вдача. А воювати за щастя... яке? Нащо? Молодість моя, Вам чекаю, вже минула. А з нею і те, що можно було б назвати щастям. Тепер мені добре, і то гаразд. Чудне, доска, пишете Ви. Ні, то лише видається Вам. Прийде пізно, і

Проєкт.....

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ.

Представники українських політичних партій, зважаючи на сучасне тяжке становище УНР., постановили закласти Український Національний Союз для спільної оборони інтересів українського народу і ~~особливо~~ увільнення території УНР. від чужоземної окупації на основі такої плятформи:

1. Оборона суверенности України
2. Народоправний лад в Українській Державі, основи якого має установити Національне Зібрання, обране на підставі пятичленної виборчої Формули.
3. Реальне забезпечення основних інтересів робітництва та селянства.
4. Переведення земельної реформи на користь українського трудового селянства на основі сталого землеволодіння.
5. Національна рівноправність.

Для осягнення основної мети мають служити такі засоби:

1. Заходи про міжнародне визнання суверенности України.
2. Навязання найтіснійших зносин з иншими державами, які повстали по розпаді колишньої Росії та змагання до заключення союзів з ними для спільної оборони суверенної державности і ~~заходи проти відбудування Російської Держави в колишніх її межах~~.
3. Допомога українському народові в боротьбі проти чужоземних окупацій.
4. Поборювання всяких спроб і заходів поодиноких осіб чи груп до утворення за кордоном нових державних центрів України.
5. Впливати на державний центр УНР. в дусі цеї плятформи.
6. Обєднання і охорона української еміграції, полонених та військових і цивільних інтернованих в чужих державах.

СТАТУТ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО СОЮЗУ /Проєкт/.

1. В склад УНС. можуть входити всі українські партії та організації, як політичні, так і инші, а також поодинокі особи, що підпишуть плятформу союзу.
2. Органами Українського Національного Союзу є: Рада Союзу, Президія Ради та Комісії.
3. Рада Союзу складається з представників заступлених в Союзі партій по 5, організацій по 3 та поодиноких осіб, членів Союзу, в скільности не більше третини представництва від партій та організацій.

Примітка. Заступлені в Союзі партії та організації делегують до Ради своїх представників по взаїмній згоді, а поодинокі особи обираються представництвом партій та організацій.

4. Президія вибирається пленумом Ради в складі Голови, Заступника, Скарбника і 2 Секретарів.
5. Комісії Союзу /організаційна, допомоги, політична і ~~просвіти~~ правничо, а також при потребі инші/ вибираються Радою Союза в потрібнім складі.

Примітка. Членами комісії можуть бути як Члени Союзу так і сторонні особи кооптовані за згодою Президії Ради.

6. До компетенції Ради Союзу належить зміна статуту й плятформи, зміна представництва в Раді Союзу і всякі инші справи, як органові Союзу, що має законодавчий характер.
7. Президія Ради є керуючим органом Союзу і переводить в життя всякі постанови та ухвали Ради.
8. Комісії Союзу являються підготовчими органами Ради і працюють по її вказівкам в контакті з Президією Ради.

Примітка. На чолі Комісії стоять Голова, ~~його заступник та Секретар~~ по вибору Ради. Комісії мають окремі регуляміни, ухвалені Радою Союзу.

9. Рада Союзу може творити філії Українського Національного Союзу по інших центрах Европи і других країв на основі плятформи Союзу та відповідно спеціяльному для цеї мети регуляміну, ухваленому Радою Союзу.

10. Не менше разу на рік Рада Союзу повинна скликати Конгрес Членів Українського Національного Союзу, який є найвищим органом Союзу. Конгрес скликається на основі спеціального регуляміну, ухваленого Радою Союзу. Всі органи Союзу повинні дати Конгресу справоздання з своєї діяльности. Конгрес має необмежену компетенцію.

11. Рада Союзу скликається не менше разу на місяць. Президія та Комісії по потребі.

12. Всі справи в Раді, Президії, Комісіях і на З'їзді вирішуються звичайною більшостю голосів. Для законности постанов органів Союзу необхідна присутність половини +/ членів відповідних органів. Всі члени Союзу і його органів, як обрані, так і кооптовані, мають рішаючий голос при вирішенні справ в цих органах.

13. Ліквідація Українського Національного Союзу і передача майна може наступити за відповідною постановою більшости членів Ради Українського Національного Союзу.

У. Н. Р.
Ф Р А К Ц І Я
НАР. РЕСПУБ.
В Р. Р.

Ч. 7
м. Тарнів

Панові Міністрові Члену партії Н. Р. Коваленкові
Олександру

Отсим маємо за честь Вас повідомити, що в цілях постійного контакту і взаємної інформації, Пленум фракції виніс постанову відбувати що тижня по понеділкам о 4 год. в кім. фракції спільні п. Міністрів та Членів фракції засідання.

Перше таке засідання відбудиться 25 б|м. про що маю за честь Вас повідомити.

С Е К Р Е Т А Р

п. Мексику

О. О. Ковалевському

К о п і я.

У.Н.Р.
КАНЦЕЛЯРІЯ ГОЛОВИ
РАДИ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ
15 жовтня 1920 року.-
ч.1366.
м.Станіславів.

ДО ВЕЛЬМИШАНОВНОГО ПАНА
ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА
КОВАЛЕВСЬКОГО.

У П О В Н О В А Ж Е Н Н Я.

Рада Народніх Міністрів Української Народньої Республіки, на підставі своєї постанови від 13-го жовтня б.р.цим уповноважує Вас Вельмишановний Пане спільно з уповноваженими: С.Г.Стемповським, П.І.Зайцовим, Л.Д.Михайловим і Л.Е.Чикаленком провадити переговори з "Русским Политическим Комитетом" в Варшаві і з тими військовими організаціями, котрі знаходяться під Його зарядом, про спільні військові операції Української Народньої Республіки і " Русскаго Политическаго Комитета" в Варшаві та зазначених організацій супроти Російської Совітської Республіки (большевицької) і заключити та підписати військову конвенцію в цій справі між Урядом Української Народньої Республіки з одної сторони і "Русским Политическим Комитетом" в Варшаві -я зазначеними організаціями - з другої.-

Оригінал підписав:

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ: А.НІКОВСЬКИЙ в.р.

Т.в.о. ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ: ОНІКІМОВСЬКИЙ.

З оригіналом згідно:

П Р О Т О К О Л

четвертого вечірнього засідання 2-ї партійної конференції Народньо-Республіканської партії 31 грудня 19хОр.м.Тарнів.

Присутні:Ол.Ковалевський,П.Пилипчук,І.Сапіга,М.Медзвєдський К.Сивошапка,В.Галушка,А.Гриневич,І.Золотницький,М.Мирошниченко, Ф.Хижняк,уповноваженний Ченстоховської Філії Базилевич,інжен. Шостовський,Дмитренко,Багриновський та Білиць

Головує П.Пилипчук.Секретарює Мирошниченко.

початок робо. о 4 годині

На порядку денному:

І/Доклад п.Ковалевського про організацію партії.

2/Доклад п.п.Удовиченка й Коваль-Медзвидського про військову справу.

С л у х а л и

І/Доклад п.Ковалевського про організацію партії.Докладчи к з"ясовує,що сучасні умови не дають змоги дотримати цілком тої схеми організації парт. яка зазначена в статуті й по якій всі діла партії вирішуєм Ц.К.,бо не всі члени Ц. К.можуть перебувати в одному місці й тому не завше можна зібрати потрібний кворум.Докладчик пропонує доручити ведення всіх справ партії Бюро Центрального Комитету партії,обраного з членів Ц.К. в кількости 5 чоловік з таким поділом:голова,три заступники-Перший Репрезентант; Другий - Завідує Пресою,Третій-Організатор і Секретаря.Тоді Ц.К.може збиратись два рази на місяць І-го і І5-го числа і Затвердити всі Постанови Бюро і зробити відповідні вказівки.Зараз треба починати Організації Філій партії,щоби мати змогу в недалекій будучині скликати велику і повну Партійну Конференцію.

П о с т а н о в и л и

.Прийняти до відома і доручити Докладчику виробити відповідну резолюцію.

2/а.Доклад Полковника Удовиченка і Генерал-Поручника Медзвідського.

Прийняти до відома і відкрити дебати.-

Пан Базілевич за відсутністю докладчика Полковника Удовиченка зачитує його док-

лад,котрий прикладається до протоколу окремим видтиском.

П.Гриневич в супереч думкам докладчика доводить,що нашу армію не можна організувати;вона так і останеться партізанською,бо вона кажучи вже про козаків,старшинський склад армії являє з себе ватажків вільного козацтва,або гайдамаків тільки не дісціплінованих старшин.Щоби мати добру армію,то треба починати цілком наново,треба запрохати чужоземних інструкторів,використовувати тих закордонних старшин,котрі зараз у великій кількости подають прохання про вступ до нашої армії.

в/Другий доклад Генерал-поручника МЕДЗВІЦЬКОГО.Автор сам прочитує його,додаючи де-які словесні пояснення.Доклад прикладається до протоколу окремим відтиском.

Прийняти до відома відкрити дебати.

Пан Галушка находить,що організація армії полягає не тільки в заведені ідеальної військової ієрархії,але і в технічній організації її,тому головне справо є озброення армії.З момента перевороту проти гетьмана на Україні запаси зброї і набоїв не побільшувалась і армія вже літом - 1919 року опинилась зовсім без зброї і набоїв.Уряд почав вимінювати зброю і набої на сіль у селян, але безуспішно,а пізніще купувати за кордоном/ надіслав низку місій купувати збою і набої російського зразку за кордоном.За відсутністю коштів момент для купівлі був упущений і запаси російського озброення за кордоном побільшости уже були передани добровольцям,або проданий иншим державам.Тоді Військове Міністерство не зважилося перейти на иншим зразок озброення і в цьому полягає величезна хиба.

Освітивши мощність чужоземних ринків,що до зброї Російського зразку,промовець підкреслює необхідність переозброєння.Позаяк у нас нема військових заводів на Правобережжи, на Лівобережжи вони зруйновані,то ми мусимо звязатись з закордоном,щоби переозброїти армію й зробити відповідні запаси,власніж заводи й арсенали на довгий час мусять бути організовані на полагдження зброї.-

П.Ковалевський конкретизує основні засади організації армії:І/Головний Отаман,котрий силою обставин став на чолі армії,мусить на далі тільки репрезентувати армію; 2/для найліпшого ведення військової справи на чолі її мусить стояти Військова Рада,як орган законодавчо-організаційний;3/на чолі війська стоїть Головнокомандуючий.Зараз-же у нас в військовій справи мається троевластіе:про військо турбуеться-І/військова Місія в Варшави,2/Військове Міністерство й 3/Головний Отаман,але військо голе й босе. Ми мусимо добиватися того,аби військом керувало Військове Міністерство.-

Цим дебати закінчуються.Оголошуеться перерва на 10 хвилин.

П.Пилипчук прпонуе слідуючий порядок голосування:читаеться резолюція,відкриваеться дебати по суті,голосуеться ~~голосування~~ резолюція,вносяться поправки й голосуються. Порядок принято.

І/Резолюцію ~~відповідь~~ в справі докладів п.п.Пилипчука й Багриновського про роботу партії за останне півріччя зачитуе п.Пилипчук. Приняти одноголосно.

П.Медзвідський вносить поправку заміни ти в резолюції слово"товариш"наслово"член" або"пан". Поправка відхиляеться 20голосами проти І-го.

2/Резолюція про тактику партії в Раді

Респуб.зачитуе п.Ковалевський — Прийняти одноголосно.

п.Медзвідський пропонуе викинути в § е починаючи з слів"наколи.....",бо це торкаеться нашої внутрішньої справи. — Поправка відхиляеться 20 голосами проти І-го.

П.Ковалевський обстоює,щоби ця форма була залишена,аби нам ніхто не закінув в небажанні консолідації сил -це наш тактичний крок. — Фразу постановлено зоставити.

П.Багриновський пропонуе внести в § 2 слово "парляментарізм",бо під цим словом розуміеться відповідальність Міністрів. — Приймаеться одноголосно.

2/Резолюцію про організаційну діяльність партії зачитуе п.Ковалевський. — Прийняти одноголосно.

4/Резолюцію про видавничу діяльність партії зачитуе п.Сапіга. — Приняти одноголосно.

5/Резолюцію про армію після докладів ген-по ручн.Медзвідцького і Полковника удовиченка зачитуе п.Ковалевський. — Принято по пунктам одноголосно.

П.Пилипчук пропонуе голосувати по пунктам.

П.Ковпаненко пропонуе,аби пункт 6 цеї резолюції вважати таемним. — Пропозіцію принято.

Голова зборів Конференції п.Пилипчук закриваючи конференцію,коротко переказавши головні етапи життя і боротьби партії,закликае членів партії,аби /перевести/ в /життя/ щей з більшою енергією віддатися роботі партії,аби перевести в життя принципи партії,щоби не вигнанцями на чужій землі сходитись і радитись про нашу Державу,а стрінутись дома в Золотоверхому Київі, як правним господарям.

Засідання замикаеться о 10-й годині вечора.-

ГОЛОВА ЗБОРІВ

С Е К Р Е Т А Р Ь

Мій архів

IV

Протокол.

Першого засідання 2ї партійної
Конференції Н. Р. партії

29 грудня 1920 р. м. Тарнів

Протокол

Першого засідання 2-ї конференції "партійної Народньої Республіканської" партії 29 грудня 1920р.м.Тарнів.

Присутні: члени Ц.К.-п.п.Ковалевський, П.Пилипчук, І.Сапіга, М.Медзвідський, К.Сивошапка, В.Галушка, А.Гриневич, І.Золотніцький, М.Мирошниченко; уповноваженний Ченстохівської філії О.Базилевич і члени партії: п.п.М.Багриновський, Д.Ковпаненко, Димтренко, Достовський і Білід.

Заступник О. Базилевич

Головою зборів обирається П.Пилипчук, секретарем Мирошниченко.

Приймається слідуючий порядок денний: І/доклад П.Пилипчука про роботу партії за друге півріччя 1920р., 2/доклад п.Багриновського про міжпартійні наради в справі утворення Ради Республіки, 3/доклад п.Ковалевського про тактику партії в Раді Республіки, 4/доклад п.Сапіги про видавничу діяльність партії і 5/доклади п.п.Удовиченко та генерал-поручн. Медзвіцького про організацію армії.

Початок о 4-й годині дня.

Після одкриття конференції, забирає слово для заяви п.Сапіга й пропонує, аби по зразку Ченстохівської філії Тарнівська група обрала з присутніх членів одного представника з правом рішаючого голосу, а решта присутніх членів мали-б лише дорадчий голос.-

Постановили прийняти пропозицію п.Ковалевського.

П.Ковалевський обстоює ту думку, щоби всі присутні члени партії мали рішаючий голос, при чому представник Ченстоховської філії мав-би кількість голосів відповідаючу кількости членів партії, що підписали мандат п.Базилевичу. Після цього т.Сапіга знімає свою пропозицію.-

2.П.Пилипчук докладає про роботу партії за останне півріччя. він характеризує момент утворення кабінета із представників Київського Громадського комитету і з"ясовує хиби цього кабінета: по м-ву Внутрішніх

Доклад п.Пилипчука прийняти до відома, прохати п. Пилипчука виготовити відповідну резолюцію.

Справ-Саліковський-відсутність організації на місцях і невдалі призначення вищих чинів М-ва;по М-ву Закордонних справ-відсутність ясної та твердої лінії в веденні закордонної політики.Нар.Республ.партія,ставши в опозицію до цього кабінету,почала домагатися усунення деяких міністрів,але евакуація з м. Вінниці не дала змоги цю вимогу зреалізувати,з другого боку й с-д. партія,після виходу з кабінету п.п. Безпалка та Мазепи,стала на більш рішучий шлях боротьби з кабінетом п.Прокоповича й після партійної конференції в Станіславові добилась усунення п.Прем"єр-Міністра Прокоповича і вихода із партії с-д.п.п.Левицького й Тимошенка. До нового кабінета,який мав формувати п.Левицький,партія дозволила вступати тільки персонально з умовою,що новий кабінет поспішиться зі скликанням предпарламенту і затвердженням конституції.Але до кабінета ніхто з членів партії не вступив,з огляду на неприняття програми п.Левицьким.В момент перебування Уряду в Кам"янці партія зібрала дуже багато відомостей про страшне безладдя на місцях,що свідчило про те,що з"явилася особа на чолі Правительства,а не система. Особливий хаос уявляло з себе М-во Народ.господарства.В той час серед армії помічалось незадоволення Правительством і почасти Головним Отаманом.Правительство поспішило скликати в с.Ел[illegible]ові нараду ра-

зом з комдівами і здавалось осяг -
нуло порозуміння з армією, але не
організована праця деяких міністерств, а особливо Нар. Господарс.
що взяло до своїх рук все постачання армії довела армію до повного краху й прийшлось знову залишити свій терен. Единий позитивний момент праці Правительства -
це заключення угоди з Російським
Політичним Комитетом в Варшави.
Переїхавши до Тарнова, Правительство виявило повну розгубленість
як і більшість політичних груп.
Тільки Нар. Респуб. та с-д. партії
не загубили віри й заявили твер
до про рішучу необхідність даль
щої боротьби. Зачитується резолю
ція Ц.К.н.р. від 4-го грудня. Мо
мент вступу Голови партії п. Ко
валевського до кабінета з"ясову
ється необхідністю використати
момент перебування за кордоном
в цілях пропаганди державности
й партійних думок і присутність
в цей скрутний момент своєї лю-
дини в кабінеті щоби партія, бу-
дучи в курсі справ роботи кабі-
нета, могла-би вчасно попередити
всі небажані комбінації.

П. Ковалевський. Наша партія за
вше старалась ~~завше~~ стояти пода
лі від Правительства, а головну
увагу звертала й хотіла звертати
на свої партійні організації на
місцях але все це могло бути ~~тільки~~ постільки, як довго ми перебу-
вали на своїй території. В моменти

цотнк евакуації таку організаційну ро
боту не можливо було переводити і пар-
тія мимо волі мусила звернути увагу і
ня Правительство,ближче стати до нього
бо воно було фактично всім,бо воно пе-
реводило всю боротьбу за наше визволен-
ня.З відсіль випливало,що для партії
було не байдуже пита ня про склад і
представництво Правительства,про його
наміри і реальні заходи.Спинялючись на ц
цьому питанню Партія прийшла до того
висновку,що найліпшою і найвідповідніш-
шою формою Правительства є коаліція.
Тільки спираючись на коаліцію різних
політичних груп,Правительство могло б
мати підтримку і у широких верств Ук-
раїнського громадянства.Наша Партія не
підтримувала кабінетів ні Мартоса ні
Мазепи ні Прокоповича,бо це не були
коаліційні кабінети,бо це були кабі-
нети осіб,а не кабінети Державного ді-
ла.

Не поділяючи принципів організації
попередніх Правительств і навіть буду-
чи в повній опозиції до їхньої політи-
ки,партія не могла користати з опозиції
для самої опозиції і тому,коли були надії
на те,що Правительство ~~здорову~~ може повес
ти здорову державну політику,ставала в
нейтральне відношення,як,примірон до ка-
бінету п.Левіцького,що стояв на грунті
конституційних засад.

Стоячи на грунті української Держав-
ности,ми виявляли своє відношення до
Державного життя в формі активній,бо ми
активно любили свою батьківщину,саму ідею
власної батьківщини,яку виплекали ще за

похмурі часи російської реакції.Ця активність стала об"єктом ненависти до нас з боку різних політичних груп,але вони ж спричинилися до об"єднання нашої партії в одне міцне коло,в сконсолідовано ї політичну групу,що завоювало собі визначне місце в Українській державности й треба бачити це об"єднання бо в ньому не тільки наша сила,але й будучина.

З другого боку,ми уміли завжди знайти рівноділюючу між різними централізмами.Виступаючи проти соціялістичної диктатури,ми не уходили до правого табору;виступаючи проти правої політики п.Прокоповича,ми не переходили в шереги лівих груп.чому.а тому,що ми завжди стояли на грунті демократичних засад завжди спірали свою партійну діяльність на потреби Української демократії,виразником якої ми є і завжди будемо.

Відність своїй основній демократичній ідеології і уміння розуміти реальні обставини життя,тактичне переведення в життя своїх принципів,ось характеристичні менти,що відзначують ідеольогію і тактику нашої партії.

Пан Пилипчук.партія Н.Р.для більшого поширення ми справи боротьбі за демократично-конституціональні принципи,по суті річі мусила б мати співзгучні партійні,як с.-Ф.і с-с..Але на жаль ці партії остільки уявляли з себи аморфну масу і остільки не мали під собою твердих обгрунтованих підстав,що жадна спільна праця з ними не була і не є можлива.

Пан Багріновський - також підкреслює момент політично-державну короткозорість партії с.-Ф. і с.с. і характеризує життездатність принципів в які вірує н.р. партія; бадьорість та активність членів партії.Лідери партії дуже влучно поставили діагноз бажань нашого народу.

Пан Гріневич доводить що н.-р.партія є єдина партія,котра цілком правдиво зрозуміла ідео-

льогію Української демократії.

Пан Галушка - н.р.партія відіграла найбільшу роль в тому,що нині запала зміна в думках демократичних с.російських кол на нашу користь. Пан Сівошапка після довгих студіювань і ознайомлювань з поглядами инших партій Промислові та фінансові офери на Україні приєднались тільки до нашої партії,що свідчить за життєздатність поглядів нашої партії.

Збори закриваються в 8-й годині вечора.

голова

Секретарь

П Р О Т О К О Л

Третього засідання 2-ї" партійної конференції Народньої Респуб.
п а р т і ї
31-го грудня 1920р.

Присутні п. п.Ол.Ковалевський,П.Пилипчук,І.Сапіга,М.Медзведський,К.Сивошапка,В.Галушка,А.Гриневич,І.Золотніцький,М.Мирошниченко,Ф.Хижняк:,уповноваженний Ченстоховської Філії Базилевич,інженір Шестовський,Дмитренко,М.Багриновський та Біліц.

Головує П.Пилипчук,.Секретарює Мирошниченко

Засідання починається о 12-й годині дня.

Порядок денний.

1/Позачергови інформації п.Ол.Ковалевського про нараду уГоловного Отамана 30-го грудня.

2/Дебати по докладу п.Ковалевського про тактику партії"

С л у х а л и

По пункту 1-му п.Ковалевський інформує про нараду у Головного Отамана з приводу протесту міжпартійної наради на наказ Головної Команди про скасування Штабу Дієвої Армії докладчик зауважує,що Головний Отаман мав рацію все те,що твориться в військовійсправи звести до єдиного центра -чи Військове Міністерство,чи Штаб Дієвої Армії"Партії які заперечували доцільність такого акту не прави,но все ще спричинилося до фікса - ції дуже важливих моментів,а саме:1/закінчена безславна сторінка того абсолютизму, який витворився в У.Н.Р.-вчера-ж перший раз було підкреслено,що відповідаючим "чинником є не Головний Отаман,а Рада Міністрів і тому відповідаючим за той чи другий акт є не Головний Отаман,яко Президент Республіки,а міністр,що його контр'асігнував.Наслідком чого явилася подача заяви Військового міністра про демісію.2/Головний Отаман мусів сказати,що буде діяти по згоді з Політичними партіями,підкреслити категоричну необхідність скликання Ради Респуб., яка знивелює ті хиби,що помічаються тепер.

П о с т а н о в и л и

Прияти інформації п.Ковалевського до відома і не відкриваючи загальних дискусій передати до слідуючого порядку дня.-

2/Дискусія по докладу п.Ковалевського"Тактика партії".

Сапіга.Промова п.Сапіги базується на слідуючих положеннях:

1/н-ри мусят спиратися на середняка селяни - на й на промисловця в повному розумінню цього слова.

2/ Середняк і промисловець есть клясa яку охоплює партія Н-Р.тому,що їх інтереси спільні й устрій державний передбачаемий партією н-р. е для них набільш бажаний.

3/ Середняк не може попасти до Сенату,але Парлямент для його забеспечений.

4/Контакт й блок між середняком і промисловцем забеспечує обом непорушення їх інтересів в Парляменті.

5/ Від благополучія середняка залежить благополучіе державної промисловости.

6/Остання революція поховала різність інтересів крупних аграріїв і промисловців.

7/Найбільш міцна національно й економично країна буде та де найбільш розвинені кляси середняка й промисловця.

8/Мійська-ж демократія/швець,кравець/не може бути об'єктом нашої партії,з чим автор не годиться з докладчиком.

Галушка зауважує,погоджуючись з думками п.Ковалевського,що з огляду на те,що спірні питання не будуть дебатоватися в Раді Респуб.,то не буде такої розбіжности думок,яка,на думку промовця, не могла дати єдиного погляду на Українську Державність і прожильку думка всіх партій є думка Народу-авантурникам не пощастить впливати.В Раді треба звернути увагу на моменти боротьби за Українську Державність на видушування допомоги зо вні,бо поки панують чужинці самі не випручаемся.Слідуючим етапом є

притягнення чужоземного капіталу.-

Шостовський звертає увагу на гарне з"ясування Ковалевським тактики партії і підкреслює з свого боку необхідність вести роботу в трьох напрямках -громадському, військовому й промисловому Далі промовець звертає увагу на конечність для України як найскоршого розвитку промисловости шляхом концесій.-

Хижняк підкреслюючи цікавість промови Ковалевського, яка багата була моментами, що підкреслювали з психологічного боку ті чи інші логічні положення й посилки. Звертає особливу увагу на те, твердження п. Ковалевського, що дрібне селянство й взагалі селянство, могло опиратися на програм с-р не є правдиве, в тому іменно розумінню що с-р. своїм земельним програмом, який є в суперечности за всією сумою економичних факторів, які впливають на культурність господарства, на його цілездатність і устойчивість -не можуть і тому не будуть існувати існувати як партія, навіть дрібного селянства. Далі промовець зупиняється на де-яких моментах промови п. Ковалевського/класовість інтелігенції, можливість впливів партії на мійську демократію/.-

п. Ковалевський в заключній промові, підкреслюючи свою попередню позицію й додаючи деякі поширення своєму товмаченню мійської демократії за - кінчує дебати.-

Оголошується перерва до 4-ї години.

Голова Зборів

Секретар

П Р О Т О К О Л

Третього засідання 3-ї партійної конференції народньої Респуб.

П а р т і ї

31-го грудня 1920р.

Присутні п. п. Ол.Ковалевський, П.Пилипчук, І.Сапіга, М.Медзведський, К.Сивошапка, В.Галушка, А.Гриневич, І.Золотницький, І.Мірошниченко, Ф.Хижняк; уповноважений Чернігівської філії Василевич, інженір Шестовський, Дмитренко, М.Багриновський та Білід.

Голосує П.Пилипчук, Секретарює Мірошниченко

Засідання починається о 12-й годині дня.

Порядок денний.

1/Позачергова інформація п.Ол.Ковалевського про нараду у Головного Отамана 30-го грудня.

2/Дебати до доклада п.Ковалевського про тактику партії.

С л у х а л и

По пункту 1-му п.Ковалевський інформує про нараду у Головного Отамана з приводу протесту міжпартійної наради по наказу Головної Команди про скасування штабу Лівобережної армії. Доклядчик зауважує, що Головний Отаман має рацію все те, що творилося в військовій справі звести до одного центра - до Військове міністерство, чи Штаб Лівобережної Армії. Партії які запереторювали доцільність такого акту не правильно, но все же спричинилося до утворення двох важливих моментів, а саме: 1/закінчено безславний сторінки того абсолютизму, який витворився в У.Н.Р. - вперше раз було підкреслено, що відповідальним чинником є не Головний Отаман, а Рада Міністрів і тому відповідальним за той чи другий акт є не Головний Отаман, як президент Республіки, а міністр, по якого контрасігнувався. Наслідком чого явилася подача заяви Військового міністра про демісію. 2/Головний Отаман хотів зазначити, що буде діяти по згоді з Політичними партіями, з'ясувати категорічну необхідність скликання Ради Респуб., на нинішні ті дні, що помічаються тепер.

П о с т а н о в и л и

Прийняти інформацію п.Ковалевського до відома і не відносити цього загальних дискусій передати до слідучого порядку дня.-

3/Дискусія по докладу п.Ковалевського"Тактика партії".

Саніга.Промова п.Саніги базується на слідуючих положеннях:

1/н-ри мусять спиратися на середняка селяни - на й на промисловця в повному розумінню цього слова.

2/ Середняк і промисловець есть класа яку охоплює партія Н-Г.тому,що їх інтереси спільні й устрій державний передбачаємий партією н-р. є для них найбільш бажаний.

3/ Середняк не може попасти до Сенату,але Парламент для його забезпечений.

4/Контакт и блок між середняком і промисловцем забезпечує обом непорушення їх інтересів в Парламенті.

5/ Від благополучія середняка залежить благополуччя добувної промисловости.

6/Остання революція поломала розбіжність інтересів крупних аграріїв і промисловців.

7/Найбільш міцна національно й економічно країна буде та де найбільш розвинені класи середняка й промисловця.

8/міська-ж демократія/робець,крамець/ не може бути об'єктом нашої партії,з чим автор не годиться з докладчиком.

Галушка зауважує,погоджуючись з думками п.Ковалевського,що з огляду на те,що спірні питання не будуть дебатуватися в Раді Респуб.,то/ не буде такої розбіжности думок,яка,на думку промовця, не могла дати єдиного погляду на Українську Державність і тому думка всіх на тій є думка Наро ду-авантурникам не пощастить вплинати.В Раді треба звернути увагу на моменти боротьби за Українську Державність на яких можливо буде допомога зо вні,бо поки панують чужинці самі не випручаємся.Слідуючим етапом є

притягнення чужоземного капіталу.-

Шостовський звертає увагу на гарне з"ясування Ковалевським тактики партії і підкреслює з свого боку необхідність вести роботу в трьох напрямках -громадському, військовому й промисловому Далі промовець звертає увагу на конечність для України як найскорішого розвитку промисловости шляхом концесій.-

Хижняк підкреслюючи цікавість промови Ковалевського,яка багата була моментами,що підкреслювали з психологічного боку ті чи інші логічні положення й посилки.Звертає особливу увагу на те, твердження п.Ковалевського,що дрібне селянство й взагалі селянство,могло опиратися на програм с-р не є правдиве,в тому іменно розумінню що с-р.своїм земельним програмом,який є в суперечности з всією сумою економичних факторів,які впливають на культурність господарства,на його цілездатність і устойчивість -не можуть і тому не будуть існувати існувати як партія,навіть дрібного селянства.Далі промовець зупиниться на де-яких моментах промови п.Ковалевського/кл-совість інтеліґенції,можливість впливів партії на міську демократію/.-

п.Ковалевський в заключній промові,підкреслюючи свою попередню позицію й додаючи деякі пояснення своєму товмаченню міської демократії закінчує дебати.-

Оголошується перерва до 4-ї години.

Голова Зборів

Секретар

П Р О Т О К О Л

Другого засідання 2-ї конференції Народньо-Республіканської партії

30-го грудня 1920р.м.Тарнів.

налі "Поступ"збори закриваються о 9-й годині вечора

П Р О Т О К О Л

Другого засідання 2-і партійної конференції Народньо-Республіканської партії 30-го грудня 1920р.м.Тарнів.

Присутні члени Ц.К.:Ол.Ковалевський,П.Пилипчук,І.Сапіга, М.Медзвидський,Ф.Хижняк,К.Сивошапка,В.Галушка,А.Гриневич,М.Золотніцкій і М.Мирошниченко;уповноваженний Ченстоховської Філії Ол.Базилевич і члени партії:М.Багриновський,Д.Ковпаненко,Дмитренко,Костовський і Біліц.

Продовженя порядку деннго від 29-го грудня.Початок о4г дня.

С л у х а л и

І.Доклад п.Багриновського про роботу партії в міжпартійних нарадах і про вибори до Ради Респуб.Після останьої катастрофи в момент розпучливого становища як Уряду так і громадянства,н.р.партія перша і єдина твердо стала на ту точку погляду,що необхідно далі провадити рішучу боротьбу за визволеня України від большовиків.Пізніще по ініціативі н.р.і с.д.та других партій вона об"єднала в міжпартійну організацію,котра висловила свої думки по сучасному моменту й вирішила організувати хоть неповне народне представництво,назвавши його Радою Республіки.В цьому напрямку й проходила робота всіх партій.Під час спільних обговорювань компетенції будучого передпарляменту спочатку деякі партії як наприклад с.с.висловлювались за необхідність ліквідації Уряду й утворення біжинецького комитета але після доводів н.р.партії,що ню неудачу не можна лічити крахом і що треба рішуче боротись далі,всі партії зійшлись на необхідности скликання законодавчого тіла,надавши йому неповні права-себ-то:Рада Республіки не торкатиметься справ Верховної Влади,

П о с т а н о в и л и

доклад п.Багриновського приняти до відома й доручити п.Пилипчуку в резолюції конференції про діяльність Ц.К.за півроку одмітити працю партії в міжпартійних нарадахі Бюро.

аграрної реформи,робітничого законодавства і т.д.але в біжучій роботі Рада Міністрів повинна буде нести відповідальність перед Радою Республіки.Вирішено,що Рада Республіки складатиметься із 60 членів зі слідуючим роспрділенням міст:партії-с.д.-7,с.р. -7,н.р.5,с.ф-5,с.с.-5,жл.д.-5,Народня пар. -2,трудовиків-2,сел.соц.-3,хліборобських пар. -3,від -3,від поляків 1, німців 1,громадські організації/самоврядування,кооперативи,залізничники,поштовики,культурно-просвітні організації/-14.Спочатку вирішено було дати 10міст армії,але після наради з командармами й командірами дівізій виявилось,що армія не може й не буде брати участи в Раді Республіки Натомісць по ініціативі представників армії має утворитись Рада Оборони Республіки, котра стоятиме низче Ради Республіки і буде складатися з представників армії,Ради Республіки й Правительства.Правительство з початку не погоджувалось на утворення РадиРеспубліки,але пізніше примирилось з цим і тепер само настоює на скоршому утворенню її. Уже вироблено законопроект про скликання Ради Республіки,котрий докладчик зачитує.-

На запитання п.Галушки який приблизно має бути політичний вигляд представників громадсько-політичних організацій в Раді Республіки -докладчик відповідає,що залізничники й поштовики-соціалісти,а самоврядування, кооперативи й культурно-просвітні організації-центр.-

П.Ковалевським доповнює доклад п.Багрянов ського.Коли перший раз в Раді Міністрів обговорювалось питання про утворення РадиРеспубліки,то більшість міністрів висловилась напроти.Дехто з п.п.міністрів називав це народне представництво совдепом.Тільки міні-

три Ковалевський та Красний стояли за необхідність скликання Ради Республіки. Тепер же погляд Ради Міністрів змінився-всі находят необхідним скликання хоть такого неповного представництва народнього. Більше того: зараз уже до Міжпартійного Бюро передається Радою Міністрів багато питань державного значіння Сучасне міжпартійне Бюро й майбутня РадаРеспубліки набрали великого значіння.-

4. Доклад п. Ковалевського про тактику партії в Раді Республіки.

Перш ніж перейти до намічення точок тактики в Раді Республіки, докладчик спиняється на виясненню клясової позиції партії.

Партія н.р. об"єднує ті верстві громадянства, котрі мають буржуазно-демократичну ідеольогію, а імено: селянську демократію-середне селянство, наймогутнійшу й найбільшу частину всього селянства; не спролетарізоване робітництво-міську/ІНТЕЛІГЕНЦІЮ/ демократію і позаклясову інтелігенцію, молодшої формації. Спираючись на них партія мусить мати загальні принціпи тактики, які полягають в двох моментах: радикалізм політичний-боротьба зо всім безправним, беззаконним та анархичним, невизнання революційного будівництва, прагнення до конституалізму та парлямента - різму, через народоправство в форми парлямен ту; радикалізм соціальний-у всіх соціальних питаннях-еволюціонізм; робітниче законодавство забезпечує правне життя робітникам; аграрне законодавство охороняє ту більшість, яка протестує проти соціальних експериментів і т.д. Виходячи з цих основних принціпів тактики партії в Раді Респуб. мусить полягати на слідуючих домаганнях: І/аби методи й шляхи боротьби за Українську Державність були переглянуті в цілях скоршого осягнення конечного ус

Приняти до відома. Прохати п. Ковалевського зконкретизувати в певній резолюції про тактику партії всі основні точки тактики партії в Раді Республ,

піху і ~~збереження~~ ~~піху і збереження~~ ~~піху і~~ збереження національних сил 2/домагатись ліквідації Директорії,бо по своїй ідеольогії партія не визнає Колегіальної Верховної Влади;3/Домагатись, аби Уряд звернув найбільшу увагу на наше військо в розумінні матеріальної і духовної підтримки і приступив до реорганізації Армії на нових началах 4/в справі стосунків з иншими протибольшовицькими групами,домагатись осягнення з ними порозуміння;5/блокуватись з иньшими партіями по більшости не можливо, бо:с-р.стоять на Радянській платформі;с-ф.і с-с не існуючі групи,з с-д не треба блькуватись,бо з ними завже можна зговоритись.Але найліпше триматись погляду нарізно йти,але разом бити".В заключення докладчик констатуючи,що партія зрозуміла народню ідеольогію і буде мати велику підтримку на Україні пропонує,що орієнтуватись в справі визволення України треба головним чином на свої народні сили.

5/Доклад п.Сапіги про видання партійного органу.Мрією партії було завсігди заснувати свого партійного органа,але відсутність грошових засобів не давали змоги зробити цього.Тільки в липні ц/р п.Ковалевський дістав від Правительства трохи грошей на свое імя,ці гроші він офірував на партію і почали видавати журнал «Поступ".Цей дурнал не мав партійного назвиска і тому його де-хто лічив за орган с-ф.,що трохи заважджувало нашій справі, надалі ж орган цей хоча і буде носить стару назву, але по суті та змісту стане цілком партійним органом. Крім того видано відчіт Ц.К.«за два роки",де подана історія за 1918 - 1919 роки.В цьому році"Поступ" може не буде видаватись а в новім році вже буде але не періодичним,зараз партія не розполагае великими засобами,а тому докладчик пропонуе зробити самообложеніе,для утворення пресового фонду.Для скорочення витрат п.Ковпаненко пропонуе видати відчіт Ц.К. за 1920 рік в жур-

Заслухавши доклад постановили заснувати Пресовий фонд зібравши кошти самообложенням.

налі „Поступ".-

Розвязання цього питання передати до Ц.К.

Голова Зборів

Секретар

До Редакції й Адміністрації
Журналу „Поступ".
в Таращі

Рахунок.

Маємо честь з Вас за виготовлений згідно замовлення з 20/IX ц. р. Журнал „Поступ" ч. 1" розміром 1/4 альбомного аркуша на 28 сторінках, що складається з 3½ друкованих аркушів, з тонкого, другого, складистого і зшивкою, в кількості 1000 примірників

12 000 марок.

Одержано авансом процентову решту 2000 мар.

Належить з Вас 10.000 м.

Десять тисяч марок польських.

Належну суму отримав 19 6/X 20 р.

47-499

ВИСОКОВАЖНІ ДОРОДІЇ.

В 1914 р., коли розпочалася війна, заснувалося було в різних землях Товариство Ліги Націй, як громадська організація. По скінченій війні Версальським договором утворено було офіційну міжнародну інституцію Лігу Націй, завдання і організація якої значно розійшлися з ідеалами перших оборондів цієї ідеї. Товариства Ліги Націй зосталося, як було і, розвиваючи свою діяльність має заданням підтримувати зв'язки з офіційною організацією і провадити громадську думку з цілях впливу на зміну статуту і роботи офіційної Ліги Націй.

Засновники Українське Товариство Ліги Націй, просимо Вас вступити в ряди Членів і запросити Ваших друзів і знайомих, які співчувають цілям, вказаним в додатку до цього статуті.

Дійсні Члени Товариства мають платити К 100.- австрійських на рік, а співробітники, скільки зможуть.

Адреса для переписки і посилки грошей: Відень І. Бісер - штрассе 26/7. К. Чайка.

Голова Товариства: Сенатор

Секретар:

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЛІГИ НАЦІЙ.

Платформа:

А. Мета Товариства.

1. Підтримка Ліги Націй / / , як органа співробітництва Народів, на основах Міжнародного права, як остаточного арбітра для вирішення міжнародних справ і як найвищої установи для знищення несправедливости на насильства, котрі загрожують спільному мирові.

2. Виховання суспільства в ідеях загального порозуміння на основах доброї волі, звички до співробітництва і тісних зносин поміж народами різних країн і народностями.

3. Оборона реорганізації Ліги Націй в напрямі такої спільної організації, яка забезпечувала б певну свободу всім народам, дійсність в напрямі охорони інтересів менших рас і нерозвинених

території: устаковлення міжнародного ладу і остаточне визволення від тих кайдів, які принесла остання війна.

Р. Способи досягнення мети.

1. Широка пропаганда в пресі і суспільності ідеї „Ліги Націй".

2. Організація філій Т-ва „Ліги Націй" на Україні.

3. Докладне вивчення і розгляд проблем політичних, правно-економічних та військових і предложення докладів урядам України і чужоземних держав, в цілях устаковлення міжнародного співробітництва через „Лігу Націй".-

4. Вплив на членів парламентів і урядів, а також допомога їм вирішати всі труднощі в міжнародних стосунках у вище вказаному напрямі.

5. Прищеплання через школу ідеї міжнародних відносин на основі вищезгаданих принципів і організація взаємного зближення народів через міжнародні конференції, клюси, інститути, спортивні свята, через обмін поїздками учених і студентів та через добровільне поселення в своїм краї до чужоземців.

6. Міжнародні виступи проти всяких насильств - моральних, релігійних, племенних, фізичних або матеріальних і ініціативність у напрямі міжнародної допомоги через „Лігу Націй" тим краям та народам, які знаходяться в тяжкому та безвихідному становищі.

7. Обстоювання ідеї утворення постійного міжнародного трибунала, послідовне обмеження озброєння і зменшення набору до армії та фльоту; установлення системи охорони „Лігою Націй" цих країн і народів, в свободі й національному розвитку яких перечать або загрожують інші народи або держави, приєднати до „Ліги Націй" всіх народів і охорона прав їх представництва у всіх органах Ліги. -

С Т А Т У Т.

1. Членами Українського Товариства „Ліги Націй" можуть бути всі і громадяне України.

2. Кожен член до року робить в касу Товариства внесок установленої Головною Радою Т-ва.

3. Органи Т-ва :Головна Рада, Управа Ради і Президія.

4. Рада Т-ва складається з :

Українське Товариство Ліги Націй

Платформа

А. Мета Товариства.

1. Підтримка Ліги націй /Societé des Nations/, як органа співробітництва Народів, на основах міжнароднього права, як остаточного арбітра для вирішення міжнародових справ і як найвищої установи для знищення несправедливости та насильства, які загрожують світовому миру.

2. Виховання суспільства в ідеях загального порозуміння на основах доброї волі, звички до співробітництва і тісних зносин між народами різних країв і народностями.

3. Оборона реорганізації Ліги Націй в напрямі такої світової організації, яка забезпечувала б повну свободу всім народам; діяльність в напрямі охорони інтересів нижчих рас і перезвинених територій: установлення міжнародового ладу і остаточне визволення від тих тягарів, які принесла остання війна.

В. Способи до здійснення мети.

1. Широка пропаганда в пресі і суспільстві ідей Ліги Націй.

2. Організація філій Т-ва Ліги Націй на Україні.

3. Докладне вивчання і розгляд проблем політичних, правно-економичних та військових і предложення докладів урядам України і чужоземних держав, в цілях установлення міжнародового співробітництва через Лігу Націй.-

4. Вплив на членів парламентів і урядів, а також допомога їм вирішати всякі трудноші в міжнародових стосунках в вище вказаному напрямкові.

5. Приєднання через школу ідей міжнародових відносин на основі видвигнених принципів і організація взаємного ~~обмінення~~ знайомства народів через міжнародові конференції, клюби, інститути, спортивні свята, через обмін поїздками учених і студентів та через добросвічливе відношення в своїм краї до чужоземців.

6. Міжнародові виступи проти всяких насильств - моральних, релігійних, племенних, фізичних або матеріальних і ініціативність

в напрямі міжнародової допомоги через Лігу Націй тим країнам та народам, які знаходяться в тяжкому та безвихідному становищі.

7. Обстоювання ідеї утворення постійного Міжнародного трибуналу, послідовне обмеження озброєння і зменшення набору до армії та фльоти; установлення системи охорони Лігою Націй тих країв і народів, свободі й національному розвитку яких перечать або загрожують інші народи або держави, приєднання до Ліги Націй всіх народів і охорона прав їх представництва у всіх органах Ліги.-

С т а т у т

I. Членами Українського Товариства Ліги Націй можуть бути всі громадяне України.

2. Кожен член що року повинен вносити в касу Товариства внесок установлений Головною Радою Т-ва.

3. Органи Т-ва: Головна Рада, Управа Ради і Президія.

4. Рада Товариства складається не менше як з 50 членів:

а/ Членів представників

б/ Кооптованих

в/ Фундаторів

а/ Члени представники вибираються на 4 рік філіями Т-ва не більше як по 1 від кожних 500 членів, або тими Товариствами які зав'язались на тісне співробітництво з Українським Т-вом Ліги Націй на правах його філії.

в/ Головна Рада Т-ва може кооптувати в свій склад членів на час до першого зібрання пленуму Головної Ради. Кооптація може бути продовжена пленумом.

с/ Членами фундаторами, числом не більш 15, являються організатори Т-ва. На протязі першого року в складу Головної Ради виходять перші 7 членів / по алфавіту /, а на другий рік останні 8. Члени фундатори можуть бути обрані в члени- представники або кооптовані.

5. Філії Т-ва засновуються громадянами України або Головною Радою чи її організаціями на основі платформи Т-ва, але вони вступають в належні їм права тільки після офіціального прийняття їх Радою.

6. Управа Головної Ради вибирається Радою на рік в складі

15 душ – Голови, 2 товариші голів, 2 секретарів, 1 скарбника і 9 членів.

7. Головна Рада Т-ва може обрати також почесного Голову і почесних товаришів Голови.

8. Головна Рада є найвищим органом Т-ва і вирішує всі справи відповідно цій платформі. Вона збирається не менше одного разу на рік в місяці грудні.

9. Управа Ради є виконавчим органом Т-ва і репрезентує його на вні. Управа збирається не менше одного разу на місяць.

10. Президія Управи за її згодою виконує функції Управи в часі перерви її роботи. До президії належать: Голова, Товариш Голови, Секретар, Скарбник, Почесний Голова і два Товариші.

11. Управа Головної Ради може творити Комісії, Підкомісії і ин. із підлеглі органи для успішку роботи Т-ва.

12. Всі члени Т-ва і його органів рівноправні. Всі ухвали Головної Ради і инч. органів Т-ва вирішуються звичайною більшістю голосів. Для кворума потрібна присутність не менше $\frac{n}{2}+1$ членів відповідних органів Т-ва.

13. Порядок дня засідання Головної Ради або Управи виробляється Президією Т-ва. Кожний член Управи чи Головної Ради може поставити на порядок дня засідання Управи або Головної Ради своє внесення через секретаря за тиждень до відповідного засідання.

14. Президія повинна повідомляти членів Управи чи Головної Ради про чергові засідання за 2 тижні наперед.

15. Ліквідація Українського Т-ва Ліги Націй може наступити після відповідної ухвали більше як 2/3 половини філій Т-ва. Майно і гроші повинні піти в розпорядження Міжнародного Союзу Т-ва Ліги Націй.

а/ Членів представників, б/ кооптованих, в/ фундаторів.

а/ Член представник вибирається на І рік філіями Т-ва не більше як по І від кожних 500 членів, або тими Товариствами, які заявляться за тісне співробітництво з Українським Т-вом Ліги Націй на правах його філій.

б/ Головна Рада Т-ва може кооптувати в свій склад членів на час до першого зібрання пленуму Головної Ради. Кооптація може бути продовжена пленумом.

в/ Членами фундаторами, числом не більш 15, вважаються організатори Т-ва. На протязі першого року з складу Головної Ради виходить перші 7 членів / по алфабету /, а на другий рік останні 8. Члени фундатори можуть бути обрані в член представники або кооптовані.

5. Філії Т-ва засновуються громадянами України або Головною Радою чи її організаціями на основі платформи Т-ва, але вони вступають в належні їм права тільки після офіціяльного признання Радою.

6. Управа Головної Ради вибирається Радою на рік в складі 15 дум-Голів, 2 товаришів його, 2 секретарів, І скарбника і 8 членів.

7. Головна Рада Т-ва може обрати також почесного Голову і почесних товаришів Голови.

8. Головна Рада є найвищим органом Т-ва і вирішує всі справи відповідно його платформі. Вона збирається не менше одного разу на рік в місяці грудні.

9. Управа Ради є виконавчим органом Т-ва і репрезентує його на вні. Управа збирається не менше одного разу на місяць.

10. Президія Управи за її згодом виконує функції Управи в часі перерви її роботи. До президії належать: Голова, 2 Товаришів Голови, 2 Секретарі, Скарбник, Почесний Голова і його Товариш.

11. Управа Головної Ради може творити Комісії, Підкомісії і ін; їм підлеглі органи для розвитку роботи Т-ва.

12. Всі члени Т-ва і його органів рівноправні. Всі ухвали Головної Ради і инш. органів Т-ва вирішуються звичайною більшістю голосів. Для кворума потрібна присутність не менше половини і одного членів відповідних органів Т-ва.

13. Порядок дня засідання Головної Ради або Управи виробляється Президією Т-ва. Кожний член Управи чи Головної Ради може поставити

на порядок дня засідання Управи або Головної Ради свої внесення через секретаря за тиждень до відповідного засідання.

14. Президія повинна повідомляти членів Управи чи Головної Ради про чергові засідання за 2 тижні наперед.

15. Ліквідація Українського Т-ва Ліги Націй може наступити після відповідної ухвали більше ніж половини філій Т-ва. Майно і гроші повинні піти в розпорядження Міжнародного Союза Т-ва Ліги Націй.

Від Правительства
Української Народньої Республіки
ДО
Народу Українського.

НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ!

Волею твоєю в столичному місті Київі три роки тому оголошено було незалежність Української Народньої Республіки. Не з намірами завойовницькими розірвав ти пута, якими приковала тебе до себе Московщина, а тільки для забезпечення вільного розвитку свойого й єднання тіснійшого з народами світа цілого жиляив ти лішуче волю свою. Перед тобою стелився новий шлях і те вже був не шлях страждання й работа, а шлях волі.

Од широких степів братерської Кубані до безкраїх лісів Білорусії, од бурхливого моря Чорного до кордонів Московщини простяглися землі твої, і потрібували ці землі невсипущої праці синів Твоїх на використання всіх багатств, якими небо щедрою рукою наділило Країну Твою.

Не те сталося . . . . . большовики, що зламали волю народу московського і гвалтом й насильством стверднли на Московщині владу свою, не могли примиритись з фактом незалежного істнування Твойого, і пішли вони протоптаною стежкою царів московських: з мечем в руках і ненавистю в серці кинулись вони на новопосталу Українську Народню Республіку, - і визначився шлях хрестами й могилами над забитими дітьми Твоїми та руїною Господарства Твого, спадщини Твоєї, здобутої потом і сльозами дідів і батьків Твоїх.

І з того часу не стало миру на Україні Великій.

Правительство Української Народньої Республіки, що знало про незламну волю Твою на незалежне життя, виявлену в Центральній Раді представниками Твоїми, не могло припустити, щоб запанувала над Тобою влада чужоземна, що безборонне руйнувала добро Твоє, наслідок праці Твоєї. Замість спокійної праці державної, воно примушене було взятись за зброю в обороні порушеного права Твойого Самому рішати про долю свою. Воно знало, що не буде ладу на Вкраїні, доки большовицький зайда порядкуватиме в хатах Твоїх.

НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ!

Звільнити Велику Батьківщину свою від панування ворожого, встановити

лад і порядок на ній,знов зробити вільним і сильним Тебе,-все що стало головним завданням Правительства Української Народньої Республіки,якому Ти нераз висловлював довіря своє і ніс допомогу.

Такими ж бажаннями охоплена була й Народня Армія Українська на чолі з витравленим вождем її, ГОЛОВНИМ ОТАМАНОМ, СИМОНОМ ПЕТЛЮРОЮ. Три роки в найтяжчих обставинах, без зв'язку з світом зовнішнім, -вона провадила нерівну, але героїчну боротьбу з переважаючими силами свойого противника. Вона була міцною не кількістю своєю, а духом своїм, вірою в кінечну перемогу праведного діла свойого, бо несла не чрезвичайки й насильства, а повну волю для всіх громадян Землі Української.Ти відчував ту правду, в яку вірило військо українське, йшов до нього також з підтримкою й допомогою.

І коли цей раз повернулось на Україну Правительство й Військо Народнє, з великою радістю зустрічали їх всі, хто заселює землю українську - українці, поляки, москалі й євреї бо вони відчули страшну брехню влади большовицької, і зрозуміли, що правда і воля на боці тільки тих, хто невтомно борються роками за незалежність Української Народньої Республіки.

Але зломилася сила війська Українського.

В десятеро більшу армію кинули на нього Комісари московські після миру з Польщею. Проте-не віддалося воно на поталу ворога лютого, не пішло воно в полон, а крок за кроком, заливаючи кров'ю своєю,-вкриваючи тілами своїми землю українську, відходило до кордонів Батьківщини своєї. Та забракло набоїв, зброї амуніції і повинна була значна частина його, з наказу Правительства,залишити тимчасово свою терітерію.

З сумом великим покинули сини України матір свою і сльозами проводило знесилених воїків українських все населення землі Української.

Але ні Правительство, ні військо Українське не припинило й ніколи не припинить боротьби своєї з зайдами большовицькими бо це є боротьба в ім'я твоє Народе Український, во ім'я миру й спокою по селах,хуторах і містах Землі Української.Без перемоги над большовиками - не може бути ні тріжкого спокою ні творчої праці на Україні Великій.

Комісари московські обіцяли Тобі мир, а провадять війну найлютійшу. Обіцяли рай на землі, а створили пекло найгірше.Обіцяли волю і землю тобі, а обдарували кінчно найкрівавійшою. Бо хотять край багатий Твій обернути на пашарину Совдепії Московської.

Нехай не буде цього Народе Український.

Нехай же не скаже ніхто, що рожденний Ти не для вільного життя, а для рабства. Нехай не думають большовицькі грабіжники, що погоджуючися Ти на іхнє безправне панування. Нехай не спаде прокляття на тебе, що тяжить над совдепією московською.

Вільними були діди Твої, що здобули невмирущу славу України, - вільним мусиш бути й Ти, нащадок Запоріжжя і Козаччини. Повставали вони проти царів і бояр московських - повставай і Ти проти ярмитих гнобителів лютих своіх.

Стій твердо, як і досі стояв за народню владу свою - Народне Правительство на чолі з Головним Отаманом Петлюрою, - що несе Тобі давно жданий МИР, ЗЕМЛЮ і ВОЛЮ, що прагне зробити ТЕБЕ ВЕЛИКИМ ГОСПОДАРЕМ землі Української, який виявить волю свою на ЗБОРАХ ВСЕНАРОДНІХ.

Не царь зі стражниками, не гетьман з поміщниками, не комісар з комуною, а ТИ САМ повинен порядкувати долею своєю та Твоя НАРОДНЯ ДЕМОКРАТИЧНА ВЛАДА. За це свято право Твоє боролося і боротиметься НАРОДНЄ ПРАВИТЕЛЬСТВО ТВОЄ і ТВОЯ НАРОДНЯ АРМІЯ. А Ти, Народе Український, допоможи ім в тяжких іхніх завданнях.

Ні козаків, ні коней, ні зброї, ні хліба, ні грошей не давай большовицьким завойовникам, з комуною і чрезвичайками.

Гуртуйся і зміцнюй сили свої, Народе Український, щоб по заклику Правительства Твойого стануть як одна людина, до останнього смертного бою во ім'я миру, ладу і спокію на просторах України.

Голова Ради Народніх Міністрів, Міністр Юстиції Андрій Лівицький.
Заступник Ради Народніх Міністрів Міністр Внутрішніх Справ А. Саліковський.

Міністр Прокопович.
Міністр Закордонних Справ А. Ніковський,
Міністр Шляхів С. Тимошенко,
Міністр Ісповідань І. Огієнко,
Міністр Праці В. Садовський,
Міністр Преси й Пропаганди, - О. Ковалевський,
Міністр Здоровля і Опікування С. Стемповський,
Міністр Єврейських Справ П. Красний,
Керуючий Міністерством Освіти П. Холодний,
В.о. Державного Секретаря В. Оніхімовський.

З оригіналом згідно:

Діловод

7. В чём дело?

77

Ягоня Большевицька

і Наша Майбутність.

1. Большевизм та Капітал.
2. Банкрутство Капіталізма. Кровава Імлиста. Нова Економічна Політика.
3. Ленін Большевицька. (В Росії (Європі)
4. Большевицьке Студіювання та [illegible] (Матеріяльна культура)
5. Україна та цілі Росія.
6. Україна — бюв на фронті.

"Речпосполіта" № 306.

З НЕВІДОМОЇ НОТИ.

Нота Українського Радянського Уряду з дня 30 жовтня б.р., котрої до свого часу М/С.З.не спромогло, хоч на неї одповіло і відповідь подало до відома, має такі головні уступи поміж вступу і закінчення.

...Спорадичні дотихчасові наїзди/наскоки/ на територію України банд, формованих і утримуваних на території Польщі, набирають характеру масового і скоординованого, з очевидним заміром викликання повстання протиробітничо-селянської України.

Ті нові виступи бандитів починаються від 19-го жовтня, коли то банда що налічувала до 50-ти чоловіка, і котра прибула з польщі зробила наскок на спеціяльний пункт дінкорунь.

Вночі з 27-го на 28-е жовтня інша банда в силі 4ох піших і 200 кінних з кулеметами і 10 автоматичними крісами, переходить кордон в районі Жорнівки, розвиваючи свої дальші операції в полуднево-східньому і північно-східньому напрямках. Ці банди замордували у селі Іванківцях команданта пункту прикордонної сторожі, а в селі Кременне військового комісара і 20 міліціонерів. Кінним відділам бандитів удається захопити ст. Ярмолинці і підпалюють склади, залізничні апарати і підпалюють магазини і збіжем. Далі розширюють вони свої акції на схід аж до села Кошаркомедь, звідки одначе які з ст. Ярмолинці, вибили їх підоспівші відділи Червоної Армії. Мешканці місцеві зізнають, що бандити везли з собою велику кількість зброї, котру щиро роздавали - по два карабіни на особу - кожному хто хотів і розповсюджували мобілізаційний наказ в імені т.зв. Української Народньої Республіки. З зізнань взятих в полон бандитів видно, що банди ті прибули в кількості чотирьох транспортів в вагонах, предоставлених їм польською владою, з району Чортків - Копичинці, в якім власне районі, на території Польщі - і зорганізували свій штаб.

З інших джерел довідався Уряд України, що на території Польської Держави готуються до наскоку на територію України також і інші банди, котрих завданням есть заняття з одного боку Кам'янця-Подільського, з другого ж боку ст. Жмеринки. Та операція в південній частині полїльської губернії, під керуванням полковника Добротворського, має одначе, згідно з планом вироблений в II відділі Польської Армії у Львові, служити тільки як демонстрація. Одночасно до північної частини подільської губернії має вскочити відділ полковника Ступніцького, що має своїм завданням пробитись до Сквирського повіту на Київщині, під час коли, згідно з тим же планом, головну атаку призначено ще далі на північ в районі Коростеня з метою заняття того залізничного вузла. В тім місці має оперувати отаман Нельговський, відділи котрого разом з ним і начальником його штабу, полковником генерального штабу Лосьовим, вдерлися на Україну в перших днях жовтня б.р. Перша група тих бандитів, що складалася з 80 кубанських і донських козаків з дивізії Яковлева, і озброєних в карабіни, шаблі і ручні гранати перейшла кордон в районі Корця ще в ніч з 28-го на 29-е вересня. Друга група в кількости 75-ти чоловіка, складена переважно з петлюрівських старшин і підстаршин перейшла кордон в районі села Мишакова і брала участь в розбиттю потягу з робітниками і збіжем на ст. Тетерів.

Уряд України в своїй ноті з 28-го вересня мав уже честь попередити Правительство Польське про те, що правдоподібно існують плани наскоку на Україну, вироблені і приготовані організаціями Петлюри і Савінкова. При найбільшем співробітництві польських військових влад як так само просити що б Правительство польське зробило по думці арт. 5 Рижського трактату Мирового відповідні становчі кроки з метою фактичної ліквідації згаданої вище злочинної діяльности скеровані проти Радянської України.

Этим більшою становчостью Правительство України примушено тепер вимагати от Правительства польського на органах котрого безумовно лежить відповідальність в цій справі, негайне розброєння і розпорошення сформованих на території Польської Держави банд.

Невблочної й остаточної ліквідації організації Петлюри й Савінкова і сурово покарання всіх винних за вище злочинні осіб.

Застерегаючи собі право до відшкодування за всі страти зроблені Української Радянської Республіці і її громадянам чрез Петлюровські і Свінковські банди. Уряд України гадает, що єдиним способом що може принести заспокоєння занепокоїної і обуреної публічної опінії робітничих і селянських верст України може бути тільки негайне вжиття відповіддних кроків з боку польського Правительства проти всіх організаторів й ватажків банд Петлюри й Савінкова і проти осіб що несуть відповідальність за формування й діяльність тих банд.

Список найбільш активних членів Петлюровських й Савінковських організацій Уряд України має уже честь подати Польському Правительству.

Що б уникнути непорозумінь Правительство Українське повинно зазначити що разом з Петлюрою й Тютюником головними й найбільш активними організаторами банд є:

В Таборі Бадовицким Командуючий дівізією Генерал-Омельянович Павленко молодший.

В Таборі Ланцутським Генерал Бурковців командуючий 3-ої дівізією.

В Таборі Калішським Генерал Удовиченко Командуючий 3-ої залізною дівізією Генерал Загродаський Командуючий 2-ої волинської дівізією.

В Піонткові Генерал Безручко. Командуючий 6-ої Стрілецької дівізією, а так само Польський Поручник Ковальський пом. начальника 2-го відділу Штабу Польского.

Полковник Генерального Штабу Отмарштейн, Начальник Военного відділу Повстанського Штабу Тютюнника.- Генерального Штабу Підполковник Кузмінський Начальник Евіденції 2-го відділу Польського Штабу.- Полковник Добротворський Начальник Цивільного відділу Штабу Тютюнника.- Сотник Кузмин-Татаренко Начальник Тарнопольського пункту №2.- Сотник Голько Начальник пункту №2 в Рівному Сотник Лвович начальник пункту № 3 в Сарнах. В своїй ноті з дня 28 вересня б/р Правительство України указивало уже на активну участь цих Начальників пунктів при перекиданню банд з території Польщі на територію України.....

(Підписаний) Голова Ради Народніх Комісарів і народній Комісар Справ Закордонних У.С.Р.Р. Х. Раковський.

Кон'юнктура

НЕЗДАРНІ ПОЛІТИКИ

Золото, обіцяне большевиками Польщі по рижському мирному трактату и инші користі обіцяні большевиками, примусили польський уряд піти під диктат большевицького посла Карахана і Польща, переступивши міжнародню традицію права охорони, традицію притулку і захисту, застережену у всіх культурних державах, брутально викинула за межі своєї держави недавних своїх приятелів і союзників 14 визначніших осіб української і московської еміграції - організаторів і провідників української акції У.Н.Р. і московської Савінкова, що разом із Поляками вели військову боротьбу проти большевиків, тепер повинні покинути межі Польської Держави.

Оця кумедна польсько-большевицька угода викликала скандал у Польщі: почалися наради, засідання ухвали.....

Польська преса і польське громадянство поставилися гостро негативно до факту виселення небажаних большевикам елементів і піддали угоду Домбського - Карахана гострій критиці, піднявши круг неї досить великий галас. До того, по боці виселяємих стали ще дві громадські організації - Ліга оборони прав людини і громадянина, та Польсько-російське товариство, які одночасно виступили проти ганебної угоди і почали акцію на захист елементарних прав людини, а разом з тим і самої гідности Польської Держави; забруднено оцим дипльоматичним актом, що в корені порушує польські суверенні права, польську верховну гідність.....

Використовуючи оцей гордий протест польського громадянства і преси проти елементарних вимог міжнародного права і, в силу цього, загальної прихильне до себе відношення, - московська група, призначена на вигнання, урочисто й енергійно заявила, що почуття права честі і моралі не дозволяють їм скоритися ганебному наказові і вони добровільно не залишать Польщі поки їх не викинуть силою.

Одначе всенький цей галас преси і виступи громадянства не дали жадних результатів і панів, не бажаних большевицькій місії у Варшаві, тих що не захотіли добровільно покинути межі польської держави, видалено із Польщі за допомогою столичної поліції. Савінков, Дікгоф-Деренталь, Мягков, Гнілорибов, Рудін і Уляніцкій за допомогою поліції були привезені на залізничний двірець і посаджені до поїзду, що залишив Варшаву.

Так зробила московська еміграція. Із великим драматичним жестом, після енергійної публічної заяви, не залишати добровільно Польщі, після великого галасу і силу протестів - Савінков з товариші вивезені насильно. Москалі не послухали ганебного наказу і не виїхали із Польщі добровільно.

А як зробила українська еміграція? Найбільших людей тарнівського центру і міжними, так-би сказати, самого голову У.Н.Р. і його перших порадників - виганяє Польща, виганяє насильно, гидко..... Але ні чути протесту, якоїсь заяви, якогось жесту, бодай, хоч про людське око.....

Ні, тихенько, крючись і поспішаючи залишають країну, свого невдячного союзника, смирно йдучи на зустріч зухвалим вимогам своїх найбільших ворогів большевиків.

Нещасний, незадарний і незадалий Тамівський центр завше поспішав задовольнити свого невірного хлібодателя, усе готове був зробити, аби прислужитись, все прощав, переносив всякий глум і вимоги. Давав концесії, підписував кумедні договори, роздавав землі, торгував міліонами свого народу..... вів на смерть і калічив своє військо, аби боронити..... Варшаву чужі, не свої інтереси.... А тепер уже не потрібний, виснажений до решти, остаточно використаний - може він іти.

Незадалий центр нещасної формації У.Н.Р. за всі свої жертви, за всю свою віддану й старанну працю на користь Польщі дістав оце глумливу подяку і мусить залишити територію своєї союзниці. Провідники відмовившилися від свого права і честі і нікому непотрібні, як політичні мерці поспішно й тихесенько залишили Польщу; вистарчило їх лише листи з прощальними привітами до своїх блищих співробітників.

Французька преса, яка в першу чергу заінтересована справою, ставиться неприхильно до нового звороту совітів. Вона підозріває нещирість, сумніваючися, чи Росія в теперішніх обставинах може платити довги, та виключає признання сов. режиму з боку Франції.

Німецька преса поставилася до нового трюку московського правительства загалом критично. Окрім консервативної", яка добачує в ноті Чичерина новий маневр, обрахований на збільшення Європи, то окрім комуністичної "Rote Fahne", яка славить миролюбність і самопожертвування сов. правительства - всі инші органи, не виключаючи соціялістичних, обох напрямків, не добачують у новій практиці нічого окрім банкротства. Характеристичне і те, що навіть одна частина німецьких комуністів"

виступила з думкою, що перед умовою успіху світової революції мусить бути упадок російського большевизму. Видовище достойне олімпійських богів.

З оригіналом згідно

Діловод: Дмитрієв

Високоповажаний
Олександр Олександрович!

Посилаю Вам мою Дм. Лебедя
"Крик кобзи в вихрі душі".
Дехто Панькиву ідіотом; вони
продають Шкоду і вор
ливу ґаражу, а їх не чіпають. Во
ни і не працюють.
Надія була що Ви будете ва
шою опорою в Родині і не менш і
де не вірила. Ні того, ні тої
чує довкіл. Ні того, ні тої не
вистає і за ту і тую. Ми ту-
нього не робимо для цього. Шкоду,
малу душу, і можуть робити тихо
сові сфрекери дальні. Віденська рада

Бо коли Ви хочете виїхати кудись по
мойій на уваді, що треба купувати по
мешкання, телефон і людей, які Вам
будуть дрес кореспонденції. Але – люде сидять
без грошей, а помешкання і телефон, за
які не платять 2 місяці, ми шукаємо
Завтра. Тоді купимо Вам фунтів
Гор[illegible] ра де.

Щодо праці Вас ОКК дасть інте-
ресну, щоб Вам не було нудно,
у Америці ми бачили, що доводиться
найменші 25-50 годин щоденно (як hotel
і газети) а до кодійців що це дово-
морять свій фонтів.

Ужов вирішив справу з Заліщевим; він
говорив що Ви або уповноважили
вирішити справу з ним. Тому
вирішіть так, щоб Вам і йому

і коштів видавати. Про своєї роботи в друкарні я вам доповів, і ви
повинні, одразу ви листа. Кошту-
вання друк і фальцовка - за 1 фр
Кущ (розмір як вступне) - ціна
тисяча біз 21000 мк, друга і наступ-
ні по 600-700 мк за тисячу
За 32 або 48 сторінок = 2 або 3 фр за
друкарні. Щодо друге зі шрифтом.
Краще не буде. Зробіть в друк. Ціно-
славського Слова.

Друге діло ось що. Ми
підшукали свої співробітників, бо
Зофіз Денний об'єднаному, як Зо-
Собакаш да господарі Гнідан
"Зелу". Зробіть ще пошлю Гельф-
рейх.

Завтра я їду до Відня і до Праги,
вернуся - поговоримо Коле
Крепко цілую -
Ваш Ярослав
Завтра пополудні по
телефону. Я до розпорядимось
але не раніше 8 веч.
Добре все буде
Ваш Ярослав

1.000.000.

4.000.000

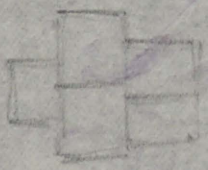

Любий Олександер Олександрович!!

Прошу вибачити, що затримую за існування не дала мені змоги відписати на Ваш лист. Правда, одержав я листа досить пізно, бувши на даному на письмі.
З великою охотою радію ще зберіг. Адреса моя: Варшава Праги Флоріянська 8 жебьов. поміч. ч. 39. До свого часу стараюсь відувати ваші твори поміж земляків. Ви дуже добре вчасте акцію про сад. Молочи Зоневичів

Німецька к-ка сел. по Тарнів-
ській губ., я відставав від
посади. Другі якось потім
вимовлювали, а я
нічого знати. Скоро тепер
досить поняття 2 з мільйо-
мільйони, але що зробить.
Прапорщик пакують на
Німці. Провів два збори
в ради гміни, попав в члени
ради гмінної, але переконався
що це тільки одна „вигадка"
як не пан. З боку пан-
ство не вітає знає що творить
Зараз я приміщений праця-

вами в Російському Червоному Хресті: моє тіло є до цілих своїх. Душа моя це прикро, але про Задніпр. Бі фуко це й тепер Перш другими працювала, а я був без посади, а тепер повинен. Не відаю що буде далі: як пану мою про життя окопних моїх. Знов хочу під нами акцію про земство й сад. Хочу добрати певних людей і рахочий не пер прошій прикро, а по всей приятелі до цілі до сад. Розумієтеся, як що знакомі на Україні добрам, то не буду вагатися, ані хви-

лики: почну все з Вами
ного коштів да пішли мов
помандрую до Київ.

Прошу ~~красно~~ дуже,
як ви тоже завадитися з дру
мені жити: нехай живуть
за фіном справжнім, так
обрежда дуже бігають, шука
ть за „насущним“, ви не
повернете, як треба.

Пишіть будь ласка про
все, про найбільш, про свое
житіє. и т. ін.

Ваш к. Табор[illegible]
А. Кобаринський

Копія.

Дорогий Вікторе Олександровичу! Ви пишете, що проти мене нічого не маєте й проти А. М. Лівицького. Дуже дякую, але власне я Вас завів в Раднарком обґрунтувати, бо, будучи в правительстві одного земляка, я урядував сварю й в частині Ради Міністрів і в обідньому Правительства. Не мені тоді не було ані Вам відомо з Київщини, і принципіяльні київського Комітету „Воля" за всяку ціну. Ніхто з вас все знає. Знаю, що Вашого обідньому Правительства й переконався в ненависті до „Волі" Київського, й не тільки Київського, але й цілого Богатого сьогодні. Переконався я в цьому після дебатів в Раді Міністрів з приводу відповіді Правительства на запитання кадетів республіканців в справі „Волі". Про характер цих дебат я не можу Вам написати, самі Вам, як найкращій стороні, бо для Вас трудно буде оцінити ліпо приватну особу, що лише до Вас як правих старого приятеля, від Міністра Ч.Н.Р., Вам я ексцентрично. Може трудно Вам буде обґрунтувати й тоді знову Вас докладно поінформувати про це дуже засідання Р. М. Як вийду його рано! як дивлячись на "/12 р. „Волі", Рада Міністрів удавалась в найтяжкому засіданні обговорити справу тюрми „Волі" й її долю.
Вона нарешті перевернула цю справу за всяку ціну, бо „Воля" лусить ліквідувати, як подавлений орган і що перевищує ідею української державності протягом років за кордоном. Це один бік справи. Інший бік. Ми, ексери, з великим заінтересованням стежимо за тим Вашої, з якими доводиться нам працювати. Ми ми Вороневі Державний Центр. І в цьому сенсі не любимо ходу з Вашої статті в "/12 р. „Волі". Ми самі гостро критикуємо Київського, Вашого ексерів, взагалі, але ми Вороневі ідею Державного Центра, ідею Правительства Ч.Н.Р., що є тодішньою правною виразницею української державності. Нашу ми спокійні, коли Ви критикуєте або навіть лаєте тодішніх міністрів, і дуже не-спокійні, коли зневажаєте ідею Державний Центр, бо це б-по ідеї української державності. І ми дуже Вас просимо б не ускладнювати нашу задачу — такою, як і на протязі трьох років, ми хотіли б бачити некорисною основну лінію „Волі". Я не прихильник Київського ні в чім, що закидаєте, на кожен, але думаю, що карикатура на Київського не додасть лаврів

"Волі", бо, говоримо, що не малоросійським і просвітительським віє перекладна робота. Він її надає до перекладу більше фантазії й красивими словами — де одна річ, а кекрасовська карикатура — то друга річ. Най непоправна вона, коли Житецький є Міністром Зак. Сер. Критика є, але є й "критика". Бійтеся, щоб Вам на подібних критиках в потомках. Я Вас дуже цінкую, В.О. й не тільки на словах, але маю нагоду цілим ділом й на ділі оборонити Вашу добру ім'я в одній дуже високій інституції. З другого боку, я з великою насолодою писав в "Волі" й писав би надалі, коби я привернувся в її склад як з. 1t року — я. Вам і письмово обіцяно й усно свою думку. Бійтеся, є Вами неприязні елементи, але це не значить, що Ви лучше повинні перестати з цілим Вашим Кобзарем. "Волі" постаралося засварити. Літ. Крас. й Проп. за 1st + часів коштує абсолютно не про полку. Деякі дрібні хибки — але їх переказувати на вухо, бо любе в них і нелюбе правди. Ждіть казали, що це я зробив якусь пригоду Житецькому. Ще казали це ті ідіоти, що не вміють мовчати навіть тоді, коли мають справу з ним Житецьким, які на вчорашньому засіданні Р.М. Академії дуже гострої форми, що гостріших і бути не може. І власному разі, читаючи Ваш лист Ів. Ів. Срезневському, я ознайомився з цим листом, повторно його виписав, дістав, здається, 50 пудів і зробив по літературознавчі і таборові (в Академію Наук), де на каторгу Вас, щоб про них говорити. Дуже жалую, що на своїй шкурі цим обтрусився, бо цим перший крій про перевезення Вам пропонували — поспішалися наші добрі відносини. І зрозуміло дрібний крок лишній, а не я. А свій обов'язок щодо "Волі", незалежно від Вашої поведінки й вчорашнього до мене виклику, ми не зараз і не є тільки.

Сповіщаю Вас Ваш [illegible]

ВИПИСКА

З протоколу Центрального Комітету від

12 січня 1921 року.

Присутні: п.п. Ол. Ковалевський, П. Милипчук, І. Сапіга, К. Бротновський-Сивошапка, М. Мідзвіцький, А. Гриневич, М. Багриновський, Ол. Базілевич.

СЛУХАЛИ:	УХВАЛИЛИ:
1. Заяву Депутата п. Галушки про зречення депутатських уповноважень.	Прийняти до відома.
2/ Заяву п. М. Базилевича членів в члени Ц.К. перебуваючих в Ченстохові про іхне бажання бачити кандідатом п. О. Ковалевського.	2/ Приняти до відома.
3/ Заяву О. Гриневича про зречення своєї кандідатури до Ради Республіки.	3/ Приняти до відома.
4/ Обрання Депутатів до Ради Республіки замість п. Галушки.	4/ Центральний Комітет обміркувавши питання про делегування кандідатів в склад Ради Республіки і взявши під розгляд, що до цього дня

згідно попередньої постанови вважаються обраними 4 особи/п. Поліщук Ф. Хіжняк, І Сапіга, М.Багриновський/. і приймаючи на увагу, що п. Ол. Ковалевський відкликав свою заяву про небажання виставлення його кандидатури до Ради Республіки Центр. Комітету одноголосно у х в а л и в: Прохати Голову Центр. Комітету п. Олександра Ковалевського обняти мандат Члена Ради Республіки.

Голова Бюро Центрального
К о м і т е т у

Ч л е н и:

Секретарь Центральн. Комітету

Вшановуваний
Олександре Олександровичу!

Багато часу пройшло, як ми з Вами розлучилися. І не можу не бути дуже рад тій нашій зустрічі в настроях нашого громадянства. Ваші "Листи до Волі", повні віри й бадьорості, - спорадичні й дуже відрадні з Центру й з краю дають можливість ознайомлювати, або може відчути якийсь перелом в настроях, - перехід до інтенсивної товариської роботи різних, до нього тісно коронених політичних течій.

Деякі наші політичні думки тоді ще за кордоном. Ви залишили Відень в часі гострого розколу в Нац.-Держ. сенсі, в часі повного безвір'я й взаємної ненависті групами, без участи в сенсі. Після природньої смерти сенсу - була зроблена спроба відновити працю в Комітеті по скликанню Всеукраїнського Конгресу. Робота цього Комітету йшла під цілком мертвим (безвір'я й нарешті зникла на цілий ряд місяців, залишивши по собі гори протоколів - моя марна праця!

Тепер робиться нова спроба організації; на цей раз Всеукраїнської Національної Ради, і я певний, що ця організація зможе існувати довший час. Ініціятива нового скликання ще громадянства була після майже 2х місячної перерви нагадала самостійництвом. Нині було поставлено на порядок - перетворення Комітету по скликанню Конгресу в самостійну організацію з більше широкими завданнями. Але більшість громадянства, в тім числі й ми з Мак. Олекс., стали на тому, що слід творити цілком нову організацію (маючи на увазі перевагу самостійників в Комітеті по скликанню конгресу). На диво, організація Ради пішла надзвичайно скоро. Протягом якого 1½ тижня була обговорена й прийнята платформа, статути, розподілення місць в Раді й дійшли до порозуміння (праця не була не довга) в справі персонального складу Ради. - З платформою й статутами дещо ознайомить Вас п. Франко. Коли від нього не зробив то я подаю тут по пункти (самі самі просять) головні точки платформи: 1) Єдність українського народу й суверенність українських земель. 2) З'єднання політичних українських державних змагань на чужині, для скорішого державно-правних орбіт тих земель. 3) Форма народоправний устрій, основи якого виробить Національні Збори, котрі на основі рівнорядності. 4) Земельна реформа на принципі соціального володіння землею. 5) Відношення робітничого питання: [illegible] діяльність в області соціяльній,

← ...ля охорона праці, соц. профес. руху і ін. в) Забезпечить права нац. меншостей на основі узгодженої національної дебатування нац.-терс. автономії.

Але Ви бачили з підпорядк. — автори її стараються орієнтувати перехідні події на зразок з самостійного державного життя. Мають на увазі що до порозуміння між окремими управ. і іншими територіями може дійти тільки (класової) федерації з всеукраїнською (в широкому сенсі) ком. буде строго за-фіксований поділ.

Це більше цей принцип внесено з статуту, і на основі його + статуту Ради определяється в 75 голов.: 18 голів. 45 – Нац. Упр. 3 губерн. Решта загально упр. організації. 18 рад. має бути з селян: Наддніпрянська, або Центр. України, Галицька і Буковинська. Кожна секція має право veto, аби не голосувати з загальних рішеннях Ради, яка торкалась би в найбільш важних справ даної території (питання державно-правового осадження). Окрім цих способів забезпечується наша справа ще інструкції, напр., Галичан і Буковинців. Що до партійного складу Ради, то до цього часу в роботах будуть участь: Наддн. С-Р (праві), С-Д., Н.-Р., Н. П. С. С., Гал. – Н. Нр. п., Гал. Рад. Бук. Рад. Бук. Нац.-Дем.. Єсть дані, що в раді візьмуть участь С-Д. – Д. лів С-Р. і комун. не звертались, вважаючи одностайного їх державну політику, – Євр. – Дем. можливо також візьмуть участь.

Питання було моїм, я мав на увазі звернути увагу Вашу на необхідність повного представництва всіх Вашої партії в Раді (– установлено 4 місця), окрім урядових людей.

Тепер хочу сказати Вам, що я надаю Вашим значіння Всеукраїнській Національній Раді. Але більше значіння має організація цієї Ради Республіки, про яку Ви писали в своїх статтях. Ця Рада Республіки мусить підтримати в цей чи інший спосіб Державний центр і ін. т. д. описавши відувати національні чинності нашої вашого державного центра. Справа ця дуже важна. Потрібно всіх сил вжити, щоб ця завязь нашого Наддн. парламенту була при всіх перепонах. Як нашого Держ. Центр – при цьому існувала і ніколи не конфліктувала і не розсипалась. Треба, щоб цей інститут в своїй діяльності вживала крайніх дій...

ганого Центру, щоб ця критика була суворa, але справедлива і врешті доброзичлива. Цим тільки самобом – громадським в широкому змісті – можна дійти до консолідації сил навколо Державного Центру.

Трохи інша справа і наші завдання щодо Всеукраїнська Національна Рада, що ось її ми засновуємо. Коли говоримо про Раду Республіки, яка організаційно до Державного Центру, то ясно, що Держ. Центр не зможе обмежити коло себе всі національні чинники. Самого собою розуміється (я не маю певних інформацій), що в Р. Р. не входять і не мешкають взяти участь більшовики, а коли б взяли, то це була б така плутанина, з якої ніхто не вибереться і проти якої я б заявив, бо ряд з'їздів Галичан або Буковинців з їх окремими державними планами, та і поняття галичанин робиться вигодним, то мусить окремо з'їздитися вищовий національний, а робочий для них і других = Українець. Тому Всеукраїнська Національна Рада, розділивши ці поняття на ці дві категорії – шляхом цього розділу має повести до консолідації. І ясно також, що відбивати в собі інтенції ріжних українських державних центрів, або партійних, – така Вс. Н. Р. не може і не повинна існувати при якому небудь центрі, а мусить існувати поруч далі – за основою в моментному розумінні – і з більш підкресленим громадським характером, ніж протилежним державним характерові Р. Р. Це есть громадська репрезентація українського народу і в своїх національних органах – це є проміжна можливість майбутньої національної консолідації. Тому за всяку ціну треба і цю організацію довести до кінця і зберегти на далі при всіх комбінаціях, бо не прийдеться робити тому чи іншому Уряду.

Я забув Вам сказати, що, по чутках, більшовики самостійники оголосили свій з'їзд в Р. Раді. Ним цікавитися не слід. Це буде мішня, що відкинувши мій принцип, що для консолідації перед усім родів, і не гоже, коли частина його б

що не було партії стоїть в гострій опозиції, а дехто входить в шу орі., до якої перша стоїть в опозиції. В даній випадку самостійники з однакові відносини участи в роботі Вс. Н. Р., це конкретні речі (хоч можливість правити свої ініціативу й творчість і де є такої гарантії ні не що ні ініціатива й творчість не піде на шкоду тому чи іншому класові або території.

Зауважу ще, що між надалі необхідно установити контакти між Надзв. секцією Вс. Н. Р. і Раб. Рад.

Не можу тут передати Вам всіх орієнтаційних питань - власне ~~із~~ попередніх. У прошу тільки прислати людей: в першу чергу до Вашої партії, потім до народної партії. До С-Ф. я писав окремо.

Зазначую ще тисно, виключно свою думку, що робота по консолідації мусить йти серйозно, дехто українська громадянство, і серйозно вона вважає. Наша молода Республіка має свої вимоги і права і їдей; але не можна їх мати тільки найважливіша справа, тому робота до консолідації мусить бути проведена в широкому масштабі тоді, коли кожна група знайде пристосувати свої ідеї в національній роботі.

Рішало товариш. Бажаю Вам успіхів.

З щирою повагою до Вас

В. Винниченко

Відень

3/X 1921 р.

P. S. Завтра в консультаційні години Раду.

ВВ

UKRAINISCHE
VERLAGSGESELLSCHAFT »WERNYHORA«
IN KIJW
Kontor: Fundukleivskastraße 19, I. Stock, Telefon 2428.
Buchhandlung: Fundukleivskastraße 19. — Magazin: Mala Pidwalna 11.
Konto: Ukrainbank 1560 und Sojuz Bank 105.
VERTRETUNG IN WIEN:
Kontor und Administration: II. Kaiser Josef-Straße 15, IV. Stock, Tür 55.
Konto: Wiener Bankverein „Ukrainische Verlagsgesellschaft Wernyhora".

WIEN, 12/I 1921.

Наше товариство!

Рішив до Торгового, але не
знаючи віри чи не можу вийти
подавав телеграми, маю надію, що
за тиждень буду. Листи о Вашому конт-
ерові одержав. Книжки подарую. Крім
фахового тому нашої взаємовідносин,
технічну сторону роботи Ваш контрагент,
але найлучше буде, коли я то зроблю
сам. Я бачу, що наше тво тепер уже
першу скрипку до карбованця о помічу
уже наших. Те, що ми уже дещо
все більшу видавничу діяль-
ність мимо всіх існуючих умов
показує, що за всяку роботу, коли ми
відмінно, можемо відповідати, бо маємо
виконт до кожд. Рахунки маю дуже
багато. Не знаю чи Ви сильно приймаєте
гадей що для ін. Двічі вже при-
ймав мені виставав. Другий багато
цінних книжок. Не передаю нікому, бо кож

самі вам привезуть і потанцюють, як вони самі найліпше не буде лихо нудьге до мого відїзду. Відрікаюсь от ваш знайомитись з вашими політичними планами - про ніжинську бібліотеку вам опівсвіт. Фундуш привезу вам, коли не потрібно - запишіть адресу: Wien VIII, Florianigasse 5-5 7.14. Обіцяли прислати та видно так дальше дожидати сподівати, що й будуть присилати про відзив. А тут горо-метно. Життя повне вражень. Приїзд не кожен спокуса на кінці дня. Тому нічого не пишеться! Тут маю де в чому переконуватись та публіка, але все ж політичне перекінчення думок на бік реакції відчувається самі і реакційні політичні комітенти, де чого навчився. Коли до мого відїзду ще коліщо трохи ще пришлю до Вас листи. Коли ласка - і все зробіть

Ваш

П. Христюк

Коробочку зажди, щоб мені дати воду на пудрений нос до

Тарнова

93

Олександер Ковалевський

Міністр Земельних Справ У. Н. Р.

КЕРУЮЧИЙ
СПРАВАМИ ДИРЕКТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Січня 13 дня 192 1 р.

Ч. .....

м. Тарнів.

ЕКЦЕЛЕНЦІ І
О.О. КОВАЛЕВСЬКОМУ.

ПАНОВИЙ
ОЛЕКСАНДРЕ ОЛЕКСАНДРОВИЧУ.

Маю за честь повідомити, що ПАН ГОЛОВА ДИРЕКТОРІІ просить Вас завітати до нього на шклянку чаю 14 цього січня в 6-ій год. вечора.

Прошу прийняти запевнення в щирій пошані.

М. Меронович

10/I Кенатихова.

Дорогий Александр.

В нашій дійсності все добре, є зв'язок з усіма більшими, бо дзвінив Заверебував Кудрицького (прізвище), який має перевести справу по введенню в Кнсу дзвінків.

Тепер бізнесові новини:
Оминаючи Повенко поїхав не в Торунь а Варшаву, де, інформації Пекарською, вів переговори з старою польською військовою партією і дорозумівши про організацію української армії. Ан Повенко, говорить, що генерал Нісель зобов'язував його про строк на протязі якого він може перевести

передформування армії.
Цей звук і акуло Оленів
новину ґуаєтиу вести
не дивлячись на негативне
відношення „Беловеда"
Трансформації в Некрасов
мову знання – бо в ін
шому до групи (удвох)
ворожої до Ом Пов, труб
ток ґранати на увагу
що же, що Ом відповідь
від Поєти літі сира вій.
Блоки в Вікуню і вишу
Сирову з машинками уло
кої буде мовлено Тілка
хвиш повернеться Вдабіда.
бо без кого М.Н.Т відповідь
виконує його писану рево
мовно про вадбу.

Відпорученком М Кр
пропонуємо в Одесі ке
зустріч Костяревського
по ~~вісному~~ кайму тай
за 2000 мр. є ще другий
кандидатуре редактор
~~Нового~~ Нашого Шляху Шестов-
ський, але його докинає
М. Військове яке дорогае
йому культурно освічений
відділ М.В. з відомостей
до Вос - це дуже цікава
людина - здібна до керов-
ництва і коли Ви приїдете
його гірей перевірить і
оглядіть то побачите що
його місце в Торкові
гадаю я й ~~зом~~ мабуть і не
буде його відговорювать

Блокитний Хрест Вітре
красное, скрізь хиби
що означають на острові
досягнені Україні в війні

— 1 —

Львівсько ще не бачив-
рожденки вязку. Мій
Вам фотографію
Дякую

Wien, am

Вельмишановний

Олександре Олексі-

йовичу!

Одержавши Вашого

рочий чорку одпи-

су від Вас і від п-ні А. М. Лі-

вицької, я не міг більше вичікувати і, зважаючи

обставини, різнив докупити „Волю“. З огляду

Вас вислати до кінця року на ліквідацію

справи і на викуп майна - акцій комедій.

Подібно 100 т. крон.

Куди підіслати акції і акредитиви, видані

міністерством закордонних справ невикупної

ссуди (на 200 т. нім. марок) і міськ. думи і проп-

нади (на 430 т. нім. мар.). В свій час міністерство

на ці акредитиви були внесені відповідні суми обма-

ністерством. Але отримати досі нічого і

за цього не вдалось.

Ну, бувайте здорові. Поїду десь на село

кого доїсти та недобитку шукати. В цю суб.

вирушаємо о сьомій ранку. З пов. В. Винниченко

38

9600
600
500
480
100
250
400
12010

℞. Sustali 0,5
120 m 10 f
Morphin muriat. 0,005
M. D. S. d. N 12
S. 3 co dzień

APTEKA WŁ. FIGLERA
24421
w TARNOWIE.

℞. ol. Terebinthin. gallic. 25,0
48 m 50 f
Chloroform
M. D. S.
P. Kowalewski
Dr Rosenblat
9/IV 1920

1000
2413
400
400
640
4853

S=168 f 60

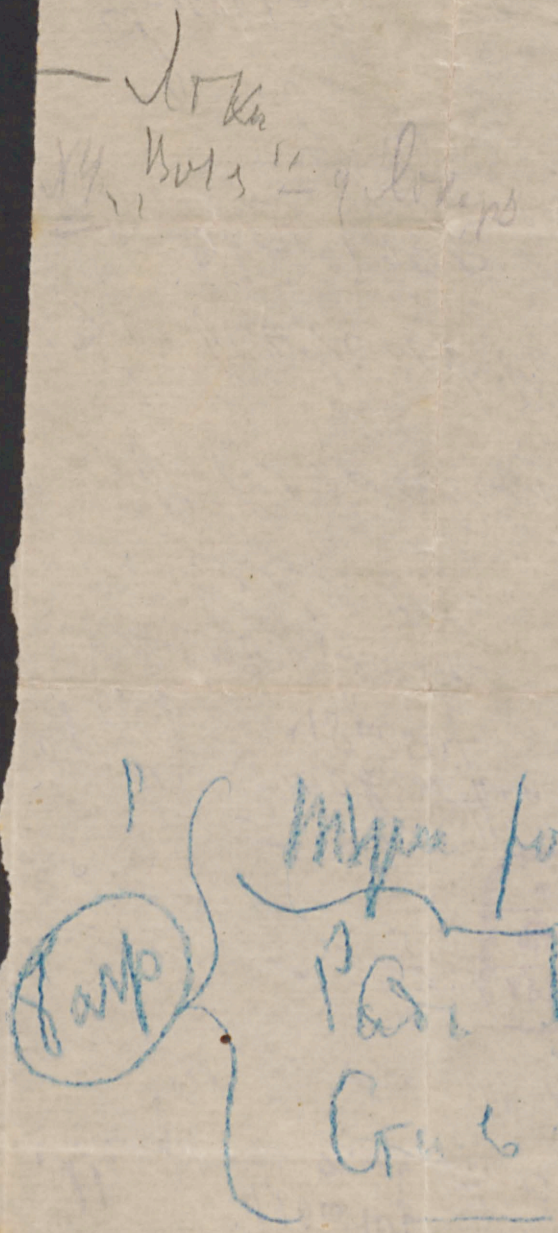

ШАНОВНИЙ ПАНЕ Міністре

Маю за шану повідомити, що ПАН ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ ГОЛОВНИЙ ОТАМАН запрошує Вас на шклянку чаю 28-го січня ц.р. о 9-ій годині вечора.

М. Мирошевич

Керуючий Справами ДИРЕКТОРІЇ

27 січня 1921р.

15 січня 1921р.
м. Катеринослав.

Вх. № 30

Добірно.

Дорогий Олександр Олександрович!

Вчора одержав Вашого листа від Майдецька і зміст його, а особливо закінчення схвилювали мене й повіяли низку думок і приємного почуття.
Згадалось мені студентські літа, коли починалась наша дружба, коли ми ще молоді думками боролись разом й вимовували свої ідеали; згадалось й пізніші часи, коли ми зустрівшись знайомі самостійно, й не покинувши цього, перетворили малі гурті в систему й сміло виступили на шлях громадського життя; згадалось мені страждання й радості останніх трьох років, коли наші думки давали громадську опінію й повіяли наші ряди. Весь час ми були чесними в роботі, не гнались за славою і в суботу з гасла щастя і майбутнього. Довгі роки єдності думок зміцнили нашу товариську любов, котру не зможуть розбити ніякі непорозуміння сучасних часів, бо постаріли ми вже в товаристві і йти різними шляхами вже не зможем.
Але досить лірики – спустись на землю.
Я хочу, О.О, поговорить де-кілька слів про сучасному моменту. Приглядаючись до платформ різних партій, груп і окремих осіб, я переконуюсь

в тому, що в Раді Республіки буде висунуте питання про зміну Верховної Влади – Петлюри, що частина партій, а можливо й більшість буде проти нього й на цьому стані спробує свої комбінації.–

В революції наша партія стала одверто на шлях підтримки Петлюри, але в мене таке враження, що частина членів нашої фракції хитається в цьому питанню і це дивує мене. Мені здається що Вам як лідеру партії й її вождеві потрібно буде вплинути на цих хитаючійся, бо коли не тратить взагалі значіння Петлюри для української справи в сучасний момент й найближчі майбутні, то з нашого чисто партійного боку – поразка Петлюри буде нашою поразкою й побідою для партій ворожих нам, побідою для партій кругів (с.с.).

Наша партія завоювала подій у Петлюри, він дівчить з нами, довіряє нас; для нас боротьба за участь в уряді стіряла зараз гостроту, ми маємо зараз передишку для своєї партійної роботи. Великі зміни знову відірвуть нас від партійної роботи, а тут багато нам треба зробить, треба побільшить кількість членів, організувати їх, треба поліпшить матеріальний стан партії, треба зробити так, аби ніхто не смів закинуть нам, що ми є одинці, аби прибувши на Україну ми, зорганізувавшись тут, живо реагували фірмі й при виборах не потерпіли поразки, не стали фікцією. Ми переконані самі – організацією перемагаєм другим.–

Друге що я хотів зазначить – це участь нашої партії в правительстві. Мені здається, що не потрібно нам буде заангажовуватись думкою надсилать побільше міністрів в уряд: Вас і Пилипчук це максімум що можуть ми дать. Останні потрібні для праці в партії, в Раді Республіки. Окрім того міністерський портфель потребує відповідної підготовки, котрої, окрім у Вас і Пилипчука, я ніякому ще не бачу. Треба лишать цей тягарь, за котрий будем відпутуватись на Україні.–

Вчора бачив знайомих з Відня. Там „банкет" продовжується з автомобілями і без сорому рештки державного майна й грошей. Панове вважають ліквідацію, хапають власні маєтки (Макаренко). Коли нарешті з'явиться рука, котра зможе це спіймать й очистить Авгієві стайні.–

Отже, як Вам відомо, знову в Відні, хоче працювать за плечима уряду свою політику, на чолі він має Ліпок і франкмасони, тому ці кроки можуть дати несподівані наслідки.–

Генеральську справу ми думаємо реорганізувати. Необхідно, щоб Коваленко якнайшвидше кінчав справи в Варшаві та приїздив до Генерального. Ми хочемо його вибрать головою і дать в помічники одного з військових осіб, другого з цивільних, тоді справа набере більш значіння й агітацію буде успішніша. В „об'єднанні демократичних організацій" буде прийнятий устрій Мазепи, але організацію вже розпадається.

Я, коли полінуєтесь грошове становище, піду до Варшави, там зорганізую Варшавську адміністрацію. Варшавській філії придасть суб'єктне значіння, до того варто перепідпорядкувати різні комбінації рослин з польськими філіями варто невелику зіграє свою роль. Коли удасться мені знайти польських діячів з Вашингтону, з котрими я в приятельських відносинах, то постараюсь налагодити стосунки. Може з'їдусь з російськими демократичними колами, хоч в цілях інформації. Про ситуацію в Варшаві напишу Вам окремого листа.
Треба буде більш з'являтись і з Відня. Як з відкриттям Ради Республіки, всі національні сили і рада міністрів мають значіння, однак Віденська організація, де входять представники Соборної України, буде мати значіння в загальному українському ділі.
В Варшаві думаю пробути коло місяця. Сповіщайте мене про всі новини й не залишайте без інформацій. Надійшло мені сидіти у Женеві й доводилось акцептувати в українське море громадського життя (P.P.), але це не втіха. Ваш вхід в Раду Республіки вийшов цілком доцільним і необхідним, це моя щира думка.

Бажаю Вам щастя

Любляший Вас

В. Голуб.

Дорогий Олександре!

Для лекції все зроблено, про що сповіщав Вас офіціально к-т фракції партії, я не хочу порушувати проти Вашого останнього виступу. Я цілком розумію Ваше здивування, а може й незадоволення, котре зробило коло Зн. Гамуляком „карбованєво". Бо як не воно й любило бути тихше в тій атмосфері далеко несправедливого керівництва членів Ц. К.

Я цим всі на одну хвилю не думаю підривати себе з інтелігенції і певен, що Ви цьому вірите, бо промовляв з тихими й нічим не виказав. Я завжди рахувався з авторітетами старших і опитніших партійних товаришів, а особливо з авторітетом Вашим, але також завжди мене

врахано не цілком справедливе відношення до мене, як молодого картинного товариша. Хотів би взяти й цей останній випадок. Та зауваження з которого люді будуть висувані нашу увагу, і сучасний зміст листа: „як Ви хічем не розумієм, карбонарейвроги" не що ображають мене, а лише засвідчують за себе непокаяних, чи тих хто до цього спричинився. Що до нашої „карбонарейвроги" під скальпу карлше врахіють від Ваших (і інших тов. фракцій) географічних назв, а потім і з докладу буде видно що фракція пірога „Зарваних", як кажуть. Приймаючи під увагу екстраординарність деяких членів нашої фракції, це могло бути й цілком природно, але в ній так зовнішньо спайка кількох споріднених фракцій, мовби на деякий

час була порушена. Для фракції може це приємно
неполітично, а для мене приїжджаю з провінції і
покладаючи великі надії на сконсолідованість
всіх партій в Раді Нац., в якій я вбачав мотив вхід
не тільки з погляду матеріяльного становища вій
ська (думаючи як обивателя), а головним чином і
духовне задоволення в розв'язанні Укр. справи
в бажаному мені політично-економічному на-
прямку, як члена партії н.р. Уважую раз, що
я так розумів розвязання і, гадаю, що не помил-
ляюсь. Другий момент – правительство. Ви
своїм докладі зазначили, що фракція підтри-
мала думку про зміну правительства, а я гадаю,
що фракція мусить добиватися цього, хоть би
з тих мотивів, що нове правительство (хоть
і старі персони), спираючись на парламент

більшість (наскільки це раз, що провінція виключала на Раду Респ. Великої Нації) була б популярнішим, а може й працездатнішим, бо Момент обновлення Правит. через Парламент може обновив би й дух Міністерства і вивів би із летаргії. Так я дивлюсь на другий момент нашої „карбонарства" і такого очевидно не помилявся, бо тоді ніхто нічому не завадив. Закінчуючи цю коротеньку розвідку нашої з п. Галлуаро „Карбонарства" я ще раз підкреслюю свою повагу до Вас і до авторітетної Вашої і фракції, але зазначаю, що Ви були несправедливі до нас.

Всі чекаємо на Ваш приїзд.

Щиро вітаю.

22/II 1921 р.
м. Женева.

Цілую Вашу

104

КАРТКА № 1

Члена Ради Республіки

Ковалевського Олександра

для вільного вступу на засідання

Ради Республіки.

Важна до 1 лютого 1921 р.

Міністр Внутрішніх Справ Оваліонов

Головний розпорядчик Лвко Сахаров

Видана 25 січня 1921 р.

Міністр Внутрішніх Справ * У. Н. Р.

Високоповажаний Пане
Міністре!

Комітет по влаштованню Свята
60 річчя Великого Сина України
Т. Шевченка

і я маємо за честь просити Вас вша-
нувати своєю приємністю Концерт,
який відбудеться 20-го цього березня
7 год. вечора в львівській А. в театрі ім.
Тернобанських бійців У.Н.Р. в Канцлярії.

Генерал-Хорунжий Тимчук
Голова Комітету,
Полковник

Канцлят
18 березня

Справоздання на двадцять тисяч мар. польськ., одержаних мною від п. Міністра Ковалевського на уділення п. підполковникові Газімевича в лікарню в Кракові (в Кобержині / біля Кракова.

Уплачено мною:

Двом візникам 23/IV в ночі для перевозки хорого і переїзду для замовлання місця з Жмені вул. до двірця 500 м. п.

За сепаратку до Кракова II-ої кляси, зі зниженою прикм. рах. 576 м.

Кондукторові при переїзді хорого 200 м.

Квіток назад з Кракова до Тарнова II-кляси для мене 96 м. п.

2 квітка III-ої кляси назад з Кракова до Тарнова для двох провожатих 128 м.

Професорові Пільцеві за консиліюм 1000 м.

Двом лікарям за консиліюм 1460 м.

Служникові проф. Пільця 100 м.

"

Візник з двірця в Кракові
до проф. Пільця по вул.
Кожрника і далі з Кракова
до Коберніна до лікарні в
6 кілом. від м. Краків 1100 м.

Фермани і нижчому
персоналу в лікарні
в Коберніні 700 м.

Уплачено в Закладі
до 1-го травня у.р., згідно
прикладу. росписки 13600 м.

Видано на харчі для
хорого і трьох провід-
ників за одну добу 5400 м.

Разом 20000 м.п.

Урядовий лікарь
Розенблїт

Тарнів 25/IV 1921.

22 лютого 1921 р.
м. Женєзаков

Високоповажний і дорогий
Олександр Александрович!

З великим задоволенням прочитав у Вашому листі повідомлення, що партія н-р одержала значне місто в президії й що перше засідання опісля вибору президії цілком гуртом вирішили внесенням фракції н-р. Факт безумовно приємний, тому беру назад частину тих закидів, що робив на засіданні У. К. Одержав тільки частину, бо з загального тактікою фракції, що до инших груп Р.Р. я вони таки не погодились й прийняті факти засідання Р.Р. 20-го лютого можуть бути тільки „Піррової побідою".
Остаючись головне й це головне „Гордійня".

що обгрунтувала фракцію н-р і пішла до контактування з іншими групами Р.Р. (виключаючи с-ф).
Приймаючи на увагу психологію людську взагалі й особливо психологію інтелігентської „сірої" маси", я можна напевне сказати, що тактіка контактування й підкреслювання високого інтелектуального складу нашої фракції, коли ще не привела зараз до ізольації, то напевне що поведе. Це закони людської істоти й ви їх знаєте не гірше мене.
Далі. Я вважаю існування Р.Р. й її нормальну й корисну роботу при сучасній умовах безумовно необхідного, тому все що вносить тертя в Р.Р. й затримує роботу, лічу не доцільним і справжнім розпорядженням сил, і знаю що наша фракція, як високо інтелектуальна, перша дасть тяжкі удари, бо кому більше дано з того більше й вимагається.
Тепер третє. Абсолютно не розумію, Л.А., Вашого

вираву в листі про якесь-то Корбунаретво.
З мого боку. Це вже Ви не зрозуміли мене й
мені дуже прикро чути це від Вас, людини,
котру я люблю і поважаю.
Ви з попереднього чудесно знаєте, що я ніколи
не ставив на першій плян своїх особистих
почувань, ніколи нікуди не ліз, ніколи не стре-
мів ні до посад, ні до слави, що завжди
йшов тихою дорогою і в своїх вчинках керував-
ся тільки любовю до України і бажанням
кращого майбутнього партії н-р., тому
якщо я бачив, або почував, що ті чи інші
вчинки йдуть в розріз з моїми засадами, я
про це казав і буду казати. Як велика
людина я можу помилятись, але від цього
мене треба переховувати що я помилявся, а
не називати це корбунаретвом. І скажу-
чи я, А.В., це не переховався, що шляхом
нестування ми і „свої люди" можемо

в нашій обставинах робить державне діло в Р. Р. От все що я хотів Вам сказать.

Вашого приїзду до Чернігова чекаю з нетерпінням. Програм лекцій надзвичайно повний, цікавий і серйозний, тому авдиторія забезпечена. Приготовувати до лекцій вже їдуть й гадаю що все буде як слід.

Філія після мого приїзду з Харкова вже збиралась і зібрання було імпозантне й коректне. Кількість членів зростає. Лекція Ваша цьому ще більше допоможе, бо загальний на него в громадянстві вплив.

Чекаю Вашого приїзду
з побажанням

В. Щепкін

Високоповажний

Олександре Олександровичу!

На превеликий жаль, не можна було мені установити постійної кореспонденції з Вами: нерегулярно йде сполучення, мої роботи підрасі після організації Вс. Н. Ради було дуже багато. – У Вс. Н. Р. одностайно з Мак. Сл. наші дальші позиції, які одстоювали ще й за Вашого перебування тут. У вайкому разі добивалось, щоби не було яких небудь екстравагантних слів з боку відомих Вам груп. Вісники, які в останній час друкувались про Вс. Н. Р. – взяті якось зверху і самітною з німецької – не дуже високої якости: вісники переважно тенденційні і непроводні. – Комісія була більше представлена

в Раді Ваша група, а також інших (як Сеч. Сч. 2) то можна б було зробити і якусь позитивну роботу нашими тезами, а не тільки пасивно не допускати до лиої небудь гречки, як до цього дали ми робили. – У вчорашньому ~~ж~~ разі нічого особливого ще не зроблено: Рада одбула початок сесії, про який буде доклади справоздать у „Волі". Як побачете з нього, – позиція Вашої України - У.Н.Р. була поставлена повазно. Прошивпан – звичайно нападали, але крім некоректностей, гучних фраз лінії не подали. Мат вражінь від сесії такі: Я і раніше відчував а нелер переконаний, що у Галич. нема нікого серьозного і самі вони (політики) надто ~~такі~~ дрібного калібра. Можуть підняти лише окраїни

і малорозумілий стиль, мемуарно, ніяк б
не (масс) діло, але тільки вони й можуть думати,
що вони з мемуарного діло робитимуть. Наша
група переконалася цілком і це видно з промов,
подумає майже досліду, що при такому
безрозумовому відношенню ген. до справи
– з цими навряд чи можлива політична
якась, спільна робота взагалі. В своїй про-
мові я сказав гаслів. елементів, що їх психо-
логія москвофільства аналогічна психології
дах. слабаків взагалі, а не східних. Суті мого
елементів поки що не розуміли, бо я ~~не~~
їм не хотів поширювати роботи і ідеї
„братушками", (для проведення нової аналогії)
що в нашому найбільш від-
ходящим принаймні для відсталих полі-

(в зв'язку з тим до
Київ. — До повного порозуміння і повної органі-
зації Ради ще не прийшло. У суботу 12/II буде
продовження сесії, коли будуть подані вказівки
робочій комісій (регуляміновій, мандатовій й
номінаційній). — Думаю всього б було, щоби
добре організувалась Р. Рада. Це серйозно
бо наші події і дано би можливість поста-
вити в слушний час нашу лінію рішуче
і ультимативно. А до того часу мусимо
продовжувати роботу свою, маючи на думці
тільки одно: загарб. грам. орган. може бути
корисного У.Н.Р., або нейтральною, в противно-
му разі її не буде. — Чи не можна б би також
привати
(переговорити з У. Кор. П.: прямо А. чуда Луц.
неприємність.

9/II 1924 р. Всього лїпшого
Ваш Ярославенко

1. I. 1921 р.

Дорогий Олександр Олександрович!
Вітаю Вас з новим роком і дорогим
Вам усього найкращого.
Бажаю бути прем'єром міністром.
Сброви „Волі" як були колись, так і
лишились. Як ми співаємо - одному
Богу „Аллілуя". Дедалі гірше
120-150 кор. коли що місячно. Продукти
ті ніякісенькі. Допомоги ще ні.
Зато борзів, вексилів і процесів
не обберемось! Зробив недовгу
докладну операцію, котра дала мені
ділянку вистави сухої борги до 2 м.
і труїсеквестри ще 1 м. А далі що бу-
де - не знаю. Грошей ані гроша.
Коли що П-ро розщедриться і
пришле їм до Вашингтона і бонди
дасть в жмут... 100 000 кор. Це буде
10000 нім. мар. і дві ні борго ґрш.
Сума, з якою строїй не борзо і до
Вашингтона їздити. Тому я відмовився.

„Нової Волі". Надіюся, що вони Вам подобаються.

Надіюся – як Вам „Воля" в осінні часи! Які дефекти треба б виправити?

Вічні недоруміння з цензурою і новими семінарами. Дуже мені жаль Вас, що Вам довелось зазнати за останні місяці. Коли б Ви були в Відні, то я не хочу побудувати Вам кобилу лиха до Свободного (Вибір до служби в нинішні роки). Люде робить не мають що, і тягнуть, що їх що небудь до роботи. Сподіваємся тепер на нові міністерські. Міністерство йому дасть 10000 кор. Але що це у Римі? А дуже це цікаво! Помогли б Ви йому в цьому.

Задовольніть листи до „Волі". Зайнята ім. лобуків. З пошаною

В. Пісецький

Крім „Волю" та „Ниву", ніяк мало ма-
терії до цієї своєї газети й до нашої
книги.

Ви б нам могли допомогти ось
тим:

1) Купити негайно по 100 комп.
„Волі" за 1919 р. (по 250 к. комп.); і за
1920 р. (по 250 кор. комп.);

2) Передплатити на півроку 500 прим.
цього року; (по 400 кор.)

3) Купити у нас (по 5 т. прим.) видані
нами книжечок - кожної (Мод. Лев-
„Місячні оповідки" - по 10 к.; „Кремінь діри-
- по 12 кор.; „Пани і паки" - по 25 кор.;
„Ліс шумить" - Коровенко по 15 кор.; Федь.
„Було - Вчера" - по 15 к.; Карковіусо-
„Повні губок" - по 12 к.; А. Чехова-
„Оповідання" по 25 кор. Шарль Рів" -
„Арган. Романов" - по 50 кор.; В. Ди-
„Канівські Комеді" - по 10 кор. Зі зни-
женою 25%). З останньої такої біль-
ша половина піде на друкування, авто-

сиків і рос. підручники... Що ж, він буде думає генерал, коли Крушельницький подружує свої ноутики, а потім знайде гроші і набере ще до класиків?

Наша загальна вина була, що в СВБ гос було видано сорок мільонів різними банківськими рубля Крушельницького а нічого не зроблено для діла!.. І випущені в убогу або такі шляхетську, як Крушельницький холодній, або нові партійні комітети.

Було би добре, як би Ви з нами другом ознайомили кабінет міністрів. І додали б ті відомості, які я вам дав про рос. справу. І після цього довідчив з Німеччиною. Будуть і спокійно. Цей фронт відпадає вже англійськими банками на горизонт.

якнайшвидше умовами можна б ви-
вести книжку на Україну, що і ва-
рто було планувати (через Грузію!..)
Є тут і спеціальні большевицькі
кіногери," і котрими відносно кни-
жки навіть при большевиках
можна було б дебатувати. А
ця потреба б було фіктивна; і про не
пишу. Росія не в одній цивілізо-
ції на Американські Каліфорнії
надрукувала вже сотні мільйонів
аркушів головним чином дитя-
чих; та сидять в Берліні,
Лейпцігу і в Монтелі. І вже
давно йдуть в Росію і
на Україну через Ревель і Фінля-
дію. Уявіть собі нашого селя-
нина, котрий не бачив вже шість
книжки сім'ма років і котрому
привезуть і роздають книж-

P. S. Одержимо Ваші листи. Будемо дякую. Домісця комірчини на січень вислали Вам сповіщення на Грудень. Це середні цифри. Бо буває і пять подій на місяць Комітети пішли зі сходом. Цей в 500 пр. вислов. Двоїмна карту в Вашій Секретарка 24. Використовуйте його Домісця рою голова Сафіївка, ми не для себе, а для міш. бак. сфров. Цей головік родився і виріс в гадяцькій роботі. Підприємство цікаве. Його сфері у нас творійна дружкуватість (Дм. Нв., Дм. Городищ.) Настрої учителів для „Волі" подбайте як найшвидше. Бо вдоволено. А нікого буде. Росиме відкривати ще дві чудесних школи в будівлі. Будемо вдячні вам, якщо зможе в Гакін вигляді вислов і насіння дарує Вашу школу мистецтва. Пан Ерміїсова не забудьте. У нього хлопців на цікаві дисципліни. Бувайте. — Пишіть.

В. Пилипчук

рам, то що. А гадаю собі, що ми „Волі", по яку ми могли б зробити — Ваші дані. Бо то середньої подали і не хочу їх отримувати. Тільки то, як Ніковський дав на „Волю" у Відні 100 т. к. і розіслав звідси на всю Європу і Азію, увесь капітал, що силов звідси, що ми отримали від Уряду... 8.000.000 корон.

Листи Ваші я не всі отримував. Ті, які посилали, друкував негайно. За виключенням одної, котра знагло сгубилась. Здається про Відень і Бетлеру. Тільки як мога більше. Головне число фактичного змісту.

Що до Кримінального бюро, то повну подробиць Ніковський Вам може його скомунікувати. Варшаві вам не подарую. Немає комфорту, котрої не вийшла з головки Кримінального бюро. Я вже абсолютно

ніякої вартости не мов і немає, крім хіба крафтів дитячих машинок. Для такого бюро досить два чотирі куби і одного у Вас. Такі моде є. Це Голодемлон і Єремієв у Відні, а Дм. Іванишин в Тарнові (бюро в скляній). Третій добрий, яку одержує бюро Гриневої коштує від 1400 до 1700 кор. - можна сфотографувати. Коштує Вам 60 рублів на брук - Мих на брук - І тінкою і двома дітьми. Треба. А. Голодемлон скоро і сам буде голодати, як і всі ми тут. В Тарнові ми могли би нагодувати чудесні знімки Єр. Фесою. І зробили б гарні дитячі дрібниці, коли б голос розумного нас почули відомості. Бо бюро Відня бюро Гриневої. Сфотографувати дитину

Само собою розуміється, що цей
абзац мірна б була розширити при
Вами, де є і помешкання, і прислуга.

Посилаю Вам плян нашого нового
видавництва. Беду дарую з Вами говорити
і Австрійськими, німецькими, Голландськими і Американськими банками. Інтересуйтеся теж і "Дніпро" сторінкою. Ви розумієте, що коли б удалося організувати дві газетини дрогуші, то ми відвели б від нашої писемної національної будови той удар, який нам завдано в кульгавій роботі всю ту емігрантську сволоту, котра збуте тільки без діла марить і будує.

Незважаючи в тому, що банки вимагають від кожного вкладу в вкладі в їхні гарячу контроль. Про-

гей же Відня не мають, а які б-
дуть потрібні для товарообміну. Коли
б була для цього певна сума, така,
яку уряд Австрії видає Крушель-
ницькому (15 міл. крон), ми
могли б обійтися і добрі діло
з банками. Тоді любий банк
був би коофінансувати мільйонів
100-150 кр. На голі обіцянки, пріє-
мне і Сербіненка, сподіяти
Ол. Ів. Лотоцькій, як членові
редакційної колегії. Як би
наш уряд був особливо роз-
мний і обіцяв би сброву Кру-
шельницького в нашій руки себ
то в руки цього нового видавни-
цтва, я певен, ми би легко видер-
ли свої зроші у цук австрійців
а може і німців, а головне дру-
гі б густо коштували нам не-
велику суму. Тай на далі, бо ми

Дрота, що бачив і чув у німецькій, подякую Вам тут. А бачився я з багатьма людьми. Годзинський говорив з такою публікою як Гессен, В. Набоков, Камінка; і т. ін.

Тепер справа до справи - як можна горнути з тим же самим обладнанням. Справа в тому, як би удалось організувати видавництво, публіка організована би будь-що. А тепер Грушевський і Вірний з Грушевським говорять про Рево... І Баліцька об'єднати всіх нові чергові скандали.

4. II. 1921 р.

Дорогий Олександр Олександрович!

Листа Вашого отримав.

1) Комітету „Волі" висилав Вам уже дві недалі тому назад через посольство.

2) „Волю" висилаємо на другий день після виходу числа в 500 примірниках поштою. 1-го тому вона вже пішла до Вас добродійне Ваша.

3) Дуже дякую за гроші. Ми їх так мало бачимо в обіцянках, особливо наші військові чиновники, забирає на чорне слово, що доки їх не отримало, доти не повірю. Висилати можна так - через місцевий відділ - вернім банк від Вашого імені 4 рази або 5 по галіфаксів в різні строки на Wiener Bankverein

Konto der Wochenschrift „Wola" Wien IV Ber. Linke Wienzeile 40.

Було би краще, як би Ви негайно
відвели їм 300 т.к., що обіцяли.
Васильо сподівається скоро до-
стати. Не я в це не вірю.
4/ Читаю в „Укр. Вісти": що у
Львові повинне вийти „Вир в Л.";
Ел
буде цікаво Ви, Нік., об ко. Винни-
ченкові давні мрії – що коли б зяв-
вився гарний чительник, я на дру-
гий же день закрив би „Вікно".
Але після того, що я бачив на Укр.
культурі, після всіх спроб на сві-
домості, „Самостійності шляхів..."
будуть виглядати комедіанські
контури. Буде чергова ще один
говнуцький фальшивок. І годі.
На довге не стане ні часопису, ні
комітів, ні людей... Це коли б
хто справді стояти за об Нік.
А коли стане тепер або пізніш
тихший, буде тільки чергова спроба

особливо, коли будуть гамічне.
Я знаю, що Нік. після останнього
мого огляду Укр. журн., до-
слідувався мною дрожус ви-
кинути. Він без цього нежить.
Але думаю що це фуй... на свою
посаді він остільки дезморалізу-
вавсь, що театр і культурного життя
тоже не набуде.
4/ Щодо Зов. я пропав Вам від-
бувши відповідь на Ваш лист, ра-
ніше теж його писав. У Відні
видання значно дешевше обходи-
ся (папір дешевий) але й то ціна
сумна виходить. А у Вас і дешевше.
5/ Зібрався "Нові Ковзи" Шекутіна...
Розгорілись "Грядущі".
6/ Прийміть сміливі потиски рук і пока-
жіть тиску Ганнині! Чи видно
Ви їдете?
З пов. В. Пісьмак

ZAKŁAD DLA UMYSŁOWO I NERWOWO CHORYCH
w Kobierzynie

Kobierzyn, dnia 23. V. 1921.

L: 2992. Pan Dr Arkadiewa Rosenblatta,
Tarnów, ul. Seminaryjna 15.

Zawiadamiam, że chory Barylewier Alexander przeniesiony został dnia 22/V 1921 z klasy I-ej na klasę III z powodu nie wpłacenia dalszych kosztów leczenia.

Dyrektor:
A. Lagoiski

Zakład dla umysłowo i nerwowo chorych
w KOBIERZYNIE

Kobierzyn, dn. 9/V. 921.

L: 2463

Pan Orzadian Rosenblatt
w Tarnowie
ul: Seminaryjna 15

Niniejszem zawiadamiam, że Wasz syn Zenon Rosenblatt
uczęszczający do ogólnej kształcącej w Zakładzie
Zakładzie od dnia 1. Maja b.r.:

na klasie I. z 200 mkp. do 300 mkp. niniejsze
" " II. z 140 mkp. " 200 mkp. "
" " III. z 90 mkp. " 150 mkp. "

Należy przeto wpłacić bezzwłocznie taksę za
maj w kwocie 1 9300 marek, gdyż w przeciwnym
razie wasz pupil zostanie na klasę III.

Dyrektor:
H Zagonki

ПРЕЗІДІЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМИЧНОЇ
КОМІСІЇ Р. Р.
18. лютого 1921 р.
ч. 63.

До Пана Міністра Преси і Пропаганди.

Президія Фінансово-Економичної Комісії Р. Р. має честь просити Вас, Пане Міністре, прибути на засідання Фінансово-Економичної Комісії в п"ятницю 18 лютого б. р. /заля "Бристоль о 5 год. для заслухання докладу на тему: ЄВРОПА І УКРАЇНА і обміну думок що до близчої Фінансово-економичної політики.-

Секретарь

11. 9. 1921 р.

Дорогий Пп. Ол-Вч!

Дуже дякую за статтю і інформації. Друкую її в відповідь на ваші. Повідомлю від мене Вашій Високості. Пишіть обо далі. Коли буду висилати Вам кожуху "Волі" — комплект давно бу- слов. Вислані ваші гроші 6 500 фр. Висилаємо акуратно. Ми одер- жали гроші Баїсова смерть. Комплекти "Волі" "Борітеся" сев. Дрогобич дуже дуже дякує.

Андр. Мих. Пише, що "Волі" мали виходити щомісячно по 100 р. кор. Вам дещо затягнено чим по-щомісячно про 75 р. По підсумку рахунків і сіяти висилає що цього комплекту мало. В праці на наші фронтові і не старші борці. А Вуйцик при виборі нового на Шевченка банк (див. в кінці "Вісті"). Одноголосно вибору і А. Мих в відповіді на його лист. Прогрівайте. Коли гроші мають, краще телеграфуйте-бажаємо і вибору в цім дні.

З студентською Радою ми мало горшого. По статуті конгресі наша Рада мусить добиратися Вашу. Тому без перерви ска- жіть Європейській комітет не обіцяв. Тому дуже важно якнайшви- дше її сформувати. Пишу і А. Мих. і дуже коротко до неї: бо Гавгалюк повинен піти на службу у свій повіт.

Наша старшість, що Львівської студентської отримав у Вас тільки 5000 б. мар. А з кроків старих 10 р. Приєднайте б. ви його до другої. Бідкуємі Вами дуже мало листів. Залишає сумно треба перервати другу кроніку подій. Бідкуємі, що нашу Раду цілком не вдовольняє дотеперішню роботу недостатньо бурхливий і ніхто буде виключений нашими вороги. Ва-

галі Вам комунікат мусів би давати більшу бронзу; але найстрогішу пропорцію. Це вам допоможе більш ясності і пропорції.

Грошей або відповідей від нього не дождайтесь від В. Сидоровича.

Не забувайте про Єремієва. Він також бідує.

Сердечно всіх вітаю всім знайомим.

З повагою до Вас В. Бічкін

P.S. Може де П. Зайцева та В. Сововського

Словути, бо найтиждень це небудь! Зайців так

дасть, сидять про ак. Жорубу і подальше-

ного.

4131

PRASA WARSZAWSKA

W TAJEMNICY

22/3 21 Krasotuski

[illegible]

1) с. Гребінка, Васильківського
повіту Домід Уласко
(Парось: Михайло Гехович
пропуск: Оталиа Горемика

2) с. Трипіси, Васильківського повіту
Дмитро Харченко.
(попе)

для работника		для хозяина
сухого дерева	10.000/арш.	— 700-2.000
сухого угля	6.000/арш.	—
подсолнечн.	1 пуд - 11 пуд сах.	1 пуд - 7 1/2 пуд сах.
Зерно	6.000 коп. пуд	— 250-350
сено	12.000 коп. пуд	2.500-3000
Конопля	1 пуд сах 5 арш.	1 пуд сах 7 1/2-8
мелкий уголь	1 пуд 30.000	1 - 12-15.000

Окорай х - } поб.
Вайборх } 2 стр.
Ходзенка } Лев

126

Michel Lubimsky

Secrétaire de la Mission

Diplomatique Extraordinaire d'Ukraine

Bucarest.

„За ес-еровськими лаштунками"

Або:

„Те-ж Мадагаскар"

Акт I.

Сцена: умебльована кімната. Чуть чуне каламуть № 8 з готеля „Бристоль"

Київський.

Вже рік я неподільно володію міністерською кішкой!
А стокгольма в душі мечу:
Все тягне Лівицького за ласого побути
і пудрою якої — недобре світиться в його очах!
Отак коханого тоді в сенат молитовника.
Забрав у нього Прокопович пости прем'єрські,
А я стягнув ось з „Нової Руси",
Тридесять тисяч коней Вожа Павлуша Зайцев
В високий Секретаріат Дисциплінарний...
З ес-дяками плакова його не поєднала.
Я гадав я, що палять вже нас кого вперед.
Я пра-ві? Ніж Скоб живе... Із нетрів „Буга"
Повстав він до життя в пахучий храм депутата.
Принципіальні відповіді я давати
За вчинки, за діла:
Зелений клин, Мінськ, Арбенітинц!

Василька авантюри, писаніна Бумбараша,
Любашку Шульжика-Шульжині,
Славінського на кротові уроки пересланні дні
І Шульжина велика маніпуляція.
Лапідарні адвокатські справи —
Не виконав свойого я завдання.
А ніні ... Ніні Келестра!
Заведена в кабінет, куплів вже сувернір ніні,
Готуючи Львівському Театрові лепку перемог.
О, ні! Дістав я владу з рук народу:
„Правдивий Комітет" мене благословив.
Без боротьби не цедулю я віки.
Ей, хто там. (плеснає в долоні)

Акт II

Вбігає Зайцев, стає до себе копами кілька разів, приспівуючи:

„Я кут. Я бокал-скокал
Перед твоїм сірим оком".

Ковальський.

Залиш свій дурний базар!
Скажи, що шукав там, в фіскальських кулуарах
І що вишукав дозбиранки з блюзки?

Зайцев

Ой, каже блюзка, приговорює —
Літківського кепу чатворює.
Тебе, мій пане, не бажає знати;

Нового диктатора тоже признавати.
Львицький Америка кандидат,
В Державній Раді ес-едів скерує.
А нам всі заслуги,
З правдивої дороги найше збився.

Ківковський
Слухай всіх.

Акт III

Входять Францко-Ломівський, Прокопович, Байцев, Корчинський, Стадник, Мартинський і інші керівники з місцевої партії ес-едів

Ківковський
З доклади Байцева мені второю стало,
Що блок з „Времєнем" створює Баспільство
І намагається побудувати правдиву націю.
Нехай мені пояснить.

Францко-Ломівський
Чи-ж достойні?

Всі хором
Нехай Корчинський! Він голова у нас.
Так наказував, що сам Львицький плаче,
Мужиком називає і Князь.

Корчинський
Всі пригадую я на блок,
З всіх сторін іде „каскок"

Всі хором. Ой, гора нам, гоже нам велика.

Корчинський: Хоч і гадає, а все-ж пустить:
Богдун нашим ліквідацію

Всі: Ой, горе, горе нам велике.

М. Корчинський: Ес-ес-те і ~~ес~~ ті „ес-ес
В зливі з „Буком" і ем-ес.

Всі: Ой, горе, горе нам велике.

М. Корчинський: А ен-ери, нам вже брат,
Вимив руки, як Пилат

Всі: Ой, горе, горе, нам велике...

Корчинський: А крутить-верить, сюди-туди,
Кеба виттю з біди.

Всі: Ой, горе, горе нам велике.

Корчинський: Де не візься тітка Сватюк
І висидів він „пірюк".

Всі: Ах, щастя, щастя нам велике.

Корчинський: Ультимативно пред'явить,
Більок упертий усмирить!

Всі: Ах, щастя, щастя нам велике.

Корчинський: А крутить-верить, сюди-туди:
Ніби вихід є з біди

Всі: Дійсно, вихід є з біди.

Корчинський А Павлушка-балакуть
Каже: „й Раді всій капут!"

Всі: „Ги... ги... капут?!

Корчинський Закрасивсий і бубнить
Мов пішли по стежці ідіт.

Всі: Кого? Що стежить цей?

Корнієвський: Я стою-шукаю, кручу-верчу.
Перепелку ніби спіймать,

Всі: Перепелку ніби спіймать

Зайцев:

Ми без Рати будемо
Весь ес-годів Зберемо,
Капцу вам, як хочете,
„Дзявий кабінет!"

Крокотовий (сумно)

Мікалоть дні, мікалоть ночі,
Жалко Янсить мелестить,
Львицького обалалить мій ум,
Львицький крутить, він не спить.
І в кабінеті вже сидить „всуд":
Кала Садовського, Петро Головкий спить,
Білінський з Янкою Янчук,
А Тимошенко-все ловить.
Мікалоть ні, мікалоть ночі,
Львицький крутить, він не спить...
А Ковалевський лізе в ум,
А Ковалевський все мутить.
Мені давно вже стало нудно:
Капцу полтавський дуд.
Я пятаго, мені з політикою нудно,

. Мені вже приємний Кожний Ефіп муд".

Мариненський (про себе)

Славив великої я гави,
Що з Интернасом їздив до Варшави.

Федько-Потієвський

На що у мене є одна порада:
Хотяй в вакацій поїде Рада,
Я потім „вже сказав тихій:
„Діловий кабінет".

Мариненський (про себе)

Ах, якого я срав лаву:
До бурди не купив попару.

Зайцев

Ой, казали в Бельведері ліг й накажували,
Щоб до Ради ми вже більше не ухажували.
Ой, ес-єди, не ухажували.
Вбрали нам портфелі в кабінеті діловий,
Може всі, а може десять, може й сім.
Ой, ес-єди, може сім.
Закордонні справи наші, постаралась посол,
І прозвелись забезпеко тяжко ми без жалких слів
Ой, ес-єди, ми без слів.
Вилагають лиш ес-єдів і ес-есів в фін Замкнуть
Ковалевського, Білінського ~~в Александрові~~ Замкнуть.
Ой, ес-єди, в Александрові Замкнуть.
Оподаткують повітря, а Кобзу пенсіонувать

А Кравченкові доведеться, що то „кузькина мать"
Звертається до Київського:

Мені здається, що пригадки вам будуть до ділової кабінетації",
Коли сяду з вами ще хвилин в варшавській ресторації".

Київський

Думка не висловлена. Шляхи знаходить вам добрі,
Це-еровські традиції збагнувши.
Ми завжди висували лиш персони,
Бо на персонах держить будується вся нація.
Що урядництво? Ми, і більш ми, преславні ес-ери!
За нами Тут, і Київський Громадський Комітет
Хіба не ми повалювали царську Кадетську Раду?

(Корчинському стає дуже незручно)

"І стрепенуться до парламентаризму",
—Фантасмів виглядки, коли не помиляюсь, Злотницьких?
І ними надто прогнозовано цікаво
—Шляхом до ділового кабінета.

Київський

7

Ми з ласки вищої землі й будем жити,
бо ласка біля нас, а кара той – далеко.
Отже, здавалось, цілющу таку:
до Рад не вертаюсь, із Кабінета вийшов –
в те і друге розвалить: воно до цього стежки протоптало.
Корнійського, як кризу, посилать до ес-деків:
і з Чорного Сигала щось може нам перетяне.
Маньковського в високі сфери Бельведера,
ек-ерів в Кам'яну Залу,
Сидоркою нехай береться за Кобзу,
Павлуша Заєць хай байки їх анекдоти нишпорить –
для курії поштовичів, а люмпен-балагурників.
Це-есів Винниченко, як і Львівського Вілтвіра;
Кооператорів і Земців.

Ваша будова?

8

Панъ Фещенко-Чоповскій.

Я за мистецтво чисту:
Бійду то Малевича в Румунію.

Корнієнкій

Задамся ва поставимо пітрудні:
Я ніби сходи, ніби ні.

Сидоренок

Не вимаю, не вірю я в ідилію,
І якби вно справа в Христолюбивую Баталію.

Мащенкій:

Дай хату і великій за хаві,
Що по-будинку від Пагеди до Вашінгва.
А инші хаву вже пійнають
За ваш проект я руку підійнаю.

Прокопович:

Я підаюся, як вітрило, до дійнаї.
Що ж до нашої нової мисї —
Най кабінет складається з дурних голів,
Щоб ніхто не будив мій політичний сліз.

Всі ес-соди хором:

Де зрада панує — там літр і тишина.
Щасливі ес-соди — щасливі й сьогодня.
Нас в сорарі високо тримають
Про все інформують, кажуть,
А з ким виходить добро.

Акт IV.

Кесарь Августъ со своими вельможами Милошенко, Лебединский, Бѣлинский, Коваленский, Огородник, Кобза, Кравченко, Говорун і Чуженей.

Хорол:

О! о! о!..

Ми не зараз вам співати,
Ворогів свої топтати?
Кайсав для нас цей
із ес-сорів „Парадей".
Скажем Вам без парадета:
„Ваша пєсєнка уже спєта".

Кізний Малюнок: Кіяновський бальзак отжма, Орендко-Чотівський щелестить губою, Пухоконський курить люльку, Корнієвський зробивши руками й каже: „Я нєвь нєрозумів отакої", Зайцев дивиться, як заєць під сіно, Марцинівський цвесь Залюдзковєв в бурку, а Сіадкюк, установивши лоба, кандзякує кому цукрить.

Завіса поводі падає.

Тільки тепер, Шурик, я дізналась і зрозуміла чого Ви немаєте і немаєте часу писати. Просто і ясно. Коли людина закохана, то безумовно нема ні часу ні бажання. Невже Ви не признаєте дружеських відношень боїтесь яких небудь обов'язків, чи дійсно Ви так вірний буржуєчкі?

Невже мені прийдеться так в Вас розчаровуватись? Як безумно тяжко це сознавати і погодитися з цим. Ні, я бачу, що я все таки ідеалістка. Я Вас так ідеалізірувала. Шура, поясніть мені. Може я не так розумію як слушно писать, кликати, а в той час коли ви. Не в упрек Вам безумовно. Але нашо обман. Чому не хватило у Вас громадянського мужества бути відвертим. От що мені незрозуміло. Очевидячки не розуміем ми друг друга. Мяжчіте, але на досвіду: ліпше, а не гірше. Иначе зачастую самолюбіє. А може я образила Вас чим? Треба порадоватись, що Ви знайшли кого шукали? пяньку? любовницу?

Можу тільки сказати, що дуже боляче, коли тебе обманюют і сміються над тобою. Чи спитували Ви розчарування? Все тягар гіркий? Ви зрозумієте. Робиться помимо волі песіміского, коли розбиваються віра в людей. Сьогодня їду на бал. Навмисне. Хочу закру-

учитися, забутися. Бути пьяною, танцювати до упаду
посміятися над кім небудь зло. Хочу сміятись над тобою
над собой і над всіми вами. За що мені свобода, такі
удари? Мені і так досить всяких неприємностей. Від-
лусть з Києва; де ділась моя родина і т.д і далі. Де
їх шукати? Чи живи вони? Приходиться міняти
свій плян. і залишатись поки що в Варшаві (хочу
вступити до Університета), місія теж скоро буде
ліквідована. Опускаються руки. Але буду їсти кисле
не скиглячись. А Ви, Шура, смійтесь на дітвой, щоб
ло посміялись! Варт, заслужила. Для потіхи вар-
тими смійтесь ще. Оправдуйтесь хоч трохи. Мені
не хтілося б залишати о Вас такий спомин. Як
хочеться багато Вам сказати! Але на що? Щоб ще сі-
ялись? ні, ні, і ні! Гордость ще є! Як би Ви знали
як я борюсь з собою, щось страшного. Одно тільки
слава Богу, ніхто не помітає. Старалась весь час бу-
ти на людях, прогулках, вечірках і т.д, але ще гірше
і гірше. Не можу побалакати ні з кім по душі. Ще все за-
лишається в мені і ще гірше. Все лусить прийти і
пройде. Побільше сили. Як бачте, доводиться
не раз. казати і писати нема і не буде. Моє свято свято
і я нікого не пускаю бруднити своїми ходобами. Оправ-
дайтесь, Шурик, хоч трохи, мусите написати. Від-
те знайомих. Як здоровля Прасковьи Івановни? Що чу-
кіхаого в загорові. Доки будуть продовжуватись
страждання всіх нещасних. Всього кращого.

К. Захарчук

21 року
Варшава.

14. IV. 1921 р.

Дражайший Александр Александрович!

Чому Ви зовсім замовкли? Одна стара Ваша є ще в нас в обігу. Ви йде в найбільшому числі, можливо фрацузькому. З того часу (з січня), як я одірвався від Вас і від Ан. Мих. Вістки про дальшу роботу міністерства фабричного „Воля", я міркував, якими вони борги, що зформувалися ще до часів, коли наші акції „Воля" на курсом підіймалися і можна було деякі дідати. Але нажаль наша справа погіршала. Я, уповаючи на Вашу доброту, сердито сів в лужу: вигадав всі свої кредити і дорогі не можу виплатити повітового часу власно! Вибачте, що я вас Вас турбую. Але думаю, що Ви взагалі всього Вашого вільного часу мою фабричова Ради міні. від січня про фабрику „Воля" була негайно реалізована. Ваше не може видати ані рублей без фрахту від уряду. Коли уряд України не видасть свою фірмену, тому реагувати на це, бо мене до всіх боків до суду тягнуть мої кредитори. А це на гуртові неприємна. Щоб в суді представляю я свої оправдання — Ваші офіціальні листи і рахунки офіціальну фабричну

Тому наші розрахунки зійдуть з Вашими замовленнями: замовленими деякі до сьогодня всього до Харкова і в цьому місяці з січня більше як на 300 т. ос. к. „Воля". Ми маємо на це робітників і кредитів. Наших діло — не все виконане доводимо до Вас гаї. Возгрії гаєм і за дальшу добру я мусів фрахтити високому фрахту. Гаємо дівки кредитами.

Кудіграми. Зараз я додав оригінальну заяву до між. ф. і прот. про реєстрацію товариства. І сподіваюсь, що дадуть цьому свій наказ.

Б. П-г передасть Вам нашу офіційну новину і заінтригує, про которі я тут писати не можу.

Дуже неприємні хроніки робить за кордоном крізь кабінети, великі числа міністрів, формальності без кінця, довгі дипломатії до Антанти; і т. под. різні.

Відмінна Рада дозволяє власною смертю. Недавно, що від скоротовбся в найбільшій дні. Деякі закордонні кола були проти дати її такої волі. Навіть до мене за кордон дійшли відомості. Відповів, що це дарма різ... Все дівчо, що від цього кінця викинуть! Головні фігури — вони недоступні до роботи. Гаманок. Вони до того забудились у власній фантазії, що і самі нічого не розуміють вже.

Підійшов був дати вам відомість, що б Міхайлов одмовився від відкриття лекції у „Волі" в Празі. Я відповів, але йому відписано до між. ред. і ред. Але боюсь, що Зайчик її дамаршує.

Пишіть і забавляйте довгими листами.

Чув про нову часопись Бєлого і Сапіжанського. Боюсь, що б вони одразу не впали в дикість бікфорд. Але добрего одна часопись буде цілком. У росії за кордоном 1/16 т друк. на один Китай припадає 12 т часописів. І всі дикі.

Цілуйте здоровенько. Ваш Ваш муж. Б. Б.

Хтіла виїхати на цьому тижні, Шура; чекала що дня-день від тебе листа. Кор і нема часу у тебе, але це надзвичайний випадок і ти знайди хвилинку мені написати. Хочу виїхати 15 числа. Зараз нема як рад, генерала і тому не можу. Взагалі мені хочеться раніше від тебе почути два слова, їхати спокійно. Напружено кілька день на чекано і розчаровуюсь. Жду і ду тільки для тебя. Поїхо хочеться, аніж не в Тирнові його чекати, а тіль-

ки від тебе. Щурик, не вертай увагу
на мій сьогоднішній лист. Я тобі писала
сущісінько по дурній злобі на тебе, щоб
досадити, за твою байдужість до мене.
Та дійсно не так. Ну пиши скоріше, моя
радість, я на половину вже не дуб.
Сьогодня така спрощена голова, бідна
душа, голова. Хоч би кудись від тебе
що небудь. Щурик, сердишся як зовсім
на мене? Ну залишся все дрібниці.
Хочу порадитись з тобою і т. д.
Щурик, я не буду рахуватись в твоїми
листами, а всеже пиши. Я можу
зараз думати, що ти лежиш
мені, що я досі не приїхала і ужа
того вчення мене пам'ятать і на-
пишеш як я тебе прошу, на-
гайно." Напиши мені до К і я виїду
в тойже день, як не вберешся
чого небудь надзвичайного.

Одержала твій лист.

Як ти себе почуваєш? Ти мені зараз страшенно близький. Хотілось мені здатись що ти думаєш про мене. Але напевно ні, а то досі написав би. Власне хочу, щоб ти написав Кіммі приїздом. У Кіммі приїзд!

Написала я Прех. Ів., що приїду й вона дуже просила тобі. Шури міг подумать об яких я її більше і вона не пише. Мені кортілося зробити сюрприз, а зараз вирішила, що не варт. Я ще і дуже ли для тебе, на що сюрпризи?

Велике враження на мене зробив характер бідного Василевича, гордість сила як боролівська, можно уявить як було тяжко тобі. Бачила вчора Курпіта, не був у нас. Дуже веселий, в доброму настрою, так

що не все ще вчора. Де мій рожевий
пенсне?

Так хочеться багато тобі напи-
сати-сказати, щоб ти мене зро-
зумів, почув, яка тяжко тіпко
крізь близько. Я підозрюю вам
ну і знаю, що цього не треба а ра-
бить, побачу що вийде. Нема близької
людини, котра б порадила. Вам
вимагає робити так, а інакше,
хвилюється. Не гарно. Шкода тебе дуже
що я так пишу, але все під впливом,
Одна людина, котрої треба уникати і
против котрої настроїти. Ну Шуру,
обіймаю, цілую тебя. Будь
гарного сна, побачити мене в сні.
Зараз 2 год. ночі. Ти певна вже сама.
І у нас всі сплять, некрізно. Хочеться по-
будити, так тяжко, погано, бентре-
кітно. Стрічно бути самій. Ну
ще раз цілую. Надіюсь до скорого по-
бачення. твоя Ніна. 10/IV-28р

Копія

Складено в 2-х примірн.

Протокол

Передачі головної каси Українського Банкового Союзу, книг і рахунків та іншого матеріялу, що до діловодства при скарбникові відносяться.

Від цього протоколу передано слідуюче:

1) Залізна каса з ключами,
2) Касова книга,
3) Чекових книжок дві
4) Рахунки: а) Є. Сагайко з 4-х листів, б) оправдуючі документи на виплату 566 марок секретарському частинному по 500 карб. на оплату відпустних гербовим здобом з 10 листів, в) оправдуючі документи на купівлю 2-х томів, матеріялу на прапор каси і заломки.
5) Розписки: Вротковського - Сивомаленки в одержанні авансів 1/3.000 мар. і 120000 грив./ з 3-х листів, Врублевського в одержанні авансів 200 мар. і 200 мар. з 2-х листів
6) Документи по приходу каси: а) Тульчинського кооперативу на 200.000 карб., хорового гуртку У. У. Д. У. на 3030 марок і протокол приймочної комісії від п. 1 кер. на суму 3090 мар. і 15.101 карб. 40 коп.
7) Інструкція по відчитності в Укр. Б. Юр. по касовій книжці прихід каси 9880 мар. і 436.002 грив. 80 коп., видатки 5696 мар. і 221.000 грив. Наличність: 4.184 марки і 215.002 грив. 80 коп.

Чекові книжки закінчуються від 1-ша на 77 квитку. Фірма
№4 на квитку ч. 305 будуть почато з ч. 301.

При перевірці наявності каси оказалось: на
рах паперових ₰ 184 /чотирі тисячі сто вісім
десять чотири/.

Українською валютою:

Купонами		86 кар 40 кок. V
Сертисними		325 „ V
Копіорами по 10 кар.	740	„ V
„ „ 250 „	2125 0	„ V
„ „ 100 „ /1 сто/	2100	„ V
„ „ 1000 кар.	83.000	„
Разом	107.504	кар 40 кок.
або гривень	215.002 гр.	80 коп.

Двісти пятнадцять тисяч дві грив. 80 копів.

Вересня 15 дня 1920 р.

Передав Скарбник Укр. Бог. Пр. Кравченко

Прийняв: А Ковшевський

Списано в 2" примірниках

В оригінальному вірно:
Діловод Д. Кудренко.

10 квітня 1921 р. отримав від
п. О. Ковалевського, як бувшого
тимчасового скарбника, прийняв-
шого касу по протоколу від 15 вересня
т. р. від попередньої каси Надпутнього Комітету
Комнезаму, — 1) Справоздання та
дублікат рахунки по виплаті з
фундувальної сталлю на суму 9715 м. п.
2) Гроші попередні:

по 1000 крб.	——	83.000
" 250 "	——	21250
дрібн.	——	325
по 100 крб.		2200
Мон.	——	50
по 10 крб	——	680
Разом крб.		107.505

Сто сім тисяч п'ятсот п'ять
карбованців

Скарбник У. С. Х.
10/IV

По тому ж справоздання
отримав прийняти в касу п. Ковалев-
ського 2900 крб. попередні
2 по 1000 крб і 9 по 100 крб.

Від'ємних в справоздання
(9579 м. п.) дев'ять тисяч п'ятсот сімдесят
дев'ять м. п. прибуткових не отримав
як покритих видатками з каси
в сумі 12.215 м. п., з чого слідує, що
п. Ковалевський витратив весь
прибуток в попередніх місяцях та
витратив власні гроші в сумі 2696 м. п.

10/IV 1921 р.

ОЛЕКСАНДЕР САЛІКОВСЬКИЙ
Головний Редактор „Української Трибуни“.

Варшава, 16 квітня 1921 р.

Вп. П. Ол. КОВАЛЕВСЬКОМУ.

ШАНОВНИЙ ПАНЕ!

Додаючи до цього проспект про видання під моїм редаґуванням у Варшаві щоденної, політично-економічної і літературної ґазети „УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА“, ласкаво прошу Вас не відмовитися взяти участь в цім виданню надсилкою своїх цінних статтей та відповідних інформацій.

Надрукований в ґазеті матеріал оплачується гонораром такого розміру: інформаційні відомості по 2—3 марки польськ. за ґазетний рядок; статті—3 і 4 марки польських за рядок. Вірші 6—10 марок польських.

З щирою до Вас повагою Саліковський

Відень 15. IV. 21.

Дорогий Александре Олександровичу, пишу Вам пару слів тому що скоро сподіваюся побачитися.

Прошу Вас не одмовити, як знайдете для себе можливим подбати про прискорення моєї їзди в Польщу.

Як приїду роскажу Вам багато цікавого. Дуже по праві жалкую що Ви покинули Міністерство Преси де в сучасних обставинах значно більше можно зробити ніж в земельному.

Я був радів Вам бисмутував доклад по пресі за кордоном, але тепер не знаю куди з ним подіватися. До скорого побач.

Ваш Мих. Ерлих — дружелюбний.

Довіреність

Отсим довіряю отримати належну мені платню по посаді Ген. Інтендатури Бро-паганди за час половину липня за весь березень 1922р. та 10 день квітня п. міністрові Олександрові Ковалевському

Кость Вротиновський — Сивашан

6 квітня 1922р
Таллін

Українська Громада
в ДАНЦІГУ.

Данціг, д. 15. IV. 1921
(Danzig St. Elisabethwall No. 9)

Секція Президіяльна
№ 1

Вельмишановний і
Дорогий Пане Олександре!

Пану Міністерству пошкодити і шкодить
а зокрема свій подив щодо самочинности
при публікації деяких своїх відозв друку
ванням. Безумовно ще тяжкий удар
вчинив уперта дальша тяганина
своїх членів на українській справі, бо
дальше існування цього органу дуже на серце
і відповідальність не лише за існування
що при таких обставинах не є рівнозначне
обов'язкові і всі належні, усні, дальші і пр. пр.
до нашої праці, до всього що нам досі перешкоджало
а воно досі стоїть та існує. Такий вплив
Недоп. Він мене засмутив і спровокував
що я не дав дальшу участь своє відповідні
ні від серед інтернаціональних підприємств
мене праці Відповідно, до почуття до
обов'язків на почесній посаді, приходжу в свої
відношення, дальше існування і Канцелярське
відповідно мені відповідно дело за дальше
в всі праці співпрацювати і свій надій

На Кубані будуще зимовище від'ємних. Ду-уся вкусно усипати а дуже не з'їдяться зайнятися і не вдалися щодня. Сподіваюсь за улюбленого, це може цікавим зародом і в одну подорож. Вдоволення Вашу шановну приємність щиро а відповідно цього не знаю. У вищому фахівці в Данцигу є гарна вивіска "Ein Kunstmesser". Канцелярія Ради Укр. Нар. Респ. Ради. в Данцигу "Ю. Ур. і Ю. ім. Ганни шукаю Н. Г. - цікавий дослідницький образ подорожі в Данцигу і околицях знайдеш. Це будує вам на осінній виїзд а дальше ще ідуть висновки Повітря Ради Республіки Польщі Ганні обов'язкові і ін. Ідуть дуже гарно за інформації і в будуть цікаві надсилати Вам цілі і вам і Ігнатюк. Ще цікаві Ігнатюк. Підуть Гетьмано ще ми усіма і перевагою Ганнівською нашими Українцями і Ганну вам Ганнаю Ганнадську подорожу але я спати за цілу Ганнецу Ганьба?. Щиро і сердечно Вас вітаю

Ваш Ганьбу

До Ганнівських питань сподіваюсь Ганнівських! Ганнівських!

16. V. 21 р
Рівне

Дорогий Олександре
Олександровичу!

Сотникова група просить-молодь на гості з Донбасом на 22/V сьогодні у Вадимові польово-туристський збір і запросила делегацію з Волині через „Просвіту". Від Р. вного я організую рослинну екскурсію головна у 8, де перевалено будуть наші п. р'и.

Гадаю, що Ви погодитесь до мене і на 22. V також

подбіно приїзде до Варшави
і погомодерує в усіх справах
з відповідальними особами.
Ми, голова Ісмині, явимося
для Вас бажано. Це дуже
важно, бо місцеві комітети
справи можуть хвилься
до того не можно вирішити
або хоча й би направлення
загально-українських справ
... приняти у Варшаві.
У так побачимося у Варшаві.
В суботу 21.v буду вже в Бор
у Курила. Вітаю усіх

Ваш Косик

Кобеляко.

Любий мій Олександре!

Вчора за ніч я зробив мені дуже велику утіху. Поспішаю тебе зповістити що я зараз не хвилюся і не переживаю почуваю себе цілком спокійно, і як коли буде можу бути і житиму. Завтра. Тиждень тому мені перевели нас. Тиждень тому мені перевели на самий крайній відділ, з котрого я маю постійні виходи на бу самісінько, шпацірувати по терену кобеляцької околиці. Використовую це я з великого пригнічення, коню на огород і гомоню грядки, крокодилю 06-ї годині ранку, на городі бувши до 11 тому обмежуюся читаю полегку літературу — Українські пісні, обідаю о 12 тому обіді як коли трохи сплю, опівдні шпацирую і читаю до коли ходжу до Костьола, читаю Євангелію, але на цей час воно мені цілком задовольняє. Вчора д-р повідомив мені, що за Вдяки тому що за мене не заплатив 31 д-р мені перевів по 3-тому, так що свободу я вже буду дістановати кажі трохи гірші, заспокоюючи мої

Що буде виконано ні до того не повинен, поки мені буде доведено, що потрібно платити не буде. Це це може протягом двох тижнів. два, а там та приїдеш і виконаєш. останні уроки.

Що зробиш ввечері в Таорміні? Вимкнеш і бігу що всі сидять на місці, один дякую за кращі шанси тут на самоті — вам уявлення надзвичайно велику привабливість. Чекаю тебе з великого нетерпіння, але з другого боку цілком спокійно і не чекаю.

Вчора всі друзі, крім кого з них поїй я буду писати більше мені про загальну атмосферу про мистецтво мене полягає.

Цілую тебе Твій Дмитро Бав

22/V. 1927 р. P.S. Прошу мені вірити Що у мене уроки мене і мені подобаються дуже подобаються мене

Панові Міністру Земельних справ

О. Ковалевському.

Маю за честь повідомити Вас Пане Міністре, що прийом у Пана Головного Отамана Вам призначено завтра т. є 25/IV. 21. о 1/2 10 год. по полудні.

Вірнопідданий старшина

Штаб Осотн.

24./IV 21. р.

13 год. 25 хв.

До п. Міністра Військових Справ

Подаючи до цього Високого Суду позов в Скаргі про Залишення полк. Олекс. Бабієвича на б місяців до лікарні нервово-хворих в Кобеляках, а Указом про призначення мене куратором п. Бабієвича, — з огляду на необхідність негайного внесення до лікарні грошей для їх правого місяця, ок.: За місяці наперед, а Указом з огляду на те, що (місячні) штрафами полк. Бабієвича вичислює мінімум суму, яка розмір його місячного утримання, що дає можливість лікувати полк. Бабієвича за його власні кошти, — прошу Ласкаво розглянути про негайну мені передачу всіх фактично утриманих полк. Бабієвича, що мені ще не отримані.

Прошу Вас, п. Міністре, в негайний спосіб розв'язати цю справу, бо неодмінно відразу вистрі значну суму на дальше лікування де перебуває зараз полк. Бабієвич.

З правдивою до Вас повагою

Отаман Коновалець

Міністр Військових Справ УНР.

12/V 1922 р.

До п. Голови Ради Народних Міністрів

Високоповажний,
Вельмишановний Костянтинович!

Маю надіслано листа до п. Військового Міністра в справі полк. Вл. Бахевича, що перебуває хворий в лікарні резервово-тифозної в Кобеляках. На мене покладено обов'язок ухвалою Полтавського суду опікувати пол. Бахевича. З огляду на тяжкий фізичний стан нашої державної скарбниці, - я вважаю доцільним утримувати полк. Бахевича за його власний рахунок, а тому прошу п. Військового Міністра про видачу мені всього належного полк. Бахевичу утримання, щоб якнайшвидше виїхати до Києва, де з 1-го травня пол. Бахевич з 1-ої Київ. переведено до 3-ої, себто поставлено в найгірші умови. Прошу Вашої, Вельмишановний Костянтинович, допомоги в цій справі, а саме розпорядитись із ст. Мін. Арм. і Київськ. Мін. про видачу утримання полк. Бахевича в цій Суді й про видачу мені на мої руки.

З правдивою до Вас повагою
Отаковський
Міністр Земельних Справ УНР.

14/V 1921 р.
N

Rp

APTEKA WŁ. FIGLERA
3925/21
W TARNOWIE

Lek. 921.

Natri glycerophosph.
Calci glycerophosph.
143m da 7/5
Extr. Nuc. vomic. ~~0,25~~
Acid. arsenicos. 0,05
Camphor. monobr. 2,5
Extr. el. Pulv. Liquir.
q. v. ut f. pulv.
No 5

S. 3 razy w dniu po
1 proszku po jedzeniu

Dr. Strasberg

P. Kowalewskiemu

Ім. Олександр Олександрович! 24/V

Вчора я мусів, на підставі Вашої телеграми, телеграфувати Вам через суд. В свій час я телеграфував, що гетьман мені нічим допомогти не може. Ви не тільки надсилаєте на фронт мені відомості, а через Ваші зробили замовлення на мене, що я і Директорію досить акуратно. Вони обіцяли і замовлення підтвердили о сей час повною мірою. Тепер Ви уже відомі „Від. Кр.", а потім Сайк. - сотня мільйонів. „Допомога" ця досить довгий обчислюється. Перед Вами я був щирим. Перед гетьманом. Бо Ваші телеграми і чутки фронтові, що ви надсилаєте мені з власних кишень до такої міри мізерні. А тим часом я не можу зовсім співробітництво це [illegible] Та мене це все робить таке враження - і чутки У. Н. Р. і стан речей, що коло нього сидить, ніби фальшиву

тільки тоді, коли її чорні чорні бачу:

ніколи доводиться на фальші не рахуватись.

Тому я і рішив з Вами також прямо-

Шлю вам свої поради і думки до ваших методів, більше „действенных" кажіть вам того, що будете мати і більше вдовольні і більше будете цінити нашу культурну працю.

Бажаю щастя вам до цього і безконечні дослідів та експериментів на рідному ґрунті з друкарнями і співробітниками.

Цілую ваші ручки

В. Винниченко

Кобеляки
11/V. 1924 р.

Любий Дорогий Олександре Олексійович!

Надіюсь Тобі, дорогий Товаришу, найперше
подяку за Твою вістку за твого, зараз у тебе
себе цілком здорового; серце спокійне, в
голові думки стали на своє місце, я радію
що мені вернуто і те що я кажу тепер
розумію і чую за вашими (братніми) переживань
серед них, я б не сказав, що робити на мені
досить гарне враження хоч я і не звертаю
на них уваги. Перших днів перебування свого
в Штутгарті я добре не пам'ятаю, знаю що
у мене були отруєння галюцинації. Досить
буде, як я скажу, що я був на той світі
бачивсь зо всіми своїми родичами,
був на Полтавщині і одержав кожний
день запеї в Ф.К. під Твоїм головуванням.
Але це тягнось недуж з тиждень, після
того у мене була слабість і я з ліжка
не вставав. Разів ходив на прогулку в поле
останній тиждень пропустив з ревматизмом
ніг. А зараз цілком здоров. Переговорив
з Директором Шмідтом, котрий останніми
часами проводить лікування, і він мені
дозволив написати і сказав що я уже здоровий
можу виїхати Зараз і приступити
до праці. Я звертаюсь до Тебе, Любий
Олександре, щоб ти мені в цьому допо-

Буть я рождусь за Тобою, Ти явишся
Ж би моїм оні кумом і бу Твої воли
Хто би у був і здоровий мене звідціль не
виганяють. Прошу Тебе, будь до кінця
ласковим до мене і або пришли, кого
по буде або краще самому приїхати і вивезти
мене в світ. Вибач, що трудно Тебе
але Ти добре знаєш, що у мене нема
нікого тут, окрім Тебе до кого я міг би
звернутися. Пояснюю, що у мене грошей тут
нема. Не знаю, як скупе з нагодою з а
старі гаси в міністерстві. Не знаю що
стоїть з моїми речами. Дуже прошу Би
Тебе через свою секретарку Кирпо упорядкувати,
передати моєму будущому Адвокатові
нехай він умар і нашим знай. Щоб
найщирше є прі їхати друзям, нехай
Вони мене не боятся, як в чім не будуть
подобів, коли був не критикувати. Шлю
Тебе сердечно вітання.

Твій вчитель Басевич

Адрес.
Lakad[illegible] ~~do Mirowa~~ i resztę
~~obwód~~ w Kobiczynie
Rabinow № 5.
A. Basiewicz.

Високоповажний Александр Александрович.

В відповідь на Ваш лист від 17/У Ч. 109 маю за честь подати слідуюче:

1. Звязок з філією мною не зовсім затеряно, а він тільки не носе сістематичного характеру. Вчора я бачився з п. Трофименко який прибув з Каліша і заходив до мене, де одержав від мене інформації, та подав свої, так само 3/VI я одержав пісьмо з Каліша від нь ого ж і відповів на нього, вів переписку і з Вадовицями, але признаю, що е несістематичність звязку. Надаю Вашому зауваженню важливе значіння і на уникнення хиб в цьому напрямку прийму мір и, але, разом з тим, нахожу що несістематичності шкодить слаба поїнформованість чл. Ц.К. і тому прохав би стати на шлях нео дмінних нарад Ц.К. що тижня по вівторкам від 5 - 7 год. Як показала спроба попереднього життя це будуть надзвичайно користні наради, крім того вони дадуть матеріяли для філії.

П. Вр. С ивошапці листа напишу 18-го і поінформую, хоч я і не Секретарь Центр. Ком. Заяву про видачу 25 - ти подана давно, але за відсутністю грошей п. Прокопович пропонував через п. Зайце ва взяти Ук р. валюті на що я не погодився і вирішив почекати.

18/VI 1921.

Ваш

1

Рим 13.11.21.

Дорогий Алеке. Аліке, дуже Вас дякую за скору відповідь і за Ваші здогади.

На щастя мої хорі справились і нам вдалося якимсь чином здати кімнату і деякої сторони праці уникнути скандальної крадіжки і я надіюся працюю тут принайні місяць. Власне тут знаходиться моя родина, а сам я цими днями виїзджу до Відня куди мене посилають Лікарська В. О. Їду шукати праці і місця де тепло буде деякий час моїй родині.

Сумно мені було дуже побачити різні картини в Ватіканському музеї, але поки робити можна куди і достатньо, а як ні, то всякі будуть такі, що мають право сказати Fecí quod potuí. А другі, про котрих Ви мене як раз питаєте, про них скажу де що знаю, може здасться Вам.

Перший період нашої дипломатичної праці Ви добре знаєте: безлюдне розкидання грошей по безлюдних сторах і лишню їх, орієнтація в ресторанах, сигаретах,

і т.п. річах. Безсоромна саморекляма і прибирання до рук чужих /Севрюк/, боязке сидіння /Апполінарія/ Кононенківна /Нора/ і т.п. Другий період: боротьба за ~~ренуки чужих~~ і тому інтриги і переміна орієнтацій /Шемякін, Мазуренко/, в той же час друзі і Ваші і наші /мойсе всі крім Парипси/. Третій період: зібрання всього в одних руках /Василька/ і систематичне усунення незручних осіб. Прийнято на 80% характеру франсового, але на 50% закинуло М. Зак. С., горнітне дитяча пайвість і лехкість з якого А.В. віддався в руки агентів В.

Посидній має безсумнівно прийняти сторона за Уряд, який не тільки дав йому ключі від скарбниці, але ще й дозволяє на урядовий кошт тягати своїх агентів, хоріння без нього і так виглядав, але з своєї кешені. Вигода очевидна. Приклад:

Я згодився їхати до ріки, не розпитувати дитмолата, а робити горну інформаційну працю і заткнути дірку на чужому місці. В, по своєму призначенні, разом призначає до Риму двох своїх людей, яким призначає найменше половину всього бюджету місії. Мені

дається орієнтувати, писати наказ не робити нічого не порадившись з Галіною. Наказ відповідає на підставі уповноваження дання А. В. і я його виконую. Наслідки: цей добродій чинить провадить нечуваний саботаж. Працює в день 1 годину. Він знає мою енергію. Він відмовився мене від всього. Находить, що робити де які візити неможливо. Заявив, що він категорично проти всяких інтервю і писань в пресі. Сам нікуди не ходить. Коли мої посилаються на затвердження до В. і вертаються за 3 тижні затверджених не відповідає неможливо, але приєднатися і подати їх неможливо. За 4 місяці я не дістав 3 відповіді ні одного розпорядження і вказівки. Зрім я по розпорядженню В. передаю справи Ґ. і все лишається як і було. Він починає працювати з цілим днями. Робить все це від того мене відмовився. З відповідні накази вказівки і горобі ночі. Таким чином зі люде саботувати чи других днів час місяці тільки для того, щоби зробити собі рекламу потім. Що можно від та чекати, коли зійшлися дитерено, з котрою

клинуть близькі дальніх. В такому разі сейчас не тільки Рим, а і Берн, Берлін, Париж, поміра Лондон, Будапешт і др.

На жаль єдиний задокументований урядовий документом є поки що ревізія Дорошенка справ Сегрюка. Як Ви це з цим не знайомі то Вам необхідно ознайомитися. Також картина була майже по всіх посольствах. Цифри такі: на роботу /фракцію/ місії – допомога полонених і культурна праця середніх зійшло 2,2%, на репрезентацію 17,55%. себто Київ по за бюджетом, а решта в межах по бюджету. Наслідок ревізії-звільнення Окопенка і передача всіх справ агенту В. приміщ. С. і особистий приятель і довірений В. і зв'язок з Сем. і т. д. Ось факти, а вони такі що працювати повноцінному собі головку в М. Зак. С. неможливо, або принаймні дуже трудно.

Тимчасом тиче мій з Парижу, що він був у одного з французьких дипломатів і той сказав, що Тимківський свідомий, котрий приходить до нього цими днями як репрезентант України. Отже й з цього видно, що Міністерство не вповні повних даних щоби розобличити цих осіб, котрі собі удають за представників, а за-

місце того будинку. Після того, як Туранко підтверджує, що він не був уповноважений продати свою частину будинку. Взагалі в організації нашого закордонного туризму єдиним серйозним заходом М-ва була відібрання закордонних дипломатичних паспортів, що було перебільшено, як і слідувало чекати лише у людей лояльних до Уряду бо нелояльні, звичайно, не їздили і продовжують собі їздити куди хочуть в той час коли з нашими паспортами ніхто нікуди не може проїхати. І слих і грід.

Взагалі про це можна писати багато, але трудно чекати з того користи бо ціла кампанія в центрі тим, що не вживають жодних заходів для перепинення, злочинців, а навпаки збирають з них все особ парад

хотіть не будівничим в них сторінку напрасованого. Я третій писав М-ку що Мазуренко свистав на Ваші гроші білий тіфлісь/полск.мир./, хотіть відповіді нема, а той прекрасно проспівав 1. Відто напрасо-вано. Апропов дав білому що суду одному з японських дипломатів, котрий за де не тільки нам не поміг, а ще прокурував нас при-вив що то гроші того вісні, а В. покривав всю цю історію.

Так то дорогий Ал. Ал. мерзький багаро, але виспати все і поставити діло на чаш ліпше не хлопчик крім А.В., а серьозна репізія, ко-ру я настирливо пропонував тому архі-тій проект. Це не здійснилося, через де що тих і їх-борщи, а безцього ми не зможе-мо сари за кордоном на фіру ноу. Тим часом всього краще, за тиждень буду в Відно і звідам найшину. Друж-на моя дупса Вас вітає.

Щиро Ваш Мих Єрем

Telegraf Państwowy

Blankietu № 52

Przewodnika №

Otrzymany dn. 24/2 19 r.

o godz. 12 min. 12 od

Podpis urzędnika

2865

154

TELEGRAM.

andru kowalewskiemu tarnow

terminowa hotel bristol

z ... № ... słó... dz. ... min. ...

czestochowy 3165 11 24/2 10 25

Uwagi służbowe.

= czekamy waszego przyjazdu sabo nn

sobota = jaroszewski =

Zarząd Telegrafów nie przyjmuje odpowiedzialności, wynikłej z o przesłania lub doręczenia telegramów.

Nagłówek telegramu przyjęty z aparatu drukowanemi czcionkami : 1) miejsce nadania, 2) numer telegramu, 3) ilość słów, 4) dzień nadania, 5) godzinę i minutę nadania.

M. P. I T. 1010. IV. 919. 3,000,000.

22 лютого 1921 р.

Високоповажний
Олександр Олександрович!

Маю за честь сповістити Вас, що Комітетом Чернуховської філії У. Н. Р. п. все приготовлено для того, щоб відбулась Ваша лекція. Чекаємо Вашого приїзду. Сповістіть телеграфно, з яким потягом прибудете.

З глибокою повагою
до Вас.
Заступник голови Філії
Ол. Лушпієвський

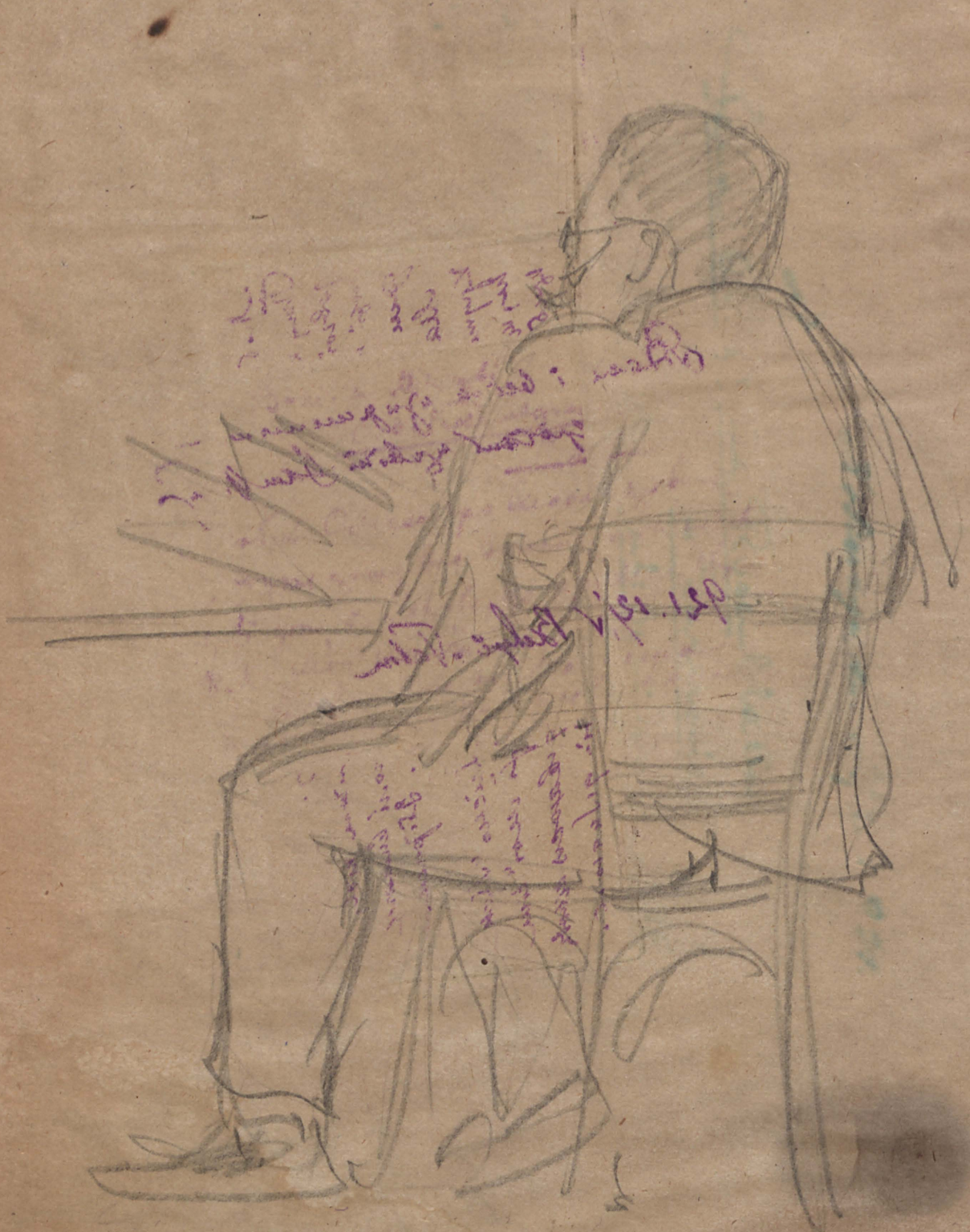

У. Н. Р.

Міністерство Закордонних Справ

Департамент Канцелярія Міністра

Відділ .....

Ч. 899

березня 28 дня 19 21р.

М. Тарнів.

ПАНОВІ
МІНІСТРОВІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ
О. КОВАЛЕВСЬКОМУ.

З наказу Пана Міністра Закордонних Справ маю честь просити Вас, Вельмишановний Пане Міністре, не відмовити прибути на нараду, що відбудеться у вівторок 29-го цьо. м. II год. ранку в готелю Зольдінгер, кімната ч. 5 під проводом Пана Міністра Закордонних Справ в справі вияснення директивів, які належать бути дані делегації, що надсилається до Парижа.

в.о. Начальник Канцелярії Міністра

Д. Вакидимов

Za dorobienie paczki
do parasola złr 4.50,
z podziękowaniem otrzy-
małem
z poważaniem

C. RIMLER
FABRYKA PARASOLI I PARASOLEK
KRAKÓW, Grodzka 12.

Fr 8/4921

℞. Pyrenol 5,0

Thiocol 4,0

Aq. dest. 180,0

Nath. benz. 1,5

Tyr. Althae 20,0

M. D. S.

Через 2 години

смочку носом

Dr Rosenberg

22/IV 1922

6 — 36,9.

12 а. —

9 р. —

12 т. —

Sześć biletów relacyjnych.
Jarosław - Kraków II klasy
á 96 Marek, zapłacono 576 Mk.

Jarosław 24. III - 921. r.

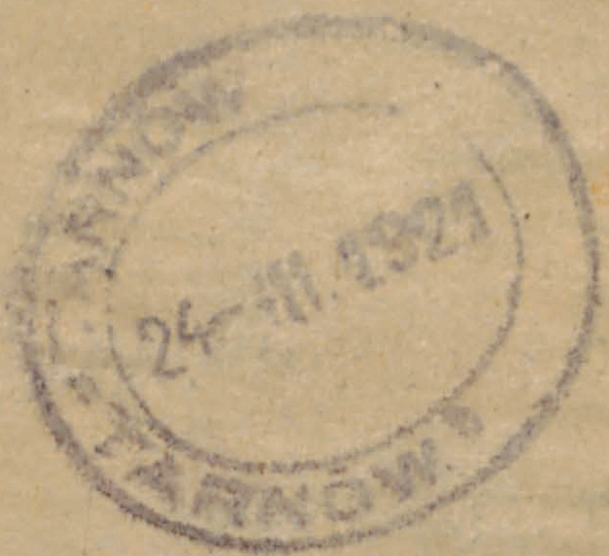

Pierwopis.

Ogólny rozkaz dla pociągu Nº.....

Kursują pociągi nadzwyczajne Nº .....

.....

.....

Wypadły pociągi Nº .....

.....

Założyć sygnał 43 dla pociągu Nº .....

od ..... do .....

Założyć sygnał 41 dla pociągu Nº .....

od ..... do .....

Wjazd w ..... na tor Nº .....

Ogólne zarządzenia:

Stacja Sanitarna Rzeczpospolitej Lekarz ubezpieczalni
Zamieszkały Kobierzyn ul. Tuwimowska 15.

161

KRAJOWY ZAKŁAD DLA UMYSŁOWO I NERWOWO CHORYCH W KOBIERZYNIE.

L. porz. 81 Art. ..... dzien. fund. chorych.

Pokwitowanie

na kwotę 7 siedem tysięcy sześćset Mk. — h.

pobraną tytułem kosztów leczenia Aleksandra

Bazylewicza za czas od 24/3. do 30/IV. 1921.

po 200 Mk. — h. dziennie.

W Kobierzynie, dnia 24/3. (marca) 1921

t. j. 7 600 Mk. — h.

Likwidator:

Kasyer:

KRAJOWY ZAKŁAD DLA

Krajowy Zakład dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.

L. ..... Art. depoz. ..... / .....

Kwit

na:

	Gotówka		Efekty wart. nomin.		Kosztowności wartości	
	Kor.	hal.	Kor.	hal.	Kor.	hal.
w gotówce trzy tysiące Mkp.	3000	Mkp				
w efektach						
w kosztownościach						
Suma	3000	Mk.				

które jako ..... depozyt
umyśl. obyw. Aleksandra Bazylewicza
pobrano.

Kobierzyn, dnia 24/3. 1921

Kasjer

KRAJOWY ZAKŁAD DLA UMYSŁOWO I

Krajowy Zakład dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.

163

L. .....

Art. depoz. ..... / .....

Kwit

na:

w gotówce Trzy tysiące Mk

w efektach

w kosztowności

które jako kaucya depozyt umyst. Aleksandra Bazylewicza

pobrano.

Gotówka		Efekty wart. nomin.		Kosztowności wartości	
~~Kor.~~	~~hal.~~	Kor.	hal.	Kor.	hal.
3000	Mk				
3000	Mk				

Suma

Kobierzyn, dnia 24/3. 1921

Nr. 11.

У. Н. Р.

МІНІСТР ~~ШЛЯХІВ~~ Земельних Справ.

"..... 192 р.

Ч.....

М.....

▽▽▽

На підставі обов'язкового циркуляра п. Міністра Юстиції, кромку п. Міністрів Внутр. Справ, Який розіслано всім Губернським Комісарам України

Міністр Зем. Справ

Я маю 40 десят
и досить
Мені

Ми не спочуна 5 – 180 десят

Бать

Я не хочу жити на
Правому березі і земні
тим моїй некотрібно.

Відень 24. III 21.

Дорогий Анеко. Александровичу як себе маєте? Що поробляєте? До нас доходять чутки одна гірше другої і ми не знаємо чому вірити. Дуже був би радий щоби Ви черкнули мені пару слів на адресу Кравка / Fichtegasse 5/5 /.

Ви не повірите як мені сумно сидіти без діла в такий гарячий час. Нема ні родини, котра б тісно зв'язала мене, і котрій сила є в критичному стані бо гро-

шей не мало, то я давно був би там з Вами. Тут розвал досягає апогею під впливом безгоміння Уряду і того що всі можливі будучі уряди бідкані до розпорядимості одній особі. Кронштадт тепер взявши наші карти прискорить акцію ще про поширення більшевиків і ми часом ми будучи на другій лінії, але не думаю щоби це було на довго бо наша справа в Європі стоїть дуже тепло. На теми її обговорити, котрі Гарнеарівю вимагають на закордоні ну-полірну, про що я вже ви-

сав подрібно з Ритц, перлюки не усуфурі, а капелюхи здіймуть. ся пущено під виглядом гарного поводження дівочого.

Прошу Вас передати мої привітання Пилипчукам і п. Барщовському з супругою і написати мені як що знайдеть більшу хатинку. Можливо що Мик. Ус. теж мігби де що написати мені про політику.

Щиро вітаю Вас, дорогий Ол. Ол. і дуже тямкую, що решта не примилося побачитись.

Щиро любле. Вас Мик. Сем.

Віденська Філія
Української Народньої
Республіканської Партії

26/III дня 1921 р.

Ч. 9/IV

Дорогий
Олександр Олександрович!

Останній місяць інформацій від Вас немає, а Відень живе чутками і часто самими фантастичними.

Після з постановою Ц. К. нашої партії я вийшов із складу Всеукр. Національ. Ради, діяльність котрої завмерла. Раніше було багато розмов, суперечок про посилку делегації до парижу від Ради, но так як не могли вибрати кандидатів, то ця справа зараз припинилась.

Діяльність філії до сього часу була не дуже інтенсивна, бо я починен був на фа

тиждня виїхало до Італії. Пан Шостовський передав листи бланк і печатку для філії, як бачите добре зроблену.

Сюди із Італії приїздять панібрятівка і Геховський, котрі гадають вступити до партії і тоді легше буде працювати.

Пришліть інформації і „За два роки."
Цей лист передасть Вам п. Шостовський.

З пошаною
І. Храпк.

Зразок печатки.

Дорогий Олександре!

Вже кілька разів збіравсь писати але сумний настрій мій не давав мені весь час думки розташувати до тебе більш поважний лист. Є справи, біль яких так абійнаке приходиться товктись 4 або й 5 ратунків. Перше мушу предо-вуги тобі всю справу з одержанням грошей. Та гасть, про яку я доклав в Тарнові тобі відома. Після того, як вийшов на таємний нарад в Белведері видано нам гроші, але при умові, що вона буде відповідним способом переведена; тогалось неодмінне одтягування. То ми. Зак. Справ не пойндоремовано думаю то, що робить або зробив Белведер, то будуть

то Військове Міністерство
кастоює, а Мін. Закордонних
Справ перешкоджає і т. д. В
таких випадках виходило,
що ніхто ніби не бере на себе відпо-
відальність, або не хоче брати
відповідальність. За нас, або за
Вибачу нам стоять: Вітос,
Довбор-Мусницький, Скульський, Соснковський
і нач. ген. Штабу Сікорський.
Справа матеріальної допомоги
уряду УНР є фактично справою
М. В. С, але Долинський на себе
переведення усієї справи через
Раду Міністрів не взяв, бо ся-деки побоювався,
але становище або як Керівника
Мін. Зак. Справ було захитане.
Що справи Польщі Вчетій, то
кроки Кабінету спричинились

до того, що справу пі'самого
об'їзду Гітлері під всякими
благовидними предлогами будуть
Гнеру з гори. Коли ж справа
Чеканої становилась нечистою
лишою, як нам, такочевидно і
Тарнову, ми довідались про
преступно пасивне відношення
Май же всіх ганників польської
політики, крім Нач. Ген. Шт. Ду,
тих хто на словах запевнював, а
фактично справи не проводив.
Бельведер себто Пілсудський на
себе нічого брати не хоче, а пробує
переведення через Раду Міністрів.
Тепер пустились ми на те
средство, про яке Ніковський
пише сьогодні на ім'я Прокопова
та. Коли мистецтво, в якому
надумав нам відставку

Ніковською, Самоповською і Гнєдровським (Інтеґрації не помічу, бо офіційно прийдеться всеґаки полу недуж. чи тюремниці пол. уряд), в Мін. Закорд. Справ спинилась поміка. Треба додати, що одночасно з листом Ніковського, Гнєдровський подав лист до Післудського, що він не може більше працювати обоп польсько — укр. порозуміннєм, і складає відповідальність за можливі наслідки уже як полк. а пол. Гетер. Шарф Ген. Сікорськ. звернувся зі страшенно різким листом до Мін Зак Справ, якому тепер буде бажано поїздку Мін Зак Справ до Риму уневажнити, і примусить можливість суцільного terrenu.

Сьогодня стягнено, горлянкова М. ВС. заходилось готовити цілу серію докладів на предмет негайного внесення до Ради Міністрів Що до т. зв. Вікенових медалів, то їх уводе Кенедежко, модно дуже мало спортивна, хоч безконечно весела. Цей досі я не можу добитись, яка власне була посада і правду цих грошей міжвоєнних Колиси Ziem Wschodnich. Неівестовки, аби негайно нам видати, але фінансового роду затримки членів Колиси, не давали змоги прочитати 2 тижнів устрою її засідання. Вина на певну кількість падає і на нашого Кенедежка, він страшенне мило, але це між нами. Все ж таки вже

єдиний робітник Місії. Тут
архіреєм інтересно, що Тарнів
вредовався всяким фруктовим
смітником, висмоктаним з пальця,
але страшно нас забавляючим.
Сидим тут, вабак як горбатого,
без грошей, мусим
жити в цій гнилій лачузі
Махашкова і бути так стіснено-
ким, як може ніколи в житті,
а нам легенди про цю вгодію,
тільки не Ту, що Є. Чув, що
обрахував Ніковського білизняний.
Ту то хамська, а при нагоді
у мене; Чув, що ес-сери реагують
а ен-еси ні тютю! Взагалі
мене дивує, звідки така слова
у убогого свинука-моряка!?
Взагалі треба цій публіці муєв
обезвидно в рот, покуштує, та що

що вони і подвиги мої сфальшують. Всі наклепи і кривотолкі відомі мені, але я плюю на них, як на брехню.

2. Сухова партійна. Всіх членів цієї є 8. Крім Курила і Ремезка серйозних не має. Сивошапки праздив був на день по справам „Вернигори", але невидно виїхав, так що ні Курилко, ні я не змогли його піймати. Я приїхав у понеділок ранком, а він вечером виїхав до Рівного. Ті справи, які ми порушували відносно подвигів, вони не мають на думці мою, Курила і Ремезка практичного значіння. Подвиги поки ми не маємо політичних переконань, будуть і тракту-

тобто нас як диктує недовіра
тому, який масою Галевську
політику щодо ліків відносно
Волині під увагу, ми порішили,
що абсолютно буде ніяк сему,
ні к городу лізти в открыті
двері і в сторону, яка толерує
нас лише. Відсуваємо широкої
каральної акції Української
в Варшаві, закриває шлях
і організації роботи партійної,
яка і на Різ не має ніякого інтересу
політичного в сей акції, ні другим
даних. Те, що вилучено
в Варшаві, нічого це не дає.
І тому ми концентруємо свої
люде через день. Я всіх ставлю
в курс діла, а вони мене
про все що доступно їх
погляду, обсервації.

Зносини з „Сонцем хлібороба"
тільки персональні і де-
якімі ченашні тодом Гоголю,
щоби не було скарано, що я скажу
в грецку до Хлібороба. Се-
нах є розумні, є вовкі і
дурачки вроді Бігопоси і Шелер-
ша кобри, але гоф'ющі.
Бачивсь з Карлом Яроцинським.
Він здорово щось підупав,
вгалі більше говорить, а
користи від кого, як з кота
молока. Сюди приїхав їдн.
Демченко Д. З, мої обіцяні
фотографії і ним побачення.
Це кумпанія Доброго, яка
вперлась в Букарешті до
Мацієвича і Гончовського
в довбрер, але Крім
переписки любезної, поки

10

ду, як здається, наслідки слабі. Побачення з групою промисловців про прогноз вкупі з Англійцями більш корисні. З черех них обробляю Міс Скульского. Справи банку і йдуть дуже повільною ходою, бо справи банку не хотілось вирати в з ділом одержаних конкурсів. В цей міг пригід подам більш конкретні кроки і пропозиції. — Митів в Польщі іде якось тяжкотворно і що зна чим кінчиться. Упадок марки свідчить про упадок моці польської покупки... Вчора в Трибуні прочитав про „Обединання“ і дісдане мисуть в Р. Р., і мене це здивувало. Для кого це потрібно?

Взагалі до повалення Р.Р.
треба відноситись як мога
осторожніше і не нашкоди
ще 20 партій. Добре би було
як би дійсно вийшла цензура.
Яко не буде грунта, а самсрій
вмерли, як їм того треба.
Але упасі Бог нової фракції,
ала хрещеної ідеї, і безконечно
глупа фракція демуїв. Словом
спинай Олександре! аби не
допускати ідеї того опозиції
всякими злими політиками
наш страшницький державний
центр. Справа ця тобі важніше
і ти мягкий і бравій, поступенно
вибавай лівкопілось і сговорчиву
і ґречі! Бо це його сущність. Як тільки
справа грозить сране повернути
на добрий, по моєму розумінню, дорозі

173

я тобі протелеграфую. Що
фребирує в Уряді я абсолютно
не знаю. Тут уже своїх
Михайлові Зеленецькій вирі-
шують справи мирні. Тяжко,
але без грошей не буду.
Цілую всіх товаришів
і друзів. Бажаю Тобі успіху.

Цілую Тебе Твій

Шевченко

Варшава
6/VI 1921.

26/V 1921.
Варшава.

Дорогий Олександре Олександровичу.

Заспокойтесь. Бо і взагалі мусіть не в силі були б у Вас вирвати борг, але коли це Вам набридає, то я дав такий наказ:

„Поручені в місяці 1920 року м. Олександром Ковалевським десятирічні польських марок „проценти" зарахувати за кошт м-ва Закордонних Справ з огляду на дуже неповоєнні асигнування зробленої свого часу делегації У.Н.Р. для переговорів з „Рус.-Пол. К-ом".
26/V 1921
Ад коллегіум
Міністр Закор. Спр.

Отже далі Вас турбувати не будуть.
В Варшаві кризис уряду і в мін. закорд. справ: нема в які двері шуровкати, бо всі розкриті і за ними нікого нема! Завтра кидаю бомбу - пишу листа бомбовому „про мою еміграцію і виїзд у Німеччину. А як не вдоволе, то так таки й зроблю.

Всього доброго

Ваш Ковалевський

Варшава 21/VI

Дорогий Олександре!

Лист твій (expès) від 17-VI я одержав лише 20, і зараз не стану дати відповідь, а про нашу і більш широко виїзди і наше становище і стан сучасної Польщі. - Що до твоїх мені докорів про мовчанку, то все приймаю на свій рахунок, але коли не для виправдання, то для „об'єктивної" закиду що умови для писання листа були психологічно страшно погані; все чекай, все jutro, мовчиш, а тут іще попадаєш в таку комбінацію, що без грошей і не показуйся в Парижі. Як тобі відомо все пущено в рух, і коли раніш давніші приятелі (Сілезія, Краєзнавство) то тепер тормозять справу хабарницький, бюрократичний апарат Держави польської. З труда одійшов від того часу погав. Я давно відчував вину, що не писав, але пригадай, дорогий Олександре, як колись і ти грошей друзів, лише друзів, мій говорити про суми перспективи 1921 в Україну повороту на Україну. Тут може не такі суми, але однакової ваги, які мене вже вивело з рівноваги, якими би перші ряди моїх місяців, можливо, але дні нашої торговельної праці не зараз, тому словом постараюсь виправити свої помилки, неначе вони Є. Що до стану сучасного, в якому перебуває

справа добудуть грошей подати вказівку, а також хочу думками поділитись про те, що бачив, що робив, і що гадаю.

1. Українські організації в Варшаві: а) Найбільш активна і на мою думку серйозна група українців в Варшаві є студентство, яке в своїй роботі притримується певної методи підготовців, мають біля 100 чол. і робота йде успішно.

б) Друга організація „Союз хліборобів України", весь час шукає, строїться, виясняє свої гасла де-які моменти української політики. Не дивлячись на мою неодноразову провокацію союзу виступити з декларацією в обороні державного Центру У.Н.Р., воєни тримаються пасивно тому, що мовляв тоді вдарять в набат чужі поляки з Київщини і від союзу останеться мокре тільце. Взагалі організація це характеру декларативного, а не органічної класової (хоч би) роботи. Всі вдені разом навіть з Литвинами, є політично дуже малі, хоч провід з певними монархічними замашками. Друкує У. К. при цьому посилаю.

с) Дипломатична місія У.Н.Р. з Міхановим на голі представляє собою якусь неповажну інституцію. В роботі всюди дикари

школу А. М. Лащука, себ-то нічого надіятися
Звуків місія абсолютно немає ніяких. Урядові
їхніх правда обмаль, кілька 2-, друго-а той туго-
рідні. Сам голова місії людина абсолютно
некультурна, грубіян, хам; без яких би
то не було данних для посла. Він твердить
одному, що скінчив 2 факультети, другим, що
скінчив Петербурську Політехніку по економічній
факультету, а врешті ніде і ніхто тому ні
в чому не вірять. Ми з Піковським пишемо,
аби не через брак кошів в місії, а через
прихильність господарів дім руйнується, зробилась
для нас дірка тернів. Як тільки будуть
гроші негайно повинна буть реформована
дипломатична місія.
d) Військова місія — про неї ти краще
знаєш, а тому і писати нікуди.
Є ще дві — при інституції українські
в Варшаві, як пр., Експедиція, Укр Будинок
і Державний Кредит.
Експедиція установа Міністерства Фінансів,
складається із елементів давнішніх, як
М. Ф. і працює в тому ж дусі, як
і пан Відібіда, дотичний контроль
Експедиції. Що це не цікаво
і я позволю собі перейти далі.

2. Росіяне в Варшаві. Росіяне вже здорово розмостилися. Вуокій пол. комітет значно ослабів, бо деякі повиходили такі крупні фігури, як Философов, та Мережковський. Крім того роботі Савінкова шкодить т. зв., Русско-польське Коло", яке є прапуском російських конструкторів. Що до Данців і пол. Тілоріобовим, то вони цілковито залежать від нас. Маєм російські роспорядження. Маємо данні про „від'їзд російських повернців", який ще недавно відбувся і участю так Тютюнника і пол Данилюка. Тут знову все стануло в залежність від подій на Україні. Інформацій про цей від'їзд гадаю Ви вже маєте так, що подробиць писати не буду. Матеріяльне становище Росіян ще гірше, ніж наше. В комісаріаті не Варшавський російський центр буде тим центром, навколо якого будуть всі українські Росіяни.

3. Грузини. Самі дикі Кіковські, і з прилученими Ґейдє і Рамишвілі, які тут-були до відлучки. Справ наших вони майже і не знають. Поки що про рух національний український у них передреволюційні, а тому й голову вони поставили якось нілкого до справи нашої "державности, мовляв у Вас літація за Укр. державність мала

Свідомості народних мас нижка і т. д. Коли ми їм почали говорити, що ми все ще є автроїтами, і наша задача скинути окупантську владу, бо народ наш свідомий, то ніяк збагнути цього не могли. В Грузії може бути фактично так само, і однадно що турецтву користуватися в цім напрямку.

4. Під час нашого перебування ми навчали англійської і Англійські і Грамадянки. Вони нашої справи не то що не знають, а в більшості не в голову не розбираються. Скрізь треба тарабанити їм, скрізь потрібна велика інформація на Захід. Любимо в Англії, Франції. Маємо вплив і в колах, дуже впливових в Франції, але сучасний стан нашого державного Центра не позволяє закреслювати на широку скалю нашої закордонної роботи.

5. В справі в свій час порушили мною Польсько-Українську Банку, мушу сказати, що діло йде, але чи дійде наш Центр при його слабих ресурсах справі найщирком, акціонерами і керовництвом Банку для мене думно; по цій справі у мене сила листування і даних. Все такі справу Банку буду довідати, бо це правильний шлях. Як би мали банк засновання

хоч би порік, то Др. Центр мав би
на 5 мільйонів цу місяць. А то великі
видатки роструйли розпустили, чуту
самоту викорінили і ми скоро опинимося
коло рообитого фінансового корита.
Статут Банка вироблений, йдуть переговори
між учредителями.

6. Стан полоси: Політичне становище знаходить
в дуже великій залежності від тих економічних
даних, які определяють можливість дня даної
Держави самостійного істнування.
Польська думка політична перескнута окреп-
ральним максималізмом, в угоду якому долові
пресені справи економічні і нашою думкою
Польщі грозить серйозна економічна руїна,
а за нею очевидно і політичний крах. Верша
Сілезія, на яку витрачена стілька грошей і людей
щоби цю, від 600 років німецьку країну, приключити
до Rzeczypospolitej, по останніх відомостях
з Берліну і Парижу випаде на користь Німеччи-
ні. Віленська справа, поставлена в непри-
ємній формі поляками, очевидно потягне
за собою цілий ряд конфліктів і Ста-
новище Волині докруги стоїть під загрозою.
Справа Східно-Галицька і усі ці не розвязана.
Митрополит Шептицький дарма робить велике

політичне життя; його особливо хворо цікавили в Англії — і як наслідок проект Петрушевича про Східно Галицьку Державу. А як аргумент для Петрушевича було на тому етапі побачення в сутій Радянській словоохотності, про що і повідомлені деталі.
Це робиться для того, щоби С. Галичина була окупована чужими (англійськими) військами. —
Як там скінчилось побачення, можна добумати.
В кожнім разі у польських державних мужів серйозне побоювання, коли не страх за Галичину.
Ризький мир, котрого так настоювали домагання майже всі політичні угруповання польські, дав полякам довгочасний мир, а внутрішню тяжку економічну боротьбу. Коли ще велась війна, коли польський імперіалізм зіпнотизував закордонний капітал, коли до допомоги Польщі була можливість відбудови економічно сильної України та Білорусії, коли польський сакі-таки проміси мав перекрити торгу на схід; становище внутрішнє Польщі було сносним. В момент підпису преліміварів ризьких, марка польська погасла систематично падати. Чим далі цими переговорами становище ставало тяжчими. Нині, коли ніби то закінчена, по словам поляків, сходить уранці, становище ще більше до катастрофи.
Курс польської марки, який є показником

внутрішньої сили і могутньої економічної, бо цифри до абсурду малих величин. 1 франк = 150 м.м. 1 долар = 1600 м.м. і т.д.

Всі фінансові інституції Польщі живуть за рахунок упадку валюти і йде шалена спекуляція в цій напрямку. Власне з тих фінансові інституції не можуть вилазити своїх ресурсів в Промисловість, бо не має ринків збуту. Захід від Польщі нічого не бере, а вона з Заходу майже все. На схід подати і продати куб-тяжко не було не можна і одержати що-небудь теж не можна. Словом Польщі, куди в одне місце може мати експансію польський експорт, (продукти такі як нафта і сіль) зараз значимість майже нуль; або вези і продавай за царські і совєтські папірки. За кордон польська нафта (сіль) совєтам не йде. Хліба в Польщі для себе не хватає, натомість повітрям з Чехами і Німцями, можна рахувати Польща закрала свого західнього границю. Тот повстає економічна ізольованість, упадок валюти, далі дороговизна, а там насамперед всі вгоді. До цього додається те, що росте паралельно з упадком господарчого життя, страшне хабарництво урядовців. Стане ясним той тяжкий стан, який мусів зазнавати навіть польських урядовців

5

замислились. В політичному житті мінімум ведуть людину, які дуже побоюються ен-деків, морально і духовно значно сильніших. Їх місячна криза правительства свідчить про це. Нікі блакі напиналі не можуть йти певним темпом, а мусять їти манівцями. В Раді Міністрів, як у нас удає безвременно, все заступники, ніхто не відповідальний і не бажає відповідати. І моє глибоке переконання, що якби б сконсолідувалась коаліція правобережна більшість України, то можна було би за кілька місяців певними моментами економічного життя і отпиляти великі тягарі наших західних провінцій. От в такій Польщі, де Уряд не знає, що робить кожна рука окремо, де нема людей, які б провели певну лінію політичну просто, крім розумітого Пілсудського, який умів руки і склав всю відповідальність на відповідальні перед парламентом Уряд. Скрізь де ми не сунулись нам все обіцяно, на завтра, а практично відкладувалось на потім. (А прем'єр Ґрабський в соломяній Трибуні: то-я не міністр, Ніковий не міністр і ротмістр Пересмєховський). (От тепер посідаємо більш ½ — 1 місяця в Варшаві в надзвичайно сумній обстановці; ми ще твердо не маємо категоричного остаточного рішення

в ту, чи в другу сторону. Один із нас не може обрачись без другого, бо часто вирішують справи ad hoc і треба дати авторітетне уявлення делегації". Потім хто, хто а Я хочу вже з цієї кроклєрої Варшави. Но справи сробуть так, що посидівши місяць, чому не пожда/тичить? Практично справи сробуть так. Рівенські гроші. Ад медалі. затягнулась справа бо прийшлось добувать документи до Такшо-гнюдя Завішування зброї, Мирових переговорів, які це я вів в Варшаві, щоби формально довести, що рівенські медалі не військова здобич. Справу в деталях веде Семеренко. Міхукайлов страшний міндаль і бреше і гарує та своєчасно всього не виконує. Гадаю цими днями закінчить рівенську справу. Далі в справі ліквідаційних справ виїжджає так. Після смерті Ковальського на мій домбського, М.ін. Зак Справ поставило на розгляд Ради Міністрів законопроект про асигнування нам 75 міл. пол. марок. Днів вже 5 тому справа була на Раді Міністрів, але постанова не була винесена, бо не було Сосновського. Тепер ставлять її щодня. Ми вже всі кнопки нажимаємо, аби як найскорше. Стануть Цен. Укр. Кол. Ду, польське Міністерство Внутрішніх

після певного роду поправок вдалось затвердити в п'ятницю вдруге підписаний Ма Жуп. Статут в затвердженому вигляді.
Це побудемо якщо може тиждень, аби уникнути ще яких небудь вдруге, бо справа дуже скрутна.
Далі твій виступ в справі поповнення Р.Р. я вітаю, як і твого бажання про наш Державний Центр. Твоя позиція в справі державного центру, яку раніш займав, є єдино державно правильна позиція і хто сходив, той справу державності зрадив на віки.
Кстаті, що до поповнення пропонованими Українцями Р.Р., то кажуть, що група осіб в Бухаресті, крім фахового Денченка, до пропозиції нікого відношення не має і група ~~об~~ це не консолідована, так що спішити з цим не має чого. Що до справи Білінського, то мене це обходить в нулевой степені", бо це мене свідчить про моральну високу одного з представників правда партійної партії.
Тільки що вернулася одна поважна людина з Берліну, яка твердить на підставі берлінських обсервацій, про скорий упадок большевизму в Росії, і на Україні. Сила людей

з комісарів виїхало з семьями до кордону. Все золото переведено в Швецію на ім'я тих або інших персон. Росія вся без золота. Скоро там почнеться анархія: й'ому віддають на кінець держави. До цього часу спішно роблять скрізь готують, а українці тим часом грюкають.... Подяка Наші! В кожнім разі, хто буде на нерви найсильніше діяти, той переможе. Всього Вразу не напишеш, бо то буде ціла книга. Постараюся час від часу писати. Курило — дуже поважний член Ц.К., гнибока людина, усвідомлює в собі ті моменти, які б гарантували Ц.К не усвідомлює. Сирова Нашої Класової організації і практична солідарність потрібують ревізії, у нас нема певного програму - на ці теми я тут у компанії ен-ерів веду оживлені дискусії і обміни думок. Передай Маруші, що діла йде, але за слабо. Дрогобицькому не відома. Кланяюся Ц.К і всіх товаришам. Добре, що А. І. Гуляєвич повернувся в первобутні Сосновіце.

Ваш Ю. Мигуб

Павло

4/VII ОК

До голови Б. К. – УНРП

Варшава
1 липня
1921 року.

Дорогий Олександре!

Лист твій від 27-VI-1921, переданий через Ніковського я одержав і спішу подати при спосібності як отповідь на де-які поточні вискази в листі, так і свої міркування.

Державний Центр. Сила і сила нашого державного центра полягає на тому, що він є і що не розпорошують сили, які там є і що більшість політичних груп не провадять сепаратної політики сепаратних виступів (крім розуміється п. п. самостійників). Наш державний центр – є сила українського державного руку і боку полягає в тому що він один, тоді як росіяне, яких значна за за кордоном куди сильніше ніж наші, і опінія за кордонних держав схильна йти старшим меншим себ-то в бік російським в справах Сходу Европи і що найважніше росіяне сильніші нас безпорівнянно культурно і матеріально, але будучи розбиті на кількакадетів одламів політичних і не мають єдиного центра та безпастанно борючись між собою до того увесь Славу організацію, що на всякому кроці їм мені заважають спокійно жити ніж нам. Те, що у нас ми мусимо зберегти від розкладу, бо розклад може принести різними шляхами

того кола наше безрозмежжя, того кола політичні інтриги, того кола воюють нашою д. Центр. Останні вісті, які приходять до Варшави з різних джерел, тай погляд уже видно з твого листу дають про якусь метушню, якесь шукання, якісь вагання. Власне на мою думку зараз маємо 2 справи: скорочення кількості тих міністерських і кола кабінету, і коли перша справа могла набрати поважної практики з точки погляду нашого такого становища, то друга наколи великая логічно з першого може бути предметом розмови, но наколи повстає з инших мотивів. До нашого думку треба цьому рішуче спротивитись. Я весь час був прихильником ще з Відня щодо зменшення числа тих міністерських, так ми намічали скорочення: Господарство, Пошта Телеграф, Народнє Здоровє, Пункції, Преси і Пропаганди та Жидівських Справ. Що відомства без ущерба для діла могли би бути відмінені: Сповідання до освіти, Пошти до Шляхів, Народ Здоровє - до Мін. Внутр. Справ. Преса і Пропаганда до Мін. Внутр. і Закорд. Справ. Решту портфелів, наколи справу хочемо ставити на реальний ґрунт і маємо серйозні перекони лишимо віддати відповідним особам з певними даними. Серед різного роду чуток і сплетень

згадують знову старі імена і грядучий крізіс закінчиває нинішнього людей, себто буде нова комбінація. Есть ще повалений момент, а власне, що ніби то блок, який вилонив з себе Правительство, зажадав exposé від Правительства, а Міністри de facto тільки більшу пусту ~~exposé~~ exposé. Значить маємо на лицо розвал в середині самих партій блока. Коли б я думав найти повалені дані, які б викликали таке exposé, то при всій охоті їх найти не можу. Дуже вже все відомо і нічого на мою душку гратись в якусь кошку і мишку, коли справи серйозні ідуть так.

Аналіза нашого становища. Ми тільки з того дня можемо на всю широ почати велику роботу і врешті роботу в умовах еміграції, коли будуть ресурси, без цього можна ~~нам~~ напевно на роботі нашої еміграції в Польщі, а може і далі поставити хрест. Значить ресурси будь-що-будь треба добути. Далі Сила нашої роботи закордоном буде тоді, коли з кождим в маленькій мірі будемо поєднані Українську територію. Які наші стосунки з Україною. Ви пишете, що Правительство не навязало зв'язків з Україною, очевидно це

Білінського, який хіба здорово крилає умів і умій, а значить, як ствердження, не виконав одної з найважніших своїх функцій.
Що до акції Тютюнника з її прийнято сит грано Salis, очевидно все те, що наші військові говорять має рацію, а правильність вірно на 30–40%. Я вже в попередньому листі писав про неминучий і по певному симптомам даліючий поворот польської політики в справах України. Знаходи б ми сталевою стіною стіни до Меча, а не дробились, зрозумів, на ні це би справило дуже сильне і повчальне дай корисне вир нашою Державною Центра врахували в Світі, бо не дивлячись ні на що, а ми, як Держава продовжуємо існувати і це повинні ревниво оберігати.
Я розумію, не збірається читати лекції, або поучати, а лише висловлюю свою думку аж до сумного кінця. В справі кріза кабінету, наколи вона має в своїй основі зміцнення тек міністерських людей би був, але коли з инших причин, я рішучо проти. Навіть тоді, коли з першої причини має повернути кризіс, я рахував би абсолютно виключити з яких би то не було комбінацій Огородника Тимошенка, Лівицького і кавіяр Білінського.

Міркування слідуючі: Городецький – фігура хіба для города Гайсина „уїздного полка" політик і розуміється довольні нам було все христоків Ченкіків і прочої" братії з кооперативів та повітових земств. Отдати Городецкому Мін Внуз Справ, це всьо одно як адвокатика Олексієвича Павлена Дробіра Наганкіном держати.

2) Шимошенко – „ворог нашої" партії і кождого нас зокрема. Його бездіяльна поведінка відносно членів нашої" партії в Міністерстві абсолютно становить його в ковольну правительственну недопустимість, бо ми мимо його вибрників краю не можемо. Про „роботу" цього „державного мужа" я буду докладувати Ц. К. – Це той хвасун, що збіраючись їхати на Україну, добув віза і все на виїзд до Відня.

3.) Лівицький – безпринципна, безкрайственна і бездіяльна людина, інтриган ± такі повітову пошиба, який проводяли удачні інтриги брехні і проче, гадає робить політику. Як політична фігура на Варшавському горізонті він нуль. На Українському політичному горізонті він не махітим кооператор, і наколи борона Боже хто-небудь його висовує, то це акт або кумівства сучасного міністра, або свідомо підданий провокації п. Лівицького. Його робота буде

нас відома. Чом Варшавська робота це буде предметом доклада Варшавської "філії" до Центрального Комітету. Взагалі це ледащо. За що не беруться, все мре. Так є і було у Міністерстві юстиції, де сидять інваліди, винесені з розуму, так було і у Міністерстві Закордонних Справ, коли він очолював Василько; ніякої в Міністерстві не було. Це політична вивага, блядь, яка проституює перед кожним, хто так або інакше може служити до політичної кар'єри. Тому наколи в нову коаліцію входить Швець то я остаточно проти і безповоротно і твердо вірю, що і сесія У. К теж буде проти.

4) Білінський — представник галвалізованої умерлої вчера давно партії шахраїв і авантюристів, політичних блазнів і кабінетних фанатиків. Своєю присутністю в Уряді може він можність продержатись цим руйновникам нашого національного Цілого, і як ти вже засвідчив нічого не робив для Держави і України. Як міністр, людина некоректна сам, а такою добре покпірувать стидно навіть у Тарнові.

А коли запитаєш усерйозних закордонних політичних мужів про ці фігури, то будемо мати лише веселі усмішки, як це мені довелось чути в Варшаві не раз і не два.

Що до сучасного Правительства, то я як бачу справа йде про Проповича і Кіховського. Про першого що я можу додати до тих характеристик прособ майже всіх груп, аби він був цілий. Людина культурна, коректна, аккуратка, з ясним розумом, може не така пламенна, якби то хотілось, але це лише; не комбінатор; не брехун, не інтриган; і в кінці-кінців гонеший головік. Що до Кіховського, то я не знаю, в чому там вийшла в Тарнові загвоздка, що ніби він казав, що я татарчука чи що, а другім то вийшло, що він інаке говорив, а ніби Семен такий і т.д, то скажу одно. Мені доводиться працювати тут вкупі; в де-які справи я свідомо не хочу лізти, бо це не в моїх інтересах. Я роблю свого роботу; а він Голова делегації і як Міністр Закордонних Справ в багатьох ділах має преференс і знаходить одповідальність. Про роботу М. З. Справ. буремо говорити коли я цілі дні проїду з грішми. Мушу завважити, що кріза під впливом грошей буде тогда (замість тогда) але коли Е досвідні мужі і щасливі комбінації, то Центр. Комітету видячу, як вийти із ситуації. Я себе ні в що і ні з ким не заангажовую Мене не можуть кожну хвилю контролювати члени Варшавської Ради; я скрізь бував

бо наша публіка має завжди знайомців
у 2-3 сценах і каже про свої враження.
а я все мушу знати, що робиться у польському
середовищі і як.
Що до „Волі", то я б рекомендував перегляну
оригінальне листування Пісткевського до Василька
і перегляну останню число Волі, щоб побачити
що державність пісткевського, нічим не ліпше
від державності суржуазної. Минаючи тому
рахунки персонажів у Кіковському стилі
то необходимо, щоб характеристика більш
підходила для тієї „Нової" Доби", а не популяр-
ного органу. Взагалі, коли ми всі
будемо державність нашу трактувати, як
Пісткевський, то гадаю далеко не зайдемо,
скоріш всього можна (тоді) зайхати до віденських
кавареть, а тоді (значить) і експлуатацію нашу
виховувати в (такому) дусі, вряд чи погрешне знайдеться.
Грошей напевно будуть. Я предоставив
Лукасовому данні, з яких видно що нам потрібно
на ліквідацію десь біля 100.000.000 марок польских
Сьогодні при побаченні з Лукасевичем до-
відались, що Стєпковський опору не робить.
бо Донський вчера і позавчера конферував
зі Стєпковським і той годився грошей
дати. З першою партією грошей

Я приїду в Харків. Зараз готовлю для Центр. Комітету маленький реферат по справам фінансовим, на підставі даних добраних в роботі різних фінансових інституцій. Зараз з Київським, який прийняв після моєї категоричної депеші Прокоповичу складки меморандум і проспекти і бюджети на будуще.

Прошу передати Федору Федоровичу і Матвієві Сонці що тут у мене накльовується серйозне діло і може двинемо; тим більше, що я прийшов до переконання, що нашими політичними ділами завтра брак практики і грамотности, а нашим треба якось серйозного діла зацепитись.

З своїм м-вом я в контакті. Де що зробили, провели в такій обсязі виходить: quod potuerant, fecerunt. — Словом, я пропонував би не вдаватись ні в які політичні комбінації з Гетьманом та Самостійниками, бо це дуже комбінації на піску. Кінець. Зараз, мабуть, об 8 год вечора дійду Варшавський і вони сфотографовані крізь кабінет. Зараз візьмемо до органічної роботи. Курило серйозний головік і цінна людина.

При першій можливості дам лист до Ц. К. про діяльність хліборобів, про приїзд Шемета до Варшави і про всі комбінації, які б до не були не тільки тут але й за кордоном. Разом з тим думаю скласти доклад про ~~Ск~~ політику большевиків в 1921 році. Зараз збираю „Економічну Хвилю" для складання карти господарства на Україні.

Вклоно всіх

Ваш Шемет

P.S. Останніх хвилин я одержав деякі відомості про поїздку Петлюри до Львова. Будьте осторожні не допускайте сепаратних виступів, або їхніх ні Петлюри, ні Ради Республіки. Паралізуйте вплив акції Львівського, бо інакше для нашого ухилу грозить гибель. Повторюю гибель. Акція провокаторська Львівського ідє дальше, ніж нам всім здається. Приймуть оте глупе збільшення між хліборобами. С.Р.Р. І взагалі треба справу ставити державно, а не так, як самостійники з Макаренком та іншими.

Ваш Шемет

Віденська Філія
Української Народньої
Республіканської Партії

1/VI дня 1921 р.

Ч. 8.

Дорогий Олександр Олександрович!

Одержав від Вас лист 2. 101, але уповноваження, про котре Ви пишете в ньому не було.

Посилаю Вам завірену 3/V – 1921 р. на засіданні представників партій (Н. Р. С. Ф. і С. Р.) платформу і статут У. Н. С. На 3/VI призначені вибори президіума.

В Раду від нашої партії увійдуть поки Чехівський, Шостовський і я. По місцевій ситуації рахую, що така організація зараз потрібна. Дуже хотів би зараз поїхати до Ук. на сесію.

Ногаи адреси:

М.М. Еремеева:

Vöslau, Waldandachtstr. 1.

В.О. Нисневеской:

Wien, IV., Starhembergstr. 29/21.

Н. Сурозькой:

Wien, XIX, Chimanistrasse 29.

П. Сивоваренка адрес сповіщу потім.

З щирою поздоровою до Вас

М. Хрущ.

Vöslau 21.VI.21.

Дорогий Олександре Олександровичу,
дуже я зрадів Вашому листу і дуже
дякую за інформації, бо для мене ясні,
що з Тарнова як на
зіст нікого нічого не чути.
Вашого попереднього листа я не дістав,
одержав, а, каюсь, і відповіді на нього
не написав, а перед Вашим написав
Вам аж три, з котрих Ви напевне
отримали лише одного бо на нього
відповіли.
Стан річей в Тарнові дуже паскудний.
Те і певне не дійде до добра й дуже
багато люде не знають на що орієнтуватися і дійком розчаровуються. Тарнівське положення в звязку з тим
що всі фінансові справи передані
В. [redacted], себто кинуті в прірву
комендерії тут як повна тяжкість
ситуації і нездібність щось зробити

і дійсно для цього маєтся підстава.
Ім банко Уряду дістав з них близько півтора-
ста мільйонів корон які він отримав за
останній час? З цих грошей мене покри-
ваються якісь мірки зобовязання тому як
да Кимачурова регулярно підложені його
агенти, котрі тепер називаються нашими
репрезентантами за кордоном. Не кажу
вже що Бриндзан одержує акуратно дієта
парадсяту рисл місячно на свої бюро, навіть,
парижський Гаїн /Прийми зрадник і авантю-
рист/ і той дістає.
Всі знають ретуширую В. і ті диктують
Уредові. Вже тепер не диктується що
він все пробував і не може дістати
ні копійки /15 млн.- це за продане ліквід. май-
но/. Для дипломатії оповім Вам спра-
ву з Чачи: Мин. Кол. продав був чай за 120.000 гул.
/не рахуючи бувших тут засобів 180.000 гул./ Мароє
в останній момент розірвав цю умову заявив
ші що він може продати чай за 500.000 гул.
Мар. передав чай Вас., а цей тепер, через
тиждень продає його за... 50.000 себто з втратою
в 140.000. Та це ще не все. Цей „новий"

ділець почав з того що посварився з контрагентом і довів діло до суда і тепер контр. заявляє що дока В. буде відповідником Уряду дарі він може не контр, а суд може рятуватися по всіх інстанціях пару міс. А знаєте кому він доручив діло з угорськими банками? — Бриндзанові. Той звичайно все програв, але на видачі написав велику суму.

До речі по цивільній справі з суми 50.000 до 20.000 по курсах і судові видатки.

Т. і. д., і т. д. таких факірів я маю десятки, а щоб хто небудь мав нужда їх експлуатувати то ніколи мати би не тільки такі факіри але і грошей в руках. Всі цифри котрі я подаю строго мною провірені і на всі є документи.

При таких справах нема чого дивуватися що люди зневірюються і падають з нервової лінії. Цим все й пояснюю смерть пок. в 10/12 році. Факіро у нас справи дорогий Олександре Олександрович.

Тепер, після справ, дозвольте мені

по дружському щиро привітати Вас з набуттям „ордена" і прошу Вас передати мої найліпші побажання Вашій Пані, /не знаю чи ми знайомі/. Що до Ваших замірів повідомлю Вас що житло тут у двох кімнат сейчас ± 20.000 кор. Помешкання у Відні знайти дуже трудно, а в провінції можливо і там де ми живемо теп. У пана господаря на горі віддається добра кімната з балконом і кухнею за 15.000 на рік. Треба мати на увазі що тут це вельми дорого на ба що робить життя це дорожча.

В усякім разі як що Ви будете що потребувати то пишіть мені і я Вам постараюся все зробити.

Дружина моя дуже дякує Вас за пам'ять і просить вітає Вас з дружиною.

Цілую Вас і цілую руки Вп. Пані.

Ваш Мих. Грушевський

P.S. Не відмовте написати як уложити посилки с.г. для Вас назад в Р.Р. бо від своїх я не дождаюсь.

Відень 7.IX.21.

Дорогий Олександре Олександровичу, Вибачте, що я Вам давно не писав, але причини, котрі примушували мене задержатися з листом дуже довгого змісту. За останній час я отримав від Вас 3 листи 1, 23, 31 серпня і, очевидно, за цей час Ви дуже багато перемінилися, бо вони були змісту цілком протилежного.

Коли я голову досить гарячий, але поміркований і тому я не відповідав Вам доки не розібрався в обставинах, не проаналізував становище і не рішив що мій лист може бути Вам в де чому корисним. Це я припускаю тому що тепер не існує в Вашій уяві ні персональної так і справ громадських.

Почну трошки з кінця. Ви дивуєтеся тому тихі Вашого гарячого закидку громадянству і Вам прикро відчепитися досить скептично. Були часи з того погляду цілком і тому Вас помилка сталась абсолютно. Ви знаєте що за останній рік. Вона еміграція і преса в цілому витягнула відповідальність нейтрального, а в цілому всього всіх наших кабінетів. Це мало свої позитивні не тільки в більших державах як Франція і в повній відсутності закордонної політики, а і в тому що всі емігранти що не набили собі свідомість кепкувати тільки в ресторанах тому стали ще

лише від їх відношень до Уряду. Кабінет, більше його чим більше воно буде відданим Урядові тим менше на нього звертатиме уваги. Кабінет Ваш свій власний приклад. Галицький всюди виступав проти Уряду дотеперішнього в Раді; а я, повторяю Коррого Ви добре знаєте, вже 12 міс. без пляшки і все два місяці фактично голодую з пляшкою і двома грудьми і дати мої вже кілька місяців не дають молока, Коррі їм так необхідне. Другий приклад це Василько, котрий продовжує свою гадебну працю і розширює всюди останні Комітети щоб задовольнити своїх агентів. Сьогодні я довідався що він недавно дав одному з них 1½ мільйона корон в нагороду його претензій (?) за 1919 рік. Після цього він свобідно міг переговорити з Коррі в більшому дусі своїх секретних справ, зробив великодушно що дивним болем приймаю говорити, що Керл. з ними миряться, і, невважаючи на все це, він міркує Коррий має колосальні повноваження. Дайте тепер себе на своїм місці не ми. Дайте тепер себе на своїм місці не може для Коррого полягати від обставин не залежать, а перешкоди лише і Ви зрозумієте насущні імігрантські що до Кабінетів взагалі.

Що ж до Вашого Кабінету з окрема то я думаю Ваш сказати що гілки апробую і підтримую Вашу програму, Коррі

фінансовою і в досить широких розмірах,
хоча найбільш не серед наших кадр, а
в міжпартійній сфері, що показує ро-
звиток організаторів. Зволоцькими симпатіями,
виявляє дуже рідко підтримувати.
Мій Консультації всіх українських сил.
З Вашого листа і обтяжника у мене та-
ке враження що Ви дуже не в курсі
усієї політики що веде, відносно цього
питання Уряд. Може Ви деякі були не
в курсі, а може від Вас дуже Кри-
вуле. Майте це на увазі.
Як що Ви дійсно не в курсі то зайди-
тесь мною і я напишу Вам подроб-
ніше.
Що до „Укр. Пр" то я цілком визнаю її зна-
чення і посередньо спереживаю з В.О. за
його висліди. Маю на гадці що вся нега-
барія їх принесуть. Сама по собі Гри-
буля не може похвалитися успіхом, бать-
кує посередньою, але допікати їй
нема за що. Так висуди В.О. показують
на тім що він все ще в ролю нещас-
ливої і має багато борців і друзяків с
співробітників, котрі здолують, при-
чому ця історія з Мінюком, котрий
заховав Сапіговського, це більше ніж
розпорушувати і направити весь

на Прикарпатті. Щодо останніх Ваших
міркувань про Ваш будучий прокурорський
стаж. Вони не в тім, що Ви хочете залишити
прокуратуру і не дозволяєте собі прокурорських
виступів як не радуваря I II 11/12
де стаття II. була справоздана з Вирок-
ва, але він дає іншого на рахунок
це була „легальна критика". Що до
критики окремих осіб то це є не лише
право, але й обов'язок вільної преси.
Ще число III 3/5 навчали зробило всюди
найкращі враження через Вас і Вашу
на що Ви хотіли не звертали уваги,
ми з усіх кінців дістаємо листи з по-
дяками.
Що до мене особисто, то я опинився в та-
кому стані що все з цього приводу посади,
тепер у мене є надія на маленьке діло і ме-
ні певно прийдеться взятися за свою полірку
і вільну свою громадську працю щоби про-
годувати родину. Це признаюсь на рік час
доки уряд не перестане віддавати всі нах-
рами і зрадництва, кидаючи других на злидні.
Батькові Ваші вклоніть кращого і прошу
передати мої щирі привітання Вп. Пані.

Ваш Мик.

ви виїхали мені в листі від 23 б. м., але чи мо-
жуть чекати у Відні від кабінету де, окрім Вас, ми-
ніс все тепло поляк і на визначному місці про-
стигурка Тиковський, котрий користується засу-
женою ненавистю всюди, як однаково українці
пан і агент Василька. Ніхто від цього не чекає
доброго і чекати не можна і не вважаючи на
всі напливні бажання нового кабінету він бу-
де продовжувати ту шкідну політику попереднього уряду
яку Ви мені писали в листах. Факти говорять самі за себе. Все краще
минуло як кінчилася війна, і як ви писали-
ні про реорганізацію Дипл. Корп. і тверді курс
за кордоном, а поляки йде не вперед а назад.
В самому Відні для нас міні сидять непри-
тель, ні краще мовити ненависний ворог-конку-
рент, в Лондоні хоронить мене, а Па-
рижу і Римі пишуть мої супротиві і по-
дібно не отримують ні ро распорядження,
а навіть відомостей. Вас-ть сидять як і се-
дуб. Це обставини умовні за кордоном і ще-
тому Ваші переживання, що подібне ж мені на-
дають з Польщі.

Щодо до загальної політики то мушу Вам ска-
зати що росіяни Р.Р. до котрої я цілком подібно
Вами відношення, буде повністю використаний
росіянами і вами ворогами і роз-
дмухати на свої користь. В країнах ан-
танти всюди росіяни і моркотуповці пода-
ють доклади і меморіяли де чуй рак-пвай-
фікується як „останній прихід" і „конкурс
ний єдиного українського осередку". Зрозуміло що
Р.Р. хоч би вона була вайт, чистого фікує і
була сліпо в розпорядженні бо дійсно утво-
ла „єдиний" Центр, якого не було у нас

Щоє до моїх особистих думок тощо Вас цікавить і в наступній – ось такі: Сучасний досвід показав нам (нам і большевикам) що внутрішня політика без зовнішньої нічого не варта і протилежно зовнішня без внутрішньої. Тому я стою на тім, що Україну не можна орієнтувати лише на Україну. Треба, покладаючи великі надії на власні сили, в той же час здобути собі добрих союзників без яких годі взяти в руки владу (матеріальна допомога). Як перша – внутрішня потребує сильного народу так, друга вимагає можливої консолідації наших емігрантських сил що можливо зробити не залякуванням, а лише тільки добрим словом і найперше дати що подобається і прирости її як не до державної до якої бути культурної нації. Той пайок, який Україні не зробити, буде першим всеукраїнським, а той що піде на Україну не подавши про „високе заняття" ког і візьме її, але за мить зіпсутий буде відсутній коли буде мати більше ваги, через товари що буде мати і моральну підтримку Європи про котру і сей час де про одяг. Тому ходить не о Кабінеті, а о коаліції, котра не судить лише тільки програмою як це є тепер що в закорд. справах. Сумніваюся що до її зміни доки сидять ті.

Тепер що до Ваших запитань:

Справа, про котру Ви мене згадали

17/VI 21 р.

Високоповажний
Олександр Олександрович

В відповідь на Ваш лист від 17/VI маю за честь довести до Вашого відома слідуюче:

Мною весь час приміцний зв'язок з Чечелівською філією нашої партії то через голову к-та філії т. Некорякова, то через його Заступника т. Яроцевського, котрі час від часу виїздять до Харкова. Крім того в приватній переписці з секретарем філії я використовую кожний рядок для інформацій і для підтримки бадьорости його і всіх членів філії.

Але ці інформації носять майже приватний характер, бо дово-

дитись інформувати лише на підставі чуток і неофіціальних відомостей, які „напевну" удається одержати від т. т. по Ц. К., котрі стоять ближче до всіх тонкостей політичного життя, як Я.

Отже надаючи велике значення цьому зв'язку з фронтом і бажаючи дати нашим партійним товаришам повні точні відомості, я прошу Вас прийняти слідуючі мої уваги:

1. По заведеному уже, але на жаль не систематичному, порядку Ц. К. повинен щотижня, або й два рази на тиждень улаштовувати інформаційні збори, де б робили доклади Міністри та члени фракції про свою роботу, а члени Ц. К. мали б дізнатись своїми враженнями та спостереженнями.

2. Щоби не повторювалась сьогодня

ює, на мій погляд некоректним, явищем: деякі члени фракції зокрема свої високим призначенням (тяжко розуміти не можна) лічать, що все, що вирішується в його комісії повинен знати тільки він один. і із звичайних відомостей, про які знають ще за кілька днів усі в кулуарах, дуже своїх кореспонденток робить тістечниці. —

З глибокою повагою

до Вас М. Мудрик.

Данцігъ 18. VI. 921.

Высокоповажаний і Добрий
Пане Міністре!

Горе мені сповістити і довести
до Вас з прикрістю о Вашому добродію
що до Міністерства вчас ніяку вістку
мені і моїй наглежній ще відписаного
Пр. листу. Боюся жидуючи що вчас сим
не хвилює довголіте дожидання. Що дуже
обіцяючи щирого пашого вдоволення
коштовні справу пішло виїздгал

gobrib dinb 12000 min. map. cidhrto
negarom. Thyiecentnuu cygobnu npucuah
uzo dyeo gpi dhnb oiekaiuah bycc zogi
gaibuue. Chaycidh Cumrnoba Bocnamebnoba
uzo dyb marnecenh Hoau bcec yeneub i cipaby
bzmybob nezcuu nieuib yhzg gomomuyce
cugda g Hanecyene oleni cgepuycb i bruiuuy
g gobrib. Zeeiyce g mazo thaibo Hauge cugda
hyog zelabub mene bzg gobrib Kokcyuocobhu
gda g gobrihgi ozzuuah spodub - gpheumyroen Hau
cyrecenbo! Ige pez Bce zpuzaro i zazgbaneuzo gzhuyo
i uzuzb bnuiaro Bpeun Jhuds

У.Н.Р.
ДЕРЖАВНА КАНЦЕЛЯРІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ.
Червня 19-1 р.
Ч.1051.

Літ. архів

До
ПРЕЗІДІЇ РАДИ РЕСПУБЛІКИ.

Одповідь ПРАВИТЕЛЬСТВА У.Н.Р. на запитання фракції Хліборобів-демократів в справі земельної політики та підготовчої праці по Міністерству Земельних Справ.

Не торкаючись того формального менту, що освітлення цілої діяльности Міністерства не укладається в форму технічну „запитання" по 65 ст. Регуляміну Ради Республіки, а відповідає по суті поняттю інтерпеляції в порядкові 66 ст. цього Регуляміну, Уряд має за честь дати наступні відомости:

Земельна політика Міністерства Земельних Справ спороділяється органичним земельним законом 8 січня 1919 року, підтвердженим п. 2 закона 9 січня 1919 року про Раду Республіки. Цей закон унеможливлює переведення земельної реформи на засадах иншых, ніж ті що в ньому зазначені. З другого боку, закон 8 січня до повної міри одповідає фактичному розподіленню землі поміж селянством на Україні.

В той час, коли на Правобережній Україні протягом довшого часу було чинне наше аграрне законодавство, на лівобережній Україні - ділало большевицьке аграрне законодавство, що майже до дрібниць повторює основні засади земельного закону У.Н.Р. від 8 січня 1919 року. Большевицьке аграрне законодавство останнього року ще більше деталізувало норми закону від 8 січня.

В такий спосіб, на цілому просторі України протя-

гом трьох років складалися певні земельні відносини, що опреділювалися земельним законодавством, пересякнутим революційними принципами, які наближались до ідеї соціалізації землі й в рішучий спосіб одкидали ідею приватньої власности на землю.

Констатуючи, що в земельних відносинах на Україні зайшли глибокі зміни, що в процесі революції відбулася парцеляція великої й навіть середньої земельної посілости, що ця парцеляція набрала певних цих правности в психольогії українського селянства, яке фактично володіє всім земельним фондом на Україні, що цей стан фактичного землекористування підтверджений й відповідним аграрним законодавством, Міністерство Земельних Справ стоїть на грунті найбільшої обережности в справі ведення земельної політики на Україні, аби уникнути заворушень на селі, так шкідливих для справи української державности. Але обраховуючи певні політичні і психольогічні настрої українського населення - Міністерство Земельних Справ може передбачати, що засади земельного закону від 8 січня 1919 року можуть бути змінені в напрямку проголошення ідеї дрібної власности на землю.

Тому Міністерство Земельних Справ ставить собі за найголовнійший обовязок при повернені на рідні терени негайно ознайомитися з станом фактичного землекористування, щоб роспоряджати вичерпуючими й авторитетними даними, які б воно могло покласти в основу тої земельної реформи, то має остаточно розвязуватися правним парляментом України.

В цілях переведення цього завдання, а також - внесення певних коректівів в справі поділу земель так між громадами, як і поодинокими членами громад на грунті закону 8 січня, Міністерство Земельних Справ - взаміну земельних управ, органів чисто революційного характеру, утворило інстітут губерніяльних, повітових і участкових

уповноважених, котрі мусять перевести таку роботу:

1/ Зясувати, які громади і в якому розмірі користують з запасного земельного фонду.

2/ Зясувати, які заклади, що мають культурно-господарче значіння, збереглися, яка є потреба в нових закладах, та організувати їхню охорону.

3/ Зясувати превалірующий тип селянського господарства в данній місцевости.

4/ Зясувати потреби органів місцевого самоврядування в землі: для народніх управ - потрібної кількости землі для нормального розвитку шкільної сітки, сітки лікарень, закладів агрікультурного значіння та иншого; для мійських управ-потрібної кількости землі для забезпечення нормального розселення, організації селищ фабрично-заводських робітників то-що.

5/ Зясувати розмір земель потрібних для забезпечення нормального істнування цукроварень, гуралень і налагодження продукції сирівців для них.

6/ Керувати справами бувших управлінь державного майна.

7/ Збірати потрібний Міністерству Земельних Справ статистичний матеріял.

В цьому напрямі ведеться робота Міністерства Земельних Справ: розроблюється Статут та інструкція для інституту губерніяльних, повітових та участкових уповноважених, що детально зясовує їхні функції.

В цілях всебічного освітлення справи земельної реформи так в праці Міністерства Земельних Справ, як і в роботі майбутнього парляменту, Міністерство Земельних Справ збірає всі матеріяли, що стосуються переведення земельної реформи по европейських країнах, особливо по країнах, що входили раніш в склад б. Російської Імперії. Так зроблені переклади таких брошюр та законів: 1/ земельної реформи в державах, що повстали на терені б. Російської Імперії; 2/ земельної реформи на Угорщині; 3/ земельної реформи в Польщі; 4/ Закону про

додаткове наділення козаків польської армії; 5/ Закону про відбудову Польщі; 6/ Інструкції землемірам і инших.

Що торкається питання про оподаткування націоналізованих земель, Правительство мусить заявити, що таких земель на Україні немає.- Треба думати, що інтерпелянти мали на увазі запасний земельний фонд, що розподілений в процесі революції між селянством. Ці землі на думку Міністерства Земельних Справ повинні оподатковуватися також, як і землі, що позаставлені в непорушному користуванню. З'окрема, державні та земські податки за землі з земельного запасного фонду мають платити фактичні посідачі їх. Але стягання всякого роду податків можливо лише після усталення адміністраційного апарату.

Ось основні принципи земельної політики Міністерства Земельних Справ. На ґрунті такого обережного відношення до земельних відносин, що складися на Вкраїні, воно стоятиме і надалі. Опріч тої підготовчої праці, що згадувалася в горі, Міністерство Земельних Справ розробило два законопроекти - закон про Київську Сільсько-Господарську Академію й закон про додаткове наділення козаків землею - які будуть внесені Правительством в найближчому часі на розгляд Високої Ради Республіки. Разом з цим переводиться робота по виробленню статуту Міністерства Земельних Справ, який определить так центральні установи Міністерства Земельних Справ і їхню компетенцію як і організацію місцевих установ.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРЬ

26.VI.21р

Дорогий товаришу, пане Олександре!

Сьогодні отримав я Вашого листа і... зрадів. Зрадів не тому, що Ви перекажете мені, мовляв, сварять і лають, ні — тому, що... дістав з Праги від Вас відомість на мої численні листи.

Правда обіцяється Ви їхати і до в-тів одіжкового і взуттєвого фонів.

Дякую Вам, сильно, і бійтеся Вам (бо ж сайгів ми ще мало не написали)

Знаючи докладно моє теперішнє Ваше коло у Празі не бажаю б дратувати, але надію

і в особистому житті, повідом-
лю Вас про себе. Надіялась
вчасно не дійхати з думи-
гадючими товаришами, але надії
з Жиб. не справд. Деякі були
на Галицьку бою, правда дуже
недалеко від 3-7 кільометрів
і налагодив справу безпосередньо
вчасно як і її своєю самостій-
ною перейшла на Галицьку
бік і з де-якими Німецькими
військ. Галичанами та українцями.
Відносно усіх справ Ви знаєте
з мого оригінального доклада
де я більш менш детально зупи-
нявся не буду на цьому
відносинах Польщі і Болшов

але Галоне і дуже цікавить особливо Анкіндук.
Звідси Ви взнаєте і про роботу пошти...
Ваше зауваження щодо ст. на сесію У.К. прийнято з радістю бо я все скучив за Вами всіма а особливо за Вами, любий Санько. Матеріальні мої справи добре. Хочу попрацювати до цікавого і ще вернутись у Липень 5-6 днів, щоби здихнути від а потім до Буб дорого.
Правда що приходять від своїх приємні і сумні

Добомагай де тепло, де
п'ється, а Ти й відгадуєш
усяк/потому і моє серденько
Та й тих, вдягнувшися в
моє сіре жупанко.
Найбільш дошкуляє мені сум.
Я один. І не маю з ким
душу відвести, не маю з ким
поділитися своїми болями, своїми
радощами...
Взагалі хочу з Вами подалитися, з Вами Сашку!..
У порозмовляти — щоб душа
була моє на „той-бік“.. Та
вже і приспівати за моєю
нашій молоді-повстанці.
Міцно Вас обіймаю. Вітаю усіх
комп

Ваш Костя

18/VII. 1921.

Достопочтенный

Александр Александрович!

Хочу Вас лично поблагодарить за Ваши хлопоты. Думаю, что отношение не должно мне вредить. Надо Радек поедет до Вашего приезда. Приветствую.

С глубоким почтением

Гумилев

ЧЕНСТОХОВСЬКА ФІЛІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ
П А Р Т І Ї.

„17" Л и п н я 1921 року.

В И С О К О П О В А Ж Н И Й

О Л Е К С А Н Д Р О Л Е К С А Н Д Р О В И Ч

Ч е н с т о х о в с ь к а Ф і л і я У к р а ї н с ь к о ї Н а р о д н ь о ї Р е с п у б л і к а н с ь к о ї П а р т і ї щ и р о в і т а е В А С з о д р у ж е н н я м і б а ж а е В а м щ а с т л и в о г о ж и т т я .

Г о л о в а Ф і л і ї

Ол. Ярошевич

С е к р е т а р

До Голови Ц. К. української народньої республиканської партії.

Вельмишановний

Олександр Олександрович,

дивні чутки почали до нас надходити з Тарнова: як що раніш говорилось тільки про вдержливість тих громад і про неможливість через це провадити якусь акцію, то тепер рантом заговорили про кризу, яка ніби назріває в урядових колах Тарнова. Не вірили ми цьому, але і знали про коробливу атмосферу еміграційської столиці, яка дійшла до того, що повірила обіраному гетьманові в Варшаві, яко факту доконаному. Але на великий жаль прийшлось переконатись, що це не чутка, бо нам довелось прочитати лист Вам до п. Пилипчука.

Цей лист зробив на нас гнітюче враження. „Кров заговорила у всіх жилочках" - „Ц. К. партії цьому перешкод робити не буде"

Безумовно Вам видніше, Ви ближче, але однакож і ми просили б Вас висунути нашу думку в цій справі і як що ми в чому помилились, з готовністю нам на це вкажам.

Третій рік провадить Україна тяжку і нерівну боротьбу за свої визволення. Нарасі ми бачимо дійсно

несповнення наших найскромніших бажань. Ми глибоко переконані в тому, що головною причиною нашої невдачі було не, що національна боротьба за визволення була підійнята соціально, підкреслено підійнята, а не обєднана з першого в гармонійне ціле.
Викинувши демагогічні гасла соціальної боротьби, поставивши ставку на наші історичні права, а не на модний національно свідомий елемент серед селянства — наші соціалісти не спромоглись на щось більше, як на наслідування у всьому большевикам. А позаяк завше оригінал робить сильніше враження ніж сама найкраща репродукція, то і наші підійшли до справжніх большевиків, а не їх невдалих подражателів. Багата країна, яка вже в 1918 році набрала значіння справжньої держави перевернулась в жебрака, бо її представники тимчасово тепер по чужих передпокоях і прочих лакейнях.
Не наша в тому вина і не тих людей, які є нашими однодумцями. Хотіли і ми працювати, тільки нам не давали ті, хто боявся, що прийдеться ділитися з нами нарадним добром. Хочемо надіятися і на других діячів з недорічників.
Ось в той час, коли здавалось все було втрачено, ці люде виїздять кто куди для того, аби чуйними руками спокійнісінько вдекоруватися до кращих часів по кращих курортних Європи благо матеріальні можливости ще на це позволяють.
Але не можна так просто поступити ми, бо для нас українська ідея не була забобоном, а тільки моєю єдиною мрією, для якої мало сенс наше життя.
Щиросердним напруженням вислівів удалось нам сяк так скріпити щепки нашого державного корабля і нарешті

кор стійкім показати всьому світові, що ми існуємо і існувати будемо, не дивлячись на те, чи хочтам Антанта, чи ні. Нас не визнають, але нас повинні значить ми існуємо, нас бояться, не могли значить ми існуємо.

Тов дискредитуючи навкруги свою волю до існування ми обманюємо весь світ, бо ми тільки з лиця знаємо, ми старанно рахуємо чорні душі і видаємо їх за лиці. Бо як же инакше дивитись на те, що ми заїсць тою, щоб голосувати до свого парламенту не України, уникаючись крім.

Боюся, що на нашу атмосферу вліятиме, яка дала наші кадри в Відні, боюся, що потрапу вона опанує і Тарнів.

„Кабінет Прокоповича не має довіря ні в кого". „Київський не зробив нічого в сфері міжнародної політики". „Українська справа ним від всесвітської прокляту" і т. д. ..

Нас нікто не може кандидувати в тому, що ми обовязково бажають, щоб на міністерських фотелях сиділи Прокопович, Київський і т. д. - нам бажають тільки на тому, щоб зберігти добру опінію української центру і нашої партії, яка взяла на себе велику долю відповідальності своїм вступом до Уряду. Отже ми нам не дякуємо, через що на всякому кабінеті міністр мають всесвітської пропаганді, коли нашим представником в кабінеті дали новий можливість вимовити ту одну сторо, які всесвіт може і знає. Через що інший буде кращий як Прокопович, а новий М-ть Закордон кращий ніж Київський. Нас нам мало досягнень а тих хто дійсно може стояти на голі може і десятка не набереться. Це підтверджується і тим що

Вами, які на Вашу провокацію, Ніковському і т. д. висовують нові Левицькі, Тимошенко, Бінецькі – створив надолиш і весь „сондекам" прочитав, особливо перший і його alter ego - другий. Ну що ви ж виграє управничена справа від того, що на місце Прокоповича або Ніковського сяде Левицький. Гадаємо, що справа не нічого не виграє, а погіршає. Якому більше до Вам не відома діяльність того ж самого Левицького починаючи від Рівного і кінчаючи Варшавою. Пригадайте собі його сильну діяльність у Житомирі в Рівному і його кривавий приказ випустити Вас з вязниці в середині квітня – наказ, котрий видавний був безумовно з цілого надію, що про Вас забудуть і Ви дамиться на ласку большевикам. Пригадайте також період його варшавської діяльності, період, повний терору, безпросвітного і безмудого пьянства і „прізвище похоронних" кожному до волосного польської дефензиви включно. Пригадайте його весь час надзвичайну грубість відношення до Вас, коли він Вам в очі говорив одно, а також своїм приближенням, як Михайлів і Ржепецький говорив другі, сміявся над Вами і казав, що стоїть Вас помалити порядненько, як Ви забудете про все і тоді виконувати всі його забаганки.
А його знаменита дипломатична діяльність в Варшаві, де все пов'язувалось кінчана поручниками Бельведеру, кінчаючи сержантами дефензиви, різними пьянчужками у Ніколаєвича і Ржепецкого і який міг надія перед кожним, що був повинен бути рад я не буду вже говорити про його старань отоварувати себе мільйонові підлаштувань і прихлібарів. Ми гадаємо, що його фізіо „посилка сюда", аби він дав видадуть на говорячо нашого політичного життя, аби його забрудити.

Київський нічого не зробив в сфері міжнародної політики, але, на ласку Божу, що можна зробити більшого в наших обставинах. Сьогодні рано ми були від Львівського і Пешкарі, коли вони були в Варшаві, що він не Англію дивне, що Франція вже видає, через дві години Англія вивне, а Італія не може ні коня не випустити, коли сам Міз. Зак. Сир. Львівський сказав, що ніяк день остається до виїзду (очевидно рахують, що Єрмілів буде їхати до Риму тому дні, а то два дні все обробиться). Але як слава Богу ми не виїхали ще й досі і здається вже нічого з нас надії виїхати. Другі нас не переймають. Одно тільки можливо сказати, що тільки для того, щоб дати Італії просити Махінаціями свого авантюрника в Кадарі, для чого нічого й крім роспочинати. Не будемо говорити про його прибуття Тимошина, його нещастного, фільмує якого ані Міз. Вн. Діл. добре відомо. Один нічого не зробить, другий теж, той негідник, цей теж пакість, а довгонос запитує Ц. К., що зробили наші представники в Кабінеті. Що зробив Міз. Преси і Пропаганди, де на силі підроблюючої літератури, котрою він щодня заливає Україну, а тому Міз. Внутр. Справ не отворив уїзд кадрів тих людей, котрі б виїздили на Україну для роботи, забираючи з собою величезні тюки літератури, де ні бодай пропаганди загальної, які не вважають конче на те, аби привернути публічну опінію краю Європи на наш бік - всього цього Міністр Преси і Пров. не виконав. Але нікому з нас в голову не прийде зробити нам цей закид, Олександр Олександрович, бо знаємо що при тих обставинах і при абсолютному браку коштів, ми нічого більшого зробити не могли. Будемо ж безсторонніми і скажемо собі відверто, що Варшавський Центр для

тим багацько дробів, що він існує, а що у приїжджій Міс. Зах. Укр. не їхає французький, або англійський посол, а до прем'єр Міністра не заїздить і котрого навіть старого жартівника, що ж буде пропонувати, ці Тимошенко, ці Жаботинський чи Левицький - все одно справа наша в комісії разі не покращає від того.

Відносно п. Жаботинського і Тимошенка проходить у нас тут перед очима і ми одно цілком можемо сказати що на всі цивільні поважні очі: особи ніяк людей брати без видимого порівняння більше і привабніше вражіння ніж особа Левицького і його гарнітурами Михайлівським і Виноградським. Своє гостинне право в Варшаві уі господа, тим що вони як кожний більшовик краще від Винниченка і Р.В.С., утворили навколо за управительським руком окружний секретаріят, університет У.Р., гайдамацтвом і т. д. Та очі з нас не зіграли тут, а Михайло нас сидо приймали при дверях Левицького, що цілком вірно, коли приїхали Жаботинський і Тимошенко, поїхали погинали з надією комендатурою, що управительський рух - це не є це Петлюра, Левицький, Мазепа, Михайлів і т. д. і т. д. Але обіцяними перемінами після Закарпатського референдуму і надіями - рідними, ця не маленька. Одна і тепер, коли Польща розгромлена на Заході, коли з півночі вона має фізично не спротивних партій найбільшого краю, коли Чехословаки поперли фронт і закинули вже сонду з Румунією, а тепер проводять переговори з Кенгуріо, коли більшевики, а після них найбільший Росії з'явиться будуть небезпечні сусіди, можна сказати з певністю, що Польща дивом коли судьба в самому найближчому часі приступить буде кваріти своє око в бік України. І горе нам, коли в цей момент нашу акцію будуть вже проводити Левицькі, Даценки, Михайліви і т. д. Над цим слід би було

по думах.

І через те ми з огляду на всі обставини вищі рахуємо своїм партійним і громадянським обов'язком довести до відома Ц. К. слідуюче

1) Варшавська філія вважає за бажаним аби в сучасний момент Ц. К. партії прикликав руку до ніякої боротьби за міністерські фотелі, яка розпорядиться очевидно ще в інтересах певних осіб.

2) Варшавська філія вважає можливим знайдить сучасний момент відповідним, аби Ц. К. зробив заходи в напрямку переконструювання всього складу державного апарату відповідно тим обставинам, в яких зараз українські уряд знаходиться. Через це варшавська філія вважала б бажаним, аби Кабінет Міністрів був скорочений. Залишив тільки найнадійніших міністрів на чолі філії мусять бути тільки слідуючі: Міністр. Зак. Спр., Міжн. Контр. Спр., Міжн. Вітроч. справ і Міжн. Фін. На чолі кожде би також як і досі. Для підготовчої законодавчої роботи могли б залишитись комісії: Р.Р. Індивідуально скороченими бо і їхні уряди.

Філія була б дуже рада, як би вона одержала відповідь по всіх питаннях, зазначених в цьому листі.

Привіт всім партійним товаришам

Д. Кудлик

голова Варшавської філії партії і член Ц. К.

2/VII 21.

Варшава

Варшава 9/VII 21

Вельмишановний

Олександре Олександровичу,

Ваш лист з 4/VII ми одержали. Дуже дякуємо за ті цікаві інформації, які ми в ньому знайшли. Просили б дуже і надалі інформувати нас про політичне життя в Варшаві - для нас це одне дуже важливе, з якого ми можемо черпати підставу для правильної орієнтировки як в діяльності нашій, так і взагалі політичного Центру. Досі приходилось дещо кореспондувати з інформаційним і другим і третім рукам, що до того бувають часто тенденційними.

З Вашого листа ми бачимо, що окрім різних фактів ми

фізично на У. К. немає.

Що до окремих точок Вашого листа, то ми як що і говорили про сміливішу акомодацію Жарнова, то радше тому, щоб Вам було менше клопоту, що наша партія єдина, котра може дати Вам стрічу в Галичині з соборянами, конгресівцями і пред. кулуарівської ґрупи.

Далі для нас є анеґдотою, що д. Левицького не можна допустити на поверхню політичного життя, бо занадто він уже відома фігура серед українців, а серед поляків він не користується надто поважано - це є фізія українського горлопана, який гадає, що він найрозумніший від усіх і що він весь світ може „обкрутити". В цій справі не буває Вам навіяв. Політичну точку в Варшаві прибличує фізіономія конституційної Михайлівна І нам дуже прикро, що ні його

комбінації: вступити в опозицію.

Що стосується п. Ковальської, то ми нічого не можемо сказати про неї ні доброго, ні злого – про це хай краще розкаже п. Пилипчук, котрий з нею був так довго.

Гадаємо одне, що це все була одна з сотні провокацій ген. Зан Сир., яких до цього часу мала Ч.Р.

В кожному разі нам здається, що його міг би в краківській газеті тільки п. Пилипчук.

П. Пилипчук товаришував в Варшаві дуже добрих осіб і при цьому в колах, котрі дуже негативно ставляться до української політики Польщі. Взагалі було б найкраще, аби Польща цілковито забула про Варшавську Спілку Лівицького і присяжних, з якими вона ще і досі ототожнює українську справу. Я переконаний, що в недалекому часі Польща буде стояти на шляху актив-

ної вистави у нас, а фінансові ак-
ції в Польщі на нас погляд м. Ниж-
чук був би найкращим.

Взагалі було б добре як би Варшавська
виставка була в наших руках. А фінансо-
вого як що не Голова Варшавської дирек.
Українською кишеню, що нашим комітетом
мені би бути нам, а сама м. Романенко
мені би бути нашим і надавати мою
комітетській порис-конкурса. Про себе
нажер і не говорю, то вже від проф
місцевих відомостей м. Михайлівським ставиться
за те, що підтримував Тарнів чуже його фільм
кар в Варшаві, відмовився без одної копій
ки грошей, вів при цім перебивався
буквально і хліба на квас, а до кого звер-
нувся з допомогою на несправедливість аб-
солютно не дали...

На цьому на разі кінчаю.

Ще раз прошу Вас, шановний Олександр
Олександрович, надсилайте нам шар з
підписаці Ваш.

Щиро вітаю Вас і всіх товаришів

Ваш Довженко

Відомо

Дорогий Олександро Олександровичу,

Прийшлось повідомити Вас цим листом. Подавець листа той поліцмейстер бракер, який, можливо пам'ятаєте, був в Січні 1918р старшим до доручень при тов Військ. Міра Жукі[illegible] ському. Тяжкі часи пережили збройної праці[illegible] дів з нами. Коли повернулись до Києва 1 Берез. Сім прийняв діяльну участь в повстанні Національної України, як поліцмейстер гвард. Пащенко, молодий бувши на рахунку неповнолітніх і з 1919 року доказавшого це ім'я, що мешкав далі на службі в Києві у большевиків. Дуже працював над ви[illegible] сновком спадщини, який тягнув в комісії в Харкові розглядувався. Але п. Безбурко дозволив висловитись що часи Центральної ради - це період руїнації і анархії, забувши що він сів на головну посаду при гетьманській діяльності зусиллям діячів цього періоду анархії, правда діячів не шкідливого штабу, до якої вони тепер не належать, маючі погляд на тодішні обставини як на анархію, не зважуючи їхні як історія.

Зробилось це на тій вовчій шкурі кацапам, далі не баченої досі оскіки не жалівують.

В першу чергу при чистці управління армії від „несвіжих" людей і від дальшому анархії 1917 р попав я, бо „на" начальницькому місці Генер. Галкіна о майому підвищенні п. Петрушко поклав резолюцію „незгоден", не вважав мене з заслуг попередніх і не зважаючи. Павлюка відновив, о той же анархії. Мало тов. Мєд попередник що я дізнався вимогам мойого фронтового армії 17 річника, а також звання неуважування з „палок" на звільнення, уважу з Українською службою. Зараз заміняв складання рапорта о звільненні, в якому зазначав на-вісіть мойого погляду на наше внутрішнє майбутнє і хаотичне суспільне і край при першому рукаві Тимчасовому, характеризуючі В. В. Раду, Керенського Генер. Щтаду з Верх. Головк, тощ кість повалити банкетів посипувано, дійсність Увесь і гнітка на шкоду поводирів, підрахунок

діяльності і т.п.

До Вас прохання дорогий Олександр Олександрович в тому, щоб Ви зачаткували Вашою співробітництво в кращі часи найактивнішої творчості не будучи заплямованими персонами, як тепер підмуджена сумними керавниками весь той період. Ледумець без причин полкав братера викликав обурення серед нац.-свідомого українського армії, а особливо примітивних записів його руками на обі вуха, шляхетно-старого в творчій діяльності полк. Ємчевського, який за часи нашого перебування в Житомирі в вересні 1918р був нам нач.-штаб «радчей команди» при гетьмані південно-західн. відділу, а активно вступив на укр. службу 1 Травня 1918р в середині Ясновельможного через 2 дні після повалення влади Центр. Ради. Хіба офіцера призначають люди мають бути цілком чесні, щодо цього полк. був в одній дивізії з нами особисто, яка призначає, де тут зрадника діла, де ж заслуги, стаж, де хороший добірний штабний кандидат? Це ж експеріментатор.

Сучасній російській армії більше немовляти, де інструктори не забезпечують певної сили кожного, особливо старого, працівника. Але я дуже прошу Вас і маю Ви попросите Кіпіна Калінковича гарантити чесне ім'я моєї, як собак здібних на цій праці, може Ви з'умієте тім небудь допомогти пану. Дякую при обговоренні кандідатур в раді Міністрів. Справа має значення загальне і важливе, а не лише персональне. Бо коли ми дайдемо до різних перевотів військових при перших кроках на своїй землі, коли будемо байдужні. Бо вчора закінчили підбір відповідного переписку (для чого?) і показати працю. Вирішить часе удачу, дорогий Олександр Олександрович, бо я запевняю Вас, що не можу вірити тому, що зараз робиться, і хочу на покій, поки не здійснюється і не пройде ця плутанина, яку я чекаю. Мій друг одначалось і мною поїхав і чекаю поки болить вісь. Буду противатися з драмою в Київі, дітям тай буду може дасть які небудь гарантії для роду земель, до праці, не буде цілком ніякої?

Ваш. М. Шевченко.

„Перед українською революцією загрожує катастрофа. Її критичного болю не повинні обставати. Коротка забавка, не загрожує їй ніякий вогонь, не являються нові кайдани, Деникіна, Петлюри. Навіть не це критичного, на що так вказує вам клас „капітуляції" Совітів, що ось ось вибухне велике повстання в самій Росії: з фронтової смуги не ограмовано ні стіну, з усіх боків лежа дорогів і повстання повстанців української революції не буде ніколи так добре й красиво, якщо воно зараз є."

„Людяна справа на Україні? Не говоріть дошкуль, що тут філа далеко краще, що українці тоді мають гарний. Що це значить? Що Україна приложить свої сили оборонити більший кордонізм бувшим, як досі. Кінець не може остановляти, що укр. уряд не схоче відповідати помочи (!) російському пролетаріяті ... з тісно пролетарською засади спільнішим Соціалістичним обрядом."

„Критичний момент на совітів коліжки. Зимно їм багато ворогів, багато сили волі, але терпіння досить коли ще один досить більше, що українське місто не сповна Європи, не відповіла тихій оборонній армії, що може виводити найширші народні маси" („Критичний момент совітів" в „Вперед", т. 117

У. Н. Р.

МІНІСТР ШЛЯХІВ

"_____" 192 р.

№ _____

"Радянська Україна є в цілості лише чужий, який більшовики силкуються і надалі залишити в нас. Це є просто великодержавництво Росії. Всі пропозиції вести безпосередньо з Москвою кольорових карток. Весь адміністраційний апарат керується в бік Москви, а не України. Безпосередньо до Москви йдуть: донесення, листи, телеграми."

(І. Чер-ко 7. 142)

Voslau 2.VII.21.

Дорогий Олександре Олександровичу, Ви не можете собі уявити як приємно мені було отримати ваші скорі і милі відповіді на мої листи.

Уявіть собі що я тишу листи різних романів, тишу по всьому світу цілою кореспонденцію у Туреч. Франції, Англії, Італії і пр. і нема ніяких вістей до цього часу знав що це порядкова повітря і від наших ні за яку ціну відповіді не дочекаєшся.

Тим більше мені приємно що є людина з європейськими поглядами, а ще більш приємно що це ваша. Ви.

присутньо просто до діла що рорказ-
ав нашої закордонної політики, корра,
як Ви пишете, очевидно, не підготова-
не до моменту.

До того що писав Вам про нашого всемо-
гущого додам згадку з листа дуже цікавої
і повасної особи, корра в тих близьких від-но-
синах з французами: „я дістав відомості від
французів, пише він, що „він" під час війни
стояв на чолі пільської організації. Те-
пер тому разу на завше заборонений від-
усі країни антанти. І хто тут же
Уряду УНР?" Тому тяжко відповісти що
про це не знає ніхто дай хто не може
знать. До цієї фігури відповідає апу-
рат. Наше представництво в Європейсь-
ких виглядає так: 1) Сама, коррою Ви
знаєте не хвалить нікого і, коррий до
всіх своїх дефектів неспокою і с-фь-
ської інертности додав ще що є голо-
вою довіреним В. Ґ. Витримки з листа
з Парижу: „ Відносини французів (орр.

кол) до нас сейчас різко змінилась на-
лісце попереднього вбійливого і нез-
кернього ренер гуси лише грубе-
ри і абразії". До цього треба додати
ще „терористів" укр. спр. при
рамерінім Міністерстві Закордонних
Справ Галіп, котрий є відомий
як агент В. і недавно приїздив до
Відня на побачення. 2) Рин-брат зга-
даного Галіна, старий буковинсь-
кий москвофіл. Знаходиться на пан-
полірисі як ми на австралійській.
3) Берлін-буковинець і давній агент В., „Сьвя-
тощее звено з галичанами родину П.
4) Лондон-галицький урядовець, котрому
кол права не росли. Не бувши зна де Київ
а що до Полтави то й не питайте.
5) Болгарія-старий буковинський москвофіл.
6) Америка-галичани
7) Присова служба Британських-Буков.
8) Ліквідація всіх кол. Краєвих-Буков.

9) Туреччина - наш і певний дипломат, і ворог рік без грошей.
10) Відень - Ви самі знаєте.
11) Рада управительок Буковинець.
Всі ці місці, окрім 9 гроші одержують / по дуже не акуратно /.
Спосіб управління місцем мені доклад-но відомий на власній шкурі. За 5 літ-ньої керування місцем я не дістав ні одного розпорядження ні, навіть, пасної поради на всі мої часті доклади і запитання.
З цього короткого нарису Ви самі можете судити, чи підготована Європа до нашої політики чи ні. Правдоподібно що Ви поділяєте мої думки що до даної дійсности, але прошу другим разом ск. що Ваш буде щиро.
Тим часом хочу Вам дати одну пораду: можливо скорше рятуйтеся і тікайте тікати далеко із цього гадюшника. Всього Вам кращого Ваш Михайло.
P.S. В. програв тяжкий процес.

Вчора спізнився на пошту і тому сьогодні докінчую листа:

Перше за все неприємний казус: справа з гаєм програна. Юридично програти цю справу було абсолютно неможливо. Тут явне дивування. Зрідка осудливо висловлюється про Берлінський будинок таємно проданий за 2.000.000 м., куди певногомо де. Прихильно відповідальна особа відмовилась відповісти на це запитання Вашого парубійного товариша Т. п. Коротко: це повторення супутніх у всіх деталях, але в ще більш недозрілій формі, бо тоді для Уряду було виправдання перед обставин і особи Супрута тепер обидва ці фактори відпали. Мій прогноз: Коли він зрве все що можно буде дістати, на все плюне і покладе в кишеню зарахувавши собі тягар по 3-ій посаді „гаєнь видрки" і т. д.

до речі, чи знаєте Ви що справа з нашими депозитами з часу коли він за неї взявся принципій найгірше положення. Репутація цієї особи така що Англійська Колонія занепокоїлась і вжила відповідних заходів. Фонди мають бути передані або в її розпорядження або до Ліги Націй. Це відомості цілком офіційні і я за них цілком відповідаю.

Вчора я помилився Румунію. Помилку раш Ви певне знаєте. Ви 3 роки висиджували. Тепер треба пригадати ту увагу що ваші гроші, котрі там обертаються з часів Тассіка не раз не були ревізовані і тому не допускав думки про ревізію.

Тепер новий пікантан. Він заявив уряду і своїм уредовцям, що гроші в касі нема і що утримання дані виплачувати не буде і через 2 дні вкрадено 400.000 лей. В якій другій країні посол мав місця цього подати на дезінсію і зажадати ревізії, у них обмежуються мовою і все тим то кінцо. Я Вам подаю всі ці відомості не тільки для того щоби Ви їх ви-

Корисний при нагоді, але і дуже
того щоби Ви могли уявити собі
настрої еміграції, котра все ще має
все бажає і хотіла самостійно вже
при закінченні яке у неї може скла-
стися відношення що до Державно-
го Центру. Вона переважно емігранти
виходці що ті хто раніше зрадли-
вали, продавали і гальбили Уряд по
цілій Європі і благодійствують, а інші
і патріотичні (Гасенко), а ті хто
працював ідейно? За прикладами на-
далеко ходити, я сам 11 місяців на кур-
зі, до уроків 3 місяці і ревір 8 гроший
не одержую.

Тепер до цього додайте самий стан
Уряду. Не думайте що хто небудь буде
вичувати Пік. що він сидів два
місяці місяці і нічого не зробив.
Всі вичувають Уряд за те що він
не дорубив Пік. В дні вибухи сира-

ку, або так або інак і відповідно посту-
пити себто виїзд або ні. Всі гадки
друкують за свою справу Савінковсь-
кого Конгресу і як наші. А про відповідь
про Лв. по приїзді чуєте місяць сидь в Теф-
лові, а не їхав до Варшави? От зі спра-
ви, котрі грозять емігрантові і рутинного
тут за кордоном ретрограда відсталих людей.
З ким не можна говорити всі приводять
аргументи, з котрими трудно боротись.
Широко я Вам росписався, дорогій
Олександре Олександровичу і не жалую
бо знаю що то тішить до дідка. Не одповіре
прошу що скоро з мого листа Ан.
Мих., Вал. Вас. і Сер. Пр. я їм не пишу
бо від них відповіді сподіватися трудно.
Відносної досі немає і коли вона
буде про знаю. А дуже б хотілося [illegible]
кати.

Всього Вам кращого
цілує Вп. Пан.

Ваш Михайл

15. VII. 1924 р.

Дорогий Олександр Олександрович!

Посилаю Вам платформу і справу
У. П. Ліги Націй.

Коли ще ця організація „в повітрі"?
Що торкається Нац. Союзу, то його
справа затихли зовсім.
Мене дуже цікавить справа Тарасова.
Як з кабінетом?
Завтра я на три дні виїду із Відня
і потім напишу більше.
26/VII р. Відня приїзжає Моркотун для

якої-сь спільної акції з Петрушевичем.

З щирою повагою Ваш

І. Франко

Напишіть який погляд у Грінченка

на п. Василька.

16. VII-21

Дорогий Александре Александровичу
що Ви замовкли чи дістали мою
листівку від 3/VI? Не що ні то не симптоматично. Були деякі відомості з Харкова
що і як кінчилось. Тут повна відсутність інформацій і відповідний
настрій. Новин заслуговуючих
уваги поки що немає але
чекаю їх за тиждень. Поцуї
Наташку. Вирвіт друзяки
Ваш Мик

Absender: M. Jeremiasz
Waldandachtstr. 1 Posen

Post.

An Wel. Pan. Al. Kowalew-
ski
in Lipowa 25
Tarnów
Polen

Рогатин
19 липня 1921 року.

Сімдесять штук (70) примірників часопису „Вісті України" число 1-2. від п. Міністра Земельних Справ О. Ковалевського одержав

Директор Департаменту
Пропаганди М-ва Преси Про-
паганди

О. Чапля

ДО ВИСОКОПОВАЖНОГО ПАНА МІНІСТРА КОВАЛЕВСЬКОГО.

Комітет допомоги військовим інвалідам УНР. має за шану запросити П. Міністра з родиною на великий концерт з танцями при співучасти Українського Хорового Товариства та військової оркестри 5-го полку кінних стрільців на день 14-го Серпня о.р.о год. 8-1 в салі "Касино".

Дохід призначений на допомогу організаціям військових інвалідів в таборах Військ УНР.-

З А К О М І Т Е Т

Д. Вербицький ... П. Васильченко

W. P. .....

Komitet zapomogowy dla uchodźców z Ukrainy ma zaszczyt zaprosić W. P. wraz z rodziną na

Wielki Koncert z taneczną zabawą

przy łaskawym współudziale Ukraińskiego Towarzystwa Chórowego i Wojskowej orkiestry 5 p. konnych Strzelców dnia 14-go sierpnia 1921 r. o godz. 8-mej wieczór w sali Kasyna. „Dochód przeznaczony na cele dobroczynne". Strój spacerowy.

ZA KOMITET:

Czerwiński Józef *Pasiczenko Michał*

Липова 25.

226

Керуючий Справами Директорії У. Н. Р.

9/VIII 1921 р.

Високоповажаний Олександр Олександрович,

Маю за честь повідомити Вас що п. Головою Директорії Головний Отаман Вам зайти до нього сьогодня о 12-ій

З правдивою до Вас повагою

М. Мирошниченко

15 Серпня 1921 р.

Начальник Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, складаючи свою пошану, має за честь сповістити Пана Міністра Земельних Справ

що ПАН ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ запрошує його до себе в службових справах 15 цього Серпня в 12 год хв. сьогодні

Consul de la République
Démocratique Ukrainienne
à Dantzig

Dantzig, le 29 Серпня 921.
St. Elisabethwall 9.

Високоповажаний Пане Міністре!

Вх. 1/IX

В'їзд до Данцігу відчинений від 22 Серпня ц. р. Спасибі за ласкаве повідомлення про Консульство в Данцігу всегда стоїть на високій своїй обов'язків і про потрібні інформації вказки і буде пригодним інструкціям, котрі ви ласкаво висилати цієї канцелярії ґрунтовно Міністерство Пр. і Пр. надсилало раніш і надалі буде висилати в відповідності до описаних цілей і інтересів на користь Державного У. Н. Р. Центр.

Що до опіки описаних пригодних суден під чужим прапором і приналежність на нашому боці, того не можу на певний час сказати через тимчасовий початковий генеральний Консульство але це вина нашої дипломатії і безпосередньої ціна не вина в цьому пригодним відповідним і потрібним дозволенням (Ваших Сторін) і самим можу зазначити що коли ми перебуваємо до відносин на деяких Україні по ~~xxxxxxxxxx~~ нашій мірі відчинений Данцігу і його

бонить всі державні європейські, позаяк не дасться себе випередити другим державам, яке кожний день нас може дезорганізувати в самій основі і цілий довголітній труд України всіма можливими засобами. Коли прийдеться все і потребою самої України, яка відповідальність за ці вчинки, падуть перш почім з Данцига, яку я дорогою шляхом, але треба щоб Центр також активно-треба діяв. Ще раз зазначую Вам Високоповажаний Пане Міністре що як вже, що на дорученому мені теперішньому посаді Данцігу, змушена вважувати цінним і надійним. Говорю, вже позаяк безпосередньо перебуваю в своїму і спілкуванню з найвищими урядовцями і можу тих вказівок не повинні нам упередити праці і навіяки і тим на цьому місці. Мою на думку польського Комісара в Данцігу Папроцького (Данциг вільний потім але Міністерство Закордонних справ вільне ін. с. польське) Комісар призначений при своєму посольстві в Відні дещо цікавому що

1) Данциг не входить в інтересовану сферу Польщі

2) Данциг відповідальний від Польщі окремим Комісаром і дипломатичним

3) Договори Польщі з другими державами не обов'язують нейтральну Данциг

4) Делегація Української Державної Народної Республіки
уповноважує з Польщею договори і конвенції
5) Сейм має право вибору кандидата від уряду Української
Народної Республіки і Р. Комісар Державний не
вважає його існування в Держави Консульської
У. Н. Р. порушує умовності права і може
бути casus belli а до цього доручається цим
Польський Надзвичайний Комісар Повноважний
6) Консульство делегації має свого існування
спорудити договори відносини з цивільно
цього польського репрезентації.

Інформуючи Вас про це Пане Міністре
я надіюсь що Ви будете ще розглядати як
Проект прийнятий ука вимагає негайного
вибовіднення в цьому. На цій підставі це ціла
ва повноважність як уявлення цивільних Уряду
одного Консульства хоча воно не будує сейм уряд
ників, спільно в Україні ще дипломати їх з Укра-
ходів як вислались з повноваженнями з Германії
в Совдепію ще що уявляючи цілі дорадчий
ці дотичності в одержанню від ado вступ
в цивільні вищі цивільні ete. etc. Я певно
надію що мій цей висновок Повноважний на
власну руку із власних інтересів а Пол. Уряд

Коли щось про це, що треба мати таємну роботу.

Я писав про це до нашого М. З. Сіф. але не знаю про долю цих вусіто в цій сумній справі. Ві. -

Вернімося до справи пропаганди в дозвільно собі висвітлити погляд про справи емігрантів. Вихідний усіх в цьому відношенню переведено цього Міністерства слово постійно висилають (без оцінки) звіти і інформації і ін. п. все в перекладах на відповідні європ. мови. Приміром для дальшого використання бажано мати кожні звіти

а) в німецькій мові . . . . . 6 примірників
б) " англійській . . . . . 3 "
в) " французькій " . . . . . 3 "
г) " українській " . . . . . 1 "

В цьому частині листа пропонувати кожну чергову Не маючи відповідного Вашого апарату для перегляду і перекладів і цінну було що цього дуже цікаві матеріали доходять лиш до відома голови земства, зберігають і ... йдуть в архів. Нам потрібна документальна інформація, до якої користаємо з уваги. Деякі матеріали дає пропаганда дещо і на наш Європи. Коли є якого сотрудника цікаві в цьому напр. пре[illegible]ставництва Петрі і постійно листувати висилаючи вирізки і ін. д. Як добре відповідного

Consul de la République
Démocratique Ukrainienne
à Dantzig

Dantzig, le .....
St. Elisabethwall 9.

Однак таке питання справить. Консулат в Данцігу. Данського щодо цього виборчого права і ще в цьому питанні переконаний, оскільки тільки питання національності і т. д. або користуватися виборчим правом, чи ні, вони повинні вони повинні переконати і перетворити в дійсного права питання.

Що до інтересу по суті то дійсно деякі події давали б збільшення большевицьких настроїв про Балтійське море. Це безперечно підтверджується і протилежністю населення до того, що за або, чуд за чуд за до того большевицьких революцій. Вся Україна повинна протистояти Балтом і світом а Європа повинна це зрозуміти через на Міністерство ін. і ін. а фінансове все і це дозволить і інформаційний матеріал.

Прошу прийняти висловлювання Вами міністерства Данцігу глибокої шани

Консул У.Н.Р. в Данцігу

Kopia

Komisarz Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Gdańsku
I N= 5983

Gdańsk dn. 6 Sierpnia 1921 r.

Do
Pana Klima Pawlera
w Gdańsku

Z polecenia mego Rządu mam zaszczyt zawiadomić Pana, iż na skutek Traktatu Pokojowego zawartego w Rydze 18 Marca 1921 r. ze Sowieckim Rządem Ukraińskim dalsze urzędowanie Pana w charakterze konsula Ukraińskiej Republiki Ludowej stało się bezprzedmiotem. —

Komisarz Generalny
(podpis) A. Płuciński

вх ч. 3805 20/IX 1921 р.

212

PARIS, LE 31 Серпня 192 I

MISSION
DE LA RÉPUBLIQUE UKRAINIENNE
139, RUE DE LONGCHAMP
TÉL.: PASSY 94-48

До Пана Міністра Преси і Пропаганди У. Н. Р.

Ч. 1003.

Високоповажний
Олександре Олександровичу,

Вашого листа з дня 22-го серпня, ч. 346 одержав. Матеріали, які надсилатиме сюди Міністерство Преси і Пропаганди, стануть мені в великій пригоді і будуть використовуватись моєю Місією в відповідний спосіб.

Той матеріал, який досі до нас надходив- незавжде регулярно і часто з великим запізненнем,- Місія по можливости використовувала в формі комунікатів, що розсилалися до тутешньої преси, по ріжних інституціях та до де-яких окремих осіб. На жаль, тільки в рідких випадках можна було добитися, щоб щось з того попадало до тутешньої преси,- тільки маючи спеціальні для того фонди, можна було б поставити цю справу ширше; але ж, поки що матеріальне становище Місії остільки скрутне, що вона абсолютно не може робити витрати, які б могли б дати можливість поставити цю справу скільки-небудь широко.

Що до інформування Міністерства Преси і Прпаганди з боку моєї Місії, то мною буде зроблено все можливе, щоб воно було своєчасне і по можливости всебічне.

Приймiть, Пане Міністре, запевненне в правдивій до Вас повазі.

О. Шульгин

К. м.
Переслати по адресу
30/9 21 р.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРЬ
УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

„ 11 " Серпня 1921 р.

Ч 1487.

м. .....

До п. Міністра Земельних Справ.

Маю за честь повідомити, що згідно постанови Ради Народніх Міністрів 10 Серпня б/р. Вам доручено керування всією справою Пропоганди в Українській Народній Республіці з підпорядкованням Вам Міністерства Преси й Пропоганди.

Додаток: Витяг з журналу засідання.

В.о ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРЬ

В.о.Секретаря Р.Н.М.

В И Т Я Г

з журналу засідання Ради Народніх Міністрів IO Серпня 1921 р. ч. 120.

СЛУХАЛИ п. 7: Зачитанний Головою Ради Народніх Міністрів лист Голови Директорії в справі сучасного становища Міністерства Преси й Пропоганди.

ПОСТАНОВИЛИ: Доручити Міністру Земельних Справ Ковалевському керування всією справою Пропоганди в українській Народній Республіці з підпорядкування йому Міністерства Преси й Пропоганди і з дорученням йому виробити плян організації пропоганди на нових засадах; цей проект внести в найближче засідання Ради Народніх Міністрів.

З оригіналом згідно:

В.о.Секретаря Р.Н.М.

Ст. Діловод

Копія.

Наказ
Директорії Української Народньої Республіки.

5 серпня 1921 року.

ч. 48.

Рада Народніх Міністрів 5 серпня 1921 року ухвалила:

„З огляду на фактичне припинення функціонування Ради Республіки та за уповноваженого в артикулі 8 закону 9 січня 1921 року „Про Раду Республіки" рішення уповноважень депутатів першої легислятиви Ради Республіки вважати першу легислятиву Ради Республіки закінченою. Констатуючи, що Рада Республіки показалась в такому стані, що не змогла перевести скликання нової легислятури, Рада Народніх Міністрів має прикласти всіх зусиль, щоб скликання нової легислятиви відбулось в найкоротшому часі."

Згідно з зазначеною постановою Ради Народніх Міністрів, наказую: першу легислятиву Ради Республіки вважати закінченою, другу легислятиву скликати в найкоротшому часі.

У виконанню цього Рада Народніх Міністрів має вчинити належні розпорядження.

Голова Директорії Петлюра.

Голова Ради Народніх Міністрів Пилипчук.

З оригіналом згідно: В.о. Нач. Дирекгура

чині понести, цю спілку, оперту на згідності й виразно висказаному бажанні вести дальше поспільне життя“ (Ренан).

Начислили ми ціх основ самостійного народа пять. Чи їх є дійсно пять? Ні! Їх є безконечно багато, тільки покищо здається науці, що вона може їх зібрати й посортувати неначе у пять коробок чи шуфлядок. Поступить людське знання дальше, та покажеться може потреба, додавати нові коробки, а може котру зі старших викинути на смітник. На те-ж наука є наукою — не догмою!

Таксамо не треба робити собі ніяких міркувань із числового порядку, в який саме поставлені прикмети самостійної нації. Найважніщі між ними це в першу чергу територія, в другу расовість, потім мова, традиція, культура. Такого порядку я й держався в 1910 (зглядно 1914) р., змінився дещо цей порядок тільки при ладженню німецького переводу моєї книжки по части під впливом так названої культурно-ґеоґрафічної струї в німецькій науці, по части для лекшого зрозуміння в чужинців. Нині безумовно мушу вернути до мого первісного переконання:

Від території й її природи й від расовости людського матеріялу залежить уся суть нації.

Три инші основні прикмети в головній мірі вислід двох перших, хоч і так названий історичний рух (себто всілякі постороннї впливи, примішки, зміни і т. и.) має тут як і всюди инде важний, місцями рішаючий вплив.

Розводитись тут довше над поняттям чи там єством нації не виджу потреби, навіть можности. Ми-ж хочемо говорити про націоналізм.

Як він повинен поставитись до такого поняття суті нації?

Націоналізм, коли його пониматимемо науково, мусить по черзі розслїджувати усі основні прикмети нації й витягати з усім критицизмом консеквенції тих розслідів. На сумі знання, добутого з ціх дослідів, на витягнених консеквенціях опиратись мусить націоналізм, пониманий практично й примінюваний у практиці.

Науковий націоналізм, це галузь чистої, практичний націоналізм галузь приміненої науки.

Цей останній вислід видасться мабуть багатьом що найменче дивним, деяким з теперішніх українських націоналістів просто поганим. Якто? Деж бунчуки, вареники, гетьмани, борщ, могили, галушки, українські ночі й українське сало і т. и.? Деж вони бідні подіються, коли наш націоналізм обідремо з пестрих шат поезії й зодягнемо його в сіру кирею „сухої“ науки?!

На це відповім: Не так ще жалувалибся, а то й лаялись всілякі наші хуторянські чи міщанські націоналісти й шовіністи (бо й такі в нас є; дуже цікаві!), колиби змогли пізнати ширину й глибину тієї страшної пропасти, яка ділить націоналізм модерного культурного народу від їхнього націоналізму, що кінчається — страх, як часто — „слезами умиленія“ на саму згадку про „Україну, обідрану сиротину“, а для неї самої приносить не то що нічого позитивного, а звичайно тільки саме негативне.

Цей мілкенький націоналізм, спарований то з мілкеньким „аристократизмом“, то з таким-же самим „демократизмом“, „соціялізмом“ і иншими „ізмами“ приносить українському народови великі шкоди. За тисячу років нашої бувальщини він приніс ціх шкід незмірну копицю. Хто зна, чи ця копиця не відограла в лихолітті нашого народу такої самої сумної ролі, як оця стебелинка з орієнтальної пословиці, що докинена, валить перевантаженого верхоблюда!

Бо цей мілкенький націоналізм це нічо инше, як продукт з одної сторони чужих народів і їхніх культур, з другої сторони продукт ріжних універсалізмів. Трійливі токсіни кожної із цих сторін для кожного здорового національного орґанізму шкідні, для кожного слабого погубні.

Коли цього мілкенького нашого націоналізму, без милосердя для його урочистої, сентіментально-плаксивої чутливості не екстірпуємо з наших умів чи сердець, коли не заступимо його повітним, на висліда́х науки збудованим націоналізмом, то не весела буде будуччина великого українського народу!

Александер Ковалевський.

Ідеал і дійсність.

В осени 1913 року, в одній з околиць Петербурґу, відбулися орґанізаційні збори Студентської Самостійницької Спілки. Обединувала вона ті напрямки, які за часи української революції виллялися в форму народньої республиканської, селянської соціялістичної й комуністичної партій. Всі ці напрямки сходилися на одному: без визволення національного не може бути визволення й соціяльного; визволення національне не може принести автономія — як би широко не йшла остання — а тільки державна незалежність України. Й що цікаво — представники всіх цих напрямків сходилися на одному: ця незалежна Україна повинна була бути республиканською країною, й тільки такою.

На платформу цеї Української Студентської Самостійницької Спілки стала майже вся українська молодь в Петербурзі, за винятком соціяльних демократів (ес-ерів тоді не істнувало), які вважали ідею незалежности дикою, шовіністичною й реакційною. В умовах надзвичайно несприятливих і тяжких — напади з боку російського й україно-фільського таборів — ми, ініціятори й керовники цього обединання, розпочали свою працю. На конспіративних мешканнях друкували самостійницьку літературу, розповсюджували відозви, аґітували поміж інтеліґенції, салдатів і робітників. В перший раз за все істнування Росії, на величезному мітінґові в актовій залі Політехничного Інстітуту в жовтні місяці 1914 р. я в імени української самостійницької молоді в своїй промові виразно зазначив, що ми, Українці, чекаємо одного від світової війни — розбиття Росії й повстання на обламках її самовладности — незалежної України. Протягом 1915 року я читав в петербурзькому українському клюбові лекції, в яких пропаґував ідею державної незалежности України, що оцінували в своїй адресі мо слухачі, коли я мусів припинити свої лекції.

За всю цю роботу та й ще за часи війни — ми могли в любій хвилі покласти своїми головами. Але ми знали, що робили. Ми відчували, до чого провадить війна, і вірили, що наші мрії здійсняться, а зусилля наші виправдаються. Нас було мало, але ми мали ідеал, і він, як зірка в глуху ніч, зазначав нам шлях, по якому ми йшли. Цей ідеал не виправдувався дійсностю — він так гостро колідував з нею, що здавався просто смішним, дитячим. Так його й розглядала компактна українська більшість, починаючи від ґрупи туповців-україно́філів (на чолі з проф. Грушевським, С. Єфремовим, Стебницьким) і кінчаючи україно́філами-соціялістами (на чолі з В. Винниченком, С. Петлюрою, М. Поршом і иншими). Вони всі провадили політику малих діл, звертаючи увагу на культурну, просвітну діяльність, яка розбивалася до щенту — раз тільки виходила по-за межі редакційних кабинетів, на протести, на які

ніхто не звертав уваги, й на петіції, яких ніхто не читав. Їм бракувало перспектив, як і віри. Вони ненавиділи чужу їм ідею й всі зусилля вживали для того, щоб її зашкодити, щоб її паралізувати. Багацько мук, сумнівів і коливань довелося зазнати й мені й моїм товаришам, коли ми — без співчуття й підтримки — провадили свою роботу. Їх ми находили лише в де-яких колах польської, естонської й грузинської молоді. Але — стиснувши зуби, зібравши всю силу волі, оддаючи всю теплоту свойого серця — ми йшли до своєї мети.

Наша віра виправдалася. Події довели правдивість нашої позиції й роспорошили карикатурний, побудований на піску, паперовий будиночок українофільської автономії. Повстала українська держава — без традиції й „історичної приємствености“ — й до неї пішли нерішуче й несміливо нерішучі й несміливі туповські й соцялістичні культурники. Оглядаючись, не щиро, з ваганнями — вони приступили до перебудови свойого папірового будинка, до створення міцного й твердого фундамента української державности. Факти життя їх тягли до нового, виховання — до звичного, шабльонового, типового, всього того, до чого призвичаїлася їхня психика, їхня натура. Бракувало їм чесности, щоб не братися за те, з чим ще вчора завзято боролися; мужности — щоб непохитно йти по дорозі незалежности.

Брак віри — ось де головна причина нашого нинішнього безладдя. Більшість інтеліґенції не виносила, не викохала ідеї державної незалежности. Приступаючи до державного будівництва, вона в глибині душі не вірила в користність своєї роботи, не вірила в майбутність своєї країни, увесь час оглядаючись на Денікіна або Леніна, на своїх звичних господарів. А звідси — вона почала дивитися на всю державну справу, як на комерцію, як на спосіб в найлехший спосіб нахапати, награбувати, „заробити“ грошей, забезпечити себе на чорний день, на безтурботне й „патріотичне“ життя. В час найбільшого національного нещастя, в час наступу большевиків — українська інтеліґенція, як криси з розбитого судна, кинулися в всякі місії педаґогичні, торговельні, закупочні, прийомочні, фінансові й инші комісії, кинулися тисячами, знесилюючи нашу державність і злочинно — без користі й потреби — витрачаючи народні гроші. Після камянецької катастрофи — все обернулося в хаос, деморалізувалося, почуло безкарність. Всі потягнулися до золотого руна й нині ще продовжується ця дика вакханалія. Не чутно про долю нашої державности про майбутні перспективи, про дійсне добро народне. Гроші — ось найбільш популярний клич українського патріота, й на цих грошах ніби лежить прокляття Мефистофеля, його страшна усмішка, його отруєне дихання — остільки вони несуть за собою смерть, маразм, дискредитацію, остільки топчуть вимріяну національну думку в багно, остільки знущаються над кровю забитих, замучених, покалічених. Сіють навкруги ненависть, підозріння, злобу, злочинність . . . Породжують авантурників, шарлатанів і пройдисвітів, які свою хамську душу ховають в складках елеґантного убрання.

Думаю: десь по таборах сидять роками полонені, що не мають їсти, що рвуться на волю, на свою землю. Десь умирають люде за нашу державність. Десь сидять ентузіясти й мріють про створення, виекипірування й озброення української армії . . . А тут — непотрібні директори з непотрібними канцеляріями, посли з своїми інтриґами й боротьбою за розграбовані фонди, льокаї в передніх директорських і посольських, що хапають крихти з господського столу. А тут, за кордоном, вражаюча безпринціпність, нікчемна писанина в місіях і комісіях і прожигання життя.

Я не говорю про героїв вчорашнього дня, які до нас прийшли в часи нашого розцвіту й кинуть нас, коли ми програємо свою справу, як вже кидали не раз

в часи всяких катастроф. А де ті, „свідомі Українці“, що робили колись політику малих діл, що пропагували культуртреґерство, що потім стали на чолі національно-державного руху, ці Манілови нашої громадськости — де їхня совість і національна честь? Чому не чутно їхнього голосу, коли до очевидности гине вся справа, й чому вони не запитають у себе — чи не прийшла країна пора положити межі тій вакханалії, що панує у всіх наших державних справах? І чому так, що вони, громадські діячі, йдуть проти громадськости, й що їх немає там, де ще бється національна думка, де ще горить непохитна віра, де ще цвіте виплекана мрія? Манілови — вони стали Чичиковами, які продають мертві душі, фікції, дим — і їм навіть не соромно від цього шарлатанства. Вони репрезентують владу, а влади й немає; й репрезентують вони порожне місце. Бо влада, яка розійшлася з народом і громадянством — це не влада, це навіть не фікція влади, а дим, ніщо.

Яке ганебне видовище: вчорашні опозиціоністи, повстанці проти влади, діячі, політики, кооператори, дістався до цеї влади, стають тими-ж самодержцями, бюрократами, насильниками й йдуть тими-ж протореними стежками державного самодурства! Які кустарі — вони думають, що первоклясні готелі, самоходи, канцелярії, фраки, кольца з бріліянтами — це й є державність, це й є репрезентація держави! Вони не знають, що все це є ніщо, бо без народа, без громадської опінії без здорового державного духу немає й не може бути державної роботи.

В державному хаосі загублено провідний ідеал. Його занедбано нинішніми політичними спекулянтами. Але беруть до рук инші, хто нічого спільного не має ні з владою, ні з фікцією влади, ні з торговцями димом. Маю на оці декларацію Державно-Національного Союзу, що опублікована. Ідеал державної незалежности знов находить свій вираз, своє визнання, свою оборону.

Ми маємо право чекати одного: д і л і в и т р и м к и.

Людяна мова декларації не буде зрозумілою для озвірілих патріотів. В союз кидатимуть камінням, як кидали колись і в українську студентську самостійницьку спілку. Його обрехуватимуть на кожному кроці. З ненавістю зустрічатимуть кожне його слово. Рицарі темної ночи не люблять промінів соняшного дня. Але союз повинен йти своїм шляхом, простувати до своєї ідеї. Він повинен згуртувати навколо себе все чесне, що залишилося в громадянстві, зміцнити свої ряди й взяти до своїх рук справу національного відродження, коли її програють остаточно „отброси общественности“. А зараз — врятувати, що можна . . . Зберегти рештки нашої державности . . . Цей фундамент майбутнього.

Бо вірю, як і десять років тому, що незалежність — це не вигадка фантастів а конечна реальність, невідкладна необхідність, що диктується залізними законами, соціяльного розвитку. Її немає сьогодня — вона повстане завтра.

Ідеал — це протиставлення дійсности. І треба сказати — що ідея державної незалежности й зараз, як і вісім років тому, не дивлячись на всі акцесуари державности, є в суперечности з дійсністю. Вона набрала фізичні форми, але — разом з цим — загубила психольоґічний зміст. І в суті річей — є ще тим ідеалом. який чекає на своє здійснення, який ще має стати гаслом віруючих і чесних, сміливих і чистих, що ще прийдуть і сильною рукою витягнуть нашу державну колимаґу з того багна, куди її затягнули бездарні нинішні керовники.

Вони прийдуть . . ,

І примирять, нарешті, ідеал з дійсністю.

Парляментаризм і Рада Республіки

Коли організовувалася Рада Республіки, передпарлямент У.Н.Р., досвідчені люде передбачали, що вона в умовах перебування Державного Центра на еміграції не тільки не допоможе йому в розвязанні всіх актуальних справ, а, противно, заплутає всі ці справи в гордієв вузол, що не так легко дасться себе розвязати.

Але надзвичайно живий був імпульс об'єднання громадських сил і надзвичайно міцна була віра в ці сили, в здібність їхню до творчої роботи. Тому Раді Республіки були надані „зверхні права", себто права повновладного парляменту, чого ніде в світі не мав і не міг мати передпарлямен, такого складу, як він був у нас.

В цьому полягала перша помилка, що скривдила ідею парляментаризму, побудовану на засаді: вся влада народу і тільки народ може здійснювати свої законодавчі права.

Гадалося, що українські політичні ґрупи, будучи покликані до одповідальної праці,—репрезентуватимуть не інтереси місцевої партійної або професійної дзвініці, а інтереси цілої нації.

А—значить—депутатські права використовуватимуть не для ведення „високої політики", не для осягнення своїх специфічних інтересів, а для користі українського народу.

Що-ж сталося?

З самого початку роботи Ради Республіки ті чи инші ґрупи („фракції") почали вживати методів абсолютно недопустимих і порушуючих основи парляментаризму і в разі незгоди з більшістю, шляхом загрози свойого виходу з Ради Республіки, вони тероризували цю більшість і паралізували всю законодавчу діяльність передпарляменту.

Й не тільки загрожували виходом, але й виходили, як то вчинили соціяльні демократи, соціялісти-федералісти, поштовики й залізничники.

Нарешті, автори невдалого проєкту про Раду Республіки були певні, що вона, хоч і роспоряжатиме таким страшним атутом, як одповідальність перед нею Ради Міністрів,—користатиме з нього дуже обережно, уникаючи зайвих й непотрібних конфліктів. Досвід—однак—показав, що це право Ради Республіки де-які її фракції вжили для дуже своєрідних цілей, що нічого не мали спільного з державними інтересами, взагалі, і з ідеєю парляментаризма, зокрема.

Дійсно, чи полягає парляментаризм не тільки в праві Ради Республіки, передпарлямента або парлямента, фактичного контролю над діяльністю правительства, вотумів довірря чи недовірря, але й у виключній функції ор ґанізації кабінета?

Рада Республіки розвязувала ці питання позитивно, в той час як наука державного права й конституційна практика всіх країн говорить ясно, що в разі неможливости сформування правительства безпосередніми зусиллями парлямента, — воно формується головою держави.

Наш передпарлямент одкинув право голови держави формувати кабінет, але й сам не спромігся протягом $1^1/_2$ місяця щоденних нарад на сформування авторитетного правительства.

Чи дивуватися що окремі діячі, зрештою, в імя порятунку державної справи склали діловий кабінет і чи пояснювати, що йшли вони тільки конституцій-

---

*) Даємо місце ще одній статті про р ду Р-ки, хоча де-яких поглядів автора не поділяємо. Ред.

являється те, як нам позбутися
ших наслідків горожанської війни
і панування большевиків. Дуже
дивним уявляється те, що рево-
люція, яка несла на своєму пра-
порі парцеляцію великих земель-
них володінь, яка дійсно знищи-
ла їх, як обєкти політичні і со
ціяльні, одночасно з тим поста-
вила на чергу питання про екс-
плюатацію значних площів віль-
ної землі в спосіб, найбільш від-
повідний державним і народньо-
господарським інтересам.

Справді, коли ми поставимо пе-
ред собою конкретні і реальні
завдання, яким чином ми зможе-
мо тепер, після того знищення
робочої худоби і руїни ремонен-
ту, які явилися наслідком боль-
шевицького панування, почати
експльоатацію тієї землі, що весь
нас залишається незасіяною, то
з державного і народньо-госпо-
дарського погляду ми повинні
визнати раціональність двох шля-
хів, що більш менш однаково
йдуть до поставленої мети. З
одного боку це є накреслений в
моїй попередній статті плян при
допомозі ріжних заходів влити
імпульси збільшення продукції
селянського господарства, аби
воно почало виробляти продукти
не тільки для себе, але і для
продажу.

Легко зрозуміти, що таким
шляхом можна багато осягнути
але головна його хиба та, що він
вимагає багато часу і не дає
можливости на протязі якогось
року, або двох одержати великі
і помітні для народнього госпо-
дарства здобутки. Між тим спра-
ва йде іменно про те, щоб за
дуже невеликий термін почати
постачати сільсько-господарські
продукти не тільки для місцевого
міського і промислового насе-
лення. але і для експорту. А це
можливо тільки при допомозі і
заходах по орґанізації посівів на
великих площах такого хліба, як
пшениця, льон, ячмінь, т. и.

Єдиним порятунком тут може
явитися, як найширше використання мото-культури, з уживанням приватної ініціятиви, знову так і тут я підкреслюю необхідність праватної ініціятиви, яку можна використати на умовах коротко-строкових концесій, що мають бути потім викуплені державою чи для передачі їх кооперативам, чи продовження їх як державних інституцій до того часу, поки хлібороби не спромоглися їх перейняти в свою власність разом з землею.

Таким чином, на мій погляд, боротьба з тим регресом в нашому сільському господарстві, який відбувся за часи революції і большевизму, боротьба, що має повернути його знову таки на шлях інтенсифікації, мусить пійти тим самим шляхом, що воно проклало кілька десятків років тому назад. Як тоді так і тепер цей процес піде шляхом з одного боку зміцнення і поширення селянського господарства, з другого — за рахунок організації великих, капіталістичного типу, підприємств, може навіть анальоґичних тому, що не так давно ми спостерігали в Австралії і Аргентині. І дуже можливо, що тут і захована дійсно велика погроза відродження у нас знову велико власницького господарства. Що до середніх і вище середніх, то вони суть зліквідовані остаточно і вже ніколи не підіймуться. Що ж стосується до самих великих господарств, то вони в сучасних умовах мають шанси відродитися на тих підставах, про які тут було зазначено.

Тому велике значіння соціяльне і політичне матимуть ті державні заходи, які будуть зроблені з метою ввести в продукційний оборот ці землі таким шляхом, який не відродив би знову великої посілости. І, на мою думку, запропонований шлях концесій є один знайбільш раціональних.

Проф. К. Мацієвич.

дає та точить, як той шашіль, з середини, з найглибших нетрів його.

Большевицька влада в багатьох напрямках здеморалізувала наш народ, але в цій невдячній праці вона й сама здеморалізувалась. І хоч моральному фактору большевицька влада не надає ніякого значіння, глузуючи над „старою моралю", але обиватель не бачить ріжниці між старою моралю і моралю новою, бо в його очах і по його розумінню хабарництво чи підкуп є явищами огидливого порядку, які разом з иншими, тягнуть хабарників до льогічного кінця. Одпорна моральна сила, що мається у нашого народу, зрештою переборе ту отруту, яку прищепили йому комуністи, але самі комуністи не в силі винищити серед самих себе ту роскладову ґангрену, яка, по авторітетному посвідченню, пустила свої корні в саме нутро большевицького урядового механізму. Видко з цього, що не тільки звичайний червоноармієць чи міліціонер, але й вищі представники большевицької влади не дуже вірят в силу та довготривалість її, бо не страхаючись суворих репресій, використовують певний час, щоб не опинитись „в дурнях" і мати гроші на той „чорний день", коли з стерна влади стануть инші громадські угруповання, а набизати собі кешені чужою копійкою не буде так легко, як тепер. Ті, хто на собі за останні місяці і тижні відчув всю силу „побутового" явища в формі хабарництва, оповідають, що воно розростається і приймає все більші розміри. Очевидно, що наближається і той „чорний" для большевиків день, коли настане кінець і їхньому пануванню і хабарництву.

С. Т-ен.

чать, що наше сільське господарство руйнується не тільки соціяльно і матеріяльно подіями останніх років, воно окрім того в своїй внутрішній організації переживає великий регрес, переходячи з інтенсивних форм господарства, які у нас скрізь встановились до військового часу, до таких екстенсивних систем хліборобства, як заліжне користування землею

ним шляхом, хоч де-які політичні ґрупи і хтять довести протилежне.

Факт організації ділового кабінета не порушує ідеї парляментаризму ще тому, що формування правительства—то, взагалі, справа одної, двох політичних партій, бо всяке правительство мусить мати єдину волю, єдину мету й єдині методи своєї роботи.

Конґломерат не звязаних між себе людей, по-ріжному думаючих, по-ріжному працюючих не може бути авторитетною владою.

Наші політичні й ґромадські угруповання—проте—засвоїли собі цілком иншу презумцію: в цілях створення правительства, себто, в цілях розвязання пригнідного питання, організовували найширший фронт, починаючи від соціяльних демократів і кінчаючи хліборобами - демократами; для законодавчої-ж праці, що є єством парляменту або передпарляменту, цей фронт скорочували й скорочували до абсурду, виключаючи з свойого осередку, як ми вже зазначали, й соціяльних демократів, і соц.-федералістів, і залізничників, і поштовиків, позбавляючи себе кворуму й фактично себе ліквідуючи.

Все це говорить лише про одне. Ідея парляментаризму майже нічого спільного не мала з Радою Республіки. Ця ідея дістане своє визнання в справжньому парляменті, а не сурогаті народнього представництва. З другого боку—Рада Республіки, що фактично й юридично припинила свою чинність, дала, як справедливо висловлюється п. Лащенко, „тяжкий досвід", як формувати парляментарне тіло на еміґрації.

И нове правительство, й політичні ґруши повинні знайти modus в справі утворення такого представництва нашої еміґрації, яке б не мало вже основних хиб, що характеризували бувшу Раду Республіки.

Всеволод Розумовський.

У.Н.Р.
МІНІСТЕРСТВО
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
Департамент Чужоз. Зносин
"27" серпня 1921 р.
ч. 767/768.

Таємно.

До Пана
Міністра Земельних Справ

Міністерство Закордонних Справ має честь згідно з Вашим побажанням вислати при цьому для Вашого ознайомлення копію свого обіжника від 13 грудня 1920 р. ч. ССХЛП в справі змагань Російсько-большовицького Уряду заключати торговельно-економичні договори з державами Західньої Европи і Америки.

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Директор Департаменту
Чужоземних Зносин

Konig

У.Н.Р.
МІНІСТЕРСТВО
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
ДЕПАРТАМЕНТ ЧУЖ.ЗНОСИН
13 грудня 1920 р.
ч. сехн

Довірочно.

Циркулярно

Панові

.....Високопов. Пред. УНР.....
.....за кордоном.....

.....

Єврейська преса приносить в останніх днях все більш вичарпуючі відомости про те, що уряди поодиноких держав Заходу вступають в офіціяльні чи півофіціяльні переговори т о р г о в е л ь н о-е к о н о м і ч н о- г о характеру з представниками уряду Совітської Росії.

Большовики, свідомі цілковитої руїни господарського життя у себе дома, йдуть в тих переговорах на великі уступки, визнають всі довги б.Росії, роблять всякого рода концесії, продають капіталістам Заходу всі природні російські а головно у к р а і н с ь к і богацтва, щоби теоретичним заключенням таких умов дістати бодай дещо з закордонного краму - товару, злегчити тим до певної міри своє загальне економічне положення, а найважніще, щоби заспокоіти хоч би тимчасово збідніле наслідками большовицького режиму населення і запобігти масовому активному виступові населення проти себе.

І так пр. між А н г л і є ю і Совітською Росією прийшло до порозуміння в справі тексту торговельного договору і той договір має бути підписаний вже в недалекому майбутньому. В тому договорі пішли большовики на великі уступки економічного та політичного характеру, зобовязались припинити свою пропаганду проти Англії так на Сході як і Заході, а за це мали би вони отримати необхідні товари і

рпродукти англійського промислу, а також силу залізничого, військ-кового і ін. майна.

При помочі приватних трестів навязує торговельні зносини з Совітською Росією також і А м е р и к а.

Рівнож і Ф р а н ц і я - як заявив французький премєр Лейг - бажає навязати з Совдепією торговельні зносини ; до цього с-клоняється також Бельгія і и.

Не треба думати, що Европа робить все це під першим вражінням тимчасових - большовицьких побід. Вона мабуть і досі не здає собі ясно справи з того, чого в а р т і всі ті умови, конвенції - договори і и., заключувані і підписувані представниками большовицького уряду, скільки у большовиків доброї волі, а головне м о ж л и в о с т и та д а н и х для переведення тих договорів в життя.

Міністерство Закордонних Справ прохає Вас, Вельмишановний Пане, у всіх Ваших офіціяльних розмовах з Представниками Урядів західних держав, в закордонній пресі, у Ваших приватних бесідах і виступах консеквентно порушувати це питання і відповідно його коментувати - розяснювати. Вам треба все і всюди підкреслювати, що, - як це ясно показав дотеперішній досвід - большовики ніяких умов чи договорів-конвенцій, якого характеру вони не булиб, ніколи н е д о т р и м а ю т ь. З хвилею, як їм удасться, на основі відповідних договорів, витягнути від контрагента які небудь - хоч би мінімальні - користи в мілітарному, економічному чи політичному значінню, ті договори перестають для большовиків істнувати, вони трат для них свою обовязкову силу.

Що до зазначеної тут справи т о р г о в е л ь н и х чи е к о н о м і ч н и х договорів большовиків з державами Заходу, Вам треба категорично запевнювати, що їх большовики не м о ж у т ь зреалізувати також і з елементарних - фізичних причин.

При заключуванні економічних чи торговельних умов большовики обіцяють росплачуватись за доставлені їм

товари Заходу золотим запасом б.Російської імперії та х л і б о м, ц у к р о м і и. продуктами, які вони надіються вивезти з у к р а і н с ь к и х територій. Що до запасу золота то це останне належить не одному тільки совітському урядові в Москві. В цій справі, Українська Народня Республіка, виявляючи готовість приняти пропорціональну участь в виплаті боргів б.Російської імперії, вважає своїм безперечним п р а в о м одержати також пропорціональну участь і в аконтів богацтв, що остались в спадщині по Російській імперії. /Вас прохається передати також і в тій справі офіціяльне повідомлення відповідним урядовим чинникам/.

Що торкається вивозу у к р а і н с ь к о г о ~~хліба~~ цукру хліба і и. продуктів, на які рахують большовики і ціною яких вони хотять купувати на заході необхідні для зубожілої і виголоджено Росії товари, то заінтересованим колам Заходу треба знати те, що всякі спроби большовиків взяти під контроль пр. продукцію цукру на окупованій ними українській території - потерпіли повне фіяско.

Для ілюстрації хай послужить пр. такий факт: большовики пустили були в рух три цукрові заводи, взявши їх під строгий контроль. Та не зважаючи на це, вже кілька днів після цього робітники розбіглись по селах, забравши з собою части від машин /собі на підмітки/ та всяке потрібне техничне приладдя.

Що до вивозу х л і б н и х продуктів, то відповідні чинники за кордоном треба освідомити в тому, що українське селянство при своїй знаменито виробленій системі партизанської боротьби з большовиками внутрі краю - н е д о з в о л и т ь російським окупантам вивезти з України - навіть при найбільших репресіях з боку останніх - і мінімальної кількости продуктів своєї господарської праці.

Порукою вищесказаного хай будуть настрої населення України, його стремління для створення своєрідньої української державности та його крайне ворожне, ненависне відношення до большовиків - окупантів.

до большовиків - вкупі окупантів.

На підставі спостережень і досвідів, зроблених під час перебування Армії Української Народньої Республіки на теренах звільнених від ворога, можна з певністю сказати, що ніколи на протязі нашої боротьби з Російською окупантською владою на Україні Уряд Української Народньої Республіки не мав такого сприятливого, державно-освідомленого і активно допомагаючого відношення з боку населення України, як в часі останнього перебування на її території. І ідейно і психологично не тільки українське населення але і національні меншости були в повному контакті з Урядом. Армія УНР. прохадила наперед в глибину української території серед сприятливої та освіжуючої атмосфери довірря і допомоги з боку населення, не було ніяких ексцесів і и. Почуття законности та одповідальности перед Державою та її Владою ясно виявились у всіх кругів населення; воно спокійно, з повним розумінням ваги справи виконувало всі завдання Правительства У.Н.Р. і Головного Військового Командування в справі мобілізації та иншіх військових повинностей.

І хоч під примусом військових обставин, під переважаючою силою ворога, Уряд і героїська Армія УНР. перейшли на чужу територію, український народ залишився з Урядом, а Уряд з ним. Український Нарід тужить за своїм Урядом і чекає його, бо він переконаний, що Уряд і Армія УНР. вийшли з української території тільки тимчасово; віра народу в поворот на рідну землю його найкращих синів, синів великої самопосвяти та самопожертви дуже глибока і вона дає українському народові моральну силу перенести новий терор большовизму, перетити нову руїну нашого краю під чужою владою і все те тяжке лихоліття, яке впало на його голову.

Український нарід вживе всіх засобів, щоби на кожному кроці нищити той апарат зненавидженої йому окупантської влади і щоби під кожним зглядом улегчити прихід на Україну Урядові Української Народньої Республіки і її славної Армії.-

Міністерство прохає Вас, мати все вищесказане на увазі і у Вашому завданню представництва справ української державности давати відповідним чинникам належні розяснення та робить ясні висновки - аргументи.

Держави Европи повинні тямити, що заключування навіть т.зв. торговельних чи економічних переговорів з большовиками основане з боку цих останніх на шантажу - обмані і має для їх дальше йдуче значіння. Такі переговори і умови крім своїх матеріяльних користей для большовиків мають для їх ще й велике політичне значіння. Вони відкривають большовикам прямий шлях до Европи; заключення тих договорів есть рівнозначне з п о л і т и ч н и м визнанням совітської Росії, бо для виконання тих мов треба взаімно обмінятись політично - економічними представниками в характері консулів.

Найважнійше при тому те, що всякі такі переговори з большовиками являються для їх найкращим способом агітації та видвижки комунізму в Европі.

Вам, Вельмишановний Пане, треба всіма засобами, які маються в Вашому роспорядженні розвіяти ті ілюзії західних держав Европи, які есть у їх що до большовиків взагалі. Европу треба остаточно освідомити в тому, що, коли 1920-й рік випав на користь большовикам, то це сталося тільки завдяки помилковій політиці Заходу і що вже найвища пора вияснити ту політику - спеціяльно-ж політику европейських держав - до б.Росії взагалі, радикально справити дотеперішні помилки і рішучо виступити проти большовизму.-

Міністерство певне в цьому, що Ви, Вельмишановний Пане, використаєте накреслений Вам тут матеріял як найбільш доцільно і з безсумнівними позитивними наслідками для справи української державности.

Приймітъ, Вельмишановний Пане, вислови глибокої пошани.-

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ А.Ніковський

Директор Департаменту Чуж.Зносин Шкільник.

Відомо

Харків
8/VIII 1921 Коханий Олександре!

Сьогодня Курило одержав від Тебе листа, з якого нарешті знаю, яку ми займаємо позицію. Гадаю, що цими днями ми нарешті переконаємо Ґрузію і весь той туман розійдеться. Нарешті Л.З.С на Двора на 10 годин обіцяно нам гроші. Прийшлось вчора знову ультіматумну і добились цієї справи. Самим нарешті по людськи, бо чекання для нас смерть. Це вплинуло і на Октябрський відділ і на Долбенкіна і сьогодня в Л.З.С. день виключно Український. Ми маємо і то обовязково завтра виплатити не менше як

до міл. марок. А як тільки
одержимо завтра, зараз же
виїдемо до Чорнова. Багаро
є цікавих річей; багато спри-
двинеться вперед. Твій лист
на фільчо зробив дуже хороше
враження. Дуже мені прикро
що інформував(ся) я по чутках,
а не на (із) офіційних даних.
Держись, Сакьно, високо, гото-
ність всяку сволоць; ми сили
є потужна організація і
до нас підуть. Ми ерух — робо-
а ес-есри — філософи, і очевидно,
як би їх підтягнути і змагати
якось, можна би було повести
акцію. Наколи ког трохи
грошей дано (міліонів на 2)
то буде все гаразд. Я безко-
нечно рад, що всякі чутки

будто і енергія ніяк не
минають проти Шилюшенка об.
Львівською, аби їх висунути
на більше місце — прогорають,
бо це було дуже опасно.
Пришлю, розкажу про це.
Собаке сидіння, а гасали
і тяжке і про те, що
треба. Привіт Ю.К.
Всіх цілую

Вчувай Ігорів Твій Тимко

Про гроші не
розповсюджуй серед
дрібнобурів.

VIII. 15. 1921.

IV Wien Starhembergasse 29

21.

Вельмишановний Олександр Олександрович!

Тільки що до моїх рук добув надзвичайно цікавий по змісту лист представника Вашого Центру в Царгороді. Голос бідних страшить і стращить я не читав. Буде ласка, во ім'я наших сердечних відносин дружелюбних, скажіть Петлюрі і Ніковському, що перше, ніж вони відповідуть нарід світа за Білинкою і Шокарівською, я дуже хотів би висунути свою роботи і докази і відповідно ставлюсь до громадянства. Можна робити що угодно, але відштовхувати найкращих робітників від української справи, тобто в багні інтриг ретроградних невинних людей, я думаю, ніяке громадянство таким шляхом не добивається. У нас в році в Букарешті дві помилки коштує щонайменше від 1000 доларів, що можна було б молодих не згубити. У Майбутнього треба вчитись на цих грубих

йдуть, а в Ч-ді може голоду здихають.

Робіть як треба відома автора листа. І свою

інформацію теж треба його відома. Відповідь від

Вас чекаю найближчим часом.

З повагою В. Підмогильний

18/VIII
1921.

Поважаний пане Товаришу!

Вашого листа, датованого 21/VI, добув вчора передав п. Хранко. Отже, видно, [illegible] дов з бою каменя, не за-пізнило з моєю відповідю на него. Уже не знаю який раз повторяю, що готовий Вас радо приймати у Відні завше. Те, що Ви вже з тою справу ускладнев. Тепер у Відні страшна дорожня. На дві особи, що жити середньо (с. т. сніданок, обід, вечеря) і помешкання Мати-треба найменше 22-23 тис. корон, на марки то би було 50-55 тис. Суми не маю. Але уже тішить. Коли ж не зможе уже вернути з одної, то ту цифру треба подвійти. Що може Ваша тітка робити? Чи вона [illegible]? Може би вдалось самовбудувати.

Коли сестер – напишіть про пісок та
спорудження нової пам'ятки. Тут
поміж багато говорять про пісок
вимітають, але, думаю, що на
цьому справа не вичерпана. А ва-
жливе питання. Які вид. сорт, або
якої якості не вистачає взагалі?
Кажуть я контрабандою смоктти
дим. Кідно кінчу не хто робить.
Я сам багато маю роботи по
китогну. Їду завтра до Пуш
ґа Берлюзи в справах видавни-
чих. Здається, що мені вдасть
видавництво дуже і дуже
полегшить. Не буду ще про це
писати, коли справа не здасться.
Кланяюся ще підполяне. Коли
будете вже в Києві, пишіть
здалеку – я підпишу до
вас повідомлять

Ольга Жи

Серпня 20 1921 р.

Начальник Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, складаючи свою пошану, має за честь сповістити Пана Міністра Земельних справ

що ПАН ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ запрошує його до себе в службових справах 20 цього Серпня в 1 год ~~хв.~~ дня

Варшава 7/VIII

Вельмишановний Олександре Олександровичу!

Сердечно вітаю Вас з відзначенням. Це вже дуже поважне ювілейне. Хоча й кращі літа минають як квіти, коли є бадьорий дійовий дух. Вам нинішнє буває в цьому. Читаю Ваші статті з Київа привітання моєї сім'ї з великодніми передмовами і дружніх вітань від приятелів-земляків, і мені дуже вдячно. Коли добрий кидаєш "Промінь"; де я працюю за 3-т, а не за 4-т. Буває дуже рідко, що б не цікавило, але <u>брехні, нісенітниці</u> — пригнічує на цілий тиждень і відбирає надію.

Нинішні часи не сприяють літературі, але про вибір праці, мабуть рано ще. Ми Вами можемо з'єднатися вечір 15 цього міс. якщо до 10 відповідь

і 2 підвалин. грейпферна, а також деяка кількість
яєць разом отримали 4 або 5 подарунків
— це вже після Водохреща. Ще деякі
речовини ми маємо дослідити в наступні
тиж. до 25.

Нарешті були відповіді наших
колишніх пенсіонерів. Я вважаю, що
отим мені дуже корисні зауваження і
нехай ціні ці будуть або в рублях,
або дуже малих фігур. Тільки коли
сіємо, як це зробив підпір на цвинтарі

З Богом.

З щирими пошанами

Олександр

У. Н. Р.

ГОЛОВА РАДИ
НАРОДНІХ МІНІСТРІВ.

„25“ VIII 1921 р.

Ч.....

Дорогий Іване Павловичу!

Я хочу дещо вияснити в порозумінню між нами. А то вони в нашім дні, котрі мають фронтову, то вважаю за конечно потрібне.

Ваш Павлу

Consulat de la République
Démocratique de l'Ukraine
à Dantzig

Dantzig, le 20/VIII 21.
St. Elisabethwall Nr. 9

Nr. .....

Высокоповажаний і дорогий
Пане Міністре!

Маємо честь повідомити Вам, що ми одержали від Вашого уряду відповідь, але зовсім не таку, якої ми сподівались. Ваш відомий нам уряд, висловивши бажання мати своїх представників при нашій місії і консульстві в Німеччині, одночасно висловив бажання, щоб наші представники були прийняті Німецьким урядом. Ми вважаємо, що такий підхід до справи з боку Вашого уряду є неправильний. Ми не можемо вважати Німеччину за державу, яка стоїть на нейтральній точці погляду на Україну і на наші взаємовідносини

ОЛЕКСАНДЕР САЛІКОВСЬКИЙ
Головний Редактор „Української Трибуни".

Варшава, 22 серпня 1921 р.

Вельмишановний Олександре Олександровичу!

Я одержав Ваше листа, переданого через П. І. Зайцева. З великою увагою звик я ставитись до цінних порад і вказівок своїм співробітникам по газеті, але, оскільки я міг зрозуміти, на цей раз мені йшло не співробітника, а п. Керуючого справами преси. Як що це дійсно так, то вважаю своїм обовязком завважити, що шлях Ваш міг з'явитись лише в наслідок непорозуміння, а точніше мовити — Вашої неінформованости. Коли я приступав до організації газети, то голова Ради міністрів В. К. Прокопович звернувся до мене з офіціяльним висновком, в якім завважив, що газета ні в якім разі не повинна бути офіціозом і що єдина умова, яка мені ставилась, — це та, щоб газета була безпартійною і стояла на ґрунті У. Н. Р. По за цею умовою я маю цілком вільну руку. Тільки на таких основах я й зголосився редагувати „Українську Трибуну". Інші умови для мене, як фахового журналіста, вдалими не пріснили.

Я розумію, що сучасний уряд може дивитись на пресу цілком инакше, ніж то висловлено в листі високошановного Вячеслава Костянтиновича. Сучасний уряд в даних умовах може відчувати потребу і в офіціозі, — я далеко стою від думки урядову заперечу-

вати. Я хотів би лише зазначити, що „Українська трибуна" таким адресатом під моїм керівництвом не буде, і коли Рада міністрів, остаточно дослідивши цю справу, зробить відповідну постанову що до умов дальшого існування Укр. трибуни", то я буду щасливо цього виконати згідно вашої вказівки, коли сам я повинен буду передати назву тієї газети кому-небудь, в зверненні в таких випадках самому собі, буде з неї знято.

Одночасно я звертаюсь з таким самим листом до п. голови Ради міністрів П. К. Пилипчука.

Прийміть запевнення в справжній до Вас повазі

Оглоблин

27 серпня 1921.
Alser Strasse № 43. T. 8
Wien VIII b.

Вельми Шановний
Олександре Олександровичу!

Різні чутки доходять сюди з Тарнова, але певного чого б то не мав. Чутки ці побільшості відносяться до вільних виїздок еміграції. З одного боку чуть, що уряд не задоволений еміграцією, а з другого боку еміграція має уряд. Я гадаю, що все це виходе тому, що і еміграція і уряд відрізняються один від другого. Хоч безперечно є певні не-велички. кола еміграції деструктивного характеру, але більшість її стоїть на грунті лояльности до уряду. Я гадаю, що безперечно і між еміграцією і між урядовим центром ~~Берн~~ ведеться дуже зручна, дуже обережна, але методична робота, невпинних ворогів відродження Українського народу, ворогів Української державности. Тим-ки сим я можу з'ясувати ту безліч різних виїздок, брехень, що кружляють завжди біля тої ~~особи~~ чи іншої особи, або групи. Ситуація склалась така, що досить комусь небудь особисто, або колективу проявити ту чи іншу активність на користь української справи, як зараз же це буде виставлене, якось інтригою, чутками чогось особистого, державною зрадою і т. д. Від того, аби не підавтися на таку провокацію дуже важко уберігти себе кожному з нас окремо, а також і вам, державному іншому Центру. Аби сму за-

побігти, я гадаю, що від Вас, від уряду, мусив би сюди хто небудь приїхати, аби тут після обопільних інформацій, накреслити одноцільність політики, праці і можливо утворити на еміграції міцну групу підтримки урядового Центру У. Н. Р. Тільки безпосередньо зійшовшись один другого, можно розуміти обопільно себе і вести зручну працю. Отже усердно прошу не порозумійте, кажу., став я. Мене не стільки не цікавить моя персона, а важно, що завдяки чиїсь провокації я був позбавлений можливости виконати доручення, які на мене були покладені Головн. Отам. Я урядом і заміром поїздки до Болгарії, Царьограду я обмежувався поїздкою лише до Сербії, хоч і вище зазначені два пункти послав дуже цінну людину, але все таки не сам. Тому, що у мене маються відомости, що в Тарнові надто про мене різні брехні, я вважаю потрібним коротенько освітити, чому я не поїхав туди.

Мною уже були виправлені візи, як я одержав копію одного листа, а потім другого, які позбавили мене можливости їхати, аби не наражуватися на неприємности і дійсно не стати яким авантурником, що шукає різної пригоди. Листи ті були такі:

"..... до Болгарії по чутках збірається приїхати п. Кедровський, майте на увазі, що його подорож має цілком приватний характер. Про це більше подробно сповістить Вас Мацієвич. Пункт Ніковського б. Цей лист для мене надзвичайно дивний. П. Ніковський дуже добре знав, бо сам писав і підписував мені уповноваження, яке має

державний характер і замість того, аби дати інструкції про допомогу мені у праці і полегшення її- він шле такого листа, який мусів паралізувати мої заходи. Я не знаю, двічайно чим це викликано, здається Ще дав причини до того, аби А. В. Ніковський так відносився до мене. 2) „ 18 червня 1921 р. вихід. г. 2800. В Болгарію має приїхати п. Кедровський, який по чутках проголошує себе послом до Болгарії. Коли він з'явиться до Вас, то майте на увазі, що ніякого повідомлення про його призначення Радою міністрів я не отримав і такого призначення в дійсності не було, що його дуповловажений має цілком приватний характер і ніяких офіціяльних заходів він не може робити, так його й попереджу. п'ян. Мацієвич."

Лист Мацієвича, двічайно, для мене цілком зрозумілий. Образила його амбіція, що якийсь Кедровський має приїхати працювати, хоч тільки у справі військових бранців, в його сферу діяльности і впливів. Це він підтвердив листом який я одержав від нього позавчора. В листі тому від 16/VIII-921. під г. 2831 він, між іншим, пише: ....." Я уявляю собі справу так, що діяльність наша в тих країнах, куди Ви направите наші гарні наші ліки, лише при умові, коли на цю справу будуть асигновані кошти. Без грошей зробити більше того, що робимо ми тут і у Болгарії, я певен, не пощастить нікому. Про це казав я і п. Паращуку і мічу своїм обов'язків написати і Вам. Мацієвич!" Значить він теж знав, що не привабно я їхав, бо напрямні справи гроші не дають, а також знав він, що не послом я їду і не проголошую себе таким, коли пише до мене листа, відповідаючи йому (бозна, що

коштів я не програв, все таки пише про них, а їх, звичайно ніхто тепер видати не може), ні слова про мої наміри оголосити себе послом не згадує. Судіть самі, чи можна в таких умовах працювати? Чи можна взагалі за яку небудь працю братись, коли люди урядові поводяться так з тобою? Я вже не кажу про Василька, який мав багато підстав вести кампанію проти мене, бо він один раз тільки спробував відноситись до мене по людськи і мав собі задоволення мати від мене лише в якому я вимогав, або поменше, або розв'язати справи в спосіб, який існує між офіцерами, звичайно він перетрусив і написав мені пакетивого вибачливого листа. А ну його, просто гидко згадувати, яка підла се, мізерна душа.

Тепер сидим у Відні. Позбавлений що б то не було робити для національної справи. Тільки думаєм, чи не їхати до Полонії до якого небудь табору, до краю між козаками. Адже же я в Російській армії працював, там де служив кращим офіцером. Мій же я там у військовій школі виховувати юнаків і мій вплив працював зразковий; командував же я в Житомирському (учебному) полку - учебною командою і читав офіцерам курс пулеметного діла!? Але знову. Появись у Парижі. Отець задумав якусь авантюру, не даром приїхав і т. д. Кажуть про себе, а таких, як я є не один. І бажали б працювати, чесно підтримувати наш державний центр, уряд, але між нами сильно товче скло, дзявлять тяжкі сітки, як кажуть Гіпіус. Розбийте це скло, ви тоді знищите сітки і найдете пункт підтримки і чесно співробітництво багатьох. Шлю до свого, гадаю безпосереднє порозуміння і інформації. Прошу вибачити за довго листа, але він викликався серьозністю моменту. Пішух. Вам. В. Федоровський

13 серпня 21
500

У. Н. Р.
МІНІСТЕРСТВО
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
Депр. Чужоземних Зносин
„13" серпня 1921р.
ч. 1.204./5220

Панові
Міністру Земельних Справ У.Н.Р.
О. О. Ковалевському.

Дипльоматична Місія У.Н.Р. в Румунії повідомляє Міністерство Закордонних Справ в своїому рапорті від 22-го липня 1921р. що нею зроблені заходи перед Військовим представником ген. Врангеля в Будапешті для росшукання п. Бориса Ковалевського і що одночасно нею доручено п. Драгомирецькому, Дипльоматичному Агенту У.Н.Р. в Софії, навести аналогічні справки в Болгарії.

Вищезгадане Міністерство Закордонних Справ має за честь довести до Вашого, п. Міністре відома.-

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Директор Департаменту
Чужоземних Зносин

Керуючий Справами Директорії У. Н. Р.

25/VIII - 1921 р.

Високоцінованій
Олександр Олександровичу,

Маю за честь Вас повідомити, що п. Голова Директорії Винниченко Вам до себе на чашку чаю сьогодня о 6½ веч.

В щирій пошані Ваш
М. Мирошниченко

31 серпня 1921 р.

Шановний
Олександр Олександрович!

Отже, коли прийнав якусь політичну лінію, в якій я не вважав спорливим займати такого порівняного дрібного справою, як Ваш лист з 17 серпня, - надсилаю до Вас наступну відповідь і ті самі думки, які викликав лист Ваш.

Лист Ваш доказово критикувати і аналізувати не вважаю для себе потрібним і спорливим, бачачи ще, що спір наш дано широке розуміння і що без цього листа я очікував і з ним не погоджуюся.

Лист Ваш вважаю помилково адресованим до мене, бо Ви повинні були розуміти, що листа усього я ні в якому разі не причислю до „недуганів" і що я не вважаю за Вашим правом звертання до мене з такими листами.

З надзвичайним здивуванням я прочитав його.

Сподіваюся Олександр Олександрович!
Не робіть себе смішним, бо, повірте, Вам ще ніхто викликати не спорив. Невідоме Ви гадали, що я навмисно поставився до усього Вашого твору і причини його?

Вибачте, такою б я навмисно поставився до всіх, що спробував би прийти до висновків, що його писала людина, яка не розбирається в умовах і справах партії і не розуміє, як себе тримати.

Тому я гадаю, що Ви самі погодитесь мене повернути Ваш цей лист.

На цьому припущенні Керуючись цим випадком констатую, що Ви його не розумієте того, як Вам слід поводитись і від цього другого інтересів партії Терентьєв.

Бо інших цих інтересів партії таких Ви його не порушуєте, я перепрошую Вам бажаю того. Будьте і на цей раз переконані Вам цей Вам дивний вчинок, але раз на завжди прошу Вас надалі не турбувати себе і не займати у мене даремно часу такими листами.

Майте на увазі, що всі Ваші слова і висновки для мене слизьке (Вам) не значимо, як слова і висновки чужинців по партії, а не як слова авторитета. З огляду підкреслюю, що ніхто більшовицького і бу курцями з Ваших кроків і думок не приймав і приймати не буду.

Що до розуміння моєї праці в партії і відношення до неї, то доводиться вже мені розуміти з партією, а не з Вами, бо Ви не є партією, а для мене і не авторитетом.

На прикінці до всього сказаного порадую Вам: дайте раз, щоб писати менше, ставтесь до себе більш критично, тоді краще буде, а то партія має гидку.

Мушу Вам це сказати у відповідь на Ваш лист, що абсолютно говорить по партії і сподіваюся що на партії дійде до правильного розуміння цього ці-

wyjaśnienia, przyjmijcie zapewnienie gościnności i szacunku. –

Z poważaniem [signature]

Tarnów
31/VIII – 921

ПОСОЛЬСТВО
УКРАІНСЬКОІ НАРОДНЬОІ РЕСПУБЛІКИ
на Туреччині
5 вересня 1921 р.
ч. 481.
Царьгород.

До Його Ексцеленціі
П а н а
Міністра Преси і Пропаганди.

До відома

Високоповажаний Пане Міністре.

У відповідь на відношення ч.340 з 22 Серпня, одержане 4 Вересня, маю честь повідомити:

Для належного освітлення наших справ і постійного ознайомлювання місцевоі опініі з Українським державним і національним життям через місцеву пресу потрібні гроші, яких Посольство позбавлено навіть на самі найнеобхідніщі потреби.

У 1919 році були асігновані Посольству окремі фонди на пресу, які давно вже витрачені, і тепер у газетах можна лише рідко поміщати офіціяльні повідомлення Посольства, які до "пропаганди" зовсім не надаються.

Поіхавший до Тарнова Секретарь Посольства Приходько може детально пояснити сучасне положення Посольства і труднощі в зносинах з редакціями. Поки на це на будуть асігновані окремі кошти, Посольство нічого в ніякій часописі, крім офіціяльних повідомлень, поміщати не може.

Прошу Вас, Високошановий Пане Міністре, приняти завіреннн моеі глибокоі поваги.

Уповноважений Міністер,
Керуючий Посольством

66, rue de l'Ermitage – Bruxelles (Belgique)
Kneuterdijk, 3a, La Haye (Hollande)

MISSION DIPLOMATIQUE
EXTRAORDINAIRE DE L'UKRAÏNE
AUX PAYS-BAS ET EN BELGIQUE

No. 125

Bruxelles
~~LA HAYE~~, LE 5 вересня 1921 р.

До Пана Міністра Преси і Пропаганди.

Високошановний Пане Міністре!

Питання, які були порушені Вами, Пане Міністре, в листі від 22 серпня л.р., ч. 342, Я мені особисто не є нові; Я їх поставив собі ще з перших часів діяльности Місії в Голяндії (жовтий 1919 р.) а потім в Бельгії (березень 1920) і, в міру можливости виконував їх завдання на протязі всього часу існування Місії. Що і як зроблено було Представництвом Місії, про це я регулярно подавав справоздання, як і документальні виписки з часописей до Міністерства Закордонних Справ. Не все і не завжди можна було вислати і тепер же в Архіві Місії зібралася велика кількість виписок з голяндських та бельгійських часописей всіх спрямувань, замітки, телеграми, що торкаються України. Цей надзвичайно цінний, як з історичного, так і практичного погляду матеріял я не міг надіслати до України, бо велика пошта була би, коли би він пропав в дорозі. Коли би Ви, Пане Міністре, вказали мені, якою дорогою я міг би безпечно вислати цей матеріял до Харкова, то я би радо це зробив, бо гадаю, що на підставі цього матеріялу можна було би зробити багато практичних висновків про до організації дійсної і дійової пропаганди за кордоном.

/

В своїй листі Ви, пане Міністре, звертали увагу на факт, що за останній час слова У.Н.Р. і справа нашого державного Центру виключалися з обороту в Європі. Це проти не так, бо, напр., в голландській та в бельгійській пресі не так вже давно були вміщені і телеграми і замітки, які порушували нашого Уряду і нашої справи. Але підкреслити треба, що за останніх два роки в пресі Європи про нашу справу мало писалося, а коли і були замітки, то вони йшли від наших ворогів, що нас лаяли (Мартов, Потапенко, Бобинський т.д.) Цей факт находить собі пояснення не в якійсь вороже до України, ні, а пояснюється тільки тим, що ми, т.а. органи уряд. пропаганди за кордоном одержували дуже мало матеріалу для пропаганди від Центру. Не, що наш Уряд робив в цей час або не мало інтересу для Європи (наші тайні справи), або не могло бути певні вісті в пресі (різні секретні повідомлення М.З.С., акція на Україні і т.д.), що це цікаве. Тоб і не дивно, що преса нічого не писала про нас, бо власне, не було чого писати. Крім того, наш закордонний апарат пропаганди за кордоном в цьому році питому відорганізувався за повної відсутности відповідних коштів: закрито Місії і Пресові Бюра в Швеції, Фінляндії, Данії, Італії, Америці, Македонії; а ті посольства та Місії, що ще ми-так існують, майже припинили діяльність Пресових Бюр, за повної відсутности кредитів і коштів.

І тепер, коли Ви, пане Міністре, поставили собі завдання активної пропаганди за кордоном, то в першу чергу необхідно, щоб наш посланець мандрував для пропаганди та

щоб цей матеріал дотарів до нас швидко, був точний і перевірений і відповідав завданням часу.

Щоб матеріал дотарів до нас швидко, необхідно найбільш важні вісті пересилати по телеграфу короткими, стислими телеграмами. Всякий інший матеріал треба висилати заповненими листами, що йдуть, або через день, або не збирати за тиждень, або в місяць, як робилося до цього часу. Цілком зрозуміло, що матеріал повинен бути точним і перевіреним: ті відомості, за точність яких Україна не відповідає, повинні бути зазначені окремо, як „чутки". Цінним може відомості, приміром, що рішення відносно Уряду могли би подаватися „одчутливо". Нарешті, матеріал повинен відповідати завданням часу. З діяльності України в першу чергу треба вилучити всі відомості з чутки і українських газет, бо, в більшості, ці газети самі чужанно і мовчазно вміють все, що потрібно і дуже швидко, бо, напр. українські газети з Львова та Варшави та повість я дістаю на 3-й день, а листи з Тарнова на 6-7 день. Цікаві для нас точні відомості з совітських радянських газет ніяк ми тут не можемо дістати. Щоб матеріал відповідав завданням моменту, необхідно, щоб він був перероблений на місці, в Міністерстві, відповідним способом, т.б. сідистематизований, зведений до купи (варіації вісток), перевірений та прибав завжди одну лише провідну точку. Вони, напр. провідною точкою в боротьбі з большевиками, по можливості вилучати відомості та цей тенденційних з большевицьких берегів („Вперед"), які намагаються по Україні на користь большевиків (див. вістки України ст. 74, 75). Зараз буває актуально

2

подавати до Європейської преси відомості про надзвичайно
важкий стан Київщ. залізничної влади на Україні, про кри-
зу комунікаційної системи господарства, про руйнацтво куль-
турних осередків, про їх внутрішні справи і напрями,
про збірання збіжжя, про напруження однієї нації на
другу і т.п. В цьому напрямку повинно складати боль-
шу ваги від загородньої преси, використовуючи різний
матеріял, що вступає до України преси нашої. Наприкінці,
треба добре підтримувати Зах. Едину проблему
України Ч.Н.Р. та взагалі держави. Центру, необхідно як
найбільше висвітлювати наші відомості через Українську
пресу. Зараз ми маємо відомостей або мало дуже не-
багато, або й зовсім не маємо на протязі цих місяців. Напр., тільки з часописів майже дуже неповних
(„Вперед", „Укр. Слово") ми дізнались про кризу Київ. уряду
про нове М-во, склад його і т.д. Незначної ваги, чи
Р. В-ки істина, чи її розвідано, чи буде нові вибори.
Браку наших відомостей про нашу армію, про
інтернування, збіжжя з України, про допомогову ак-
цію маємо. Цього року України Українського України
зовсім не освітлена і нічого не повідомлялося. Коли
ця відомості ми не будемо мати регулярно і своєчасно, то від нас буде цілком виключена можливість
постійної пропаганди за кордоном, і люди не пред-
буде дивуватися, чого за кордоном нічого не пишуть
про Ч.Н.Р.

Крім браку відомостей від пропаганди це є одна пе-
решкода, яка прямо паралізує нашу діяльність.
Це - брак коштів. Київ-ське Зах. Справ це в ґрудні
1920р., спираючи цифри Київ, використало кредит
на пресу і пропаганду, а отже задовольнити Київ.
з особистого пресового фонду М-ва. Ми, пригадуючи,
що Київ нічого не одержав від М-ва. Тепер, коли
М-во пресі на пропаганди вилило в свої руки справу
пропаганди, то воно повинно допомогти Київ
ським пресовим бюрам регулярною висилкою хоч
невеликої місячної суми (від нові Київ дасть
було би 200 фр. на місяць). Без цього кредиту я не мо-
жу взяти на себе відповідальність за справу пропа-
ганди в „Великій", бо Київ, не одержуючи
ніяких коштів на свої утримання, почне

Ще від 1 січня 1920 року, коли на фронті і тилу на Україні
Західній Київщині ще точилися запеклі бої з більшовиками, Київ Західних справ
видав інструкцію, як організувати пропагандистську роботу за кордоном.
Цей документ є одним з найважливіших джерел для вивчення
історії дипломатії Директорії.

Консульство
Української Народньої Республіки
в Монахії

Айнміллерштрассе 35.
№ 1877.

Вх. ч. 3623 6/IX-21 р.

Монахія, I-го вересня 1921.

К.М.
Все листування переслати
негайно М. Е. Галі: Міністр!
О. Ковалевському 5/9 Радіу

ВИСОКОПОВАЖАНИЙ ПАНЕ МІНІСТР,

Підписаний має за честь довести до Вашого, Високоповажаний Пане Міністр, відома, що він як консул немає змоги згідно міжнародньому праву вести явно якоібито не було пресової пропаганди політичнього характеру. Він ані ввірене йому Консульство не може одкрити ні пресового бюра ні видавать бюлетенів. Що він на цю ціль не отримує фондів, само собою розуміється. І хочби на перший погляд ока видавалось, що підписаний немає змоги причинитись до популярізації українськоі справи взагалі, то всетаки треба признати, що життя показало щось цілком противного. Підписаний позавязував приватні знакомства з ріжними тутешніми органами преси і передає ім п е р і о д и ч н о замітки про українські справи, про українські біжучі політичні події. Очевидно не робиться цього за часто, тому що доля передаваних підписаним заміток зрівняласьби з цею, яка стрічає більшість вісток наших пресових бюр, тобто, що іх взагалі не друкують. Оттаке поставлення справи має подвійну добру сторону: по перше нічого воно не коштує державу, а по друге дає запоруку, що ті вістки, на котрі підписаний кладе вагу, вже обовязково будуть над-

руковані.

Все повище сказане відноситься до періодичних щоденних вістoк,котрі своїм об'емом не перевищають звичайно величини одної телеграми.Зате з другого боку вважав підписаний своїм святим обовязком як торговельний представник інформувати тутешні круги про е к о н о м і ч н е ж и т т я Україні,про її природні богацтва,про її значіння для світового ринку та накінець про спосіб її відбудови,в котрій і Україна і Европа рівно заінтересовані.Того рода інформація велась підписаним в формі довших розвідок,котрі появлялись вчасти в економічній вчасти політичній пресі Мюнхену як і других важніщих центрів Німеччини.При цьому підписаний докладав всіх старань,щоб дати заходові по можливости вичерпуючий образ нашого народнього господарства і треба сказати,що це йому вповні удалось.Для прикладу нехай вільно буде навести на цьому місці заголовки тих тільки статей,котрі появились за повним підписом підписаного,а саме: " Німецько-українські торговельні зносини,"„Що може постачати Україна Европі ", " Цукровий промисл на Вкраіні ", " Пивна промисловість на Вкраіні ", " Продукція тютюну на Вкраіні", " Економічне значіння Киіва ", " Українська валюта ", " Вигляди німецько-українського товарообміну", " Значіння українського ринку для Европи ", " Україна- як чинник европейськоі економічноі рівноваги ", Рабункова політика проти України за царського і большевитського режіму ", " Значіння українських портів ", " Відбудова економічнього життя України " і др.

Третим родом пропаганди,веденої підписаним,був органчик тутешнього " німецько-українського господарського товариства " під

титулом " Міттайлюнген дес дайтш - українішен Віртшафтсфербандес ".Богацько важких перепон так матеріяльного,як і політичнього характеру вдалось підписаному щасливо побороти і тільки тому треба завдячувати,що згаданий органчик оце вже ч е т в е р т и й рік появляється. Правда не часто і не дуже періодично, но дивуватись цьому не прийдеться,коли візьметься на увагу,що на його видачу підписаний не отримав ні одної копійки.Для іллюстрації нехай вільно буде підписаному долучити до цього докладу ті числа органу,котрі появилися в біжучому році.

Оттак в двох словах виглядає пресова діяльність ввіреного підписаному Консульства.Додатиб до цього належалоб ще тільки ту роботу,котру виконує Консульство як виконавчий орган Посольства в Берліні в своій окрузі,тобто в полудневій Німеччині.

ПРИЙМІТЬ,ВИСОКОПОВАЖАНИЙ ПАНЕ МІНІСТР,ЗАПЕВНЕННЯ
В МОЇЙ ГЛУБОКІЙ І ПРАВДИВІЙ ДО ВАС ПОШАНІ

Копія

Н А К А З

Військовому М-ству й д"Армії Української Народньої Республіки.

Ч. 644

"12" вересня 1921 р.

Нагадую, що на підставі закону від 8 листопаду 1918 р. /Статут Військової Повинности/ і § 8 Статуту Внутрішньої служби суворо заборонено всім військовослужачим Армії У.Н.Р. перебування в яких би то не було політичних партіях чи організаціях.

Армія повинна бути аполітичною й тому чини її не можуть приймати яку б то не було участь в партійній політичній діяльности, бо тоді військовослужачий стає прихильником інтересів лише своєї партії чи організації, а не уявляє з себе захисника Батьківщини.

А тому всім військовослужачим, які зараз перебувають в політичних партіях чи організаціях, наказую негайно вийти з них.

Про виконання цього командирам дивізій і рівним їм по владі начальникам мені донести.

ДОДАТОК: копія Статуту й § 8-й Внутрішнього Статута

Витяг з закону 8 листопаду 1918р.

/Стат.Військ.Повин.розд.III, арт.34 п.п.1-4 і примітка/.

Про громадянські права і обовязки військовослужачих і осіб, що числяться в запасі.

34. Громадяне під час перебування на дійсній службі зберігають всі політичні та громадянські права;але, підлягаючи всім вимогам і правилам військової служби, не мають права:

1/Користуватися активним виборчим правом до установ Української Держави законодавчих, громадських та самоврядування,себ-то: подавати свій голос особово або через довіреного в ці установи і приймати участь в предвиборчих вібраннях всякого роду; пасивним же виборчим правом користуються тільки при виборах до законодавчих установ,себ-то: можуть бути вибраними в члени цих установ, нарівні з иншими громадянами, але з увільненням на час уповноваження з військової служби.

2/Входити в склад і приймати участь в яких не будь спілках, гуртках, товариствах, партіях, радах, комітетах та инших організаціях, що мають політичний характер.

3/Брати участь у мітінгах і у всяких зібраннях політичного характеру, як випадкових, так і спеціяльно скликаних.

4/Приймати участь в маніфестаціях та демонстраціях.

ПРИМІТКА: За порушення зазначених в п.1-4 постанов вини підлягають відповідальности по суду як за невиконання загальних розпоряджень військових начальників.

Витяг зі Статуту Внутр.Служби

§ 8.

8. Армія повинна бути поза всякою політикою, а тому всі громадяне в час перебування на дійсній службі, заховуючи всі політичні та громадянські права, підлягають всім вимогам та правилам військової служби й не можуть:

а/Користуватися з активного права виборів до Законодавчих Установ Української Народньої Республіки й громадських самоврядувань, себ-то подавати свій голос особисто, або через довіреного до цих установ і брати участь у всяких виборчих зібраннях; з пасивного ж виборчого права в Законодавчі Установи, себ-то бути обраним на члена цих установ, військові, які пробувають на дійсній службі, користуються нарівні з иншими громадянами, але з обов'язковою умовою, що вони залишать військову службу, коли б мали скористуватися цим обраним, і будуть зараховані до запасу армії на час перебування членами Законодавчих Установ.

б/Входити до складу і брати участь в яких небудь спілках, гуртках, організаціях, товариствах, партіях, радах, комітетах і т.ин. що утворюються з політичною метою, так само, як і бути присутнім на всяких зібраннях, де обговорюються політичні питання.

в/Брати безпосередню участь, або бути присутнім в товпищах, мітінгах, збірках, маніфестаціях та демонстраціях, якими-б вони не були.

г/Публично виголошувати промови політичного змісту, а також оповіщати без належного дозволу в часописях відомости з доручених або відомих їм через службовий їхній стан справ.

Підписали:

Т.в.о.КОМАНДУЮЧОГО АРМІЄЮ
і Т.в.о.ВІЙСЬКОВОГО МІНІСТРА,
ГЕНЕРАЛ-ХОРУНИЙ Удовиченко

начальник Канцелярії
полковник Сальський

З оригіналом згідно.

268 7023.

Д.П.І.

14/IX-1921 року.

ТАЄМНО.

І З І Т. Ч. 128.

І. З ЗАВІНКОВЦІВ ВАДЛОРИЯ НАСТРІЙ.

Російські еміграційні круги в Польщі цікавляться надзвичайно подіями на Україні. При розмові з одним із наших урядовців з двома визначними російськими діячами висловляли вони свою думку, що події на Україні розвиваються в досить широкому масштабі, навіть багато ширше як це подає „Рідний Край".

Крім того заявили ці діячи під секретом, що в самому короткому часі почнеться організоване повстання на Білорусії і в Росії після підготовки до цього засобами Завінкова.

З огляду на те, що згадані діячи працюють в організації Завінкова і мають зв'язки з французькою організацією, їх вказа можна поважно трактувати.

В дальшій розмові додали вони, що організація Завінкова не має зброї і що їй ставляли досить значні перешкоди, однак ці перешкоди усунено, а зброя находиться уже в руках організації.

Цікаве головно те, що визначні Російські еміграційні круги вірять в успіх народнього повстання на Україні.

LÉGATION DE LA RÉPUBLIQUE D'UKRAINE
Á VIENNE

Дорогий Олександр Олександрович!

На конференцію р/іх неприміщо хочу приїхати. Вчора був у польському Посольстві просив візу, але же вони візи дати не можуть без згоди Міп. Зак. Спр. у Варшаві і через те потрібно, щоб хто-небудь із нашої Варшавської Місії вдався заходів. Польське Посольство послало вчора шіфрованну телеграмму до Міп. Зак. Спр., що коли підприємця моє хотяйство треба, щоб наше Міп. Зак. Спр. також

просило Мін. Зак. Спр.

Дуже Вас прошу передайте про це в Мін. Зак. Спр. у Тарасові, а інакше не отримаю приказу до 10, а дуже хочу і рахую подібним.

Що торкається інформацій про громадське життя Відня, то коротко можна сказати по-

<u>Зовсім нічого</u>. Люди сплять.

Акція Вишиванного, - це акція добути гроші у своїх родичів, а для цього треба мотив і вот мотивом зробити можливість (?) сісти на Укр. пресфонд. І так, як

дійсно удасться одержати коло 200 тис. марок у Баварії, то загроза нашого громадянства сама турбувати-ме більш Вишив. Це „в грубих" рисах, але ж мені відомі пр. про справу багато дуже цікавих деталів, як і взагалі всі ці акції, про що писати на рахую можливим і по приїзді зробити доклад.

З щирою повагою до Вас

І. Крип'як.

Вибачте зі мною хоч і коротку на конферен-

дня члена нашої фірми Андрій Мойсеевич Чеховський, але ж теж нашому від нас недалеко і потрібно щоб підтримка була від нашої Мін. Зак. Справ.

Тільки тому прошу і тільки дізнатись якими шляхами, що потрібно робиться з Центрального переговорить, а може що і зробити.

Привітання.

Ваш І. Кулаш.

Посилаю Вам платформу Укр. т-а Ліги Націй, куди я вчора ходив.

1. IX. 1926р

Пану Міністру У. Н. Р. О. О. Ковалевському.

Вельмишановний
Олександер Олександрович.

Кілька день тому, при випадковій бесіді по телефону і з п. Я. А. Огородником, Ви були ласкаві повідомити з нами деякими інформаціями що до роботи сурасної Правительства і, між иншим, на наші занимання - як стоїть справа з постачанням зброї для повстання дали нам, що справа йде добре, посилаються до Італії і Чехословаччини наша місія, що на Італію покладаються багато надій, через якими справа зі зброєю в Румунії відступає на другий плян і т. д. Ви зрозуміли, що серйозність ситуації примушувала мене, як бувшого депутата і просто громадянина придивлятись, оскільки це можливо, далі до цієї справи і ось, на підставі всього, що мені відомо, я, на жаль, цієї

8/IV-1921 р.
З повагою до пос. Ковалевського

Дуже важливий і цінний лист, що дає багато матеріалу для оцінки справи. Треба обов'язково опублікувати. Примітки: 1) Ковалевський Олександр Олександрович (1870-1937) – політичний і громадський діяч, дипломат, міністр закордонних справ УНР (1921-1922). 2) Огородник Яків Антонович (1880-1937) – політичний і громадський діяч, дипломат, член Директорії УНР (1921-1922).

не можу поділити Вашого оптимізму.

Навпаки, справа з підготовкою всього того, що потрібно для найбільшої акції, стоїть надзвичайно погано, я-би сказав катастрофічно.

Повстання, яке ми підіймаємо, досі не забезпечено зовні ні однією рушницею! Справа в Румунії (найбільш реальна) стоїть на мертвій точці. Н. Лебідь-Юрчик, командірований туди, їде, по його словам, до Румунії уже третій місяць, бо наше Посольство у Варшаві ніяк для його виїзду не зробило, а, нарешті, і відмовилось робити, посилаючись на те, що у Посольстві нема грошей на телеграму до Румунії (sic!). Нарешті, він і поїхавши навіть туди, має тільки там поінформуватись, а потім приїхати, доложити, і аж тоді справа має посунутись далі! Я Вас дозволю собі запитати, Шановний Олександр Олександрович, чи все буде так в найменшій мірі можна забезпечувати нам успіх?

Підемо далі. В Сімферополі т. Барановський обіцяв

дістати для Правительства зброю, але просив, щоби Правительство подбало про бази на Дунаю. З того часу минуло добрих два місяці – і що-ж роблено? – Абсолютно нічого!

І військовому Міністерству мене тепер вдячись за складання списків зброї та іншого, що потрібно для закріплення повстання... І дозвольте Вам сказати, що ні списки самі собі летать і ніхто нічого з нами не робить.

Так, але-ж до Італії та Герославації поїхали місії, котрі все-все дістануть! – Ви так гадаєте? – Так дозвольте-ж Вам сказати, що ніякі місії туди не поїхали і що ніякої місії і взагалі нема, і ніхто нікуди не збирається їхати! Звичайно, Ви не сумніваєтесь, що під цей відповідальний момент іде горячкова робота в Міністерстві Закордонних Справ, що там пишуться ноти, розсилаються у всі кінці курєри і т. д. і т. д. Та нічого подібного, – там ніякої руки, нема мертвої тиші, там люди мруть від скуки!

Ось вся та справа, справа підготовки до історичного моменту в житті України, про яку Ви казали, що вона стоїть добре. Вона стоїть дуже і дуже зле, що про це мусить, повинен кричати всякий, хто тільки трохи в бога вірує..!

Ви скажете, що я помиляюсь, що я дуже поінформований. На це відповім Вам, що я надзвичайно щасливий був би в даному разі глибоко помилитись, і якщо поінформуватись про щось взагалі, гор я не знаю. Але, на великий жаль, це не так.

І Ви повірите мені, Олександр Олександрович, що не для того я пишу все це, щоби дорікати Вам чи обвинувачувати когось, але щоби в цей передостанній момент сказати Вам, головному, котрий має від вашої руки на себе багато і без сумніву хоче як найбільше зробити і щиро вірить, що все йде добре, — сказати, що на сей день ціла справа стоїть надзвичайно зле, що для можливої натури її подібні революційні і швидкі, як вихор, заходи, потрібні — вся енергія, ініціятива і патріотичне захоплення, на які ще здібний наш Державний Центр — і моє місце після сих рядків ми не вибачимось суботи нашого народу недорозумінням мовчанням...

Прошу прийняти запевнення в моїй повазі до Вас — Вікт. Приходько.

6/VIII, 1921 р.

LÉGATION DE LA RÉPUBLIQUE D'UKRAINE
À VIENNE

22/IX921р.

Високоповажний Олександр Олександрович !

Весь час збирався їхати до Тарнова, але-ж сьогодня одержав повідомлення, що Міністерство закордонних справ в Польщі не дало мені згоди на візу, - а треба дуже і дуже побачитись, бо писати прямо небезпечно. Зараз [illegible] розвели кольосальну акцію і мають великі гроші. Деякі Українці, котрі працювали в наших інституціях пішли до них на службу і через те вони во всьому дуже поінформовані.

Інформуйте про Ваші справи в Тарнові, про конференцію і коли можете вживіть всіх заходів, щоб я міг одержати візу, бо мій приїзд я раху́ю дуже потрібним в загальних справах.

З щирою повагою до Вас

І. Франко

П.С.
----- Передайте привітання товаришам.

27. IX. 1926

LÉGATION DE LA RÉPUBLIQUE D'UKRAINE
À VIENNE

Високоповажний

Олександр Олександрович!

Тиждень тому назад хур'єром

я послав Вам мої

думки щодо, і хочу приїхати до Вас,

але ж не маю візи.

Також маю можливість допомогти

в цій справі. Новин ніяких не має.

З щирою повагою до Вас

І. Українець

Wien, I., Fichtegasse 5/5.

7/IX/1921.
Wien IV. Schäffergasse 13 a. 6.

Цей лист був помилково вислано до іншого міста (276) і не тут вже його й знайшов 10/II.1926

Поважаний і дне товаришу!

Доїру я оце вчора вернувся з своєї поїздки до Чехії та Німеччини. Був у роз'їздах з тижня, а тому Ваш лист до Тва в справі моєї адреси не застав мене у Відні. Я дивуюся, що Ви не одержали мого листа, якого я був Вам написав перед своїм від'їздом. Моїтний лист був у відповідь на Ваш, писаний десь-не у червні, але п. Франко передав його мені 17 Серпня. Свої обіцянки я підтверджував категорично.

Так само й тепер готовий
Вас прийняти охоче. Прошу
тільки мені написать за-
здалегідь, коли приїздите
до Відня, бо зимою мене
не застанете. Я десь на про-
кінці цього місяця маю
виїхати у дорогу, може
й на довший час. Пишу
я Вам також, що у Відні
тепер дуже дорого. Дві одно-
особи потрібно в місяць най-
менше 15.000 корон., щоб так
так жити. Це вимагає на
увазі. На польські марки це
буде десь до 45.000. Тому
як би Ваша дружина вибра-
ла писати за границю, то
мов чужих, щоби мала Ваш

допомогу до збільшення будинку, ~~не було~~ Вам дуже на руку.
У Відні організується також Музикальна драма. Деякі на початку жовтня будуть уже виїхали. Здається мені, що справа ця буде тільки, бо тоді. Все до весни упорядкувати не встигає. Перекажу в Празі від вас свої подяки.

Коли я вас у своєму листі просив мені про всякі новини з України чи з нашого цеху. Тому мало хто певно що цікавить звідтами, а тому відомості ви перебуваючи чи в той чи іншій бік.

З повагою

М. Кашпер

Відень 24/IX 1921 р.

Високошановний
Олександре Олександровичу!

Прикладаємо доклад і програми Земгосп.-топогр. фотних курсів, а також копію з листа нашої Земгосп.-Топівської крс передачі геодезичних інструментів і пишучої машинки Картографічному Відділ. „Наддніпр.-Полтавка" для Земгосп.-топогр. курсів. — маємо прохання Вас, Олександре Олександровичу підтримати нашу пропозицію, котру ми хочемо віддати під Ваше покровительство і під Вашу санкцію.

Після наших рефератів, котрі ми вели з Вашого останнього приїзду до Праги відділ Земгосп.-топогр. курсів у Відні, щоби ми самі могли дати Вам до розпорядимости відповідну кількість земгоспів і топографів, а також, коли буде можливість, і цілу організовану і гарно обудовану Земгосп.-Топографічну Школу з вповні викладовим і педагогічним персоналом — вони ще є та підготовча праця, а також розробка дальшого плану Земгоспів, без котрих нікого на Україну не пустимо. Наша ідея нашла самий щирий відгомін в нашому Кабінеті Міністрів, котрий взяв на себе організацію і підготовку праці.

Коли буде закінчена програма цих курсів ми дамо Вам повний курс предметів з повними списками лекторів.

Далі, ми дуже Вас просимо підперти наші старання про допомогу для організації З.-Т. курсів, а також про відкриття ще кількох станиць Укр. Т.-Г.

Це є реальна річ і це є репрезентація для Міністерства Земельних Справ, а також для міністерства Праці.

На ці курси вже зголосилося 18 головк. З-м. курсовим радіоновинам цінна Еміграція і нам було дуже приємно, коли наші надії справдилися цілком надійно.

У мене є пропозиції різного роду, котрі мені хотілося передати Вам персонально, а для цього, з нагоди приїзду Вас, Високоповажний Високоповажний для Вашої допомоги зібрати мені вигоду на в'їзд до Канади, або виїзду перепустку.

Надіюся в скорому часі у Вашої доброї опіки Вам бути найвищою

Вам О. Шостаковська

P.S. Повідомте, чи будуть Вам у Вашими розпорядженні вигідні умови Вашої подорожі.

Wien IV.
Allegasse 35/2.
Eug. S. Schostakowsky

Мічарів

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

ІІ вересня 1921 р.

На засідання прибули: 1/ Д. Ковпаненко, 2/ О. Полозів, 3/ Кудріцький М. 4/ Мирошниченко М., 5/ Галушка В. 6/ Хижняк О. 7/ Багиновський, 8/ Дмитренко, 9/Базілевич О. 10/ Пилипчук П., 11/ Ковалевський О. 12/Гриневич, 13/ Киркиченко Ю., 14/ Соломка В. 15/ Гнатюк Н., 16/ Сапіга І.

Конференцію в імені Центрального Комітету У.Н.Р. партії одчиняє голова Ц.К. І. САПІГА о 6 г. 10 хв. вечора, пропонуючи обібрати голову конференції.

Одкритим голосуванням вибирається більшістю із 4 голосів головою конференції т. Киркиченко Ю.

Вноситься пропозиція голови конференції про доповнення президії. Більшістю голосів ухвалюється пропозиція щоб заступника голови обібрати в той час коли прибудуть делегати від Гданської, Віденської, Варшавської та инш. філій. На секретарів конференції обібраються члени конференції т.т. Соломко В. і Гнатюк Н.

Голова конференції пропонує на затвердження такий порядок денний, виробленний Ц.К.:

І Робота Центрального Комітету У.Н.Р. партії.
ІІ/ Робота фракції в Раді Республіки
ІІІ/ Парламентарний режим і Рада Республіки
ІУ/ Діяльність Уряду У.Н.Р.
У/ Економична політика.
УІ/ Сучасний момент і тактика партії на майбутнє.
УІІ/ Аграрне питання і програм У.Н.Р. партії.
УІІІ/ Доклад з місць і біжучі справи.

Член конференції П. Пилипчук пропонує инший порядок денний, а саме:

І/ Доклад Центрального Комітету У.Н.Р. партії
б/ Робота фракції У.Н.Р. партії в Раді Республіки

II/ а/ Аграрне питання

б/ Економічна політика

III/ Парламентарний режим і Рада Республіки

IУ/ Діяльність Правительства і сучасний момент.

У/ а/ Доклад Бюро Ц.К.

б/ доклади з місць

в/ біжучі справи,

котрий після попереднього обміркування ставиться на голосування і більшістю голосів /IO:4:2/ приймається.

Після цього Голова Конференції дає позачергово слово для привітань конференції і оголошення телеграм надісланих їй.

Бере слово делегат Волинської Філії партії Н. Гнатюк котрий вітаючи високе зібрання в імені волинських товаришів зазначає, що завдяки несприятним обставинам не всі товариші мали змогу прибути на конференцію, але що вони наказали йому вітати зібраних зі всіх кінців Европи партійних товаришів, побажати їм успіху і енергії для праці на користь рідного краю.

Член Ц.К. І. САПІГА таксамо вітаючи конференцію в імені Вадовицької Філії, з доручення делегата тієї Філії т. ДІДЧЕНКА Дм., що не міг через простроченння перепустки зостатись для праці на конференції просить конференцію зареєструвати мандат делегата тієї Філії, що конференція і позволяє задовольнив.

Далі Голова Конференції оголошує телеграму з Гданська такого змісту:

Готель "Брістоль" Міністер Олександер Ковалевський Тарнів. З Гданська 9/IX Іг.50хв.

"Візи досі не одержано на проізд до Тарнова не зважаючи на особисті заходи. Висказуючи глибокий жаль з приводу неможливости приізду і вітаючи конференцію бажаю імєнем Філії успіху в праці, на користь У.Н.Р. Душою з Вами. Голоси Філії довіряю

Олександрові Ковалевському. ПАВЛЮК"

I. СЛУХАЛИ: Доклад Голови Центрального Комітету Української Народньої Республіканської партії т. САПІГИ. Робота Ц.К. до 3 лютого носила дещо організаційний характер. Починаючи ж з 3 лютого аж до 5 серпня ц.р. робота провадилась, головним чином, в Раді Республіки де вона й полягала в налагодженні консолідації центрових фракцій

Голова конференції подає до обміркування справу порядком розгляду заслуханих докладів. УХВАЛЮЄТЬСЯ одноголосно заслухати спершу всі доклади І пакту порядку денного конференції, а пізніш перевести роботи с приводу них.

/ доклад П. Сапіги Ч. /

II. СЛУХАЛИ: Доклад Голови фракції У.Н.Р. партії в Раді Республіки В. ГАЛУШКО про роботу її в Р? Р. /див. доклад п. Галушко ч.... /

СЛУХАЛИ: Позачергову пропозіцію П. Пилипчука щоб всіх бажаючих членів партії бути присутніми на конференції допустити на неє без права рішучого голосу.

УХВАЛИЛИ: Допустити всіх членів партії на конференціє з правом дорадчого голосу.

СЛУХАЛИ: Доклад лідера партії Олександра Ковалевського про діяльність Центрального Комітету і Фракції У.Н.Р. партії в Раді Республіки.

/ див. доклад п. Ковалевського Ч...../

СЛУХАЛИ: Пропозіцію за пізнім часом, спинити працю конференції і перенести її на 12 серпня, коли й роспочати дебати з приводу заслуханих докладів.

УХВАЛИЛИ: Працю конференції припинити і перенести дебати по заслуханих докладах на 12-те серпня призначивши засідання на 5 годин вечора.

Голова конференції оголошує засідання скінченим в 9 г. 20 хв.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ

І2 вересня 1921р.

На засідання прибули: І/ Д. Ковпаненко, 2/ О.Полозів, 3/ М. Кудріцький, 4/ Мирошниченко М. 5/ Галушко Н. 6/ Хижняк Ф. 7/ Багриновський, був спочатку, 8/ Дмитренко, 9/ Базілевич, І0/ Киркиченко, ІІ/ Ковалевський, І2/ Гриневич, І3/ Саніга І. І4/ Гнатюк Я. І5/ Чопівський І6/ Соломка В.

Голосував Киркиченко при секретарях Соломка і Гнатюк.

Засідання роспочалось о 6 год вечора. Секретар Я. Гнатюк прочитує протокол минулого засідання з ІІ вересня І92І року, котрий конференція й затверджує.

СЛУХАЛИ: Пропозіцію О. Ковалевського вести окремо а/ журнали і б/ подрібні протоколи засідань.

УХВАЛИЛИ: На засіданнях конференції вести окремі а/ журнали й б/ подрібні протоколи конференції.

СЛУХАЛИ: Телеграму з Варшави одержану на імя конференції такого змісту: " Варшава І0/ІХ І6 г. 5 хв. "Вітаємо шановних товаришів, дуже жаліємо, що не могли приїхати. Курило. Ремезенко"

УХВАЛИЛИ: Прийти до відома.

ІІ СЛУХАЛИ. Пропозіцію Мирошниченка обрати зараз же дві комісії політичну та організаційну. Перша має в порозумінні з докладчиками виробити резолюції для конференції, друга обміркувати проект статуту та перевірити мандати членів конференції.

УХВАЛИЛИ: Вибрати 2 комісії політичну й організаційну

ІІІ СЛУХАЛИ: Пропозіція Голови зборів определіяти число членів кожної комісії.

УХВАЛИЛИ: Вибрати політичну комісію в складі 6 осіб а організаційну 5.

ІІІ СЛУХАЛИ: Його же пропозіція називати кандідатів для вибору членів політичної комісії. Пропонуються такі кандідати т.т. Пилипчук,п., Ковалевський О., Хижняк Ф., Киркиченко Ю. Гнатюк Н. Галушко Н. і Мирошниченко. Ковалевський О. знімає свою кандидатуру.

УХВАЛИЛИ: Політичну комісію обібрати в складі таких осіб: т.т. Пилипчук П. Хижняк Ф. Киркиченко Ю., Гнатюк Н., Галушко Н., Мирошниченко м.

ІУ СЛУХАЛИ: Його же пропозіція називати осіб в склад організаційної комісії. Пропонуються Саніга І. Ковалевський О. Багриновський М. Ковпаненко Д. Полозів О. Гриневич. Останній свою кандідатуру знімає.

УХВАЛИЛИ: Обрати організаційну комісію в такому складі: Саніга І. Ковалевський О. Багриновський М. Ковпаненко Д. Полозів О.

Далі продовжується дебати над заслуханими в засіданні ІІ вересня докладами про роботу Центрального Комітету партії та роботу фракції партії в Раді Республіки.

Слово дається т. Галушко.

Я хотів одмітити деякі риси з промови О. Ковалевського і підкреслити їх в роботі Ц.К. О. Ковалевський у вчорашній промові, що до діяльности фракції в Раді Республіки тримався того погляду що в тактиці фракції не було зігзагів. Я породжуюсь, що їх не було, бо фракція стояла на грунті реальної політики й міняла свою тактику лишень в залежности від обставин і лише хто не переживав їх той може сказати, що вони були. Все йшло поступовим шляхом як і розвиток по-

дій в Раді Республіки. Фракція П.Р.стояла на тій засаді що політика завше мусить бути елястична. І фракція досягла того що ні одна група не є міцніша нашої партії. О. Ковалевський казав що в Раді Республіки скріпились позіції инших партій. Я цього не думаю. Коли підвести підсумки успіхів груп то вони вийдуть далеко не побідними. Партія С.Ф. своєю неумілою тактикою навіть знищила свій авторітет, що підмітила і Рада Республіки і преса. Що ж торкається інших груп то вони умовно виросли. Умовно на еміграції. Я це уявляю собі так, як ріст рослини в льоху винести їх на сонце і вони загинуть. Отже нема чого боятися зросту цих партій. Тільки тому що ми завше приносили в жертву інтереси партії інтересам держави і змогли вирости за наш кошт інші ширші групи.

Кудріцький говорить, що він помітив в промовах якусь трагедію душі партії. Треба остерігатись того, що погубило инші партії, а саме відірваности од тихкол, на які партія думає спиратись. Наша партія з іспиту який вона мала 5 вересня, вийшла з честю. Отже тепер перед можливість повороту до дому треба як найбільшої спалности в партії. Треба утворити партію на зразок масонських лож, середньовікових орденів. Для того хотілося б знати що іменно зроблено в цьому напрямку та що зроблено в смислі обєднання не з емігрантами, а этим на кого власне партія спиратись думає, т.е. на мою думку з середньою інтеліґенціем та середнім селянством на Україні. В здоровім тілі-здорова душа. Коли одчувається трагедія то значить щось нездорове. Треба вжити всіх заходів щоби не заразитись теперішньою хоробою-одірваністю од ґрунту.

Голова зборів заявляє, що жаден доклядчик нічого не говориз ні про яку трагедію.

САПІГА: Діяльність Р.Р. показала що таке парламентарне тіло не могло існувати. Криза сталась не через зміну політичну, а справа полягала в тому що Р.Р. не керувалась Державними цілями, а пішла грати на персональних амбіціях. Так було і в справі з Ніковським просто Р.Р. подобалось, щоб перед нею проходили кабінети один за другим. Крім того Р.Р. стала на шлях боротьби з Головним Отаманом і забувала про свою безпосереднє мету для якої власне вона і була скликана. Досить сказати, що єдиним серйозним законопроектом, що пройшов в ній був закон про єдину школу. Після демісії кабінету Левицького прийшов до влади подібний же кабінет Прокоповича. Багато помилок було зроблено Левицьким, але тіж самі помилки робив і Прокопович. Почались розмови про складання нового кабінета, а час проходив. Так пройшло півтора місяці, а державна робота не йшла. Р.Р. цікавилась справами с поширенням правого крила її та представниками з місць, оприч того одночасно цікавились тим, що робить Ніковський, Пилипчук в своїм приватнім житті. Дійшло до того, що частина фракцій вийшла з Р.Р. наша фракція так само заявила нарешті, що вона не виходить з Р.Р., а лише перестає одвідувати засідання Р.Р. Нарешті прийшло до акту 5/IX Партійної роботи не було і коли нам стали закидати стремлінням до абсолютизму, ми не можучи виступити проти партій, старались вживати лише заходів щоб перешкодити шкідливій антидержавній політиці инших партій. Треба сказати що із цієї боротьби що велась навколо Р.Р. партія вийшла нерозбитою і не дезоріентованою. Інші партії навпаки розбились в цій боротьбі. Так наприклад С.Ф. поділились на кілька груп і навіть стратили одного із своїх лідерів Ніковського, що вийшов з партії; так само

лідер парляментської фракції тієї ж партії п. Корчинський розійшовся з своєю партією, ставши більш правим. І взагалі коли в інших партіях навіть партійні постанови часто не виконувались, а в такій партії як С.С. і досі іде боротьба окремих груп, які видають себе за Ц.К. партії і взаємно одна другу поборюють,- у нас подібних випадків не траплялось. Партія наша тому має будучність і поширення її на Україні буде залежати од провідників-піонерів, які зуміють повести за собою маси. Цілком можливо, що партія наша буде класовою при чім ми мусимо поширитись між середняком.

КІРКИЧЕНКО: Про розклад нашої партії говорити нема чого. Всі підкреслювали, що партія йшла одностайно й прямолінейно. Партія бачить зараз, почуває ворожість до себе інших груп: особливо тепер після сформування нового Правительства. Я думаю що це ненависті хорого до здорового там розвал на мою думку неорганічний, а як наслідок еміграції. Мені цей стан нагадує стан людей що ідуть разом на кораблі: там тоже часто люде до того ненавидять один другого, що не можуть разом ні їсти ні спати і т.д. Ще раз скажу, що ми є тією партією що здорова, а тому нас ненавидять.

ХИТНЯК. Мені хотілося до сказаного добавити ще кілька слів. Це імено про той момент коли в Р.Р. завдяки нашим заходам був ухвалений закон про власність та одержана була відповідь від Тромбичинського ,Маршалка Польського Сойму, Де які моменти в нашій тактиці як наприклад відношення до Ніковського роблять враження не хитань чи зігзагів, а несеріозного політиканства, що в цей складний і критичний момент є для нас шкідливим. Тактика партії мусить бути гнучка, але революції нам робити не йде.

ГНАТЮК: Тут говорилось про те на кого партія наша має спиратись і чиі інтереси захищати в практичній державній праці. З власного досвіду мушу ствердити

що тим елементом що досі горнувся і буде горнутись до нашої партії була та кріпка селянська верства, яку большевики звуть куркулями чи середняками та національно свідома демократична інтеліґенція, т.е. в більшости заможний і свідомий клас нашого села. Цей процес в інтересах розвитку партії і Української державности ми б мусіли як найенергічніше підтримати, виходячи з того положення, що тільки економично сильна клясa зможе бути фундаментом Української державности Тепер в час еміґрації я вважаю помилкою те що ми не використали цих можливостей на Волині. Там при умові легалізації партії ми змогли би були вже досі утворити сильну енерівську групу, яка не мало б допомогла б нам в нашім сучаснім тяжкім становищу. Далі я так само вважаю, що для розвитку нашої партії потрібно як найбільшу увагу звернути на пресу. Партійного органу досі не видавалось і це шкідливо відбивалось як на формуванні ідеології нашої партії так і на справі агітації. В теперішній момент, особливо після переходу Р.Р. в підпілля коли навіть пресові звіти з промов наших представників в ній не можливо стало друкувати, а тим самим провінції, читаючи їх слідкувати за напрямом і інтенсівністю праці наших партійних товаришів, що стоять коло державного центру, кажу особливо в цей момент зросла потреба в партійному органі. Без нього, цього органу, провінція згубила ідейний зв'язок свій з центром Правда в Варшаві існує офіціоз Правительства У.Н.Р. "Українська Трибуна", але з жалем доводиться констатувати, що останніми своїми виступами вона стала бити як по нашій партії так і по кабінеті Пилипчука який до певної міри являється все таки У.Н.Р. і імено в тому, що в ньому дві найважніші в умовах еміґраційного існування теки: Премера і Міністра Преси і Пропаганди обсаджені нашими партійними товаришами

чти

Зваживши безкритичність загалу нашої провінційної публіки як тут на еміграції так і там на Україні куди заходить Українська трибуна можна собі уявити яке враження справляють на нею цю публіку статті Трибуни. Тепер коли все мовчить преса має домінуюче значіння і тому надалі мусить бути виправлена дотепер зроблена помилка т.е. мусить бути заснований солідний партійний орган без котрого ми будем знесилені. Так само надалі треба звернути як найбачнішу увагу на справу звязку як з філіями на еміграції так і з Україною та повстанцями .

КУДРИНЬКИЙ. Мене не зрозуміли коли я говорив про трагедію, я мав на увазі застерегти партію од того що так часто бувае на емиграції, од відірваности від грунту, від созгучних елементів, котра під такі моменти одчуваеться завше дужче.

КОВАЛЕВСЬКИЙ. Що до пресової діяльности, то про це буде сказано при докладі Міністрів, в справі поступованни з Ніковським то нігде в офіційних актах не зазначено, що партія була проти Ніковського. Коли ця справа повстала була на засіданні Р.Р. то фракція наша утрималась од голосования про Ніковського т.е. цим самим дала зрозуміти, що вона не бере жадної участи з персональних розрахунках. Його били делегати інших партій. Що до звязку з Україною то він у нас найкращий. Там більше 60 членів нашої партії приймае активну участь в повстанческому рухові. Там же працюе і член нашої партії Генерал Галкин, як Начальник Штабу одного з відомих повстанських провідників Отамана Орлика і котрий мае бути начальником Штабу всіх повстанських військ на Україні. Крім того в повстанському рухові бере участь Стешенко, Голова нашого Київського Губернського Комітету. Що до того що на нашу

партію сиплються напади то все не показує, що ми е партією революційною хоча на Україні, в звичайних умовах ми консерватисти. Діяльність Р.Р. мала такий напрямок, що звичайно коли б це було на Україні то перед будинком її стояв би полк козаків і вона б давно була на дорозі в Лукянівку. Зокрема, що до С.Ф. то треба зазначити, що делегати їх Фещенко -Чопівський виявив надзвичайно велику жадобу до влади і досі мріє про Премерство. На Україні буде інше. Я наприклад переконаний що коли на Україні будуть Фашисти, то чими будем ми Н.Р.

ПИЛИПЧУК. Інформує конференцію про те, що з розмови з Послом нашим в німеччині доктором Смаль-Стоцким він виніс враження, що акт 5/IX мав велике позитивне значіння для нашої справи за кордоном і що тому позіція партії таким способом оказалась правдивою і життьовою.

Вноситься пропозіція, за пізніи часом припинити дебати с тим, щоби роспочати їх на слідуючий день. Пропозіція більшістю голосів приймається.

Таксамо приймається пропозіція про те, щоби резолюції с приводу заслуханих докладів виробила Політична Комісія.

Голова конференції оголошує конференцію закритою в 9 г. 45хв.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ

13-го вересня 1931р. м.Тарнів

На засідання прибули: 1/Киркиченко Ю., 2/ Ковпаненко Д., 3/ Ярошевський О, 4/ Мирошниченко М., 5/ Полозів О, 6/Худрицький М. 7/Загриновський М. 8/ Соломко В., 9/ Галушко В. 10/ Гриневич А. 11/ Хижняк Ф. 12/ Сапіга І. 13/ Ковалевський О., 14/ Василевич О, 15/ Гнатюк Н. 16/ Пилипчук П. , і з дорадчим голосом члени Тарнівської філії П.П.Шумський і Чопівський і Ченстоховської філії Генерал Хорунжий Удовиченко Микола.

Головує Киркиченко.

Секретарями Соломко В. і Гнатюк Н.

Продовжується дебати по земельному питанню.

Слово дається т. Загриновському.

З а г р и н о в с ь к и й: Я не фаховець в цій справі і не економіст, але ж ставиться справа в площі тактики партії. Коли партія хоче сама рости то вона мусить бути підтриманою середнім селянством з тим, що інтереси партії будуть совпадати з інтересами її підтримуючих її. На мою думку Федор Федорович правільно заняв позицію з землею і поскільки земля являлась грунтом для вибуха революції то ми мусімо обережно ставитись до всього що має звязок з землею, я також і з великою власністю гадаю, що час був би переглянуть весь наш програм. Попередній промовець говорив про аграрну політику і жадного погляду не виловив про реформу. Гадаю, що державою мусить бути проведена така реформа, яка буде корисна для держави і для народа. Але я не торкаюсь і нічого не кажу про аграрну реформу і не розвиваю думок проти би розвинути все це аби воно було

для партії.

С а п і г а. Не цікаві факти, а суть. Ми трохи наближаємось до власності. Держава мусить бути міцним тілом і вона може бути міцна лише в той час як вона має свої цінності. Цінність збільшується з кошт приватної власності. Що ж ми бачимо на Україні Там гине все через соціалізм, націоналізацію. Що до земельної програми відносно лісів, то ліси, котрі належаться власнику не націоналізіруються, завідчуждаються. На мою думку ліси мусять належати до держави так само і недри земельні. Наприклад я маю участок 5 десятин ~~земельної~~ поскільки я не маю права на недри, то мені немає рації розшукувати їх, а через це приватна ініціатива не буде використана, а Українська держава не зможе стати на ноги бо буде позбавлена змоги. ~~Ізш~~ Нам нема рації боятись підкреслити, що ми підтримуємо власність і на мою думку всякий середняк чи він має сто десятин чи він має вісім буде власник.

Г а л у ш к а. Гадаю, що нам необхідно окреслити точно на який клас селян ми опираємося, коли ми зробимо це точно, то ми мусимо підтримувати т. Хижняка. На мою думку необхідно скласти аграрну комісію, котра і мусить передивитись наш проґрам. В нашому програмі ясно аграрне питання і нам треба точно висловати що ми не опираємось на малоземельних і безземельних, котрі на мою думку безумовно за нами не підуть, ми їх мусимо відкинути. Наші агітатори мусять заховувати селянам, що ми підтримуємо середнє селянство і через це ми будемо класовою партією.

Необхідно також щоб в програмі було точно висловано чи ми стоїмо за власність і за викуп чи ні і коли це буде точно висловано в нашому програмі, тоце нам дасть можливість опертись на середньо-селянський клас. ~~ст~~ 59,60,61 мусять бути цілком замінені, бо не середняк-селянин не зрозуміє їх буде боятись, що від нього

відберуть землю і це є головне питання на яке селянство буде оріентись. Далі о приводу лісів. Коли ми кажемо, що ми стоїмо за власність, то ясно що і ліса будуть належать власникам.

Позачергова заява: З огляду на те, що потрібно багато часу для дебатів по цьому питанню, Голова конференції пропонує кінчати засідання дебати перенести на завтра, а сьогодні обібрати аграрну комісію.

Ця пропозіція ставиться на голосування. Результати голосування: за II проти I утрималося 3.

Голова конференції пропонує назвати кандідатів. а також і кількість їх для комісії.

Одноголосно постановлено обібрати 5 осіб, крім докладчика.

Кандідатами в комісію називаються т.т.: Ковалевський, Багрянівський, Саніга, Галушко, Гнатюк

Названі особи після голосування обираються одноголосно.

Голова конференції пропонує покласти обовязки по скликанню комісій для робот Політичну Комісію на т. Хижняка, Організаційну Комісію на т. Саніґу і аграрну на т. Ковалевського.

Позачергова заява т. Гнатюка аби про всі роботи конференції подавно давати відомости до Україн-преси.

Голова конференції пропонує дати відповідь на одержані телеграми.

Конференція постановляє аби відомости про хід робіт конференції до Україпресса, а також і відповіді Філіям на привітання дала президія.

Після цього об г. 45 хв. вечора засідання оголошується закінченім. Слідуюче засідання призначається на 14 число о 5 г. вечора.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ III КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

14 вересня 1921 р. М. Тарнів.

На засідання прибули: 1/ Киркиченко Ю., 2/ Соломко В. 3/ Полозів О. 4/ Ярошевський О. 5/Мирошниченко М. 6/ Хижняк Ф. 7/ Галушко В. 8/Багриновський М 9/ Ковалевський О. 10/ Пилипчук П. 11/ Сапіга І. 12/ Кудріцький М. 13/ Ковпаненко Д. 14/ Дмитренко В. 15/ Гриневич 16/ Гнатюк Н.

Головує Киркиченко.

Секретарі Соломко і Гнатюк.

Продовжуються дебати по земельному питанню.

Г н а т ю к: Я хочу сказати тільки про де-які моменти в переведенні земельної реформи на Україні. Тут треба з пільковитою ясністю підкреслити, що земельна реформа, власне острота її вже пройшла на Україні постільки поскільки земля перейшла до селянства. Але в цій землі селянство все таки не дуже то певне. Непевне тому, що крім од держави воно хоче мати ще й од бувшого власника якийсь певний папірець котрий вказував би факт переходу землі. Відомі, наприклад факти, коли селяне в час чинности земельних законів У.Н.Р., які давали ім землю даремне-все таки старались ту землю купити у помішика. Все - таки в розумінні селянства залишилась свідомість того, що земля не зовсім таки іхня. Шоб це переконання, в інтересі Української Державности ліквідувати теба, шоб держава допомогла селянам у викупі земель у помішиків, а не займалась роздаровуванням чужих земель. Це тим пче потрібно що самі помішики не дуже тс так чипляються за свої колишні маетки. В моіх руках ось зараз "відозва Союзу Хліборобів" Україні", де між іньшим сказано таке: "дуже невелика скількість влас-

ників зможе, або схоче наново одбудовувати господарство. Не буде прибільшеним припущення, що, незалежно од законодавства, більш як 60% приватно-власницьких земель буде запропоновано на продаж". Викуп землі мусить бути підпомогований державою і земельна політика повинна вестись в такому напрямку, щоб створити такий середняцький кріпку хліборобську клясу. Бо тільки така клиса може створити Українську державу. Земельний порядок мусить бути такий, щоб він заінтересував не середняцтво кращою економічною стороною з незалежности Української Республіки. Треба робити таку земельну політику, яка б була іншою ніж в совітській Росії. Бо там теоретично большевики однаково дають землю, як селянам московщини так і України. Наша політика земельна мусить бути така, щоб вона робила Українську державу життьовою і необхідною для кріпкого селянства. Безумовно, що такою політикою буде не задоволений напівпролетарський елемент нашого села, але з чим рахуватись цього не можна, бо нами мусить керувати тільки державні інтереси України.

В а г р и н о в с ь к и й: Один із промовців в справі лісів і недрів висловився, що не треба обмежувати права приватної власности. Остання воєнна практика є за те, щоб вносити координацію в промисловість, контроль в економічне життя. Скінчилась війна і те що здавалось би в Англії в 1910 році диким, стало тепер звичайним, це втручання держави в економічне життя. Особливо помітно це в гірничому ділі. Коли говорилось проти втручання то я з цим не погоджуюсь. Повинна бути регалія т.с. право держави без згоди власника давати концесії на шукання і розробляння недр. Не можна допустить вільного права особи, а тим перевагу прав держави над правом людини-власника. Коли ми говоримо щоб не допускати продажу участків вище чи нище певної норми, то

це небуде порушення права власности. Що до середняка то він є тим на кому повинна будуватись наша держава. Держава наша не буде держава дрібно-буржуазна. Це, одначе, не виключає розвитку великої буржуазії. Але трудно припустити, щоб через яких десяток років держава наша стала країною великої буржуазії як от прикладом Німеччина. Що до того щоб дати самим селянам умовитись з поміщиками про купно-продаж землі, то він може привести до анархії, до скомпромітування державної влади. Що до принципу банку на викупу з боку селян, то це є справа не аграрної, а вже фінансової політики. І коли у нас не буде в програмі цього принципу, то може б його й не вносити. Може яким іншим способом це зробити, шляхом податку натурою чи як. Як що треба не одверто зафіксувати "що хлібороб мусить платити за землю", то це треба угрунтувати якимись політичними мотивами. Пан Козаловський вчора говорив що вже є земельний фонд, що землі вже розподілилась то я мушу сказати, що держава при санкціонуванні повинна зробити виправки тих шероховатостей, що витворились після 1917 року. Я знаю, що можна зоставити земельний програм партії, бо коли в ньому й є анахронізми то їх можна пояснити тим, що програм складався в 1913 році. А коли вже почати перегляд програму, то переробити редакцію всіх артикулів по таких тезах:

а/

а/ вся земля вважається знеособленою,- за винятком тих норм певних, які дозволяється мати,- і лічиться в земельнім фонді держави. б/ користування землею з державного фонду закріпляється на правах власности з обмеженнями по до права продажу, по до норми і т.д. в/ ліквідація правних матеріяльних стосунків між державою і бувшими власниками переводиться на певних основах матеріяльного їх задоволення в такому а такому порядкові.... Ці три тези мають психольогичне значіння, бо тут констатується уже те, що селяне можуть бути спокійними за ту землю, яку вони

вже фактично посідають. У цих тезах не вистарчає тези про викуп, але це для мене не ясна з боку своєї доцільности теза.

Г а л у ш к о: Вислухавши промови товаришів сьогодні і вчора, я мушу констатувати, що промовці підходили до справи вирішення земельного питання нашого програму, як представники позакласової інтеліґенції. Головною задачею конференції в цій справі є найти той клас селянства на котрий обпреться партія Н.Р., ту базу, котра зробить партію класовою Коли ми остановимось на певному класі селянства, то в вирішенні всіх питань земельного програму, ми будем вирішувати його в інтересах цієї цієї класи Докладчик зазначив тип сильного економичного господарства, котре окреслене певними мінімумами і максімумом для кожної місцевости. І от посідачі цих господарств і є наша база, є наш клас, треба тільки в програмі це ясніше підкреслити. Ясно, що ні безземельні ні малоземельні, ні великі власники не є нашою базою й з інтересами їх нам не потрібно лічитись при виробленні програму на цій конференції.

С а п і г а: Слово абсолютна власність на мій погляд вживається як поняття економичне зовсім інше розуміють це слово громадянство. Освіта нашого населения а через це на мою думку не можна переводити такі експерименти. Великі маєтки давали більш хліба через те, що великий господар для обробітку своєї землі мали великі засоби і через це він міг мати більш хліба. Господарства в Західній Европі хоча й мало землі мають, але там всі господарства провадяться по науковим данним і для того щобунас на Україні прийти до нас ми тої котру виставляє т. Хижняк то на мою думку необхідно підняти освіту народу і все це ми мусимо починати знову і лише після цього будемо підходити до тих розмірів які зазначав докладчик. Недри землі мусять бути залишені за власниками.

К У Д Р І Ц Ь К И Й. Як справедливо помітив П. Ковалевський аграрне питання відноситься до таких, до яких треба підходити з дуже великою обережністю і хоча це питання і освітлено в докладі п. Хижняка майже зо всіх боків, з яких ми енери повинні підходити до нього я все таки рахую необхідним зупинитись на де яких пунктах. В своїму докладі п. Хижняк на підставі наукового обслідування віковичних законів природи і базуючись на цих законах, ясно доказав, що основні засади сільсько-господарської економики не піддаються жадним політичним експериментам і експерименти останніх 3-х років тільки підкреслили повне безсилля якої б то не було політичної сили перестроіти економичне сільсько-господарське життя. по теоритичним принціпам свого партійного програму. Яскраво осіклися на цьому і большовики. Це цілком зрозуміло коли прийняти на увагу, що сільське господарство, як економична одиниця складаеться із двох коефіцієнтів: постійного - кількости землі і тих незмінних законів природи, що керують нею, і зміною тих соціально-політичних, етнографичних і психольогічних факторів, котрі теж в великій мірі впливають на конюнктуру і тривкість сільського господарства в економичній боротьбі. Із цих складових елементів, тільки одні соціально-політичні ми можемо, як що будемо стояти у влади, повернути в бажану для нас сторону до етнографичних і психольогічних факторів, впливаючих на економичне життя України, нам прийдеться на перший час приспособитися. Ми повинні вибрати як тут говорили, клясс реального підпертя партії і таким клясом називали середняка селянина, селянина що має власність і бажає мати її і спокійно господарювати на власній землі. Ми повинні значить привернути до себе це середне селянство, виставивши для нього принціпи: право на землю, земельна власність. Але це

не значить, що ми стоїмо клясовою партією. Клясовою партією ми бути не можемо, через те, що селянство не діференціровано на класи. І кляса "середняка" фактично не має В психольогії селянства дядько, що має 200 десятин і що має 2 десятини належать до одного "класу селянина" без поділу на вищих і нижчих пануючих і підлеглих і т.и.Єдиний наближаючийся до поділу на класи стан мислимий селянством,це е ті взаємовідносини,що виникли на грунті двухсторонніх взаємовідношеннях юридичного характеру,на підставі договору-найму - це господарі й наймити.Крім того і сталого трівкого середнього сільського господарства фактично не існує.В цей переходовий мент воно появилося в економічнім житті,або як переходова стадія від дрібного до великого сільського господарства,або знову як продукт роспаду такого великого господарства і в кождім разі має тенденцію і то неуклінну до розростання.Як вирішиться це питання в процесі відбудовання Держави покаже майбутне.А тому мені здається що ми зараз повинні приспособитись до психольогії селянства як цілої маси і способом такого приспособлення буде вкладення нових принципів в знайомі старі Форми,а також різке і ясне накреслення принципів правної власности на землю.Згадаю,що коли т.Вагриновський зазначивши що парцелляція уже фактично пройшла і селянин мислить землю своєю,не цілком увійшов в психольогію селянства і упустив правний момент,а саме:що право на цю землю в психольогії селянства залишилось за "паном".Про юридичні правовідношення селянин мислить по знайомим йому звійшовшим в життя зовнішнім ознакам іх,себ то право власности на землю він мислить як синій папірець завірений судом і нотарем і в сучасний мент найбільше бажає , цього "права на землю".Але він його цілком визнає і з радістю прийме коли буде знати що наша держава теж набула право на землю через знайомий йому акт куплі-продажі і коли таким же знайомим шляхом пра-

но передасть йому ,за гроші,.Звідціля зникає необхідність правної ліквідації старих земельних відносин і правногож установлення нових же на засада куплі-продажу.

П И Л И П Ч У К. Партія Н.Р. безперечно мусить найти свою класу і спертись на неї . Не торкаючись справи деталів, справи аграрної- що є справою фаховців, треба розділити це питання на дві частини: програмову й тактичну. відношення наше до справи аграрної на перших порах. Що до постулятів аграрної програми партії Н.Р., то тут все повинно бути ясним і смілим, треба йти одверто. Для усталення постулятів програми слід звернути увагу на аграрні справи сусідніх хліборобських країн:Румунії і Польщи. Подібно тому/, як в цих Державах показало життя, нам би треба зостановитись на обгрунтованих тут принціпах обмеженого землеволод дінння, дінння, яке регулюється і для ріжних місць є ріжне Наприклад земельна справа Лівобережжя відмінна од земельної справи Правобережжя. Тако ж мусить бути встановлено і мінімум земельного володіння, що так вчасно висуває життя. Практичне переведення, або точніше приступлення до справи аграрної в сучасний мент мало би бути таке. Найперштреба, щоб земля вийшла в товарооборот. Фактичний стан землеволодіння мусить залишитись без змін за селянством, але мусить бути правно зафіксований. Для того є повна можливість, бо у земельних власників не має тенденції зберігти свої маєтки, а у селян велика тяга купити і закріпити землю. Тому довший час аграрної реформи бути не може і треба установити певний термин рік чи два для того щоби можна було оформити юридичне володіння. Бо аграрна реформа зараз в якій бі Формі не була вона на Україні, не під силу ніякому Правительству. Після цього терміну очевидно вже, як коректив, може бути створена аграрна реформа, яка остаточно завершить справу земельну на Україні. Що до лісів, то очевидно,

що на перших порах можна зберігти ліси в завіду
вання Держави і очевидно аграрний закон в такій ме
рі матиме місце що до лісів. В справах гірничих
слід зауважити, що на території Б. Росії не скрізь
були однакові закони. Я стояв би за принціп горнос
вободи, що має найбільше поширення в Західній
Європі, була поширена в б. губерніях Царства Польсь
го і дасть можливість найлекше її примінити до скла
них справ в нашім гірничім господарстві.

Х у р я к. В промовах колег я спостерігг, що во
ни не розрізняли моментів , що треба вотавити програ
нам од моментів практичних, моментів самого перевед
ня. Програм писати на завтре не можна . Він мусит
мати перспективи, бути приваблюючим. П. Багриновсь
кий стверджує, що земельна реформа переведена, так,
коли розуміти, що переведення в тільки парцеляція,
але хиба тільки в цьому полягає земельна реформа.
Хиба вона не слідкується з цілого ряду заходів
що до організації новоїформи нового господарства.
Я вважаю, що парцеляція тільки перший крок. Тут
п. Сапіга стверджував, що обмеження власности дасть
спадок цінностей Держави- спадок основного капіталу
Це не так бо перш за все с парцеляцією збільшується
площа запашки а в другє коли і буде така депресія
то тільки на дуже короткий час. С приводу наприкла
запізнення з посівом на один день пшениця зменьшує
урожай на 7 пуд. на I дес. Отже селянин завжде тут
виграє більше ніж поміщик. Я не говорю вже тут про
інши моменти які дають непереможну перевагу дрібно
господарству. Мені тут завважили, це зробив п. Ко-
залевський, що я забув про групу середніх господа
я зробив це свідомо, бо термін середнє господарст
і не ясне і не наукове . Статистика знає поділ
на дві групи все що вище 50 дес. а менше /крупне
що нижче / дрібне господарство/. Треба не сказат
що такий поділ нічуть не шкодить аналізу. Говорі
лося, що треба вживати трудове господарство" я

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ III КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

15 -го вересня 1921 р. м. Тарнів.

На засідання прибули: 1/ Киркиченко Ю. 2/ Соломко В. 3/Полозів О. 4/ Ярошевський О. 5/ МирошниченкоМ 6/ Хижняк Ф. 7/Галушко В. 8/ Багриновський м. 9/ Ковалевський О. 10/ Пилипчук П. 11/ Саніга І. 12/ Дмитренко В. 13/ Ковпаненко І. 14/ Кудріцький М. 15/ Гриневич 16/ Гнатюк И.

Головує Киркиченко

Секретарі Соломка і Гнатюк.

Засідання починається о 5 г. 15 хв. вечора.

Роспочинається дебати с приводу докладу т. Багриновського парламентарний режим і Р.Р.

Х И Ж Н Я К: Я з насолодою прослухав доклад М.Ю. він скасував і вето і т.д.Я зоставлю деякі юридичні тонкости для фаховців, а скажу про те, що розумію. Нові держави виборювались тільки там де було представницьке тіло., хоча би і на емиграції. От наприклад в Латвії: ії парламент 3 місяці сидів на кораблі. Для мене ясно, що раз е політична діференціація, то мусить бути і місце де мусять разом діяти всі групи. Для того мусить бути перед парламент. Я вважаю, що хибою Р.Р. була недостача в законі про нюю артикула про розвязання ії. Було б краще почути про те як формувались парляменти нових держав.

К и р к и ч е н к о. Рада Республіки це власне кажучи не є представницький орган. Це не парламент і не передпарламент. Це міжпартійна нарада. Бо тут були представники одних тільки партій і не було представників народу. І було непорозумінням те що ій надали зверхню владу. Бо тут навіть не то що народ, а навіть де які партії не брали участи як от партія С.Р., а потім С.Д. В правдивому парламенті таких випадків,

коли якась партія не бере участи в законодавчій праці не бувае. В діловій, законодавчій праці Р.Р. ми бачили якусь розхлябяность дрібязковість, т.е. ті елементи які характеризують міжпартійну нараду, а не парламент. Умерла Р.Р. нарешті таксамо не як парламент, а як міжпартійна нарада т.е. виходом з неї представників більших де яких груп і партій. Скликання нової Р.Р. недоцільне і навіть шкідливе. Але взагалі в молодих державах обовязково потрібні парламентарні тіла. Всюди зразу не бувають скликувані парламенти. Зразу працюють передпарламенти- установчи збори, Національні зібрання,чи як іх не називати, аж уже потім , по них скликаеться законодавче тіло - парламенти.
Була заслуга і в Р.Рр це те, що вона показала Европі, що ми не розеднані, а що тільки випадково і часово були розійшлись, роспорошились. Р.Р. збірати не треба. Треба зібрати Державну Народню Раду, бо Р.Р. не спосіб на бути представницьким органом, не зважаючи на ту силу прав які вона мала.

Х И Т Н Я К: Я хтів би запитати як же бути зараз, яку хоч би міжпартійну нараду встановити, щоб вона підтримувала Державний Центр.

К И Р К И Ч Е Н К О: Вважаю можливим скликати на наради лише ті політичні угруповання, які стоять на державному грунті.

Г А Л У Ш К О: Як дивитись на скликання нотаблів.

К И Р К И Ч Е Н К О: Такі наради не новина. Вони були і в старій Росії. Іх між іншим мав право збірати для розгляду місцевих справ хоч би генерал-губернатор Тим більше було би це раціонально для нас, але з умовою, що нарадам цим не буде дано надзвичайних уповноважень. Вони повинні тільки маніфестувати нашу едність.

К О Р А Л Е В С Ь К И Й Микола Юстимович запровадив в своему докладі кілька новшеств.Але й вони мають свій інтерес,хоч би для того щоб определити лінію поведінки партії на майбутне.Микола Юстимович зачі[illegible] моменти:загальні постуляти і державний прог-

рими ноз на майбутнє; однак не зачепив він моменту сучасного. Ми як партія народня і республіканська є прихильниками парламентарного правління. Парламенту повинна належати вся повнота влади. Це й говорить і 2 нашого програму. На цьому ми сходимось з іншими партіями, але в нас є й різниця. Наш програм інакше определює владу президента. В програмах інших партій президент це репрезентант держави а в нашому програмі, це носитель влади. Це та суть нашої ідеольогії, яка нас ріжнить од інших партій і яку я буду боронити найрішучіше. Бо ця суть нашої партії важніша од переміни земельної програми. В світі йде до зміцнення президентської влади. Не говорячи про Америку вона зміцнилась у Франції с початком президентування Пуанкаре, а Мілеран навіть умовою свого вибору на президента поставив свою незалежність в справах закордонної політики. Ми добре розуміли, що значить голова держави, як державний чинник, коли ставили в програм ту тезу, що президента вибірає народ так саме як і парламент. Цим хочеться зробити президента більш незалежним од парламенту, бо інакше буде дивитись на себе президент вибраний цілим народом ніж президент вибраний парламентом. Бо коли ми хочемо мати сильну державу /а тільки такої ми повинні хтіти/, то таку державу тильки в цей спосіб, спосіб рівноваги двох начал - президента і парламенту - утворити можна. Що до вето то тут Микола Юстимович пішов проти програму партії, котра його визнае, хоча в практиці воно може й не вживається.

Б А Г Р И Н О В С Ь К И Й: В законі права вето має бути, але в нормальній практиці воно не вживається.

К О В А Л Е В С Ь К И Й: Роспуск Р.Р. с погляду ідеольогії нашої партії цілком нормальне явище, тим паче, що Р.Р. не була навіть парламентом, а тільки передпарламентом. Наши засади де ржавного устрою не треба переглядати, бо вони оправдались життям, тоді як

інши партії мусять їх іншшшшпаршфшш переглянути.

Тепер що до сучасного моменту. Як бути зараз, як повинна поступати партія. Кожний передпарламент це не гування в дивовижний спосіб парляментаризму, ідеї народнього суверенітету. Але практика життя показала що скликати парлямент у наших умовах є справою безнадійною. Погляньмо на Польщу: там тоже нема справжнього парляменту, але чи це Польщі пошкодило. Навпаки тільки помогло. Скоро пройде /правда, цей час, і Польща дістане такий самий парлямент, який уже має Чехословаччина. Зараз тільки провокатор, чи большевицький агент може говорити про скликання Установчих Зборів, чи Парляменту. Бо треба незабувати що ми є партією реальної політики. А не можна серіозно говорити про вибори . т.д. навіть би тоді наколи би ми вийшли за Збруч. Бо зразу ми не можемо визволити цілу Українську землю. Та й прогнавши большевиків у нас ще буде Махновщина і т.д., які не дадуть змоги вибрати парлямент. Пройде не мало часу, коли матимем можливість скликати парлямент. Але чи мусимимо зріктися ідеї парляментаризму. Ні. Ми повинні, як тільки наша армія перейде на нашу територію од кожного нового визволеного повіту скликати предоставників і в той спосіб утворювати передпарлямент. Зараз на еміграції скликати Р.Р. було б маніловщиною. Входити в якесь політичне співділання з іншими політичними групами треба, але тільки з громадсько- політичною метою. Тому я вважаю що:а/партія непорушно стоячи на платформі своєї старої ідеольогії зазначеній в програмі цеб то на принципі парляментаризму мусить рішуче висловитись проти скликання в переходових моментах якого б то не було парляменту; б/ На переходовий час скликається передпарлямент приблизно на засаді закону від 12 листопада 1920 року про Державну Народню Раду; в/ Партія вітатиме всяку спробу консолідації політично -громадських сил на еміграції, але цей орган обеднання цих сил не може мати законодавчих функцій.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ .

Тарнів 16-го вересня 1921 р.

На засідання прибули: 1/ Киркичеко Ю, 2/ Ковпане ко Д, 3/ Ярошевський О., 4/ Мирошниченко М., 5/ Полозів О., 6/ Кудріцький М., 7/Багриновський М., 8/ Соломко В., 9/ Галушко В., 10/ Гриневич А. 11/ Хижняк Ф., 12/ Сапіга І., 13/ Ковалевський О., 14/ Базілевич О., 15/ Гнатюк Н., 16/ Пилипчук П.,

Головує Киркиченко.

Секретарями Гнатюк і Соломка.

Слово бере для позачергової заяви Голова Конференції, т. Киркиченко, пропонуючи обрати заступника Голви Конференції.

Пропонується кандідатура члена Конференції Гриневича, котрий проходить більшістю голосів / 8:3:1 /

На порядку денному обміркування пропозіцій т.Ковалевського що до директив для політичної комісії котра має виробити резолюції по докладу т. Багриновського.

Голова зборів заявляє, що вчора були ухвалені вказівки для політичної комісії с котрих ухвалено тільки одну а саме про те що конференція стоіть на грунті парляментаризму. Я пропоную висловитись с приводу того, чи давать ще які вказівки чи тези для Політичної комісії, чи їх не давать.

Після того як Хижняк Ф. висловився проти такої балатировки тез, а Гнатюк за давання питання ставиться на голосування. Ухвалюється тези не голосувати, а передати їх як матеріял до Політичної комісії .

Оголошується перерва на 5 хв.

Після перерви головує п. Гриневич.

Слово дається докладчику І. Сапізі, котрий і

читає доклад про "Економічну Політику" / додаток Ч.../

В порядку дебатів слово забірає Г а л у ш к о. Я думаю, що коли Ілля Ггорович обрисував сучасний стан промисловости на Україні, то був занадто оптимістичним. Він казав, що погибло в резолюцію 45% підприємств. Це не так. Шахтарська справа погибла майже вся, бо шахти залиті водою, ні одна домена піч не працює, т.з. для промисловости пропало 90% її. Таким чином добувача промисловість пропала. Що до обробляючої промисловости то большевики вивезли всі легкі станки т.е. самі цінні. Але в промисловости не тільки станки грають найважнішу роль. Тут без техничного апарату, дві заводів, без техників, токарів, інженерів, нема промисловости, а вони або побиті, або роспорошені; ті селяне, що прийдуть на завод потрібуватимуть ще науки. Я надіюсь тільки на дві промисловости: це на горільчану та цукрову. Цукрові заводи, при приході нашому на Україну можна буде пустити, бо сливе вони всі цілі; таксамо буде можна пустити і з 50 горільчаних заводів, бо навіть зараз у большевиків працює до 10 цих заводів. Думаю, що треба буде завести горільчану і цукрову монополію і на них звернути треба найбільшу увагу. Що до хлібної промисловости, то тут я таксамо песімист. Хліб на перших порах вивозити ми не зможем, бо він буде споживаний у себе дома. Треба буде звернути увагу і на митні заградительні ставки, щоб дати змогу розвинутись своїй рідній промисловости. Що до електрофікації, то ця справа хоч і важна, але другої черги, бо з нею ми на перших часах таксамо нічого не зробим. Тепер є ще справа перенесення чужої промисловости на Україну, якою мусить занятись наше Міністерство Народнього Господарства. Далі вважаю потрібним мілітарізацію цієї промисловости. Ілля Григорович торкнувся відділення широкої колії. Але тут справа ходить о те

всі заводи Європи працюють над виробкою паротягів для узької колії. Думать про захоплення паротягів у большевиків нема чого, нема чого й думать що ми дістанем їх од Польщи чи Румунії.

Х и ж н я к. Паротяги, скільки треба для широкої колії можна дістати з Америки.

Г а л у ш к о. Можна, але не відомо на яких умовах. Позатим бувають у транспорті так звані критичні моменти, коли не хватає рухомого складу на залізницях. Коли у нас буде вузька колія, то ми зможемо користуватись Європейськими складами. Далі, без золота валюти будувати не можна. Це видко з прикладів вартости долара опертого на золоті, і німецької марки, що не має золотого запасу, хоча в Німечині і здорово розвинуті чекові операції.

К о з а л е в с ь к и й. Вважаю що як докладчик, так і опонент неправильно підийшли до справи. Цифри в 45% зруйнованої промисловости апокрифічні. Але найголовніше: при чім тут партія, мені здається, що треба робити не огляди промисловости чи фінансів, а треба виходити з того положення що дотепер партія орієнтувалася на промисловість, а тепер на кого, з докладу не видко жадних тез. Докладчик не звернув уваги на ті великі зміни, які зайшли в світовому господарстві та на Україні. Є багацько "треба", які держава не в силі виконати. В докладі забуто за власників, які не в силі тепер піднести своїх підприемств. У світі йде капіталістична агонія. Наступила криза, яка примушує капіталізм робити великі уступки. Раніш ціла промисловість належала од районів впливу. Раніш кожен промисловець знав з чим і куди йому йти, бо була економична рівновага, котра похоїлась на тому, що Америка, Англія і Німеччина розділили свої сфери економичного впливу. Зараз рівноваги нема, бо колишня Росія і колонії як ринок відсутні. Таксамо знесилена й Німеччина. Отже звідці й те, що здоро-

думка особливо англійців протестує проти політики здирання відшкодовань з Німеччини. Так само і тенденція відновити яку завгодно Росію, хоч би й Совітську, аби поповнити той брак ринку, який відчувається всіма, пояснюється цим самим бажанням досягнути конечної рівноваги. Докладчик виходив з того положення, що мусить бути відновлене на Україні довоєнне статус кво. це, може, добре побажання, але побажання, бо возстановлення зруйнованого до щенту економичного життя неможливе в скорім часі і залежатиме взагалі од темпу розвитку світового господарства. Але на перших порах, коли не буде дано предметів першої необхідности, то говорити про відновлення промисловости нема чого. І от тут докладчик і забув про значіння дрібної промисловости. Совітська Росія трималась, тримається і буде триматись, при блькаді цілого світу, своєю дрібною промисловістю. Думати, що промисловість повстане, як Фенікс з попелу годі. Правда, можуть сказати, що на Україні цього не помітно. Але це сталось тому, що ремісничою верствою у нас є жидівська містечкова людність, котра була знищена большевиками, але котру тепер шукають большевики. Чи надолі ми в програмі ставим опертя своє на середню верству не тільки в хліборобстві, але й в промисловости. Цікаво, що Кадетська партія пішла в Державну Думу іменно цими голосами, голосами ремесників. І коли ми в хліборобському класі найшли свою верству, то ми мусимо знайти її і в промисловій сфері. Таку групу ідентичну хліборобa-середняка , ми находимо в міському ремесникові в дрібному промисловцеві, що є республіканцем і демократом. Ми мусимо відбудувати дрібну промисловість ремісництво. Цим мусим узять в свої руки місто, бо коли ми цього не зробимо, то це зробить хтось інший. Мусимо знайти соціальну базу - свою базу - себ то на хліборобa середняка й середняка-промисловця, ремісника. Як мусимо одріжняти фінансово економичну

політику, взагалі, про яку казав доклядчик, від фінансово економичної політики партії, про яку докладчик не казав, а щеліше пр фінансово економичну орієнтацію. Такоф орієнтаціею може бути тільки орієнтація на ремісника.

Х и ж н я к. Справа не в цифрах. І було цілком справедливе запитання когось звідки ці цифри., бо мусіли б вони походити з авторитетних джерел. Коли тут говорилось що ми попали в область натурального господарства, то, очевидно, е база цього натурального господарства. е й його доцільна форма. Ми добре розуміємо що на Україні образовався дрібний господар. І ясно, що будувати нове економичне життя можна тільки почавши з цего единоцінного господарства. І тут правильно підкреслив Олександер Олександрович що тут величезну ролю одиграе дрібна промисловість, ремісництво. В нашім хліборобськім краю і індустрія буде мати значіння індустрії хліборобської. Це видко хоч би з прикладу Чехії. Ми мусимо розвинути виробництво сирівці для якого ми маемо. Цей товар матиме необмежений збут, бо Европа не мае сирівців. Наш Хліб того значіння яке він мав до війни уже не буде мати: він і по чистоті уступае а головне ринки уже захоплені. Досить пригадати, що Америка збільшила свою хлібну продукцію 3 до 5 міліардів пудів. Треб ще один момент підкреслити це ролю сільсько-господарчої кооперації при економичній відбудові України. Виходячи з недр самого господаря вона легко охопить цю, по суті дрібну промисловість і таким чином складе умови розвитку і великої. Це тим більш важливо, що економична відбудова перейде стадію кустарну. Таким чином базою, виступною точкою економичної політики е дрібне господарство, це единий реальний чинник який залишився. Треба тут іще звернути

узагу на твердження Олександра Олександровича
про те що зараз відбувається криза капіталізму, який
гине, бо він стратив ті сфери розмежування, які були
до війни не може їх знайти. Я думаю, що це не так
бо капітал межами й районами не може держатися, бо
він, шукаючи зиску не зупиняється ні перед кордо-
нами, ні тим більш районами. Також потрібує освітлення
і доказу його ж твердження, що з часу розділення ра-
йонів вплив перестали відбуватися економічні кризи.
Нагадаю, що вони не так давно були в Америці й Ан-
глії, коли в першій палили збіжжя, а в другій була
вугільна криза. Таким чином це твердження ниби не
справджується. Повторюю ще раз - база нашої економіч-
ної політики - дрібне господарство. Як єдиний чинник
з яким ми будем мати діло.

К у д р і ц ь к и й. В сучасний мент від розвязання
економічного питання залежить розвязання всієї до
крайності запутаної ситуації цілої Європи, цілого сві
ту. Шановний Олександр Олександрович зауважив, що цей
мент відзначається агонією Капіталістичного строю, ал
але факту такої агонії, як то можна примітити із ши-
рокої преси, не предвбачається, навпаки, наскільки
мені приходилось ознайомитись з часописами /Віденсь-
кими/ в них відмічається, що капітал сребе досить доб-
ре почуває і в ньому є тенденція до сконцентрування
і обєднання для більш реального впливу на бажаній
політичній події / приклад Стинеса/ так що поки що
така агонія має евентуальне значіння постільки
поскільки можна мислити загрозу капіталу з боку
соціалізації як продукта неповірного розвитку Капи-
талізму в державі. Подібний вплив капіталу та полі-
тичні події на прикладі останньої війни по частині
стверджує аксіоми, що початок війни І8 віку треба
шукати в шлунку І9-го в серці монархів / війна за
визволення/ і 20 віку в кешені. Й наслідки цієї

останньої війни теж реально відчувається в кешені. Бажання захоплення ринків викликало війну ринок- реальна причина її і війна погубила ринок Вона поділила Европу на нерівні табори із котрих сильнійший / Англія/ напавши на слабшого /Німеччину/ непомірну контрибуцію зруйнував тим самим його як економичну одиницю і потерявши рівновагу сам похитнувся в економичній своїй позіції. Це так, це можна сказати про Англію, але не про Америку котра зараз наймішнійша і тільки виглядає деб захопити який новий ринок і такий ринок мається це Україна і де які частини бувшої Російської империї сюди збіглися очи всіх ведетніх капіталу і я цілком погоджуюсь з тими котрі висунули тезу:"вирішення східнього питання, деб то питання України і інших частин колишньої Росії, одно тільки може розвязати економичну кризу Европи". Наш ринок це та арена на якій буде остатній бій ріжних Капіталів, бій який вирішить судьбу цілої Европи. Я дуже боюсь приймаючи на увагу нашу економичну слабість, що ми можемо залишитьсся простими глядачами цього бою в нашій хаті і з поклоном зустрічати переможця, щоста не господарювати в ній по своєму. мені здається, що плян такої офензиви вже десь може в Ньюорку, або або Льондоні, виробляється на нашу голову. І ми як складова частина держави, як національна партія не можемо обійти питання про те, що ми виставимо на оборону своєї активности на своєму ринку проти натиску чужих капіталів. На це ми повинні найти тут відповідь. Що торкається реальної політики партії то в цьому питанні як і всіх інших я бачу три менти біжучий мент, блізче майбутне, далеке майбутне і ідеал. Всі ці три менти мусять бути як найясніше кристалізовані. Про політику біжучого менту ми по ні почати говорити зараз. Майбутня ж політика

ідеал нашого програму це та зброя якою ми мусимо боротися з іншими партіями і завоювати собі належне місце в душі народу. На все це треба звернути пильну увагу, що до політики біжучого менту , то я може і погоджуюся з п. Ковалевським, що необхідно намітити тій якійсь реальну клясу, яка б підтримувала партію. Але яку саме клясу для мене це не ясно Може це буде і так звана мішанська кляса, становище якої зараз на Україні дає всі можливости для певного її розвитку. Розруха транспорту і повна відсутність яких би то не було державних чи приватних гарантій безпечности життя і майна поділили територію України на велику кількість дрібних економичних районів Районні ці мають свої цілком обмежені маленькі економичні вимоги і відповідні маленький же апарат для їх задоволення. Гужовий зв'язок і натуральна система господарства не сприяє рівномірному розподілу великих мас товару на широкім обшарі держави. Система ця сприяє розвитку малого примітивного ремісництва котре має сталу невеличку кліентуру і підіймає вартість своєї роботи нарівні з підняттям вартости основних товарів і споживчих річей. І тоді коли інтеліґент мусить нести на базар остатню сорочку щоб на виручені за неї 60.000 сов. руб. як небудь протягнути своє життя, дрібний швець зробивши або направивши відповідну кількість чобіт не допускає обниження свого економичного добробуту нижче критичної межі - прожиточний мінімум. З другого боку хоча у нього і є тенденції розбагатіти, але обмеженість потреб його маленького району не дає грунту для сповнення цих його бажань. Так що безумовно в мент нашого повороту на Україну це буде ясно окреслена з низу й з верху міцна і невиснажена кляса як у місті так і на селі, куди вона частково поширилась. Але чи це той промисловий кляса на котру

нам треба спертись, то для мене це ще питання не
ясне. Тепер торкнусь валютної справи яка так
безнадійно була схарактеризована попередніми про-
мовцями. Скажуще не такий чорт страшний як його малю-
ють. Приклади валютного лажу в Англії / війна Білої
і Алої Рози/ Америці /Війна за незалежність/ можуть
бути доказом, що при здоровій економичній сістемі
знищена майже / I:500, I:I000/ валюта досить скоро по-
поправляється. Шлях поправки мусить бути подібний
тому по котрому пішла Франція після революції.
Конкретно для України я намітив би метод поступової
натуральної девальвації, почавши з широкого розвитку
чекової сістеми при нерозмінних паперових грошах і
через срібло та золото в затяжному процесі прийти
до нормальної розмінної грошової одиниці. ~~Гол.~~ М.
Галушко зазначив, що без золота не вважає можливим
поправки валютної справи, а між тим не в ньому криєть-
ся таємниця стійкости і міцности валюти. Большевики,
наприклад, ввели в оборот ще пінніщу валютну одиницю
брільянти, але що з цього вийшло.- Польща весь час
збірає золото, але чи поправляється від цього валюта.
Уряд Леніна і Троцького керує мільйонною державою, а
ми тихенько сидимо на еміграції в Тарнові, а наш
карбованець не коштує дешевше большевицького рубля.
Що до політики реальної в своїй діяльности тут на
еміграції безумовно ми повинні керуватись не якими
б то не було сімпатіями або антипатіями, а холодною
оцінкою вигоди для держави і партії і встановити в
політиці ближнього майбутнього тези: I/ Цілком віль-
ної торговлі і забезпечення всіх прав власности, роз-
витку повази до "чужого" в здезорганизованих масах
2/ Можливо широкого розвитку муніципальних предпри-
ємств і взагалі власної громадської ініціативи для
економичного відбудування на місцях, 3/ Урухомлення
тих колосальних запасів грошових знаків, що спокійно

похоронені в кешенях селянства і зацікавлення його в випущенні цих запасів в оборот на ринок. Мені здається, що цей мінімум попиратиме і той середній міщанства ній кляс, на який проектує спертися коллега Ковалевський, це для нього цілком приємлемо і я гадаю, що лишень треба зясувати чи зможе цей кляс міщанства виставивши власну ініціативу, утриматись від спекулятивної горячки і взагалі спричиниться відновленню економичного життя країни. Бо лишень тоді нам вигодно буде на ньогоспиратись.

Г н а т ю к. Я не фаховець по економиці, але хочу сказати пару слів про ті зауваження які кидаються у вічи коли слідкувати за промовцями. Найважніше про що цілий час забувалось, це те, що коли ми знаходили ту соціальну групу на яку має спиратись наша партія і знайшли її з хліборобові- середнякові, то ми тут виходили з тих економичних засад, які свідчять що на світі йде роздріб великого землеволодіння, поміщицьких маєтків, на користь дрібних селянських володінь. Тому ми, дивлячись у будучність казали- хлібороб - середняк це той, кому належить будучність і ми спиратимемся на нього. Коли ж ми вже перейдемо до промисловости, то тут, як кажуть економисти, відбувається процес цілком протилежний тому, який має місце в хліборобстві. Тут навпаки йде коцентрація промисловости капіталу. Отже тут життьовою клясою буде зовсім не дрібний промисловець чи ремісник, а тільки великий. З цього й треба виходити шоб заличянням до ремісників не відштовхнути від себе великих фінансістів, промисловців. Потом хтось тут угрунтовував свої міркування про підтримку дрібної промисловости тим, що жидівський наш дрібний торговець має звязки з закордонними капіталами, які зможуть одбудувати Українську промисловість. Для мене ця справа являється дуже і дуже сумнівною. Я гадаю, що наш

жидівський промисловець дрібний коли й має які звязки то тільки в своїх невеличких роботах. З закордонними Капиталами жидівські промисловці звязок мають, але тільки великі промисловці їх мають. Одже на моє думку партія в своїй політиці повинна би стреміти до того, шоб допомагати розвиткові на Україні великого капиталу, великої промисловости, які є едино тільки життьовими. Правда в практичній економичній політиці на недалеке майбутне, скажемо, як би нам пошастило зараз перейти через Збруч, інтереси й дрібної промисловости повинні узглядниватись, як едино можливі на перших порах

Г А Л У Щ К О: Розвиває і підтримує думку Гнатюка про значіння великої промисловости в майбутнім економичнім відродженні України.

П И Л И П Ч У К: таксамо заперечує поступову ролю дрібних ремісників.

Вноситься і одноголосно приймається пропозіція щоби резолюції по докладу виробила політична комісія.

В 9 г. 20 хв. вечора засідання оголошується за чиненим. Слідуюче засідання призначено на 17 число о 5 годині вечора.

П Р О Т О К О Л

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

І7-го вересня І92І р. м. Тарнів.

На засідання прибули: І/ Гриневич 2/ Ковалевський 3/ Кудріцький 4/ Галушко 5/ Пилипчук 6/ Ковпаненко 7/ Гнатюк, 8/ Дмитренко, 9/ Соломко, І0 Мирошниченко ІІ/ Багриновський І2/ Сапіга, І3/ Хижняк.

Засідання роспочинається в 5 г. 20 хв.

Головує Гриневич

Секретарі Гнатюк і Соломко.

Слово дається для докладу Про діяльність Правительства і сучасний момент Премер-Міністру П. Пилипчуку Конференція постановляє доклад вважати таємним і не протоколювати його. Доклад приняти до відома.

Після вислухання доклада п. Пилипчука на порядок денний ставиться доклад про тактику партії. Слово дається докладчику О. Ковалевському:/ додаток ч.... Заслухавши доклади конференція постановляє доклади приняти до відома доручивши політичній комісії виготувати відповідні резолюції по них.

Засідання оголошується закритим о 9 г. вечора. Слідуюче засідання призначено на І8 вересня о 5г.в.

П Р О Т О К О Л

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

І8 вересня 1921 р. м. Тарнів.

На засідання прибули: І/ Киркиченко, 2/Соломко, 3/Полозів, 4/Ярошевський, 5/ Мирошниченко, 6/ Хижняк, 7/Галушко, 8/ Багриновський 9/ Ковалевський, І0/ Пилипчук ІІ/ Сапіга, І2/ Кудріцький, І3/ Ковпаненко, І4/ Цмитренко, І5/ Гриневич, І6/ Гнатюк.

Засідання починається в 5г. 30 хв.

Головує Гриневич.
Секретарі Соломко і Гнатюк.

Слово дається прибувшому з України повстанчеському отаману Генерального Штаба Генерал-Поручнику Сокірі-Яхонтову, який згодився поінформувати конференцію про становище в радянській Україні. На бажання п. доклад-чика інформації його не протоколюється.

Заслухавши інформації конференція постановляє висловити подяку п. Генерал-Поручнику Сокірі-Яхонтову і переходить до чергових справ.

Заслухується заява докладчика статуту партії т. Ковалевського про те, що з огляду на відсутність самого статуту одкласти цю справу на пізніше, а зараз роспочати заслухання докладу Земельної Комісії та роспочати обміркування і затвердження тексту нового земельного програму партії, котрий виробила Земельна Комісія.

Пропозіція т. Ковалевського ухвалюється і конференція переходить до заслухання докладу Земельної Комісії Ухвалюється, за пізнім часом, прийом пактів нового програму одкласти на І9 вересня.

Засідання оголошується зачиненим в 9 г. 30 хв.

Слідуюче засідання призначається на І9 вересня о 5 годині вечора.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ІІІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ.

І3 вересня І92І р. М. Тарнів.

На засідання прибули: І/ Палипчук, 2 / Ковалевський 3/ Кудріцький, 4/ Гриневич, 5/ Половіз, 6/ Ярошевський, 7/ Хижняк, 8/ Соломко, 9/ Гнатюк, І0/ Дмитренко, ІІ/ Мировичченко, І2/ Ковпаненко, І3/ Галунко.

Засідання розпочинається о 5 г. вечора.

Головує Гриневич.

Секретарі Соломко і Гнатюк.

Голова Конференції оголошує таку заяву члена Конференції т. Багриновського:"До пана Голови Конференції партії Н.Р. З огляду на хворість, не можу бути на засіданні Конференції. Багриновський І3 вересня І92І р."

Слово дається т. Ковалевському, котрий докладує мову земельну програму вироблену Земельною Комісією Конференції. Після прочитання програми в цілому Конференція переходить до постатейного її обмірковання і ухвалення.

§ 59 приймається одноголосно.

§ 60 приймається при одному що утримався непогоджуючись з принціпом примусовости.

§ 6І приймається одноголосно.

§ 62 приймається одноголосно.

§ 63 приймається одноголосно.

§ 64 приймається одноголосно.

§ 65 приймається при одному, що утримався, вважаючи другу половину поземельну лишнім.

§ 66 приймається одноголосно.

§ 67 приймається одноголосно.

§ 68 приймається одноголосно.

§ 69 приймається одноголосно.

§ 70 при-ймається одноголосно.

При голосованні в цілому земельна програма партії

приймається одноголосно.

На порядку денному ставиться видавнича справа.

К О В А Л Е В С Ь К И Й. Обовязком партійного Центрального Комітету треба поставити видання пояснюючого тексту до земельної програми.

Я Р О Ш Е В С Ь К И Й. Новий програм повинен бути виданий з передмовок в якій була б вияснена та причина, яка змусила партію переглянути свій програм.

Х И Ж Н Я К. Висловлює побажання, шоб було розпочато відновлення видання "Поступу".

К О В А Л Е В С Ь К И Й: Це ясно, але трудно дістати дозвіл на видання. По Польських законах редактором всякого органу повинен бути тільки польський громадянин. Я давно вже шукав відповідну людину на такого редактора і зараз можу повідомити Конференцію що ці мої заходи увінчались успіхом. Я знайшов пана Розенбліта, партійного нашого товариша і Польского громадянина, котрий згодився стати редактором нашого партійного органу. Зараз т. Розенбліт хорий на тиґус і крім того в Тарнові поки шоне має Української друкарні. Я би пропонував щоби Конференція постановила, шоб Центральний Комітет при першій же нагоді видав брошюру: "Земельна Справа в розумінні У.Н.Р.П." Матеріялом для неї могла би послужити практика нашої конференції та прочитаний тут доклад п. Хижняка про земельну політику після відповідного їх оброблення.

Я Р О Ш Е В С Ь К И Й. Пропоную в проекті резолюції п. Ковалевського замінити слово "при першій нагоді" на "обовязково".

Г А Л У Ш К О. Брошуру про земельну справу в розумінню У.Н.Р.П. видати окремо од програми партії.

Г Н А Т Ю К. Члени нашої партії що входить в склад теперешнього Правительства повинні подбати про те шоб в склад редакції Варшавської "Української Трибуни" увійшов хоч би один член нашої партії.

К О В А Л Е В С Ь К И Й. Складає позачергову заяву

повідомляючи Конференцію про те, що він одержав листа з Праги од члена Ц.К. партії т. В. Королева-Старого, котрий пише, що він не міг приїхати на конференцію, бо не міг достати візи на виїзд в Польщу. Т. Королев-Старий вітає Конференцію

Вноситься пропозіція з огляду на пізній час припинити засідання Конференції . Пропозіція приймається . Так само приймається пропозіція слідуюче засідання призначити на 21 вересня на 5 г. в. Понеділок же 20 вересня призначитина працю комісій Секретаріяту та докладчика статуту партії.

Засідання зачинається о 9 г.в.

П Р О Т О К О Л

ЗАСІДАННЯ III КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ У М. ТАРНОВІ

21 вересня 1921 р. м. Тарнів.

На засідання прибули: 1/ Киркиченко, 2/ Гнатюк 3/ Ковалевський, 4 Пидипчук, 5/ Галушко, 6/ Мирошниченко, 7/ Кудріцький, 8/ Василевич, 9/ Гриневич, 10/ Загриновський, 11/ Ярошевський, 12/ Половій, 13/ Соломко, 14/ Сапіга, 15/ Дмитренко, 16/ Ковпаненко, 17/ Хижняк і 18/ Завізіон.

Засідання починається в 6 г. 30 хв. вечора.

Головує Киркиченко.

Секретарями Гнатюк, Соломко.

Слово дається докладчикові проекту статуту партії Ковалевському. Докладуючи статут каже: я вважаю потрібним звернути увагу на важливість інституту уповноважених партії на місцях. На мою думку вони повинні бути залишені навіть тоді, коли уже існуватимуть місцеві партійні комітети. Це потрібно хоч би для того, щоб мати завше око ЦК. на місцях, бо як показала практика, часто місцеві робітники не завше виявляють потрібну активність. Крім того я вношу в статут ще одну важну новину. Це те що найважніший, зверхній орган партії, конгрес партії збірається раз на три роки. Знов же таки з тих самих причин, бо як показала практика, партійні з'їзди скликати щороку справа що не можливо: Цьому завважають і багато зовнішніх обставин, і їх недостача грошей на їх скликання. Частіше, для авторітетних заяв в партії буде збіратьсся конференція партії. Опріч того я вношу ще новий ще важливий орган влади в партії це секретаріят партії Що буде складатись з Генерального Секретаря партії та керуючих окремими справами.

К У Д Р І Ц Ь К И Й. Запитую через що вищезазначено названо Генеральний Секретар.

К О В А Л Е В С Ь К И Й. цей термин загально вживаний в Європі наприкл. Генеральний Секретар Конфедерації Праці і т.д., значить головний і тому я цей термин і ввів тут.

Г Н А Т Ю К. Я хотів би запитати коли сказано, що президія Ц.К. входить в склад президії конгресу, то хто голова конгресу. Потім хтів би зауважить, що в статуті нема розділу про прийом нових членів. З свого боку вважав би потрібним зауважити, що такий прийом мусить бути обставлений певними гарантіями того, що в партію не попали непевні люде

Г Р И Н Е В И Ч. Через те, що цей статут невідомий Ц.К. я пропоную прийнявши його до уваги одкласти затвердження його до слідуючої конференції.

К О В А Л Е В С Ь К И Й. Статут треба зараз затвердити. Можливо що події підуть так, що ми опинимось на своїм терені, слідуючу конференцію буде зібрати трудно і збереться вона пізно, а зараз уже є де які питання практичної ваги, які мусять бути вирішені негайно. -

Ставиться на голосування пропозіція т. Гриневича одкласти затвердження статуту до слідуючої конференції. Більшістю /II:I/ голосів пропозіція одкидається.

Приймається пропозіція статут приймати на цьому засіданні.

Конференція переходить до постатейного читання парграфів статуту.- Докладує Ковалевський.

§ I. -приймається одноголосно.

§ 2.- приймається одноголосно.

§ 3.- приймається одноголосно.

§ 4.-приймається одноголосно. Поправка"за місяць" замість " I4 днів" приймається одноголосно.

§ 5.-приймається при I-му, що утримався. Поправка

" на кожну сотню рахуючи неповну сотню за повну" більшістю голосів /2:9/ одкидається.

§ 6.-приймається при одному що утримався.

§ 7.-приймається /9:2/. Поправка "питання голосування віднести до регулямину" одкидається /2:9/

§ 8.-приймається одноголосно. Поправка "Відпоручник" замість " уповноважений" одкидається /I:IO/

§9.- приймається одноголосно.

§ IO.- приймається одноголосно. Додаток "конференція має бути скликана по вимозі трох крайових комітетів" одкидається /I:IO/

§ II.- приймається одноголосно.

§ I2.- приймається при одному що утримався. Поправка " питання що до способів голосування однести до регулямину" одкідається

§ I3.- приймається одноголосно.

§ I4.- приймається одноголосно. Поправка Викреслити "абсолютною більшістю" одкидається /6:8/

§ I5.-приймається одноголосно. Поправка "кооптовані члени Ц.К. повинні представлятись на затвердження найблзчої конференції" одкидається /4:IO/. Поправка "кооптовувати членів Ц.К. може Ц.К. в присутности в засіданні Ц.К. трох чвертей цілого складу комітету" одкидається /5:9/. Пропозіція "Центральний Комітет обірае конференція" знимається.

Г А Л У Ш К О. просить занести в протокол, що він утримався од голосования цього параграфу тому, що може бути такий випадок , коли 5-6 членів Ц.К. будуть мористубчись правом кооптації вибирати нових членів Ц.К.

П И Л И П Ч У К. Так само просить занести до протоколу те, що в житті партії були випадки, коли справді із цілого складу Ц.К. залишалось кілька чоловіка і що навіть чотирма голосами кооптовувались нові члени Ц.К. Так було с кооптацією т. т. Саніги, Хижняка., але як бачять товариші од цього справа не

погіршала.

§ 16.- приймається одноголосно.

§ 17- приймається одноголосно.

§ 18- приймається одноголосно.

§ 19- приймається одноголосно.

§ 20- приймається одноголосно.

§ 21- приймається більшістю голосів /9:3:1/

§ 22- приймається одноголосно.

§ 23- приймається одноголосно.

§ 24- приймається одноголосно.

§ 25- приймається одноголосно.

§ 26 приймається одноголосно.

§ 27- приймається одноголосно.

§ 28 приймається одноголосно.

§ 29- приймається одноголосно.

§ 30- приймається одноголосно.

§ 31- приймається одноголосно.

§ 32- приймається одноголосно.

§ 33- приймається одноголосно.

§ 34- приймається одноголосно.

§ 35- приймається одноголосно.

§ 36- приймається одноголосно,

§ 37- приймається одноголосно.

§ 38- приймається одноголосно.

§ 39- приймається одноголосно.

§ 40- приймається одноголосно.

§ 41- приймається одноголосно.

§ 42- приймається одноголосно.

§ 43- приймається одноголосно. Поправка "ячейка" при голосованнє збірає 6 голосів за, " гурток" за 9, "коло" за I, Приймається термін гурток /9:7/.

§ 44 приймається одноголосно.

§ 45 приймається одноголосно.

§ 46 приймається одноголосно.

§ 47 приймається одноголосно. Поправка викинути

передплату партійної преси більшістю голосів одкидається. Додаток "перші три місяці бажаючи вступити в партію вважаються співчуваючими" знімається.

§ 48-приймається одноголосно. Додаток "підтримувати партійну пресу" при голосованні збірає 7:5:3 і вважається одкинутим. Параграф приймається в редакції докладчика.

§ 49- приймається одноголосно.

§ 50- приймається одноголосно.

Після цього голосується статут в цілому і приймається одноголосно.

Член конференції Гнатюк кажучи, що партія повинна знати хто у неї є і з ким вона явиться на Україну пропонує прияти таку конкретну пропозіцію: "Третій " III конференція У.Н.Р.П. закликає Центральний Комітет партії негайно роспочати нову перерегістрацію членів партії на еміграції"

Пропозіція приймається одноголосно.

Слово дається для докладу докладчикові Політичної Комісії п: Хижнякові О., котрий зачитує проект такої резолюції, виробленої Політичною Комісією.

А.І. Беручи під увагу, що до теперешніх методи боротьби за Українську Державність, які базувалися на шуканні чужої сили, не давали бажаних наслідків, III Конференція У.Н.Р.П. вважає, що справа визволення Українського Народу мусить бути справою самого Народу. Констатуючи зріст національної свідомости Українського народу та державне почуття необхідности утворення власної суверенної держави а також беручи на увагу активність його в боротьбі з усіма окупантами, У.Н.Р.П. має виходити надалі з організації трудового хліборобського населення, та міської демократії, яко класів, що безпосередньо зацікавлені в організації демократичного державного ладу на Україні

II. Зважаючи на те, що тільки Державний Центр провадить боротьбу за демократичну Українську Державність чому дав непохитні докази на протязі трох останніх років III Конференція визнає необхідним і належить всемірно підтримувати Державний Центр У.Н.Р. на чолі з Головою Директорії С.В. ПЕТЛЮРОЮ.

III. Констатуючи, що діяльність Ц. Ком., як і діяльність фракції Н.Р. в Раді Республіки випливала з зазначених вище положень і була скерована на збереження Державного Центру III Конференція У.Н.Р.П. вважає цю діяльність правильною і цілковито її одобряє.

IУ Підкреслюючи не раз що справа визволення Українського народу є діло самого народу і що цей народ повинен бути притягнений до творчої державної праці III Конференція заявляє що обовязком Правительства У.Н.Р. є скликання Парламентарного тіла на Україні з Законодавчими функціями якеб складалося з представників населення партій та организацій.

У Визнаючи за доцільне обєднання громадсько- національних сил що перебувають на еміграції посильно воно допомогатиме Державному Центру в його визвольній боротьбі III Конференція У.Н.Р.П. доручає Ц.К. прийняти відповідну участь в такому обєднанню.

УІ Зазначаючи що прийняття Тов. П. Пилипчуком місії створення ділового Правительства як і вхід до нього тов. Загриновського й Ковалевського диктувалися мотивами державної необхідности й глибокого патріотизму що в тих обставинах не було іншої сили якаб могла розвязати надзвичайно тяжку того часу ситуацію, III Конференція У.Н.Р.П. заявляє що цей чин тов. Пилипчука зберіг Державний Центр від розкладу і разом з тим виловлює певність в тому що члени У.Н.Р.П. що увійшли в склад Правительства У.Н.Р., виконають до кінця свій Державний обовязок не дивлячись на жадні

перешкоди що повстануть на іхньому шляху.

УІІ. Стоячи перед обличчям великих подій які має перевести Український народ в боротьбі за свое національне визволення ІІІ Конференція У.Н.Р.П. закликає всі громадсько-політичні організації для обєднання навколо Державного Центру в ім'я створення єдиного національного фронту.

УІІІ. Вважаючи що основною платформою роботи Правительства У.Н.Р. мусить бути добро цілого народу як підстава його Державної політики, а власність як підстава господарчої політики ІІІ Конференція У.Н.Р.П. висловлює певність що Правительство виявить тверду волю в переведенні цієї платформи.

Б.ІХ. Висовуючи, як основну заповідь тактики У.Н.Р.П. орієнтацію на власні сили самого народу ІІІ Конференція У.Н.Р.П. заявляє, що всі визвольні змагання Українського народу повинні найти опертя в здоровій міжнародній політиці, яка має бути направлена до відшукання всіх тих матеріяльних основ, що могли б послужити до зміцнення розвитку Українського національного визвольного руху, як і самої Української Держави. Разом з тим Конференція підкреслює, що мусять бути чітко дані міцні підвалини для співжиття зо всіма народами, що повстали на руїнах б. Росії. Мирне співжиття з самою московською определиться ії відношенням до факту існування самостійної Української Держави.

В.І. Вважаючи, що земельні закони, які було видано під час революції не відповідають дійсним бажанням та поглядам Українського населення на форми землеволодіння та землекористування через що при переведенні їх зустрічали опір у хліборобського населення ІІІ Конференція У.Н.Р.П. стоїть на необхідности анулювання всіх цих земельних законів і зазначає

що дальнійша земельна політика У.Н.Р. має опріділюва тися принціпом дрібної земельної власности, як сталої економичної форми господарювання з забезпеченням як техничного розвитку господарства так і матеріяльного добробуту працюючої людини.

Крім того частина членів Політичної Комісії пропонує замість абзацу VI в розділі А, такий текст того ж самого абзацу:

VI. Одобрити і підтриматит. Пилипа Пилипчука в справі приняття на себе организації Правительства У.Н.Р. в момент надзвичайно тяжкий для істнування Державного Центру і в справі закликання до Правительства членів У.Н.Р.П. т.т. Багриновського і Ковалевського. Надати право Ц.К., в залежности од політичних обставин заборонять перебування в Правительстві членам У.Н.Р.П.

Після зачитання всіх цих резолюцій поступає пропозіція з огляду на пізній час припинити обговорення цих резолюцій, а перейти до заслухання і затвердження тих із протоколів III конференції, які вже виготовлені.

Після заяви президії що доцільніше будезаслухувати і затверджувати протоколи конференції після того як всі вони будуть виготовлені пропозіція ставиться на голосования.

Більшістю голосів /9:7/ повиша пропозіція одкидається. Конференція постановляе перейти до обмірковання й приёму резолюцій запропонованих Політичною Комісією.

Одноголосно приймаються абзаци I, II, III. розд. А.

Абзац IУ. р.А. приймається одноголосно. Поправка викинути "партій і организацій" знімається.

Абзац У. приймається одноголосно.

Абзац VI. в першій редакції /...зазначаючи, що приняття т. Пилипчуком.../ приймається всіма голосами проти одного. Абзац VI. в другій редакції /.. одобрити й підтримати т. Пилипчука.../ одкидається всі-

ма голосами проти одного.

Абзац УІІ. приймається одноголосно.

Абзац УІІІ. розд. Ґ. приймається одноголосно.

Абзац ІХ. розд. Б. приймається більшістю /ІО:І:/ Поправка "замінити Росія-Московщина на Московщина" приймається одноголосно.

Абзац Х. розд. В. приймається одноголосно.

Після цього голосується резолюція в цілому і приймається одноголосно.

Засідання зачинається в ІІ г. 45 хв. вечора.

Слідуюче засідання Конференції призначається на 22 вересня о 6 г. вечора.-

П Р О Т О К О Л

Засідання III Конференції Української Народньої Республіканської партії. 22 Вересня 1921 року м.Тарнів.

На засідання прибули : Ковалевський О.,Ковпаненко, Полозів ,Соломко, Кудрицький, Мирошніченко,Галушко Хижняк ,Багриновський ,Дмитренок, Базилевич , Гриневич, Киркіченко, Ігнатюк.

Головує Киркиченко

Секретарями Гнатю і Соломко.

Засідання починається о 7 год. вечора .

Секретарь конференції Гнатюк прочитує протоколи Засідань конференції од 12,13,14,15,16,17,18,19 і 21 вересня ц/р. По заслухані протоколів останні одноголосно Конференцією затверджуються:

Член Конференції Галушко пропонує таку резолюцію в приводу втдавничої справи :

З огляду на важливість сучасного політичного становища як для державного центру ,котрий ставить головною метою своєї діяльности справу повороту на Україну і якому потрібна здорова державна преса ,так і для У.Н.Р.П. перед якою повстає ряд рад важливих питань звязаних з організацією партії на Україні і агітацією ідеольогії партії третя конференція У.Н.Р.П. вважає ,що головним завданням блищої роботи Ц.К. є видача партійного органа і партійно агітаційної літератури. Конференція певна в тому,що наші партійні товариші в Правительстві вживуть всіх зусиль для підтримки в матеріяльного боку видавничої Комісії ЦК. і яка має переводити цю справу . Цю резолюцію вважати таємною.

Резолюція ця ставиться на голосования і приймається Конференцією одноголосно.

Голова Конференції дякуючи за ту пошану якою вшанувала його конференція вибравши на Голову підкреслює що роботи Конференції дають великий позитивний матеріял і що він щасливий що іменно під його головуванням пройшла так гарно праця Конференції.

Головуючий в Центральному Комітеті п.Сапіга так само висловлює радість з приводу праці конференції тим паче що йому довелося брати не аби яку роль в скликанню її.

У 8 год. 30 хв. Голова Конференції оголошує засідання Конференції закінченним.

ГОЛОВА

СЕКРЕТАРЬ

III- ою КОНФЕРЕНЦІЄЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ В ЗАСІДАННІ 21 ВЕРЕСНЯ 1921 РОКУ УХВАЛЕНО:

А.

I. Беручи під увагу, що дотеперешні методи боротьби за Українську Державність, які базувалися на шуканні чужої сили, не давали бажаних наслідків, III конференція У.Н.Р.П. вважає, що справа визволення Українського Народу мусить бути справою самого Народу. Констатуючи зріст національної свідомости Українського народу та державне почуття необхідности утворення власної суверенної держави, а також беручи на увагу активність його в боротьбі з усіма окупантами, У.Н.Р.П. має виходити на далі з організації трудового хліборобського населення, та міської демократії, як класів, що безпосередньо зацікавлені в організації демократичного державного ладу на Україні.

II. Зважаючи на те, що тільки Державний Центр провадить боротьбу за демократичну Українську Державність, чому дав непохитні докази на протязі трьох останніх років, III конференція визнає необхідним і надалі всемірно підтримувати Державний Центр У.Н.Р. на чолі з Головою Директорії С.В. ПЕТЛЮРОЮ.

III. Констатуючи, що діяльність Ц.Ком., як і діяльність Фракції Н.Р. в Раді Республіки випливала з зазначених вище положень і була скерована на збереження Державного Центру, III конференція У.Н.Р.П. вважає цю діяльність правильною і цілковито її одобрює.

IУ. Підкреслюючи ще раз, що справа визволення Українського народу є діло самого народу і що цей народ повинен бути притягнений до творчої державної праці, III конференція У.Н.Р.П. заявляє, що обовязком Правительства У.Н.Р. є скликання парламентарної

тіла на Україні з законодавчими функціями, якеб складалося з представників населення партій та організацій.

У. Визнаючи за доцільне об"єднання громадсько-національних сил, що перебувають на еміграції, поскільки воно допомогатиме Державному Центру в його визвольній боротьбі, III конференція У.Н.Р.П. доручає Ц.К. приняти відповідну участь в такому об"єднанню.

УІ. Зазначаючи, що приняття тов. П. Пилипчуком місії створення Цілового Правительства, як і вхід до нього т.т. Багриновського й Ковалевського, диктувалися мотивами державної необхідности й глибокого патріотизму, що в тих обставинах не було іншої сили, якаб могла розвязати надзвичайно тяжку того часу ситуацію, III конференція У.Н.Р.П. заявляє, що цей чин тов. Пилипчука зберіг Державний Центр від роскладу і разом з тим висловлює певність в тому, що члени У.Н.Р.П.,що увійшли в склад Правительства У.Н.Р., виконають до кінця свій Державний обовязок, не дивлячись на жадні перешкоди, що повстануть на іхньому шляху.

[redacted]

УІІ. Стоючи перед обличчам великих подій, які має перевести Український народ в боротьбі за своє національне визволення, III конференція У.Н.Р.П. закликає всі громадсько-політичні організації для об"єднання навколо Державного Центру в імя створення єдиного національного фронту.

УІІІ. Вважаючи, що основною платформою роботи Правительства У.Н.Р. мусить бути добро цілого народу, як підстава його Державної політики, а власність, як підстава господарчої політики, III конференція У.Н.Р.П. висловлює певність, що Правительство виявить тверду волю в переведенні цієї платформи.

Б.

IX. Висовуючи, як основну засаду тактики У.Н.Р.П. оріентацію на власні сили самого народу, III конференція У.Н.Р.П. заявляє, що всі визвольні змагання Українського народу повинні найти опертя в здоровій міжнародній політиці, яка має бути направлена до відшукання всіх тих матеріяльних основ, що могліб послужити до зміцнення розвитку Українського національного визвольного руху, як і самої Української Держави Разом з тим конференція підкреслює, що мусять бути найдені міцні підвалини для співжиття зі всіма народами, що повстали на руїнах б. Росії; мирне ж співжиття з самою Московщиною опріділюватиметься її відношенням до факту істнування самостійної Української Держави.

Б.

X. Вважаючи, що земельні закони, які було видано під час революції не відповідають дійсним бажанням та поглядам Українського населення на форми землеволодіння та землекористування, через що при переведенні їх зустрічали опір у хліборобського населення, III конференція У.Н.Р.П. стоїть на необхідности анулювання всіх цих земельних законів і зазначає, що дальнійша земельна політика У.Н.Р. має опріділюватися принціпом дрібної земельної власности, як сталої економичної форми господарювання з забезпеченням, як технічного розвитку господарства, так і матеріяльного добробуту працюючої родини.

ГОЛОВА КОНФЕРЕНЦІЇ

Секретар

П Р О Т О К О Л

Засідання Політичної Комісії III Конференції Української Республіканської партії.

20 Вересня 1921 року м. Тарнів.

На засідання прибули: П. Пилипчук, Ф. Хижняк, О. Ковалевський, Н. Гнатюк, М. Мирошніченко.

Головує Ф. Хижняк, Секретарем Н. Гнатюк. Засідання роспочинається у 2 годині дня.

Пропонується такий текст резолюції:

I/ Вважати тактичну лінію центрального комітету, що відзначувала його діяльність і що яскраво виявилась в роботі представників партії в Раді Республіки, Правительстві і міжпартійних нарядах доцільною і відповідаючою реальним потребам Української державности.

2/ Позіція Центрального Комітету про збирання політичного державного центру У. Н. Р. на чолі з головою Директорії Головним Отаманом Петлюрою, припинення внутрішньої боротьби з українською революційною повстанческой акцією на Україні і оперття в цій акції на силі українського народа в справі повороту на Україну під минущим хмилю є питомою і основною позіцією Української Народньої Республіканської партії.

3/ Вважать тактичну лінію фракції народніх Республіканців в Раді Республіки доцільною для інтересів Української державности і партії і цілком відповідаючий поглядам партії.

4/ Стоючи на грунті парляментаризму, як одної з головних засад ідеольогії партії, Народньо Республіканська партія буде стриміти до скликання на території України парляментарного тіла, при першій можливости, але в категоричний спосіб висловлюється проти скликання

на еміграції парляментарного тіла з правами зверхнього органу, що як показав спит Ради Республіки веде не до зміцнення Державного Центру а противно його хитає, що не консолідує громадські сили, а противно їх розпорошує.

5/ Стоючи на ґрунті консолідації громадських сил для підпертя української державности партія Народних Республіканців буде стриміти і підтримувати дійсну консолідацію між українськими політичними партіями.

6/ Одобрити і підтримати товариша П.Пилипчука в справі прийняття на себе організації Правительства У.Н.Р. в момент надзвичайно тяжкий для істнування Державного Центру і в справі закликання до Правительства членів партії Народніх Республіканців О.Ковалевського і М. Багрим овського.

7/ Надати прав. Центральному Комітетові в залежности від політичних обставин заборонити перебування в Правительстві членів Партії Народних Республіканців

8/ Одобрити позіцію Голови Ради Міністрів п.Пилипчука що до програму його роботи.

Член Комісії О.Ковалевський пропонує нижчу резолюцію. Текст її слідуючий:

А.І. Беручи під увагу до дотеперешні методи боротьби за українську державність, які базувалися на шуканні чужої сили, не давали бажаних маслі ків, III конференція У.Н.Р.П. вважає, що справа визволення Українського народу мусить бути справою самого народу. Констатуючи зріст національної свідомости Українського народу та державне почуття необхідности утворення власної суверенної держави, а також беручи на увагу активність його в боротьбі зо всіма окупантами, У.Н.Р.П. має виходити на далі з організації трудового хліборобського населення. та міської демократії, яко класи, що безпосередньо зацікавлені в організації демократичного державного ладу

на Україні.

ІІ/ Зважаючи на те, що тільки Державний Центр провадить боротьбу за демократичну українську державність, чому дав непохитні докази на протязі трьох останніх років III конференція У.Н.Р.П. визнає необхідним і на далі всемірно підтримувати Державний Центр У.Н.Р. на чолі з Головою Директорії С.В.Петлюрою.

III/ Констатуючи, що діяльність Центрального Комітету, як діяльність фракції Н.Р. в Раді Респу бліки випливала з зазначених вище положень і була скерована на збереження Державного центру У.Н.Р. III Конференція У.Н.Р.П. вважає цю діяльність правельною і цілковито її одобрює.

ІУ/ Підкреслюючи ще раз що справа визволення українського народу є ділом справа самого народу і що цей народ повинен бути притягнений до творчої державної праці III Конференція У.Н.Р.П. заявляє що обов"язком Правительства У.Н.Р.П. є скликання парляментарного тіла на Україні. з законодавчими функціями і яке б складалося з представників населення партії та організації.

У/ Визнаючи за доцільне об"єднання громадсько національних сил, що перебувають на еміграції, по скільки вони допомагатимуть державному Центру в його визвольній боротьбі, III конференція У.Н.Р.П. доручає ЦК прийняти відповідну участь в такому об"єднані.

УІ/ Зазначаючи, що прийняття товаришем П.Пилипчуком місії створення ділового Правительства як і вхід до нього т.т. Багриновського і Ковалевського диктувалися мотивами державної необхідности і глибокого патріотизму і що в тих обставинах не було иншої сили яке б могла розвязати надзвичайно тяжку того часу ситуацію III Конференція У.Н.Р.П. заявляє, що цей чин т.П.Пилипчука зберіг державний центр від розкладу і разом з тим висловлює певність, що члени У.Н.Р.П. що увійшли в склад

правительства У.Н.Р., виконають кожен до кінця свій державний обов"язок не дивлячись на жадні перешкоди ,що повстануть на їхньому шляху.

УІІ. Стоючи перед обличам великих подій, які має перевести український народ в боротьбі за своє визволення ІІІ Конференція У.Н.Р.П. закликає всі громадсько політичні організації для об"єднання навколо державного центру в імя створення єдиного національного фронту.

УІІІ. Вважаючи, що основною платформою роботи Правительства У.Н.Р. мусить бути добро цілого народу, як підстава його державної політики, а власність як підстава господарчої політики ІІІ конференція У.Н.Р.П. висловлює певність , що Правительство У.Н.Р. виявить тверду волю в переведенні цієї платформи.

Б.ІХ. Висовуючи як основну засаду тактики У.Н.Р.П орієнтацію на власні сили самого народу ,ІІІ Конференція У.Н.Р.П. заявляє, що всі визвольні змагання Українського народа повинні найти опертя в здоровій міжнародній політиці яка має бути направлена до відшукання всіх тих матеріальних основ, що могли би послужити до зміцнення розвитку Українського національного визвольного руху, як і самої Української держави. Разом з тим Конференція підкреслює що мусять бути найдені міцні підвалини для співжиття зо всіма народами що повстали на руїнах б.Росії.Мирне співжиття самої Московщини определюватиметься її відношенням до факту істнування самостійної Української Держави.

В.Х. Вважаючи, що земельні закони ,які було видано під час революції ,не відповідають дійсним бажанням та поглядам українського населення на форми землеволодіння та землекористування , через що при переведені їх зустрічали опір у хліборобського населення ,ІІІ конференція У.Н.Р.П. стоїть на необхідності змінення сяких всіх цих земельних законів і зазначає що дальша зо-

мельна політика У.Н.Р. має опреділюватися принципом дрібної земельної власности, як сталої економичної форми господарювання, з забезпеченням, як технично розвідку господарства так і матеріяльного добробуту працюючої людини.

Після дескусії над запропонованими резолюціями перша резолюція знімається докладчиками крім абз. 6.

Одноголосно приймається друга резолюція крім абзацул VI в розділі А.

Комісія ухвалює представити обидві резолюції на розгляд третьої конференції У.Н.Р.Н.

Засідання об"являється закінченим о 5 год. 30 хв.

Голова

ЧЛЕНИ:

Секретарь

ДІЯЛЬНІСТЬ Н-Р. ФРАКЦІЇ В РАДІ РЕСПУБЛІКИ.

ВСТУП. Після Листопадської катастрофи і переходу через Збруч, серед Українського Громадянства, котре опинилось на еміграції, постала роспука й зневірря. Відсутність перспектів, бо опертя на чужоземців потерпіло крах, і надзвичайно скрутні умови матеріального життя, були головними чинниками роспуки й зневірря. Збентежена думка громадянства пошла перш за все по лінії найменьшого сопротівління, шукаючи винновників неудач і то серед Державного Центру. Разом з тим почалось шукання нових центрів, нових людей для порятунку становища. Вигрібали політичних мерців, хоч вони вже й заводіли Державу й строіли на них свої комбінації. Особливо сильне зневірря постало в військових частинах, де після активності наступила реакція і постала пасивність й де особливо гостро відчувалась матеріальна незабезпеченість. Позіції Д.Ц. похитнулись і це тим більше, що й керовники його були дезорентовані й піддавались загальній депресії. В цей час загальної роспуки серед поодиноких українських політичних партій, які не стратили ще яскравости думки й не загубились в загальному хаосі роспачи, постало питання про консолідацію всіх громадських сил для підпертя Д.Ц. Н-Р. партія була одною з первих партій, що стояли на цьому грунті. Виникла, відома Вам, міжпартійна нарада, де консолідація була досягнута і з широкому діаполоні від радянців до Х.-Д. Плодом нарад був закон 9/I про Р.Р. Про суть закону торкатись не буду бо буде спеціальний доклад. Наша партія одержала в Р.Р. більшість.

Переходячи до діяльності Н.Р. в Р.Р. поділю період істнування Р.Р. на 4 доби.

I-а доба ВІД ВИДАЧИ ЗАКОНУ 9/I ДО ОРГАНИЗАЦІЇ БЛЬОКУ ПАРТІЇ В Р.Р.

Р.Р. повинна була зібратись в початку другої половини січня, але виявилось що та консолідація, яка була досягнута в міжпартійних нарадах почала розсипатись. Партія С-Р. що так рязно захищала свої позіції в нарадах і свої 7 місць, постановила не входити в Р.Р. До такої позіції спонукала партію С-Р. ізольованість в громадянстві, бо по громадським куріям ні один С-Р. не пройшов, а з другого боку і вплив закордонних організацій С-Р. які стреміли до совітів і не бажали скріплення Д.Ц. Вибори по громадським куріям ішли туго і наприклад К.-О. організації спромоглися послати тільки одного делегата на 3 міста, а два міста не були заняті до кінця легіслятиви. Такі партії, як трудова, народня частина жидівських, польські й німецькі зовсім. Зовсім не скористали своїх місць, бо нікому й нікого було надсилати.- Навіть частина старих партій з великими трудностями могла заповнить свої місця. Кворум збірався туго, прийшлось окремим законом зменьшить кворум зазначений в законі 9/I і нарешті тоді 3/II Р.Р. була урочисто відкрита. Характерний штрих відмічу, що в день урочистого відкриття Р.Р. Головуючий депутат Липа в своїй промові не відмітив ролі Голови Директорії для Української справи, вийшла неловкість, котра потім правда була затушована в промовах окремих ораторів, але перший холодок між Р.Р., а Головою Держави пробіг да так і не ростаяв, а crescendo зростав. Партія Н.Р. в перших же засіданнях підняла три питання: I/ про правне становище Членів Директорії Макаренко і Шведа. 2/ Про відозву до Народів всього світу і 3/ про відношення до Н.Д. Союза у Відні. Стоючи на Державному Ґрунті й підпираючи Д.Ц. Н.Р. Фракція цими внесками ставила мету: I/ Закріплення

позіції Голови Директорії, маніфестації перед світом консолідації українського громадянства, закріпити позіції Р.Р., а загалом підпертя Д.Ц. Ініціативою внесення цих питань, глибоко-державним обгрунтуванням їх, Фракція зараз же заняла поважне місце в Р.Р., яке до кінця легіслятиви за нею оставалось.-

Вже перші засідання Р.Р. показали Фракції нарочно, що переводить ділову, а тим більше политичну роботу в Р.Р. досить трудно. 46 депутатів, що посідали лави в Р.Р. поділились на 13 окремих Фракцій. Максімальне число місць мали С.Д.-6, а були Фракції по одному депутату. Кожна Фракція мала свою ідеологію, або думала що має, свою тактику, свої бажання, а також і амбіції.-Фракції від громадських организацій навіть в своїх маленьких ячейках і то не мали спільности думок. Переведення навіть незначних політичних питань в цьому конгломераті стало невиносимим. А важна справа обрання президії затягнулась на 17 день, справа, яка в нормальних парламентах переводиться за два-три дні. Після численних нарад і моря промов, президія хоч і не повна була обрана і Н.Р. одержала поважне місце Товариша Голови. Це необхідно лічить , як велике залогозання Фракції, коли принять на увагу, що наша партія лічилась одною з молодших по часу заснованою, а тоді з початку істнування Р.Р., факт давности засновання партії грав значну роль. Після укон-статування Президії повстало питання организації Правительства. Правительство Левицького не знаходило підпертя ні в одній Фракції Р.Р.з за ним рахувалась листонадейка катастрофа й взагалі тодішні політичні умови вимагали правительства яке б вийшло з недр парламенту.- Коли повстало питання про правітельство, то организація його при тій розбіжності думок, що були в Р.Р. стала прямо неможливою й виключеною. Фракція Н.Р. і тут виявила ініціативу і почала вести

пертрактації з ріжними партіями близькими їй по ідеології й про заснування блоку, аби полегшить таким чином переведення справ в Р.Р.Й організації П-ва. Блок удалось скласти з 5-ти груп і він роспоряжив більшостю голосів в Р.Р.-/Умови Блоку/

2 доба

ВІД ОРГАНІЗАЦІЇ БЛЬОКУ ДО ДНЯ ЗАКРИТТЯ ЛЕГАЛЬНОГО ІСТНУВАННЯ Р.Р.

Організація блоку полегшила роботу Р.Р., бо ріжні угоди й комбінації вирішувались там і при голосуванням блок завжде мав більшість в пленумі.

І2 березня виступив з експозе премєр Левицький, а потім М.З.Сп. Фракція Н.Р. так оцінила діяльність П-ва Левицького /промова Ковалевського/

П-во Левицького подалось до демісії й почалась справа організації П-ва. Фракція Н.Р. приймала в цій справі дієльну участь й коли сформувалось Пр-во Прокоповича, то партія Н.Р. обняла в ньому 3 місця. М.Н.Г., М.З.С. і Д.С.- Правительство було організоване парламентарно-ділове. Про його ролю й діяльність я скажу далі.- 25 березня П-во виступило з експозе і Фракція Н.Р. дала тому оцінку /відп. предст. Фракції зас. Р.Р. 25/3/ Почалась ділова робота Р.Р. в комісіях. Фракція Н.Р. приймала поважну участь при переведенні відомої формули переходу Фінанс.-ек. комісії, в котрій підтверджувалось в перший раз, що Д.Ц. стоїть на грунті власності. В військовій Комісії членами Фракції Н.Р. були зачитані доклади по урегулюванню технічної організації нашої армії й ці питання потім були переведені через пленум Р.Р., в тій же комісії членом Фракції Н.Р. було піднято питання вимоги з С.Д. про організацію комісії

зявку для більш стислої й продуктивної праці роботи Р.Р. в справі повороту на Україну, нажаль цей

цей проект був переданий в бльок Фракції і там був погребений. Взаємодавчо-адміністративній комісії і потім в Р.Р. Фракції отстояли справу скорочення урядового апарату і в цьому питані стояли на державному грунті відкидаючи інтереси окремих осіб, але в цьому наша Фракція була одинокою. Між тим міжнародня ситуація мінялась. Польша, котра з жовтня місяця заключила перемірря й вела переговори з большевиками в Ризі заключила мир. В пар. 5-му Мирного договору Польша давала обовязання не підпирать на своїй території угруповань і військ ворожих большовикам. Р.Р. мусила припинить легальне існування. То були сумні часи і в день останнього відкритого засідання Фракція Н.Р. виступила з деклярацією. /декларація виголошена депутатом Галушко/ Припиненя легального існування Р.Р. було першим і найбільшим ударом по Р.Р.

3-а Доба.

ЗАКРИТІ ЗАСІДАННЯ Р.Р. ДО МОМЕНТА КРИЗИ КАБІНЕТА ПРОКОПОВИЧА

Рада Республіки примушена була працювати консперативно. З великої залі Брістолю перемістились в 9-й номер і якось сумно було сидіти в цій новій обстановці. Не було вже лав для правительства, не було преси, не було публіки. Засідання відбувались мляво, кворум з великими трудношами збірався. Консперативність відібрала половину значіння існування Р.Р.

Р.Р. могла бути в цих обставинах авторітетною, колиб інтелектуальний і фаховий стан її членів був високий, бо наступила пора чисто ділової роботи, без горячих промов, без високої політики. На жаль в цьому відношенні склад Р.Р. не був настільки високим, щоби видержати екзамен. Оживилась Р.Р. в мент ухода. Омельяновича Павленка. Між ним а Головою Директорії

йшла вже давно глуха боротьба за вплив в війську й саме призначення О-Павленко було компромисом в полагодженні військової справи. За час праці О-П. Міністром фракція Н.Р. мала змогу оцінити здібности й значіння цього генерала і загальне враження було негативне. Як В.М. він не міг по своїм здібностям вивести армію з тяжкого стану і в багатьох питаннях зовсім не мав ясної думки, не мав плану. Мимо того перед Фракцією повстало питання або- або фракція вибрала Голову Директорії. Компроміс не удався бо Р.Р. була заслаба для відстоювання своїх позицій. Уход О-П. зробив сильний удар в консолідації різних угруповань це був другий удар, удар внутрішній, Р.Р. почала терять свое значіння зверхнього органа. Третім ударом для Р.Р. був вихід фракції С.Д. і жидівською С.Д.-С.Д. томились і раніш своїм перебуванням в Р.Р., бо більшости не мали, своїх представників по громадським організаціям не провели, трибуна була утеряна, окрім того вони поставили ставку на активну участь в повстанчеськія акції й туда відтягли свої сили. Для них Р.Р. стеряла значіння, а тільки розбивала сили, тому вони її покинули. Р. Р. була була обезсилена виходом С.Д. Необхідно було побільшить склад Р.Р. поширить базу й зміцнить консолідацію громадських сил схема: приїзд Ф-Чопівського. Позіція землевласників Румунії. Проект поширення Р.Р. Могло бути спасеніе, але впертість фракцій і відсутність едности думки закон так і не побачив світа. Закон про єдину школу. Фракція при розгляді цього закона заманіфестувала свої відношення до національно-персональної автономії і до релігії.

4-та доба.

ДОБА КРИЗИ КАБІНЕТУ ПРОКОПОВИЧА.

Схема: Правительство Прокоповича, хиби: Велика кількість міністрів І7- Меньшість за парламентарними міністрами. Голосування в Р.М.- І/ Млявість, нерішучість

бездіяльність, відсутність перспектив в справі Польсько-Українських відношень все робилось пост фактум. 2/ Нерішучість в справі скорочення урядового апарату. Тяжке фінансове становище ставка тільки на Польщу, загальне недовольство й тяжкий стан урядовців. 3/ В експозе опертя на власні сили, а в справі повстанческої акції повне дезінтераентон 4/ Нерішучість в справі військового М-ва. Не переведений також закон про зміни й доповнення до закона 12 листопада.5/ перегульовано взаємовідношень між Головою Держави, а Р.Р. 6/ Відсутність будь яких планів в Закордонній політиці й використування для цього повстанческої акції. 7/ Відсутність звязку між Р.Р. а правітельством.-

ПОЧАТОК КРИЗИ: Доклад Тютюнника, Доклад В.М. Доклад Ніковського.- Загальне незадоволення. Вимога експозе. Позіція Н.Р. Фракції в справі П-ва. Позіція блока. Вимога ухода Ніковського, виход С.Ф. з блока, відкликання членів П-ва С.Ф. Криза. Наради блока про утворення П-ва. Позіція Н.Р. прот Тимошенка. Вимога забезпечення ваги Фракції Н.Р. Вільна рука провал в сіньор-конвенті. 2/ недільні безцільні пертрактації /чекання грошей з Варшави/. Більшість за Тимошенка. С.Ф. виходять з Р.Р. Зрив кворума. Пертрактації з С.Ф. Придіте поклонімся. Позіція позаблокових фракцій. Виход залізничників і почтовиків. Розвал. Одхиленя кандідатури Тимошенка. Кандідатура Корчинського й Білинського, відхиленя. Пропозіція Голови Директорії про кандідатуру Ф-Чопівського. Відхилення її блоком. Міжпартійні наради. Діловий кабінет.